

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

Pars I. Theomachia Contra Verbvm Dei, Christvm, Et Sanctos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

COPPENSTEINI.
 LVTHERO-CALVINISTA.

PARS PRIMA,

THEOMACHIA
 LVTHERO-CALVINISMI,

Triumphantem Ecclesiam impugnantis, Demonstrata, ac Refutata.

PRÆFATIO.

LVTHERO-CALVINISTA, Nominis, Operis rationem, Aliis quicunque.

Lectores mihi duo, reposcere duo videntur.

I. RATIO NOMINIS LVTHERO-CALVINISTÆ.

FFICTA, vt odiosa, Vocabula odi; amo vera & ex re nata. Religionistarum hodie bis gemina fertur appellatio; Vulgarium vna; altera Intelligentium: Vtraque de Vocabulo duplex in publico: ab re autem & veritate quadantenus vna; nec admodum in publico.

I. VVLGARES ab Luthero LVTHERANOS primùm, heu, nouimus: deinde CALVINISTAS ab Caluino descendere cognouimus: LVTHERO-CALVINISTAS verò necdum adhuc quidem inaudiuimus. Nimirum, fortè quia nullus hucusque extitit vocabulo Luthero-Caluinus, qui suo hoc sub nomine doctrinam intulisset novam; aut vtriusque conciliatæ Sectæ duxisset familiam. Qui si vsquam apparuisset hauctenus; iam dudum, reor, sese nec Germania dixisset Lutheranam, nec pars Germaniæ & Galliæ, Britanniaque tota Calvinianam: sed vnà mecum sese nominarent, aut nominari sinerent à potiore, LVTHERO-CALVINISTAS.

)()(2

Ita

AD LECTOREM.

Ita namque *Res & Doctrina* utrorumque Sectariorum ac *Sententia*, (paucis exceptis) sunt comparatae; ut ab iisdem compositis id compositi nominis ferre necessarium debeant: Aut, si nomen id fugerint, Rem prius, unde vocabulum existit, fugisse oporteat: Aut Re ipsa sic testante & clamante Nouatoria, ipsi de nemine conquiri iure possint, qui hoc eos nomine Nouo nuncuparit.

Vulgò tamen hæctenus suum cuique vocabulum hæsit; istis Lutheranum, his Calvinianum: Nec valdè improprium; ut natutis minus gratum.

II. INTELLIGENTIORES autem EVANGELII titulo speciosiore suam affectant Sectam palliare. Sed & isto geminato, & cum discrimine: Quo ipso tamen in Sectariz reprehensionis discrimen grauius incurrunt Scyllæum, cupientes vitare Charybdin.

EVANGELICI audire omnes ambiunt; simul in istud abeunt diuersi. Inciduntque sese discrimen: 1. Ut *Lutherani* solùm audire velint EVANGELICORUM. 2. *Caluinista* verò, ut altius sapientes, etiam REFORMATI EVANGELICI.

Id tum coeptarunt; Cùm ab anno 1569. Heidelbergæ seipsos, ex Lutheranis factos Calvinistas, distitarunt in publico REFORMATOS EVANGELICOS (huc sapientiæ profecerant post SAPIENTIÆ titulum octennio antè impostum Heidelbergensi Academiae) Cùm Palatinum, Reformatorem Euangelicum primum, cognominarunt PRIMUM: Cùm Canonicorum Collegium extindorum Heidelbergæ, dictum aliàs semper ad SANCTVM SPIRITVM, instituerunt appellare AD SPIRITVM, omisso prænomine SANCTI:

III. EGO tertio utrosque nomine, CALO, LVTHERO-CALVINISTAS. Nec me huiusce vocabuli inuentorem facio; et si frequentatorem primum, & istius Operis mei titulatorem. Neque hoc abs RE, aut RATIONE; aut vllius cum INIVRIA.

I. NON ABS RE: Quia perpetuâ quâdam Inductione per singulas quâ Controuersias, quâ particulares Controuersiarum Quæstiones eundo, manifestum reddo, ac irrefutabile, e quibus in quæstionibus, & quatenus Lutherani & Calvinista inter sese Contra Romano-catholicos consentiant aut Omnes, aut Plerique, Potiores, aut Pauciores. Unde necesse est, utrosque sibi ipsis nomen parere isthoc, LVTHERO-CALVINISTARVM. Quia autem à potiore fieri denominatio rerum assolet; quantum non iustior tantum, sed magis etiam necessaria, planeque propria Vtrisque vna est illa Nomenclatura? Praesertim cùm ad eò in vnaquaque quæstione totis animis ac votis, re tota, ac sæpe verbis conceptis & sententiis Synodaliter definitis, velut coniurati contumaciter conspirent vnâ omnes contra Romanam, primæuam & Catholicam Ecclesiam.

I. Testis HARMONIA CONFESSIONVM FIDEI Orthodoxarum, scilicet, & Reformatarum Ecclesiarum, quæ in præcipuis quibueq; Europa Regnis, Nationibus, & Prouinciis sacram Euangelij doctrinam PVRE profitentur: Sic eam Geneueas in-

PRÆFATIO AD LUTHERO-CALVINISTAS

scripserunt, ac euulgarunt anno 1581. Redduntque ibidem *Catalogum Confessionum, ex quibus ea Harmonia est concinnata iuxta seriem temporum, quo singula scriptæ sunt & editæ.* Et has accensent vndenas: 1. *Augustanam* anno 1530. articulo- rum 21. 2. *Helueticam priorem* anno 1536. capitum 21. 3. *Basileensem* anno 1532. articulo- rum 11. 4. *Helueticam posteriorem* anno 1566. capitum 30. 5. *Saxonicam* anno 1551. articulo- rum 23. 6. *Wirtembergensem* anno 1552. capitum 36. 7. *Gallicam* anno 1559. articulo- rum 40. 8. *Anglicam* anno 1562. articulo- rum 21. 9. *Belgi- cam* anno 1579. articulo- rum 37. 10. *Bohemicam* Capitum 20. 11. *Suevicam* cap. 23. Quæ Confessiones cum tam Lutheranae sint, quam Caluinianæ; manifestum euadit, earum Confessionistas esse Lutherocaluinistas oportere.

2. Testis sit iuxta Confessiones *Cursus Theologicus Ioan. Scharpii Scotobritanni, compositum, & Genæ excusus anno 1620.* qui iuxta prædictas Confessiones Lutherocaluinisticas disceptat, atque decidit Communes Lutheranis & Caluinianis quæsti- ones; proprias paucas.

3. Testis est Abraham Scultetus, Palatini Electoris postremi infelix Concio- natoraulicus & Consiliarius, suis in Decadibus historiae Reformatarum Ecclesia- rum, quarum inde ab Lutheri Apostasia repetit origines, ducitque per præcipuos e- jusdem Sectatores, ordine temporum consecutos.

4. Testis, (vt complures omittam domesticos Heidelbergæ) accedit ipse Fri- dericus III. Palatinus, Caluinismi in Palatinatum inuektor ac protector: in sua ad Catechismum Heidelbergensem Præfatione, his verbis; *Ab iis, qui nos proximè an- tecesserunt, Cognatis nostris, Palatinis ac Electoribus,* (qui Lutherani fuerant inde ab Friderico II.) *varia utiliter & piè instituta sunt: tamen non ea adhibita est diligentia in illis exequendis, &c.* Lutherana commendat instituta; ad quæ acciuit & Caluinia- na; Vt Lutherocaluinistas, etsi minus de nomine, at re ipsa dicendos eos nemo non videat.

II. NEC ABS RATIONE Lutherocaluinistas appello. 1. Quia sicut Lu- therani, ab facta in Comitiiis Spiræ, anno 1529 Principū nonnullorū Protestatione, PROTESTANTIVM sibi suisque nomen pepererunt: Sicut ab oblata in Comitiiis Au- gustæ, anno 1530. Confessione CONFESSIO NISTÆ vocari cœperunt: Sicut ab Euangelii iactatione sese EVANGELICOS appellarunt: Ita Friderico III. in Augustanis Comitiiis pro hæretico proclamato; verū ab Lutheranis, (vt infir- mo in fide) suscepto in sortem partemque Confessionis suæ; continuoque post toto Palatinatu Reformationem vrgenti (pulso Lutheranism) ab Confessionis Augustanæ communione sese Palatini EVANGELICOS; ab inuecti Reforma- tione Caluini REFORMATOS distingarunt: & sic audire hodieque amant. Verū quid *Euangelici Reformati* re ipsa sunt aliud, quam *Luthero-caluinistæ?*

2. Nouimus Lutheranos esse dicique velle *Protestantes, Euangelicos, Confessionis- tas:* At ambiunt & Caluinistæ videri, dicique iidem. Et iam diu Lutherani hos pro talibus agnouerunt, & acceperunt in & Synodis, & nupera rebellium VNIONE;

PRÆFATIO AD LECTOREM.

teste Anhaltina Cancellaria, & Consiliis Heidelbergensi in Cancellaria reperta. Quodque caput est; communes Vtrorumque Opiniones fidei pleræque, compluraque Synodalia Decreta communia tenentur. Transeant igitur in commune nomen *Luthero-caluinistarum*; qui in & Nominum, & Titulorum, & Originum, & Synodorum, & Dogmatum, & Vnionis Communionem iam diu concesserunt; Qui in parem Ecclesiæ Christi, Imperiique perniciem conspirarunt, in vtriusque euastationem irruerunt: Et perripissent; nî DEVS illorum conatus euertisset. Hac ratio appellationis *Luthero-caluinistarum*.

III. AN INIURIA? Nulla inquam. Docet id facta relatio; docet Sententiarum hoc in Opere meo Luthero-caluinisticarum Inductio & demonstratio; docet Luthero-caluinisticarum consultationum communio, coniurationumque Reuelatio facta. Si tamen Iniuriam irrogari clament; eam sibi impudent: qui, ut rurtur, ipsi malum sibi cacarunt, dum & Scholasticè, & Ecclesiasticè, & Politicè discordes concordant in euersionem Theologiæ, Ecclesiæ, ac Politicæ Romanæ.

DICES. Discordes sunt, ut qui maximè, Lutherani & Caluiniani.

Noui, inquam: Idque & hoc in Opere Luthero-caluinistico doceo: Verum ita, ut in perpaucis discordes; concordantes autem in plerisque, esse demonstrentur; indice teste à me confecto.

II. OPERIS HVIVSCE
RATIO HÆC EST.

I. *Non scribo hæc Lectoris oblectandi gratiâ; sed causâ vel Informandi nescientem Verâ; vel Confirmandi rectâ sentientem; vel Infirmi perniciter vtriusque repugnantem.*

Sed pugnas hoc in campo iam diu, sæpeque pugnatas iteratò pugnare videbor.

AT, nemini pugno: pugnas solum recolo; & spolia lego: breuique in Synopsi collecta propono.

II. *Deinde PATRIÆ SERVIRE mea studeo Palatina; & in hac tum Pasto-ribus, tum Ouibus.*

1. PASTORIBVS compendiosum paro subsidium ad Controversias Synop-
ticè recolendas animo: ad efficaciter proponendas populo: ad minuendas in Ma-
gna Volumina impensas, & has seu vigiliarum in euoluendo, seu pecuniarum
in coëmendo.

2. OVIBVS, præsertim Palatinis: ut, (quæ ad Catecheticas controversia-
rum conciones aduefactæ, eas altè combiberunt) habeant in hisce meis sui spe-
culum Luthero-caluinismi; & nostræ Orthodoxæ Fidei: in quo vel ab Pastori-
bus audita recolant; aut elapsa memoriæ reuocent; aut minus intellecta penitus
perspiciant; aut ignorata discant.

3. Nî fallor, obstupescet, cohorrescet omnis Electa anima, natioque Luth-
ero-caluiniana ferè omnis: & vix credet ipsa sibi, vix mihi; se ita credere; aut Lu-
thera-

PRÆFATIO AD LUTHERO-CALVINISTAS

theranam cum Calviniana, aut hanc cum illa Sectam sese sectari. A deo collecta hæc compendia, & intellecta, animos ferient acrius; & altius penetrabunt; & perspicua breuitate efficacius demonstrabunt.

AGE BONE PASTOR ouium Palatarum:

Ecce Tibi, secundum Deum, laboraui; præsertim vt cui Volumina grandiora seu parare pretio, non suppetit: aut euoluere lecta, minus vacat; aut contrahere fusa; aut sparsa colligere; aut ad tales Confamilium rerum Titulos reuocare non licet, libetue. Si vis; vtere *Partis* ab Illustrissimo Bellarmino; *Paratis* à me; sicque *Partis*, & *Contractis*. Vtere Compendio; senties, quod absque dispendio; quin perutili impendio ad multorum salutem, & maiorem Dei gloriam.

III. *MODVM* hunc teneo, *talem*. 1. *Luthero-caluinismos Verorumque sapius verbotim; subinde summatim propono: Orthodoxam subiungo doctrinam, & hanc Demonstratam*: Idque in *Luthero-caluinista & Genealogia ex Variis*; in illo tamen, quam in hac, diligentius: in *Antichristo ex S. Scripturis solis*; in *Antipapista Mendace*, ex notoritate, sine seipso notis.

2. *Luthero-caluinistica firmamenta cause, SVASIONES appello, vt quibus Veri nil inest: Ideoque refello; straminea, aut plumbea eleuo, aut despicio: Vel quòd Obgannium experietem Luthero-caluinisticum, (sicut: se talem profiteri allibuerit) Vel, quòd tanta subinde per seipsam elucescat hic Absurditas; isthic Impietas; alibi Futilitas; plerumque Fallitas aut calumniosa, aut blasphemata; non raro contradictoria eiusdem Varietas; sæpè plurium, alia opinantium Andabatarum, Diuersitas: Vt quæ seipsa confodiant, velut in gladium proprium incubuissent Saulina. Hic interim.*

Do Multa Magna Paucis.

3. *Antiluthero-caluinismos, hoc est, in quibus Lutherani & Calviniani dissent; & digladiantur, solum in aëre; non discepto: Suas ipsi Antagonis antagonizent; est vel in tartaro.*

IV. *HOC SPERO ET SPECTO: quòd multi qui in meo Luthero-caluinista, Falsitatem & Veritatem iuxta Demonstratam synopticè conspexerint: 2: Qui in Genealogia, nostratum hæreticorum originem ab damnatis olim Hæresiar- chis descendere perspexerint: 3. Qui in Antichristo, quæ Christi, quæque Luthero-caluinismi sunt, esse contraria intellexerint: 4. Qui in Antipapista Mendace calumnias, tyrophantias, & blasphemias sectariorum vel attigerint: 1. Qui in Thomachia blasphemam Impieratem: 2. In Ecclesiomachia virulentam Dir- itatem: 3. In Mysteriomachia sacrilegam Temeritatem: 4. In Charitomachia desperatam Fidem, simul & præuultuosam cogno, int: SPERO, inquam, quòd*

PRÆFATIO AD LECTOREM:

quòd multi sentire, Viuere, Facereque cum talibus, (nà seipfos desperànt)
exhorrescent.

V. Quo certior Labori meo fructus; animarum conuersioni salus; Gra-
tiæ Dei Gloria respondebit. ITA VOVEO. Vtere: Fruere; Va-
le, & *Vine diu; sed Vine DEO*: Nam viuere Sectis, Mors est.
VIVE DEO.

COPPENSTENII
 LVTHERO-
 CALVINISTICA
 THEOMACHIA,
 DE TRIUMPHANTE
 ECCLESIA;
 HVIVS SVNT VERBUM
 DEI, CHRISTVS, SANCTI, ET
 ANIMÆ PURGATORIA.
 PRÆFATIVNCVLA.

INSTITVENTI mihi vniuersam cui nostri inclinati Nouatorum, LVTHERI in primis ac CALVINI Assellarum, Theologiam, seu verius Theomastygiam, perbreuii comprehensam Synopsi, dare sub aspectum, ac in vsvm familiariorem, ad hereticorum reductionem allaboraturis Parochis, ceterisque compendio sine dispendio gaudere solitis; quò cuique manifestior euadat impia VTRORVMQVE DISCORDS CONCORDIA; quæ vnum ipsis commune, hac atate nostra, parit nomen LVTHERO-CALVINISTARVM; Deinde vt perpetua Romanocatholica Fidei Constantia atque Concordia emineat illustrior: Is mihi PARTIVM ORDO visus est commodior, vt exequerer ista:

- I. De Ecclesia Triumphante; in *Theomachia*.
 - II. De Militaribus Ecclesiæ statibus; in *Ecclesiomachia*.
 - III. De Militantis Ecclesiæ Sacramentis; in *Mysteriomachia*.
 - IV. De Militantis Ecclesiæ Coronide, seu gratia: in *Charitomachia*.
 De singulis autem dabo libellos quatuor.
 - I. Luthero-caluinistam.
 - II. Antichristum Luthero-caluinistam.
 - III. Genealogiam Luthero-caluinistam.
 - IV. Antipapistam Mendacem.
- HVC TV ME DEVS ADIIVA:
 FAVETO MARIA, COELITVMQVE
 cæteri Fauete. Vobis milito; Ecclesiæ
 mea Scripta SVBMITTO.

A

I. DE VERBO DEI SCRIPTO, TRADITO, AC INCARNATO.

QVÆSTIO I.

*Qui sint Canonici S. Scripturae libri:
quaque Vulgatio proba?*

LIBERTINI, ex Luthero prognati, autibus Coppino & Quintino Picardis Sutoribus; itemque Galjar Schyvenfeldius nouum orbi monstrum hæresios effuderunt istud, teste Frid. Staphilo lib. de Concordia discipulorum Luth. & Petro Palladio lib. de hæresibus: Dei Verbum Scriptum, vt Literam occidentem, repudiari oportere; soliusque interni Spiritus Criticis suo quæmque subauscultare. Idemque Scripturis palliant speciose.

LUTHERVS & in primis CALVINVS lib. contra Libertinos cap. 9. sicut stylum in hos certatim exauerunt: ita vnanimi libidine calumniandi Ecclesiam Dei, eandem fanatici Spiritus sacrilegam vesaniam nobis Romano-catholicis impudentissimè impingere nihil eubuerunt. Vt qui ait CALVINVS initio lib. aduersus Anabapt. dicamus, sacrosanctas Scripturas missas fieri oportere, vt Auctoritate hominum acquiescamus. LUTHERVS lib. de Conciliis. *Papa Sacram Scripturam in puluere ac cono sepeliit, & Doctrinam Christianam panè integram deleuit.* Vide meum *Mendacem Antipap. p. 1. quest. 1.*

SVADENT Libertini istis præcipuè:
1. Ex 2. Cor. 1. *Fecit nos Ministros Noui Testamenti: non Litera, sed Spiritus.* 2. Ier. 3. *Dabo legem meam in mentem eorum, & in corde eorum scribam leges meas.* 2. Cor. 3. *Epistola vos est scripta in cordib. vestris, qua scitur & legitur ab omnibus.* 1. Ioan. 2. *Vnctio spiritus docebit vos de omnibus.* 3. Isa. 54. *Dabo omnes filios tuos doctos à Domino.* Et factum est ita: 1. Thef. 4. *De caritate Fraternitatis non necesse est scribere; ipsi enim à Deo didicistis.* Ioan. 6. *Erunt omnes doctibiles Dei.* &c.

AVTOR. Ecclesia Orthodoxa, id est, Romano-catholica Verbum Dei scriptum sacrosanctè, ex quo accepit, semper retinuit, sub Custode S. TRADITIONE; & illud iuxta mentem sensumque orthodoxum, S. Spiritus via Magisterio, explicauit ac prædicauit vnanimi ac vniuersali cum consensu. Verùm quæ duo insunt vni Verbo scripto, ea separari non debent: Litera & spiritus. *Litera* namque sola multos occidit Nouatores: *Spiritus* verò in Litera *resuscitat*, vt verè sint *verba vitæ*: ipsaque stabilis ac certa Fidei Regula; sed Partialis: Consensus vniuersalis Ecclesiæ Docentis vt SIC, siue TRADITIO si accesserit, vt accessit, iam continuò Opus Dei perfectum constitit, vt nec portæ inferi aduersus illud valuerint vnquam præualere.

Quò vanior, ne dicam infanior, est Libertinorum iactantia: certior autem Ecclesiæ doctrina & Constantia negantis habendum illud pro DEI Verbo, quod priuatim cuiq; ad cor loquitur spiritus: Sed hoc solum quod à DEO Reuelatum consistit tum in scriptis Prophetiis, Euangelicis, & Apostolicis; tum in Traditionis ab Ecclesia, ex infallibili S. Spiritus Assistentia promanantibus. 1. Quia Prophetæ, Christus, Apostoli ad tribunal S. Scripturæ prouocarunt, non ad interni Spiritus iudicium. Deut. 7. Ies. 8. Mat. 2. Luc. 4. v. 21. Mar. 12. Mat. 22. Ioan. 5. &c. 2. Quæ prophetata accepimus, certa e-

uenit.

uenisse tenemus: at privati spiritus critica, ut alicui in se certa quædam forent; nobis tamen incerta manerent; nisi diuinitus confirmarentur: Sicut quæ iam prophetica tenemus, certissime euenisse Deuse est testatus: ut docet *S. Aug. l. 18. Civ. c. 41.*

3. Consensum quoque mirificum & scriptorum, & seculorum, videmus, ut in uno spiritu. 4. Accedit vindex Deus Scripturæ contra profanos illius abufores ac temeratores, dire de celo punitos. 5. Et verò cum omnis Respub. legibus scriptis regatur; planè conuenit & Remp. Christianam diuinis Decretis, scripto declaratis, gubernari.

6. Demum vide age Lutheri in S. Scripturam reuerentiam; quam ei pro sua in nos alumnia repono; (nã de Caluino inferius.) Parce mihi Deus in fanda referenti! His ornat **TITVLVS** illam profanus Haresiarcharum Centonista Lutherus.

a. S. Scrip. tur a merum est Venenum, b. Liber hæreticos vni. c. Charta Infortia, d. Larua. e. Praestigatorius facuum, f. Nalus cereus, g. Incerta, h. Inutilis, i. Biblia sunt babilia, Babylonica, k. Biblia rationis, Iudaorum, Ma. humetia, fumibularia, Biblia (sub podice suillo, in le. H. meretricio, l. Est liber seruus, m. Sathan, n. Merda Satana, o. terens in latera &c. a. Tom. 2. Wittenb. f. 111. a. b. In postilla de falsis proph. c. Tom. 2. Wittenb. f. 169. b. d. Tom. 4. f. 135. e. Tom. 2. f. 313. f. Tom. 6. f. 45. g. Tom. 7. f. 115. h. Tom. 2. f. 204. i. ibid. f. 61. k. To. 3. f. 6. l. Tom. 7. f. 155. m. ibid. n. Tom. 2. f. 391. o. Tom. 2. Genes. f. 440.

Dico Ad I. Litera solum dicitur Lex incisa lapidibus; cuius Minister Moyses: quæ occidit dans mandatum, sed non gratiæ auxilium, sicque, *Rom. 4.* præuaticatores constituit, facitque peccatum supra modum peccans & argens concupiscentiam, *Rom. 7. Aug. l. de Spir. & lit. c. 4.* Itaque lex ex se sancta est; at occasione accepta occidit. Nouum Testamentum verò nil pertinet ad Literam Veteris Test. confertque gratiam & à peccato liberat &c. Ad II. Illa non tollunt S. Scri-

pturam; sed docent quæ per gratiam, & Spiritum Christi, & Consensum Ecclesiæ sint ad Fidem necessaria. Ad III. S. Aug. intelligit illa de fide in Deum & Christum, ut eius futuri sint omnes capaces, Deo fidem infundente.

II. De Canonicis libris Veteris Testam.

LUTHERANI. & Magdeburgenses lib. 2. Centuria. 1. cap. 1. col. 51. & Lutherus, & Cinglius in Præfationibus conuersorum ab ipsis Bibliorum. Libros Tobiam, Iudith, Sapientiam, Ecclesiasticam, & Machabæorum à sacro Canone auellunt. Sic & Kemnitius in Exam. Trid. sess. 4. Ioan. Brennius in Confessione Wittenb. cap. de Scrip. facta, eos solum libros agnoscunt canonicos, quos Hebræi recipiunt. Et verò prædictos resuscitans, ait S. Hieron. in Prologo Galeato. Lutherus quoque in ass. art. 37. de Purgat. perdidit. Libros Machabæorum nullius prorsum esse auctoritatis.

Kemnitius prædictos libros esse bonos ac sanctos asserit; non tamen infallibiles sic, ut ex iis firma duci a gumenta queant. Itaque

LUTHERANI & CALVINIANI simul exauctorant Tobiam, Iudith, Sapientiam, Ecclesiasticam, & Machabæos.

SVADENT istis, 1. Quia Iudæi reiecerunt eos ab Canone, 2. Quia & S. Patrum quidam eosdem repudiarent.

CALVINVS Infit. l. 1. c. 11. §. 8. Arguit mendacii librum Sapientia: tantum abest ut eum amplectatur. Infit. l. 2. c. 5. §. 18. librum Ecclesiasticum solida esse negat auctoritatis Idem & de libris Machabæorum iudicat Infit. 3. c. 5. §. 8. In Antidoto autem Concilij Trid. sess. 4. Tobiam, quoque & Iudith repudiare videtur. Inque his suum sequitur Caprum grex Calvinistarum.

AUTOR. Sacrorum Librorum classis est triplex. I. Cunctis certissima auctoritatis: Ut Pentateuchus, Iosue, Iudicum, Ruth, Regum quatuor, Paralipomenon duo: Esdra & Nehemia duo, Iob, Psalterium 150. Psalmorum: Prouerbia, Ecclesiastes: Cantica, Prophetæ maiores IV. Minores XII. Euangelia IV. Acta, Epistolæ Pauli XIII. Canonicae duæ, Petri una, Iohannis altera.

II. Classis, Minus exploratæ auctoritatis, cunctis, ubique, semper: Vt *Hester, Baruch, Danielis pars, Thobias, Judith, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabeorum, 1. & 2. Marci, Luca & Ioannis partes: Ad Hebræos, Epistola Iacobi, Petri secunda, prima Ioannis particula: secunda, tertia Ioannis.*

III. Classis Librorum ab aliquibus agnitorum pro sacris; sed non publico Ecclesiæ iudicio approbatorum: Vt *Oratio Manasse, 3. & 4. Esdra, tertius & quartus Machabeorum, Psalmus 151. Appendix libri Iob, Pastor Hermetis.*

DICO AD LUTHERANORVM Exauctorationem Veteris Testam. I. quod ipsi contraria militant sacra veterum Concilia inde ab Concilio Carthagini. III. Itemque S. Patres. 2. Figmentum verò Kemnitii implicat contradictionem, statuentis esse Canonicos, & tamen non infallibiles; cum idè sint norma, qua imperitiæ nostræ fallibilitas regatur, ne aberret: At, qui erunt regula nobis, si sint fallibiles ipsi? Obiectiones aduersariorum triuales, vide apud *Bell. l. 1. c. 13. 14.*

DICIT AD I. S. Aug. 18. Ciuit. c. 36. *Machabeorum libros non Iudæi; sed Ecclesiæ pro Canonicis habet. Dein: tempore Esdræ factus est Canon; at tunc libri Machabeorum nondum erant scripti. Ad II. Innocentius Papa Canonem primus definiuit in Ecclesiâ; quem S. Augustinus, ceterique sunt secuti non igitur reiecerunt.*

III. De lib. Canonicis Noui Test.

II. LUTHERVS, Brent. Kemn. Magdeb. Epistolam Iacobi & Iudæ penitus contemnunt, de secunda Petri, de 1. & 3. Ioannis, dubitant; alii variant.

CALVINVS & CALVINISTÆ, in Confessione Pissiacensi art. 3. eandem recipiunt omnes.

AVTOR. Verè Apostolicas ac diuinas esse declarauit Conc. Carthag. 1. Et porro cetera; Sanctique Patres. Neque obiectione Lutherae robur habent vllum. *Bell. lib. 1. cap. 18.*

LUTHERVS in Præfat. Noui Testam. Apocalypsin nec pro libro Prophetico, nec pro A. offitio recipit, cò quod beatus dicat, qui seruant ea que scripta sunt in ea; cum eam nemo sat intelligat.

CALVINVS eam propugnat acriter, & cum eo, desciscentes à suo Luthero Magdeburgenses Cent. 1. l. 2. c. 2. Erasmus in fine notationum in Apoc. anxie conquisit argumenta, vt eam S. Ioanni abiudicet.

AVTOR. Apocalypsis verè est Ioannis: testibus Conciliis Ancyrano, Carthag. III. &c. & S. Patribus quæ Græcis, quæ Latinis. Neque obscura solum vaticinia, sed præcepta etiam moralia continent; vt pote cuius scopus est nos hortari ad perseuerantiam & patientiam in persecutione. Verè S. August. 1. de bono perseuer. c. 1. *Scripturas sic accipiunt, vt suo quodam privilegio, imò sacrilegio, quod volunt, sumant; quod nolunt, reijciant.*

LUTHERANI Epistolam ad Hebræos nec esse Vetus, nec vltius Apostoli contendunt; quod quædam contineat contra Euangelicam & Apostolicam doctrinam. Ita Lutherus in Prologo ad Hebr. Brentius, Kemn. Magdebu genes.

CALVINISTÆ verò, esse Apostolicam pertendunt; Eccius tamen, addubitant. Ita Calvinus Instit. cap. 8. §. 216. impressa anno 1554 & cap. 10. §. 83. &c. Quocirca Ministri in Confessione Pissiaci oblata art. 3. *Canonicam asserunt; sed auctoris incerti.*

AVTOR. Sed vtrique in hoc, aduersantibus SS. Patribus, secuti sunt hæresiarcham Marcionem, iam olim ob id ipsum condemnatum: teste S. Hieronymo in Præfat. ad Titum. Sequuntur & Arium, apud Theodoretum in præfat. ad Hebr. *Bell. lib. 1. cap. 13.*

IV. De

IV. De Vulgata Editione.

LUTHERANI; vt Kemn. ad Trid. Sess. 4. Et CALVINIANI, vt Calvinus in *An- tid. ibid. & Inst. l. 1. cap. 6. §. 11.* Vulgatæ, seu Hieronymianæ, odio editionis, omnia examinati, emendatque volunt ad textum Hebræum; vt quem fontem esse purissimum appellent. Hinc innumeræ, & pugnantés sunt eis versiones; vt Lutheri, Oecolampadii, Bibliandri, Castallionis, Iunii, Tremelli, Munsteri, Bezae, &c. vide *infra quæst. 3.*

AVTOR. At ipse Calvinus *ibid.* coarguit Iudæos, vt qui Lectionem inuertant: quare & iste fons subinde turbidus manat. 2. Quin meliorem esse Latinam versionem ipse fatetur; eò quod Rabbinii, cum addiderunt puncta, pluscula seu odio, seu imperitiâ, deprauarunt. 3. Lutherus in Comment. de nouiss. verbis Davidis ait: *Ommino melius est retinere versionem vsitatam, quam tot nouas cumulari, &c.* In libr. prophetiarum suarum collecto per VValterum Hall, *Paulatim tam multa futura sunt Biblia, quam multi scioli in Hebraica Magistros se profitebuntur.* Nimirum Genes. II. *Quia tibi confusum est labium terra, vocatum est nomen eius Babel. Iuxta illud: Confusuramur linguam eorum, vt non audiat vnusquisque vocem proximi sui.* At e contra Romano-catholicis, *Ecce vnus est populus, & vnus labium omnibus.*

V. De Autoritate Versionis.

LUTHERANI volunt Lutheri versionem haberi pro authentica. Sic in Decreto Lipsiensi Melanch. Pomer. &c. subscripserunt.

II. ZWINGLIANI, Anabaptistæ & Calvinistæ nullam habere volunt authenticâ: teste præfat. Tigurina editionis.

III. Lutherani tamen & Calviniani iungunt, vt Kemnit. & Calvinus exagitant Cõc. Trid. sess. 4. quod solam vulgatam iubeat

esse adprobatam. Sic & plures alii: quorum mendacia vide in *meo Mendace Antipap. meo. p. 1. quæst. 1.*

SVADENT istis 1. Quia potius credendum fontibus Hebræis & Græcorum, quam ri- uulis interpretum. 2. Huc plura coaceruant loca, quasi deprauata.

AVTOR. Hieronymiana versio probatur in Conc. Tridentino, ab vsu probato plus mille annorum continuo: & ob testimonia S. Patrum. 2. Hebræi Hebræam, Græci Græcam suam obseruarunt authenticam: quò magis & Latini latinam habeant oportet. 3. Hebræa lingua vix paucorum est in Cõciliis; Latina, omnium. 4. Solenne autem est hæreticis, vt velent suas corruptelas, ad fontes sese Hebræos, Græcolue referre.

DICO AD I. Fontes turbarunt tum Hebræi tum Græci: Latina autem Ecclesia vt in fide constantior; sic in sana versione custodienda fuit obseruantior, quam Græca, &c. Ad 2. Vide *Bellarmin. libr. 2. cap. 11. & 12.* Particularia enim prætereo: cum ex vniuersâ genere quæstionis constare queunt.

VI. De Vulgatis Linguis S. Scripturae.

LUTHERANI, Calviniani, cæterique Nouatores; vt Brentius *In Confess. VVirtemb.* Calvinus *Inst. 3. cap. 20. §. 33.* Kemn. ad *Sess. 4.* conclamant, In omni lingua edi licere, & debere S. Scripturam legi, atque cantari.

SVADENT istis. 1. Quia, 1. Cor. 14. *Si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita & vos per linguam, nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id, quod dicitur? Eritis enim in aëra loquentes.* *Infra Si orem lingua, spiritus meus orat; mens autem mea sine fructu est, &c.* 2. Calvin. *Ha. 29. Mat. 15. Hic populus labiis me honorat.* 3.

Remittit. Præcipit Innocentius III. ut procurer episcopus officia diuina linguis diuersis celebrari ubi diuersarum fuerit linguarum populus. 4. Finis Diuinorum est instructio, Consolatio, Edificatio: quæ nulla sunt in linguæ vsu ignota, &c.

AUTOR. Vulgares versiones non prohibet Ecclesia; sed earum vsum cuiuslibet profuturi non probat. Hebræam tamen puramque Græcam, & Latinam oppidè colit, & obseruat. 1. Quia ab tempore Esdræ vulgaris esse desit Hebræa lingua per 70. annorum captiuitatem Babylonicam: attamen Lex in sola Hebræa prælegebatur populo. 2. *Esd. 8.* Sic etiamnum hodie assolet Iudeis. 2. Quia Apostoli omnibus linguis prædicarunt; at solum Hebræam & Græcâ scripserunt; forsân & Latinâ. Et Paulus Romanis Græcè scripsit. 3. Cõmunicatio nationum vnitasque fidei rectius seruatur in communissimis linguis. 4. Quia Inconuenientia plura se dant ex vulgarij vsu linguarum. *Bel. cap. 15.*

DICO AD I. Ibi agitur de Exhortatione spiritali: non præcipuè de Officijs diuinis. Ita S. Patres, Cypr. Aug. Bas. Amb. &c. Deinde Officia sat est si vnus, aut plures intelligant, & respondere sciant. Demum de Canticis spiritualibus ibi potissimus est sermo, de laude Dei, oratione gratiarum actione: hæc popularia sunt; Officia verò Clericalia sunt.

Ad II. Non labiorum solorum, nec intellectus solius oratio; sed cordis puri & affectus deuoti, honorat Deum; etsi non intelligatur ab orante seu audiente illam.

Ad III. De sola Hebræa & Græcâ ibi fit sermo; non de vulgaribus.

Ad IV. Finis præcipuus Diuinorum officiorum est cultus Deo debitus ab Ecclesia: at Cleri est populum docere, solari. &c.

QUESTIO II.

Sine S. Scriptura per se ipsam intellectu facilia & aperta?

LUTHERVS in præfat. assert. artic. *Scriptura per se clarissima, facillima, apertissima est sui interpreti, immo omnia probans; inuisans &c.* Dicit ibid. clarior rem esse omnium Partium scriptis. Addit amen a. 1. Si quid h. est obscure, explicari alibi: 2. Item clara per se, obscura fit suis & infidelibus, obprium aff. dum; 3. Breuius in proleg. contra Soto, obscuram subinde v. deti ob ph. ascs Hebræam & Græcissimam. Sic plerique Lutherani.

CALVINISTÆ, apud Ioan. Scharpium in cursu Theol. controu. 7. de Scriptura, ad Iacobum Angliæ Regem anno 1620. *In verbis sæpe difficultas: at in rebus articuli fidei manifesti.* 2. *In se scriptura est perspicua; at nobis difficilis, ob cecitatem, & ignorantiam, aut curiositatem, quod expressis in ea non contenti curiosa indagamus.* 3. *Dogmata quidam in se sunt obscura, ut de Deo Trinuno &c. Quatenus tamen expediat, ut ea cognoscamus; sunt manifesta.* 4. *Scriptura claritas, respectu nostri. Interna cordis, oriet illuminatione Sp. Sancti; cum naturali acumen omnia sunt obscura. Et ea claritas est fidei, & solida notitia. Exterea, in verbis est posita; Sic dogmata in Scriptura expressa plane sunt omnia, ut ea vel impij, imò & demones ex scriptura intelligant, historicè solus.*

SVADENTISTIS. 1. *Deut. 30. Mandatum quod præcipio tibi, non supra te est, &c.* Breuius, addit, *Vt non sit opus ire Romam.* 2. *Phil. 18. Præceptum Domini lucidum illuminans oculos &c.* 3. *Habem. 2. Pet. 1. firmiorem propheticum sermonem; cui benefacitis attendite, tanquam lucerna lucenti in calig. loco.* 4. *Quod si opertum est Euang. 2. Cor. 4. in iis, qui perierunt, opertum est: in quibus Deus huius sæculi excacauit oculos infidelium.* 5. *Vetus Test. erat liber signatus, Isa. 29. at in Nouo est apertus*

peritus ab Agno, *Apoc. 5.* Ideo *Mat. 27.* *velum templi scissum est.* in signum, &c.

AUTOR. Scriptura s. hic facilis est; obscura isthic. *2. Pet. 3.* *In epistolis Pauli sunt quadam difficilia intellectu; quæ indocti, & instabiles depravant; sicut & cæteræ Scripturæ: ad suam ipsorum perditionem.* Difficilia, ait, absolutè; non solum indoctis, vt hæretici volunt. *2.* Sic S. Patres apud *Bell. l. 3. c. 1.* *3.* Ratio *S. Chryf. hom. 44. in Matt. op. imper.* Quia Deus voluit alios esse Magistros, alios discipulos. Deinde Ne elata non tam utilis, quam contemptibilis foret. Item quò ad Res, obscura est in altissimis mysterijs: Quoad Modum, sæpe videntur contraria loca; Verba sunt & orationes ambigux; Imperfectæ; Præpostera in ordine; Hebraïstai. *4.* Si clara; cur Lutherus, Calvinus, &c. tot tantaque Commentaria in eam fuderunt? Vt Osiander contra Melancht. dicat, de sola Iustificacione secundum Scripturas! ultra XX. sententias versari diuerfas. Vnde Lutherus lib. contra Zvving. & Ocolamp. *Si diutius steteris mundus, iterum fore necessarium, vt propter diuersas interpretationes, quæ nunc sunt, ad conseruandam Fidei Vnitatem, Conciliorum Decreta recipiamus.* Idem in præfat. ad Psalmos: *Nolim id de me præsumi, quod nullus adhuc præstare potuit sanctissimorū & doctissimorum, id est, Psalterium in omnibus suo legitimo sensu intelligere & docere.* Multa sibi reseruauit Spiritus, quò nos semper discipulos habeat: multa solum ostendit, vt alliciat: multa tradit, vt afficiat. Infra. Scio esse impudentissimæ temeritatis eum, qui audeat profiteri, vnum Scripturæ librum à se in omnibus partibus intellectum. Similia Brennius, Kemnitius, &c.

DICO AD I. De tota Scriptura quæritur; non de sola Mosaica lege: vnde ex parte malè de toto concluditur. Deinde S. Patres id capiunt de facilitate implendi mandata Decalogi: *Tert. Orig. Ambr. Chry. &c.* Alij de facilitate Intelligendi id accipiunt; vt *Abulensis &c.* Ideo subditur: *Prope est sermo in ore, in corde tuo:* nam Decalogus est legis naturæ. Dauid, vbi difficilem sibi legem dicit, respexit ad totam Scripturam.

AD II. Idem è contrà orauit, *Psal. 118.* *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* *Psal. 135.* *Faciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me justificationes tuas.* Clara igitur lex Moyfis est per se, quoad literam, sensum literalem, & omnem sensum per accidens, si illuminatio DEI accesserit. Sensus enim literalis iam est expressus; vt, *non occides:* iam implicitus, dum idem prohibet iram.

AD III. Scr. intellectæ illuminantæ ideo Eunuchus ait: *Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi?* Eunt in Emmaus illuminati facilè Scripturas intelligebant. Deinde à Prophetiis veteris Testam. malè inferitur de tota Scriptura: Neque illa temper clara est; teste Eunuchò: quia *2. Cor. 3.* sub ænigmate prophetabant de Christo: ideo iubet, *Ioh. 5.* *Scrutamini scripturas.*

Apocalypsin, Daniele, Ezechiel quis sat vnquam intellexit? Ideo laudantur *Ascendentes:* Iubentur *Scrutari.* Monètur, *Quòd omnis prophetia scripturæ propria interpretatione non fit.* &c. *Rom. 11.* *Quis enim cognouit sensum Domini?* *1. Cor. 12.* *Nūquid omnes Doctores.* &c.

AD

AD. IV. Agitur ibi de Euangelio Prædicato infidelibus: non de scripto. Vnde I. Cor. I. *Nos prædicamus Christum crucifixum; Iudæis scandalum; Gentibus stultitiam. Deinde; Clara prædicatio; sed incredulis obscura Fides: quia Scripturam vel non intelligunt, vel non credunt. Indicabat id velamen, Moysis faciei oppantum. Demum: Mysteria credentibus sunt certa omnibus; multis clara: Scripturæ tamen non multis; minus omnibus liquet.*

AD. V. Iam liquet scriptura credita, quoad verba, sensum literalem, & mytheria præfigurata aut prophetizata. Ipsa Apocalypsis cui aperta est? At credita est, & exposita Ecclesiæ sat liquet.

QVÆSTIO III.

An sit cuiusvis Biblia legere, & Interpretari?

LUTHERANI & CALVINIANI iuxta, caterique, I. Sibi sumunt Scripturam è qua vis in quamlibet linguam vertendi licentiam: item Hebræam, Græcamque, Latinamque interpretandi ad libitum. Hinc à vera lectione ac Interpretatione in diuersa abeunt, ac obscèrè discrepant in & verbis, & sententiis, quin & libris quoque; Scripturarum mutatis, mutilatis, omissis, eiectis, additisque nouis. Liquet è iusta superius allata eorum querela: Cui addit Lutherus ibid: *Istis nihil proficitur, nisi quod discrepantia lectionum turbat memoriam, remoratur studium, ac in multis locis incertiores dimittit legentem, quam fuerat.* Rauchlinus in Concord. hebræ. *Multa translationes Bibliorum prodeunt; quas melius fuisset non natus esse, vel statim interisse.*

SVADENTISTIS communem vulgo lectionem fieri Scripturarum. I. Quia Mandat omnibus Dominus, Ioan. 5. *Scrutamini Scripturas.* 2. Beroënses Act. 17. *quotidie scripta-*

bantur scripturas. 3. Dominus oratione sua ostendit, plus inesse luminis diuini parulis & abiectis, quam sapientibus & clavis. Matth. 11. Ergo.

AVTOR. I. Prælegere, & exponere Scripturas proprium est ad hoc deputatis & instructis. I. Quia in Ver. Test. Sacerdotum erat, Tuba canere, docere populum, consulere Deum, responsa Deo ferre etiam ad sanctissimos. Iosu. 6. Deu. 24. 2. Reg. 14. Malac. 1. *Labia Sacerdotum custodiunt scientiam.* In nouo Test. Epl. 4. *Constituit Deus. QVOSDAM, non omnes, Doctores et Pastores, ad consummationem sanctorum, in adificationem Corporis Christi.* Proinde, Act. 20. *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo posuit Vos præ omnibus. Deus &c.* 2. Tim. 4. *Attende lectioni, adhortationi, doctrinæ.* 25. 2. S. Hieron. l. 1. contra Pelag. queritur hæreticos; quibus plebis sibi colligant fauorem; scientiam legis quibuslibet, etiam mulierculis, tribuisse. Idem insinuaturfætitatum, lac. 3. *Nolite fieri plures Magistri, nec Sciens, quoniam maior iudicium sumitis.* 3. S. Petrus, ut S. Hilar. l. 2. de trinit. et. l. 2. ad Constantiam: S. Hieron. in Gal. 1. S. August. l. 12. Confess. c. 25. &c. docent; Non aliamde tot ortas hæreses, & schismata proleminata; quam quòd quivis Scripturam legeret, iudicaret, & sua ad commenta commodaret.

II. Vnum demus in Exemplum Lutherum, Magistrum vulgaris Magisterii super Sacras Scripturas, quem ipse in interpretando deferat honorem Scripturis. I. Blasphematur subinde: Vt Tomo 2. Wittembergensi fol. 226. b. *In principio creauit Deus cælum & terram: id est: voravit cucullum chryseati cum pla-*

mis & omnibus: **Der Guckgang hat die Grassmuck gefressen.** Idem to.

2. Ieneā. f. 404. b. *Vos estis lux mundi*: id est: *Sercus in laterna*. 2. Verba depravat: testis Georgius Dux Saxonie in præfat. ad Nouum Test. Embleri, vbi notat ultra sexcenta loca ab Luthero deprauata: vt lla. 9. est *Deus fortis*; is ponit, *Virtus Patria*: quasi Christus non esset Deus. Gal. 5. Omisit in donis Sp. sancti, Patientiam, modestiam, continentiam. 3. Sententias omisit: vt i. Ioan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant. &c.* 4. Partes omisit: vt Dan 3. versus 66 & partem Esther. 5. Capita omisit: vt Danielis duo vltima. 6. Libros exautorauit, vt Iudith, Sapientie, Tobie, Ecclesiasticum, Baruch, Machabæorum lib 1 & secundum, Epistolam ad Hebræos, Iacobi, Iudæ, Apocalypsin, to. 5. fol. 515. 6. to. 2. f. 188. a.

III. Vt omninò iuste quærat P. Becanus in Manuali controu. lib. 1. c. q. 1. 4. *An Lutherani & Calvinista habeant Veram Scripturam?* Negat. Sicque probat. In Scriptura tria spectantur, Canon, Versio, Interpretatio.

1. *Canonem* non habent; quia in hoc dire & procul inter sese dissident, ac digladiantur: nec vtrorumque Canon est ab Ecclesia vnquam adprobatus: ad eò is diferepat etiam à S. Patrum Canone præscò ac primæuo.

2. *Versionem authenticam* non habent: patet supra; multas numerant, nullam undique omnes probant; alij alias culant: *Lutheranam* carpunt Tigurini, *Osiandri*, *Bucerus*, *Munsterus*, *Lutherus* post annos XX se errasse crebrò, fatetur. *Bezanam* damnat Castalion, *Huberus* &c. *Castalionam* dānat Beza, *ridet*, &c. *Munster-*

rianam Tigurini, *Pelicanam*, &c. respñt, &c.

3. *Sensum & Interpretationem authenticam* non habent, nisi quam à nobis accipiunt: vbi abeunt; errant. Vt lla. 4. r. *Bene aut male, si potestis, facite*: id est *Luthero*, homo non habet amplius liberum arbitrium, quia id per peccatum Adæ perdidit. Item, Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*: hoc *Calvinus* vult ironice dictum, q. d. *Ne serues mandata*. Sic pleraque vult dicta à Christo, Inst. 3. c. 24 § 13. *Ecce, vocem ad eos dirigit; sed vt magis obsurdescant: Lumen accendit; sed vt redāantur cæciores: Doctrinam profert; sed quam magis obstupescant: Remedium adhibet: sed ne sanentur*. Item, Math. 26. *Hic est Sanguis meus noui Test* id est, *Lutheranis, hoc vinum est meus Sanguis*; *Caluinistis, hoc vinum significat meum sanguinē*: *Plessæol. 4. Euch. c. 2. hæc est illa mors & passio, quam paulò post sustinebo*. Idem Act. 2. *Non derelinques animam meam in inferno*, id est, *Beza: cadaver in sepulcro*. Item Heb. 9. *Honorabile Connubium in omnibus*, id est *Caluino & Beza, est honoratum & licitum in omnibus catusuis Ordinis*. Malū! Quæ isthæctanta hominum in Diuinis est audacia ac theomachia?

4. Neq; possunt habere sensum Scripturæ veram: 1. Quia donum interpretationis datur tantum in Catholica Ecclesia, 1. Cor. 12. At ipsorum non est verè Catholica. Liqueat seipso, patebit & inf. p. 2. 2. Ibi id reperitur, vbi est donū miraculorū: Sed hoc nō est apud sectarios: ergo nec illud Hæc ex R. P. Becano.

DICO AD I. Solis Legis peritis dictura, *Scrutamini* nō omnibus. AD II. Vtinam Beroënse fat imitemur, perscrutantes, quam dissona S. Scripturis

ris comminiscantur Nouatores. AD
III. paruuli dicuntur humiles doctique;
non tumidi Rabini, captiuare nolentes
intellectum in obsequium fidei.

Q V Æ S T I O I V.

Controuersiarum fidei quis Iudex summus
in terris?

LV THERANI & CALVINIANI volunt
Iudicem solum esse Sp. Sanctum in Scri-
pturis loquentem.

Sic LVTHERVS in præfata assert. art. 175. *Capite hoc
Euangelium; Quia neque Papa, neque Concilijs, neque
vlli hominum commissum est, ut constituat & concludat,
quid sit fides. Ideo debet dicere: vana, tu concludisti cum
Concilio; nunc habeo ego iudicium, an acceptare queam,
nec ne. Quia non stabis pro me, quando debet mori. Et
falsam doctrinam nemo iudicare potest, nisi spiritus ho-
mo. Ideo rex est insana, quod Concilia concludere vo-
lunt, qui credendum, cum saepe nullus vir sit tibi, qui di-
uinum Sp. vel modicum ofsecerit. MELANCHT. in
Locis c. de Ecclesia. Cum de Scripturæ sententia dissen-
sio oritur; tunc ipsum verbum Dei est Iudex; & accedit
Confessio vera Ecclesia i. e. paucorum, ait, cum Verbo
Dei consentientium. Sic & Brentius in Confes. W. t.
tomb. Ad quem quæ priuatum pertinet, de doctrina re-
ligionis iudicare.*

CALVINVS *Inst. 4. c. 9. s. 8. 12. 13.* etiam
Generalium Conc. & S. Patrum Iudicem
facit quemque priuatum.

SVADENT istis 1. Isa 55. *Dabo omnes fili-
os tuos doctos à Domino.* 2. Ierm. 3. *Dabo le-
gem meam in cordibus eorum. &c. Omnes enim
scient me.* 3. Math. 23. *Vnu est omnium Ma-
gister vester Christus.* 4. Iohan. 5. *Ego testi-
monium ab hominibus non accipio.* 5. Ioan. 7.
*Si quis voluerit voluntatem eius facere, qui mi-
sit me, agnoscat de Doctrina mea, vtrum ex Deo
sit.* 6. Ioan. 10. *Oves mee vocem meam au-
diunt.* 7. *Spiritalis autem, 1. Cor. 2. diu-
dicat omnia, & ipse à nomine iudicatur.* 8. *O-
mnia probare.* 1. Thess. 5. *quod bonum est, te-
nete.* 9. *Non necesse habetis, ut aliquis doceat
vos, 1. Iohan. 2. Sed Unctio docet vos de omni-
bus.* 10. *Ephes. 2. Estis Ciues Sanctorum, &
dom. Dei, superadificati supra Fundamentum
Apost. & Propb.* 11. Alioquin Papa foret su-
pra Scripturam, hæcque ab eo robur acci-

peret. 12. *Fides nostra si pendet ab iudicio
Ecclesiæ, nimium debili nititur fundamen-
to. &c.*

AV T O R. Cùm eo Spiritu Sancto,
quo inspirati, locuti sunt Sancti, 2. Pet. 1. sit
interpretanda Scriptura; isque omnino
infallibiliter assistat Papæ & Concilio,
seu Ecclesiæ: idem idcirco Papa cum eò-
dem summus Scripturæ Interpres, Iu-
dexque est controuersiarum; iuxta *Con-
trid. Sess. 4.*

I. Quia sic Scriptura Vetus ac Noua
in meo Antichristo. p. 1. q. 1. Et Exod. 17.
Moyses sedit Israëliticæ Caput Ecclesiæ
Iudexque dubiorum circa legem exor-
torum decernebat; non ad priuatum
spiritum remittebat: Inferiores quoque
Iudices causarum minorum maiora ad
vnum cum negotia referebant. Fuit au-
tem Moyses Iudex, & Pontifex, Sacer-
dote Aaron maior, extraordinarius su-
pra ordinarium, vereque Sacerdos, *Psal.
98. Exod. 28. 29. Deut. 17. Si ambigunt
apud te, &c. venies ad Sacerdotem & Iudicem,
qui fuerit; indicabuntque tibi iudicij verita-
tem. Sequerisque sententiam. Quia au-
tem superbiaris, nolens obedire Sacerdotis
imperio; morietur.*

Hic ineptiunt cum Brentio: 1. Esse
preceptum conditionatum: 2. Re-
mitti ad politicum Iudicem; 3. Idque
in causis politicis: AT ibi absolute ju-
betur, pro Sacerdote summo, in causis
religionis ac Legis: Liqueat è textu cui-
vim faciunt Nouatores ex causæ bonæ
desperatione.

II. Sic praxis Ecclesiæ; quæ omnes
omnium retrò sæculorum nouatrices
controuersiarum quæstionum hæreses
per Papas, Conciliaque, condemnauit,
Iustu.

sustulit. 1. *Saculo* Act. 15. Ceremoniis Iudaicis antiquandis, contra Iudai-
zantes. 2. *Saculo*. De Paschate cele-
brando, contra Quartodecimanos. 3.
Saculo. De non rebaptizandis hæreticis,
& de absolvendis post Baptismum la-
psis, contra Nouatianos. 4. *Saculo*.
De homousia, cõtra Arium in Nicæno.
5. *Saculo*. In Ephesino, contra Nesto-
rium; in Chalcedonensi Conc. contra
Eutychem. 6. *Saculo*. in Synodo V.
contraplures. 7. *Saculo*. In Synodo
VI. contra Monotelitas. 8. *Saculo*. In
Synodo VII. contra Iconomachos. 9.
Saculo. In Synodo IX. contra alias hæ-
refes. 10. *Saculo*. Schisma Græcorum.
11. *Saculo*. In Vercellensi Conc. & Ro-
mano, contra Berengarium. 12. *Sac.*
in Rhemenfi, contra Abailardum. 13.
Saculo. In Constant. contra Ioachim. 14.
Saculo. In Vienn. contra Begados.
15. *Saculo*. In Constant. contra Wicklef
& Husi. 16. *Saculo*. In Trident. contra
Luther. Calv. Cinglianos, &c.

Eundem prorsus ad modum in Vete-
ri Testamento, idem sacrum summum-
que iudicium, Legem concernens, Pon-
tificium fuit atque Sacerdotale. *Exod. 18.*
& 20. Eccl. 12. Malach. 2. Paral. 19. &c.

III. Accedit vnanimis S. Patrũ, ac Im-
peratorũ consensus apud *Bell. l. 3. de Verbo*
Dei. 6. 7. 8. ita decernentiũ teneri oportere.

IV. R A T I O item pugnat inuicta
per sufficientem Inductionem. Quia
sicut in Repub. humana, ex Lege natu-
rali, controuersæ ad Iudicem deponun-
tur: ita porius in Lege sacra apud Iudicẽ
sacrum: Atqui hic ipsa esse nequit S.
Scriptura; non priuatus Spiritus; nec sæ-
cularis Potestas; Ergo supremus Eccle-
siæ Pastor.

1. *Non Scriptura S.* Quia, vt Lex &
Iudex sunt distincta; sic & Scriptura &
Iudex. Atque tamen Scripturæ per
collationem Scripturarum conciliari
queant; non tamen id sine Iudice: ne lis
ex lite nascatur & necatur, citra finem
modumque: Ceu patet in isto: *Hoc est*
Corpus meum. Vide *Staplet. in c. 13. Act.*

2. *Non Priuatus spiritus* cuiusque: vt
doceo in *Mendace Antipapista par. 1. q. 1. nu.*
6. Et in *Antichristo. p. 1. q. 1.* Adde, Si in di-
uinis sufficeret ad dirimendas quæstio-
nes Priuatus cuiusque spiritus; & in hu-
manis quoque Legibus interpretandis
fat foret cuiusque lumen naturale; vt
cum quali sunt sancitæ: At hinc coactiua
opus est autoritate. Quid, quod olim
quoque plures Priuatum spiritum ia-
ctitarint; & falsi, tamen prophætæ fue-
runt? 2. *Paral. 18.*

3. *Non potestas secularis* esse Iudex po-
test: Quia hic nequit excedere suam vir-
tutem dictaminis naturalis. Vide
Bellar. l. 3. De Verbo Dei, c. 9. 10.

Ergo Papa vel Solus, vel cum Eccle-
sia, legitimus est Iudex facer Controuer-
siarum, Plura infra *par. 2. quæst. 17. 18. &c.*

DICO AD I. A Domino scilicet Chri-
sto; non à priuato spiritu. *Vel:* Non quòd
omnes sint omnia diuinitus intellectu-
ri; sed futuros tales, vt corde credant,
quod aure audierint, mouente eos spiri-
tu Dei. Sic *Augustinus. Ad. II. Legem,*
id est Augustino, gratiam Fidei per cari-
tatem operantis.

AD III. Ibi arguit ambitionem Ma-
gisterij; non ipsum Officium.

AD IIII. *Ego non &c.* propter me: at
propter alios tamen accepit à Ioanne,
1. Ioan. 15. *Vos testimonium perhibebitis,*

B 2 I. Act.

I. Ador. *Eritis mihi testes. &c.*

AD V. Docet bonos carere impedimento vitiorum; ob quæ improbi nec per se, nec per alios intelligere possint.

AD VI. Id est, ait S. Aug. Prædestinati audiunt ante mortem vocem DEI. Neque ibi fit sermo de intelligentia S. scripturæ.

AD VII. Cum certi non simus certitudine fidei, qui verè sint *Spirituales*: Cum etiam hi non semper illuminentur, quin quædam aliquando nesciant: idcirco non ad eos pertinere potest definitivum & ultimum iudicium fidei. Qui tamen iudicet omnia, cum esse spiritalem necesse est, id est, regi à DE I spiritu.

AD VIII. *Omnia; non Omnes*: ideo soli Pontifices *judicant omnia*, sc. dubia. Nam de definitis in Conc. Ierol. Paulus non ait *probate*; sed, *Act. 15.* præcipiebat seruari.

AD IX. Loquitur, non de omni divinum cognitione; alioquin hic frustra doceret eos quædam: sed de sola accepta doctrina, quam ab Apostolis cooperate gratia Dei cõdidicerant: At verò de nondum accepta docet vnctio.

AD X. Verbum Dei, per Apostolos & Prophetas ministratū, est Fūdamētū primum: at secundarium quoque est Ecclesiæ testificatio; cuius Lapis Angularis Christus: huius veritati primæ revelanti Principiò per se; nunc vt SIC scil. per Ecclesiam testantem & docentem, adhæremus.

AD XI. Iudicare de Scriptura æquiuocum est: sc. 1. Verum ea, an fallum doceat: 2. Quæ illius sit interpretatio; quæque sit ipsa verè Canonica, aut apo-

crypha. Hoc secundo modo; non illo, iudicat Papa vel Ecclesia Scripturam: nam illo priore modo foret supra Scripturam.

AD XII. Pendet à Verbo ipsi^o Sancti Spiritus assistentis Ecclesiæ vsque ad consummationem. Plura infra *part. 2. quest. 15.*

QVÆSTIO V.

Quatenus Verbo Traditò standum, vel abstinendum?

LUTHERO-CALVINISTICA concordia ab nobis discors est in tribus. I. In Scripturis omnia contineri pertendunt ad Fidem & Mores necessaria: ac proinde non opus vllò Verbo Non Scripto. Ita LUTHERVS in Gal. 1. *Nec aliam doctrinam in Ecclesiâ tradi & ausiri decet, quam purum Dei Verbum; Doctores, vel auditores alij cum sua doctrina anathema sunt.* Brentius in prologo cap. de Trad. *Nulla traditio contra, vel præter testimonia Scripturæ, pro dogmate necessaria ad salutem est.* CALVINVS Inst. 4. c. 8. §. 8. *Esto hoc firmum axioma: Non aliud habendum esse Dei Verbum, cui detur in Ecclesia locus, quam quod Lege primum, & prophetis; deinde & Apostolicis Scriptis continetur.* Sic communis similitum.

II. Apostolos quædam, præter Scripturam, instituisse ad Ritus & Ordinem pertinentia; at minimè necessaria, minus præcepta, sed libera: Quæ ad fidem, Moresque necessaria fuerant, scriptis comprehendisse. Ita Kemnitius LUTHERANVS, vbi agit de primo genere Traditionum. Et CALVINVS Inst. lib. 4. c. 10. §. 20. *idem.*

III. Kemnitius ibid, *Nullis certis & firmis documentis probari potest, Qui sint Ritus ab Apostolis traditi: qui etiam ex Scriptura ostendi non possunt.*

SVADENT triplici genere Scripturarum.

I. Quibus iubetur nil addi Verbo Dei oportere. Vt Deut. 4. *Non addetis ad Verbum, quod*

quod ego precipio vobis; nec auferetis ex eo. Gal. 1. Licet Angelus de caelo Euangelizet vobis, praterquam quod Euangelizauimus vobis, anathema sit.

2. Quia Scriptura sufficienter omnia continet. Ioan. 20. Hae autem scriptae sunt, ut credatis, quod IESVS est Filius Dei; & ut credentes saluisiant. 2. Tim. 3. Omnis Scriptura. &c. utilis est ad docendum, & arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus fit homo DEI.

3. Quia Scriptura damnat Traditiones. Ila. 29. In vanum colunt me docentes mandata & doctrinas hominum. Math. 15. Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Col. 2. Videte ne quis vos decipiat. &c. Secundum Traditionem hominem.

4. Ratio. Quia Scriptura data est ut habeamus regulam fidei, ait Aug. 19. Civ. c. 18. At Dei perfecta sunt opera: ergo ea regula perfecta est, & adaequata fidei.

AUTOR. I. Hic duo aduerte: 1. Mendacia, quae nobis affingunt: De his in meo Mendace Antipapist. par. 1. q. 2. Alterum: Contradictionem, qua scriptos iugulant. 1. Nam Brentius & Kemnit. locis notatis aperte dicunt; Nihil aequari posse Scripturis sacris. Kem. In summa audacia est, Mutari & Latoritati Scripturae Canonicae aliquid aequare. At è contra Brentius ibid. Negari non debet, neque potest, quin tam Christus multa dixerit, & fecerit; quam Apostoli multa tradiderint, & insinuerint; quae non sunt ab ipsis literis comprehensa. Kemnitius ibid. Apostolos Ritus quosdam ordinasse & tradidisse Ecclesiae, eorum scripta certo constat: Et verosimile est quosdam alios externos, qui in Scripturae annotati non sunt, ab Apostolis traditos esse. Atque ita suo pte peculio sibi laqueum parant in suspendium isti.

II. Ipsa NECESSITAS Traditionum docet ipsas, cuiusque probas.

I. Quia Scripturae sine iis non fuissent necessariae, nec sufficientes: Nam Traditio fuit Autor condendae, tradendaeque; Scripturae; iam traditae verò Custos & ipsa fuit, est, erit. 2. Quia Trad. quaedam sunt Apostolicae tam de Fide, quam de Moribus necessariae. 3. Quia de veris Traditionibus esse certi possumus via certae; ideo salutare sunt, Singula nunc doceamus.

DE I. Scripturas sine Traditionibus non fuisse sufficientes, nec simpliciter necessariae, probatur trifariam: 1. Ab Veteri Testam. 2. Ab Noui Scripturae & praedicatione. 3. Ab partium enumeratione.

DE I. Ex quo homines fuerunt, ab Adam ad Moysen, aliqua fuit in mundo Ecclesia colentium DEVM Fide, Spe, Charitate, ritibusque externis. Ideo S. Aug. lib. 11. Civ. inde ab Adam deducit Ciuitatem Dei. Et tamen ante Moysen nulla extitit Scriptura sacra; sed sola de cultu Dei Traditio, Vnde Genes. 18. Scio, quod Abraham praecipiturus sit filiis suis, & Domui suae post se; ut custodiant viam Domini. Cuiusmodi igitur annis bis mille fuerit illa primogenia conseruata Ecclesia: etiam Christiana potuisset stare absque Scriptura ad 1600. annos sub eadem custode Traditione.

2. A Moysen ad Christum erat quidem lex scripta, sed solum Iudaeorum: reliquas inter gentes etiam erat Religio colentium Deum verum; at in Traditione sine Scriptura sacra. Ita de Iob, cuiusque amicis docet Aug. l. 2. de pecc. orig. cap. 24. & l. 18. Civ. c. 47.

3. Inter Iudaeos, etsi Lex scripta esset, potius tamen Traditione utebantur, B 3 quam

14
quam Scriptura. Vnde Exod. 14. *Narrabis filio tuo, dicens: hoc est, quod fecit Dominus.* Deut. 32. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Iob. 8. *Interroga generationem pristinā, &c.* Scripturam vltimam Ecclesiasticam cap. 8. *Non te pretereat narratio Seniorum: ipsenim didicerunt à patribus suis.*

4. Esdras primus dispersos antè diu libellos Scripturæ collegit in vna Biblia post captiuitatem, teste *Theodoro præfat. in Psalmos. Beda in Esdra 9.*

DE II. A Christi aduentu Ecclesia Christiana diu degit sine Scriptura Noui Test. acquiescens ad Traditionem. Vt *S. Irenæus l. 3. c. 4* testetur, suâ memoriâ gentes esse Christianas, Scripturæ nescias; & è sola Traditione viuere benè. Itaque huius vis est potior quàm Scripturæ.

2. SUFFICIENTES Non sunt Scripturæ. Quia nec Singuli, nec Omnes Euangelistæ continent omnia; nec omnes libri sacri extant: Nam ait *Chrysostomus hom. 9, in Mat. Multa ex prophetis perierunt monumentis; quod de historia Paralipomenon probare possibile est.* Et epistola Pauli ad Laodicenses perijt; de qua constat *Colos. vlt.* Et antè diu prædicarunt Apostoli; quam scribere cœpissent.

DE III. Traditiones sunt Apostolicæ de Fide & moribus multæ, quas ignorari non licet; quæ tamen in Scripturis non extant. Vt in exemplum, 1. Symbolum Tradiderunt Apostoli; & non scripserunt. Ita *Iren. l. 3. c. 4. Hieron. Epist. ad Pammachium, Aug. l. de fide & operib. cap. 9. Ambr. epist. 87.* 2. In Veteri Testam. Circumcisio fuit pro masculis in remediū peccati orig. Suū verò & sc-

minis fuit; tamē neq; id è scriptura constat. &c. Plura vide apud *Bellar. l. 4. c. 4.* Et in meâ *Genealogia part. 1. quæst. 2.*

3. Deinde Iacobi epistolam iudicat *Lutherus stramineam; Calvinus Apostolicam.* Quis decernet? Traditio: non cuiusque Spiritus. 4. Adde: *Calvinus Inst. 1. c. 9 §. 1.* contendit Apostolos, primæque Ecclesiæ fideles habuisse verum spiritum: At ij iudicabant librum Sapientiæ esse sacrum; teste *Aug. l. de præd. c. 14.* Eum tamē *Calvinus,* etiam iactans spiritum, vult esse profanum. Et sic de cæteris libris. Quis decernet? Traditio. Et hanc solam recipi oportere constitutus ait *Brentius in Prolegom. & Kemn. in Exam. Trid. ad 2. genus tradit. &c.* Quare standum est Verbo Tradito Fidei ac quæ ac Morum: idque necessariò. Liquebit infra clarius in Appendice ex *P. Beca-*

no. Denique Regulæ certæ sunt quingenti, è quibus ad certitudinem veræ cuiusque Traditionis peruenitur: de quibus in *Genealog. par. 1. q. 2.*

DICO AD I. Ibi agitur de verbo Tradito, non de Scripto: quia ait, *quod ego præcipio; non, quod scripsi.* Deinde iubet obseruari mandata, non deprauari. Nam Prophetæ, Apostolique multa Scripturis addiderunt; Prophetas deïn & Christus citauit. Ad Gal. verò loquitur de & Scripto & Tradito: *Euangelizauimus ait, non, Scripsimus.* Et ibi præter significat *Contra:* quia, ipsemet postea alia plura docuit. Sic & *Rom. vlt.*

AD II. Ibi loquitur de miraculis Christi scriptis solum aliquibus: *Signa fecit IESVS.* Paulus verò cùm scribebat ad Tim, tunc necdum extabat *Apo-*

calypsis,

calypsis, nec Euangelium Ioannis: Itaq; omnia scriptura, non significat totam, sed quamque etiam partem, esse diuinitus inspiratam, & sufficientem quoad ea, quæ expresse continet, & quæ vnde petenda, ostendit. Deinde. *Vtilis* nunquam significat *Sufficiens*: Nam alioquin non scripsisset idem, 1. Cor. II. *Cætera, cum venero, disponam.*

AD III. Non reprehendunt Traditiones à Moyse & Prophetis acceptas; sed nouitates à nouatoribus inuectas. Ita Patres.

AD IV. Non vt esset regula; sed memoriale rerum per prædicationem acceptarum. Non, inquam, vt regula foret fidei; quia tunc continere deberet & sola, & omnia quæ fidei sunt; ceu Symbolum Apostolicum; at & alia habet, quæ ex se non pertinent ad fidem: creduntur tamen, quia scripta sunt. Est ea autem regula Partialis: nam Totalis, est Revelatio facta Ecclesiæ; cuius species sunt duæ, Verbum Scriptum, & Traditum.

APPENDIX TRADITIO-

N V M

Ex Manuali R. P. Becani huc reddito in Testimonium Facti.

VETERIS TESTAMENTI Traditiones sunt duplices: 1. PHARISÆICÆ illaudatæ: vt Lotio manuum ante mensam, *Matt. 15.* Sub mensa, *Marc. 7.* & Venientium è foro, *Marc. 7.* Abstinencia à mensa peccatorum, *Matt. 9.* à

actu eorum. *Luc. 7.* à curatione ægroti in sabbatho, *Luc. 6.* Sæpè, *Luc. 5.* ieiunandum & orandum. Decimæ omnium minutiarum, *Matth. 23.* Non jurare per aurum, &c. rempli. *Matth. 23.* De his seu malis, seu bonis, seu mediis, reprehendebantur. 1. Quia, *Matth. 23.* *Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus.* 2. Quia ibid. *comeditis domos viduarum, orantes longas &c.* 3. Quia ibidem, *superstitiosè erant colantes culicem &c.*

2. MOSAICÆ laudatæ: vt de Canone librorum sacrorum certo: De remedio pec. orig. pro foemellis ad salutem necessario: Deque cruentis sacrificiis, quod Christi mortem significarent, indeque vim expiatoriam haberent, non ex sese, & verò necessariam ad salutem. *D. Th. 2. 2. q. 2. a. 7.*

V S V S Traditionum maior fuit Iudæis, quàm Scripturæ, in his etiam quæ scripta erant. Vnde *Exod. 13.* *Narrabis filio tuo: Hoc est quod fecit Dominus &c. Et erit quasi signum in manu tua.* *Deut. 23.* *Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas: Interrogas patrem tuum, & annuntiabit tibi; Majores tuos, & dicent tibi.* *Psal. 77.* *Quanta mandauit Patribus nostris nota facere ea filiis suis; vt cognoscat generatio altera. Filii, qui nascentur, & exurgent & Narrabunt filiis suis.* Ecce Mandatum Traditionum: vt etiam scripta docere & discere per Traditionem potius iuberentur, quàm per scripturam. Tum Quia Pentateuchi duo solum erant exemplaria, vnum in Arca, sub custodia Sacerdotum; iussorum id septimo quoque anno prælegere populo, *Deut. 31.* quod amissum Helzias reperit, *4. Reg. 22.* Alte-

Alterum aſcruabatur ſub Regis cuſto-
dia. Tum Quia in ſchedis lex diſperſa-
rat; quam ſerò Eſdras in voluminis re-
degit formam.

II. NOVI TESTAM. TRADITI-
ONES ſunt triplices. I. APO-
STOLICÆ GENERALES, non ex-
preſſe in Scriptura; cum eo tamen pa-
rem habentes autoritatem. De quibus
vniuerſè 2. Theſ. 2. *State, & tenete Tra-
ditiones, quas didicistiſt ſive per ſermonem,
ſive per epiſtolam noſtram.* Quippe tam
prædicatores Apoſtoli, quàm ſcriptores
ſunt eodem ſpiritu inſpirati; hinc par-
vtriuſque Verbi eſt autoritas. 2 APO-
STOLICÆ SPECIALES, de dogmati-
bus I. Fidei, Quòd Biblia ſint Verbū
Dei: Quòd maneat nobis ſalua & in-
corrupta: Quòd eorum verum Senſum
habeamus. Quæ tria ſunt Principia
Fidei ac Morum ſummè ad ſalutem ne-
ceſſaria. 2. Quòd Symbolum fidei ſit
verè Apoſtolicum. 3. Quòd *Sp. San-
ctus à Patre Filioque procedat.* 4. Quòd
*Filius à Patre Solo eſt; non factus, nec creatus,
ſed genitus.* 5. Quòd infantes ſint ba-
ptizandi. 6. Quòd baptizati ab hære-
ticis non ſint rebaptizandi. 7. For-
mam Baptiſmi eſſe; *Ego te baptizo. &c.*
8. Quòd ſeptem ſolum ſint Sacramen-
ta. 9. Quòd Deipara manſerit Virgo
perpetua. Horum aliqua poſſunt ex
Scriptura probari; ſed ſi de huius ſenſu
conſtiterit: At Calvinus negat verum,
verbi gratia, iſtius ſenſum: *Niſi, quiſ
renatus, &c.* ſic & plurimum.

2. DE DOGMATIBVS RITVVM:
Vt. I. Exorcism⁹ in baptiſmo. 2. Mer-
ſio trina: 3. Chriſmatis annua reno-
vatio. 4. Mixtio æquæ cum vino in

calice Miſſæ. 5. Sumtio Eucharis-
tiæ ab ieiuniis. 6. Sacrificatio pro defun-
ctis. 7. Signatio frontis per crucem.
8. Cōprecatio ad orientem. 9. Aquæ
benedictio. *Horum, ait Tert. l. de Coron:
mil. c. 4 & aliarum eiꝰmodi Diſciplinariū
ſi legem expoſtules Scripturarum; nullam in-
uenies. Traditio tibi prætenditur auriſ,
Conſuetudo Confirmatrix, & Fides obſerua-
trix.*

3. ECCLESIASTICÆ, poſt Apo-
ſtolorum tempora introductæ, eiꝰdem
cum Apoſtolicis autoritatis Non ſunt;
licet piè obſervandæ: teſte *Aug. epiſt. vii.*
*Quia à plenariis Conciliis commendata atq;
ſtatuta retinentur.*

III. LUTHERO-CALVINISTÆ
in reſciendis peccant quadrifariam.
I. Quòd imitentur priſcos hæreſiarchas
hac in re; vt reprobos Traditionum ex-
autoratores & reprobatores Arianos,
Macedonianos, Eunomianos, Eurychi-
anos, Pelagianos &c. 2. Quòd diſſen-
tiant inter ſeſe: Nam Alij reſciunt om-
nes omnino Traditiones: Vt Calvi-
nus, & Calvinis-ſtæ in *Synodo Vltraiectina.*
Alij quaſdam admittunt; vt Kemnitius
Alij diſtinguūt; eas de rebus adiaphori
admittunt; de neceſſarijs ad ſalutem
reſpuunt. 3. Quòd falſò nobis affi-
gant plura, vt ſequitur.

I. Nos docere; Scripturam ſine Trad-
itionibus humanis imperſectam ac inſuffi-
cientem eſſe.

AT vbi de vero ſenſu Scripturæ non
conſtat; non ſufficit: *Deinde, multa ſunt
credenda, quæ non ſunt in Verbo Scri-
pto.*

2. Nos docere; quod mereamur per Trad.
Hum. gratiam iuſtificationis, & remiſſionē
peccatorum. Ita Melanct.

Ac utramque gratis nobis conferri per merita Christi docemus.

3. Nos docere, Quod omnes Traditiones nostræ sint Apostolicæ. Ita Calvinus, At agnoscimus etiam merè Ecclesiasticas.

II, DE VERBO INCARNATO.

LECTOR. Hoc in Argumento rerum paulo prolixior in sisto: idq. in recitandis magis Nouatorum sententiis, quam refellendis; quod suapte sese immanitate iugulent ipse. Sunt autem sententiæ nonnulla paucorum dūtatai Sectariorum singulares de Christo, non communes omnium: Quadam, in quibus nec sui earum autores sibi constituerunt; sed ab iis abierunt. Veruntamen autorum Vox emissa volat; & Litera Scripta manet: Suoque perit indicio sores.

Et imprimis.

DE CHRISTI DIUINITATE.

QUESTIO VI.

Qualis est Luthero-caluinistica con-
clamatio aduersus SS,
Trinitatem?

LUTHERVS in Postilla Ma ore, Basiliæ impressâ apud Herusgium, in Dom. Trinit. Humanitas tantum inuenta est vox TRINITAS. Vide & frigidè omnino sonat. Transyloani. Ministri lib. 2. cap. 9. glori abundè hæc parentis sui autoritate vtuntur. Tali digna patre proles! Patebit clarius infra quest. 9.

Idem Lutherus exauoraui de Litanis istud: S. Trinitas vnus Deus miserere nobis. Tom. 2. Ienen. fol. 79. a. Vt de Deo sentit, ita & loquitur: Noster Dominus non est Vir stramineus Ibid. fol. 215. b. Non est porcus Ibid. fol. 244. a. Non est vtor. Ibid. fol. 442. a. Veruntamen Hæreticus est, hoc tam Verum est, quam Verum est, quod celeberrima. Vniuersitas Ingolstadiana est docta.

Quocirca, ait in Col Momp f. 369 b. Custodiat nos Deus à magnis istis primæ tabula sensationibus; in ut-
bus sibi nequit; Deum sit diabolus; an diabolus sit De-

us. Expectus loquitur. Ibid. fol. 302. b. Illa enim sententia, (si quis faciat ex Deo diabolus) Christum comprehendit, nunquam in agoniam redegit, Et Sanguinem sudarit.

CALVINVS in epist. ad Polonos: Trinitatis nomen repudiamus. Immo, idem Infit. lib. 1. cap. 1. 3. §. 5. Sepulchrum in posterum volumus. Egregium ex Theologo Vespilouem!

AUTOR. Impietas se iugulat ipsam; quò mihi paucioribus opus 1. Vox TRINITAS in S. Scripturis expressa de nomine non est: at de Re est. Matt. vii. Baptizate omnes gentes in nom. Pat. & Fil. & Sp. Sancti. 1. Iohan. 5. Tres sunt, qui. &c. 2. Patribus antiquissimis ea vox in vsu est: Vt Dionysio lib. de diuin. Nom. c. 1. Iustino de recta Confess. fidei & c. Vide Bell. l. 2. de Christo cap. 5. 3. Nec Trinitas significat Trium Vnitatem; vt Val. Gentilis errauit: Sed Trinitatem in Vnitate veneramur, ait Symb. Athan.

II. LUTHERVS de Bibliis suis germanicis, Wittenbergæ impressis, eiec. & verba illa, 1. Iohan. 5. Tres in celo sunt, qui testimonium perhibent; Pater, Verbum, & Spir. Sanctum.

1. TIGVRINI CALVINISTÆ Magistrum imitati, eandem suis è Bibliis sententiam expunxerunt. 2. Protinus horum secutus auctoritatem, eâ fidenter vsus est Blandrata Arianus, cum locis in disputat. Albana; Et in refutatione libelli Georgii Maioris.

3. Hinc LITHVANIS Ministris, & eorum atro visum spiritui, in Synodo anni 1589. 11. Maij. habita. Synodi auctoritate; ne hoc nomen Trinitas in concionibus deinceps vsurpetur, in perpetuum porro decernimus & sancimus.

III. Lamberto Danæo Calvinistæ lib. contra Genebrardum Paris. Theol. Insulsa, inconcinna, periculosa hæc oratio est: Sanctæ Trinitas miserere nobis.

2. Caluino epist. 2. ad Polonos: Sapit barbariam. Hancque Blasphemiam Beza lib. de

C Vnit.

Vnit. essentiae adprobat. Defendit Danaus in respons. ad Genebrardum.

3. Caluino ibid. *Trinitas est Barbarum quiddam; est profanum, & insipidum.*

4. Ochinus lib. 2. Dialogo toto 19. & 20. *Est commotum hominum in aere volitans, nullo nixum sermonis Dei fundamento: Estque Deus Papisticus, Prophetus & Apostolis ignoratus.* Idem fuit Ochinus Bullingeri & Caluini fidus Achates: ait Schlüsselburgius l. 2. fol. 69. Et tota Italia, ait *Caluinus lib. de scandalis*, non habuit ei parem. Mulus mulum.

5. Denique Caluinus epist. ad Polonos, ait: *Quis sine risu haec audiat? Vnus Deus, id est, Trinitas. Creditis in Deum, id est, Trinitatem?*

AUTOR. At haec sunt Ariana. Quid plura? Quin & athea?

IV. LUTHERVS denique tom. 2. Wittenb. fol. 266. *Credo Diabolum esse Deum nostrum; & nos cogi ad exequenda omnia eius placita.* Flac. Illyticus, teste Wigando in sua Admonitione, impressa anno 1574. Ratisbonae: *Credo demonem esse creatorem essentiae ac naturae humanae.* Vbi Wigandus: *Vox emissa volat, volat irrevocabile Verbum.* Impressa est, haud coruis eam unquam traserint: *Disforqueat ille vocem hanc, gleset, vexet, & voluerit; excidit, erupit.* Carolstadtus apud Lutherum Tom. 4. Wittenb. fol. 25. a. *Neque ego crediderim, ullum esse Deum sine calu, sine in terra.*

CALVINVS Instit. l. 1. c. 8. & 10. lib. 2. cap. 4. lib. 3. c. 3. Et Lutherus in Assert. 36. & tom. 6. Witt. fol. 526. a. *Credo, quod Deus sit instigator peccatorum, imò causa efficiens, impellens, cogens, ac necessitans ad omnem malitiam.* Vide infra par. 4.

AUTOR. Heu nimium quam manifestè sunt Athea ista, ac prorsus indigna ullà operosiore refutatione! Praeclara tamen indicia praebent, quàm vilipendat, post Deum, alteram in Trinitate personam, Dei Filium; quo de proposuimus; qui de ipsa S. S. Triade tam blasphemè loquuntur Theomachi. Vide Possseuinum in *Notis Verbi diuini aduersus Chytraeum*. fol. 66. Communis tamen hodie sectariorum sententia Nobiscum S. S. Tri-

nitatem & Vnitatem in Deo amplectitur ac docet. Nunc alterà de Deo quaestiuiculâ propius accedemus instituto.

Q V E S T I O VII.

Ecquid istud Luthero-calvinistis est: Tres Personae in Vnitate Naturae?

LUTHERANI sunt duumviri Philippus Melächthon, & Iacob Schegkius. Et iidem tamen etiam cum Calvinianis militarunt: quare vtrumque se rapiunt commilitonem. Philippus quidem, non magis à se, quam à propriis scribis auelli posse, profitetur Calvinus. Contrà velis remisque contendit Machius, lib. *German. de Verbis Institutionis*: & Lutheranum fuisse sex rationibus omninò apodicticis demonstrat. Idem de Schegkio est litigium. Hunc cum Calvinistis passim diu quietè possidissent primùm, deinde vidimus tandem Tubingenses, qui reperundarum istos arcesserunt. Equidem hic ambo ad signa Lutheranorum ad signo.

I. SCHEGKIUS igitur apud Genebrardum fol. 4. apud seipsum p. 85, & 487. *Li in a essentia non test tota de Patre, & Filio & Sp. Sancto sigillatim predicari. Aut res tantum nuda sunt Proprietates, Aut Energia in Deo: Sicut in saccharo Candor & Sapor; in anima vis nutritans, sentiens, ratiocinans; Aut essentia diuina tres Partes; qua in Vnam collecta Vnam Perfectam & integram Dei Personam extruunt.*

AUTOR. Hic se Schegkius putat scalmum reperisse, aut non quod peccat in faba. Ista enim similitudines suas ad S. S. Trinitatis declarandum Mysticum ita existimat aptas, vt dicat, magis eas hominibus aperire oculos, quam mille Patrum dicta, vel alia testimonia. Eiusdem apud Genebr. fol. 45. ipsa haec sunt totidem verba: *Ve tota anima synonymus & vniuocè de singulis partibus non enuncietur. &c. Simili modo nec Essentia tota diu-*

na de singulis personis poterit uniuocè, sed de tribus simul comprehensis, predicari; ut definitio de definito.

II. PHILIPPVS Melancthon, Phœnix scilicet Germaniæ, (vt eum quidem appellat Lauath. in histo. Sacrament. fol. 47.) in Locis suis Theologicis inquit: Facile poterit defendi, quod in Christo, sit ALIQUA Diuina Natura. Et: Necessè est, esse in Christo ALIQUOD Naturam diuinam substantialem. Et: Necessè est, Spiritum S. esse Aliquid Dei.

Sian. a. u. lib. 4. de Trinit. è Philippi verbis euidentere ducit illud: Singula personæ plenus & perfectus Deus non sunt: in Vnum tamen collecta, Deum perfectum & plenum Vnum efficiunt ac constituunt. Ita apud Cnoglerum in Trinit. obolo.

AUTOR. I. At fuit hæc Melancthonis opinio hæresis antiqua, eaq; dānatissima: de qua S. Aug. hæresi. 74.

2. Et verò suum errorem ex his Philippicis tuerur Valentinus re & nomine Gentilis, apud Caluinum in *Explic. perfidia Gentilis*. pag. 912. Vbi & Geneuenses ita sentire ait: & maximè D. Raymundum in *diuinis suis conjunctionibus*.

3. Lutherus certè Philippi sui Locos Theol. ad instar Enchiridij secum in sinu circumferre solebat; vt testantur *Theologi Ducis Saxon. in Colloq. Altenburg.* Idem eos non immortalitate solùm, sed canone quoq; Ecclesiastico dignos censebat. Certè de ijs ita cecinit Stigelius lib. 3. Poëmatum:

Expluces inuicti, quod sic Oracula Christi,

Nullum hoc in terris sanctius extat opus.

III. LUTHERVS Comment. in Genes. illud: *Dixit Deus, fiat Lux*: ita ait: Hæc primum ponit Moyses Medium & Instrumentum, quo Deus pater est vsus in operando, nempe Verbum. Atque ita Luthero *Dei Filius est tantum instrumentum Patris*.

AUTOR. I. At verò hæc ipsissima Arij verba sunt in *libr. Thalìa*, teste S. Athanasio in epist. 2. contra Arianos. *Cum vellet nos condere Deus, Vnum Aliquod fecit, quem Verbum, & Filium, & Sapientiam nominauit; vt per eius operam nos archi-*

sectaremur. 2. Vtus hoc Lutheri testimonio est, ad euertendam Christi Diuinitatem, Blandrata in *Act. septime diei, in disputatione Albana.*

LUTHERVS iteum, Si quaeras; Quid est Dei Filius? Respondet: *EA Virtus*. 1. Nam ecce, cum ex illo Esa. 9. v. 6. *Vocabitur nomen eius, Christi, Admirabilis, Consiliarius, DEVS foris: exauocasset vocè DEVS, contra, & Hebræi textus, & Græci & Chaldaicæ Paraphrasibus veritatem, eius in locum suppositur vocem germanicam Kraft; id est, Virtus*. 2. Atque vt conitaret, nõ ignorantia peccasse, sed nequitia; ipse fatetur aperte, tomo 4. vvittembergensi anni 1552. pag. 171. *nomen EL, quod in hebraico est, nusquam inueniri in singulari, nisi de vero Deo*. 3. Quanquam neque hic stetit eius impietas; Nam alibi, vt Christo tacitus lauro planè futaretur gloriam; nomen EL Deo cepit, cumque creaturis communicat. Hæc verbatim sanctissimus *Quirinus Cnogerus in Trinit. obolo.*

Quærent Lutherana blasphemiarum monstra: Caluinitana num esse immantiora; oterunt? Et verò sunt etiam plura ac densiora.

IV. CALVINVS vocabuli *Persona* impatiens est ac insolens, vt ei Pater, Filius, & Spiritus Sanctus PERSONÆ emerè, & sine necessitate dicantur. Verba sunt ipsius Inst. lib. 1. c. 13. §. 5. *Vtinam quidem sepulta essent hæc nomina, Trinitas, Persona, &c.* Item Wollig. Musculus in Antico. chæo ait: *Vocabulum hoc, PERSONA, non ita necessarium, vt sine illo nequeus esse Christianus.*

Rectè exclamat Cnogerus:

Quid mures faciens, cum talia Musculus audet?

Caluinus Harmon. in Ioan. 1. v. 1. Item lib. contra Gentilem: *Erin actis Seruati sæpè; & Instit. 1. c. 13. §. 5. optat, vt constet inter omnes, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum tantum Proprietate quadam distinctos esse. subaudi, Et non in Personis.*

AUTOR. I. Erras Caluine, tuum si credi velis commentum istud doctrinæ; archihæresios in hoc palmam tibi præripuit Arius, teste S. August. hæresi 14. istius Symmista es discipulus: Minerval Ario debes, damnatus in ipso. 2. De-

C 2 inde

inde iniuriarum te conueniet apud Orci Rhadamantum Valentinus Gentilis; quem tu talium nomine blasphemiarū, vt hæreticum proclamas, exagitas, pro- scribis: *In Explic. perfidia Gentil.* Et tu qui cum ipso pariter erras, eum conde- mnas? Est tamen hoc aliquid; solati- um miseris habere socium in pœnis Lu- therum, & assēclas vtriusque. De his & sequentibus vide meum *Antichristum Calu. quæst. 3. Et Genealogiam.*

QVÆSTIO VII.

Ministri Transyluani & Hungarici de Deo & Christo quæ doceant?

MICHAEL SERVETVS, nouo- rum Samosatensium autor, ait *Bell. l. 1. de Christo. c. 1.* teste *Surio.* Anno au- tem 1557. Geneuæ combustus est. Secu- ti sunt eum, qui nunc precipuè in Tran- syluania sedem habent: quorum prin- cipes Georgius Blandrata, & Franc. Da- uid: Qui anno 1580. cum Christum ne- garet esse inuocandum, aut Ecclesiæ cu- ram habere; à Principe Transyluanix ad perpetuos carceres fuerat damnatus: sed Paulò post phrenesi correptus, exa- cto biduo extinguebatur.

I. **SERVETIANI** itaque tria docent.
1. *Nullam esse in Deo Personalem Distinctionē.* Sic ex Serueto suo Transyluani lib. 2. cap. 4.
2. *Christum, ante Incarnationem, Nihil fuisse; nisi in mente Dei per Ideam: Ita Mini- stri Hungarici lib. 2. c. 3. ex Serueto.* 3. *Ho- mini communicatam à Deo Diuinitatem esse; non per Generationem æternam; sed per Uncti- onem gratiæ, & Inhabitationem: Proindeque posse dici Christum DEVM; sed DEVM Fa- ctum, & Temporalem; Non Æternum.* Ita Blandr. *Disput. Alban. & Transyluani lib. 2. cap. 7.* Et in his conueniunt Samosatēni hi noui.

AUTOR. Atverò quàm nativè ex fonte dogmatico Lutheri & Caluini prorumpant torrentes isti; nemo non videt, planeque perspiciet *ex predictis pp. 6. 7.* Ergo Transyluani & Hungari sunt Lutherocaluiniani.

II. **DISSIDENT** tamen iidem inter se de Inuocatione Christi, tres in lectas scilli- 1. *Dauid, & Hungari multi docent: Christum non esse inuocandum; sed Patrem solum. Quippe qui solus Verus Deus est, curamque gerit Ecclesia.*

2. *Faustus Socinus in confutatione The- sum illius asserit: Christum inuocari posse. Ma- ioris tamen esse perfectionis, ad Deum Patrem rectè accedere.*

3. *Blandrata in Theob. & Ministri Poloni in iudicio de Danide: Christum inuocari de- bere; nec imperfectionem esse, confugere ad Christum.*

AUTOR. Aduertit ibidem Illustris- simè doctus Bellarm. peropportune hanc eorum accidisse dissensionem 1. *Non solum, quia ait S. Hilarius, Bellum hereticorum, pax est Ecclesiæ: sed etiam quia pars vtraque miras in angustias redigi coepit.* 2. *Nam, qui Christum in- uocandum esse docent; proferunt su- pra 50. testimonia Scripturæ, quibus re- pugnare aduersarios ostēdunt.* 3. *Qui verò Non inuocandum asserunt; cet- tissima ratione demonstrant, aduersarios secum ipsos pugnare. Quippe, qui Nolunt inuocari Sanctos, quia non sunt Dij veri; & tamen Christum inuocari volunt, quem negant esse Deum verū; sed creaturam. Ista de nouis Samosatenis, siue Seruetianis: porrò de nouis A- rianis, siue Valentinianis.*

III. **VALENTINVS GENTILIS** Italus Geneuæ exusti nuper Serueti exemplo me- tuens, suum reuocat Arianismum: publicam
tamen

tamen effugere nequit penitentiam, in solo circum ductus indusio, cum cereo, sub voce praeconis: dato insuper iuramento de non deserenda vrbe. At tertium periurus, denique morte laic, autore Caluino.

Illius autem innouati Arianismi tres erant. 1. Tres esse spiritus aeternos, Patrem, Filium, Spiritum Sanctum, Essentiali Numero differentes. 2. Has Personas non esse aequales; sed Patrem ceteris eminentiorem; sic ut Pater Essentialior; alij duo Essentialiari debeant dici. 3. Filium esse non ex nihilo, neque ex tempore genitum; sed ab aeterno, & ex eadem Substantia.

AUTOR. Hæc de Essentia & Distinctione Personarum vniuersè: nunc singularitatem de Distinctione.

IV. VALENTINIANI, etsi cum Ario agnoscunt tria distincta, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum; te ipsa tamen in Deo vero intrinsecam distinctionem, ita vt eadem Essentia sit in tribus, non agnoscunt. Ideo nolunt dici Patrem Personam primam: Imò Personam, aiunt, primam esse sophisticam & diabolicam. Vnde rident hæc nomina, *Essentia, Persona, Relatio, Proprietas.*

TRANSYLVANI agnoscunt Patrem à Christo distinctum; vt quem purum hominem faciunt. Ante Incarnationem tamen nullam agnoscunt Distinctionem in Deo; sed dicunt; Verbum & Spiritum Sanctum, quæ in Veteri Testamento leguntur, esse Potentias, seu Virtutes Patris, Non Distinctas ab eo Persona, Relatione, aut Proprietate: quæ Nomina Rident & ipsi toto lib. 2.

Hæc relatio Atheismorum: Porrò Collatio deorum fiat; & demonstratio, Lutherocaluinianos esse & Seruetianos partim; partim & Valentinianos, id est Samosatenos nouos & Arianos, liquebit.

QUESTIO IX.

Luthero-caluiniani an sint Seruetiani, an verò Valentiniani?

LUTHERO-CALVINIANA huc prius in Synopsin redigam prædicta:

dein alia subijciam: ad quaestionem denique respondebo.

I. LUTHERI vox est: Dei Filius est *Virtus Patris*; non *DEVS*. 2. *Verbum est Instrumentum Patris in creando & operando.* 3. *Christus est E L, sicut & creatura.* Nam *E L* in singulari dicitur in Scripturis tantum de *DEO VERO*. Sic & Lurhetani; Vt Melancthon: *In Christo Aliquid Natura diuina est.* Vt Stancarus ex eodem, & Schegkijus: *Singula Persona plenus & perfectus Deus non sunt; in vnum tamen collecta Deum perfectum efficiunt.* Vt Schegkijus. *Sunt nuda Proprietates, Diuina Essentia non potest tota à Singulis predicari. Sunt Energia tantum & tres Partes &c.*

CALVINI vox est: *Vtinam sepulta essent hæc Nomina, Trinitas, Persona, &c.* Item *Pater, Filius, & Sp. Sanctus tantum Proprietate quadam sunt distincti.* *Musculus. Sine vocabulo, Personæ, potes esse Christianus.*

AUTOR. Atqui ista sunt Seruetiana partim & Valentiniana: Patet confertenti: Ergo tales sunt & ipsi Lutherocaluiniani. Porrò liquebit idem euidentius è subiectis eorundem ac Symmystarum ipsissimis totidem Verbis, & Censuris.

H. ERASMVS, LUTHERI calamus, dextera, & anima. in c. 5. Ephes. statuit hoc sibi axioma: *In Scripturis Pater intelligitur, quoties absolute DEVS appellatur.* Hanc regulam gnauiter sequuntur Transylvani. Idem istud Philip. 2. *Qui cum in forma Dei esset, sic exponit, id est; cum opera exteriora faceret, in quibus fulgebat Diuinitas. Probat. Quia sicut formam ferui suscepit specie exteriori, non substantialiter: ita & formam Dei in exteriori operatione miraculosa. Hæc summa Erasiana est, Vide Bell. l. 2. de Christo c. 7.*

I. AUTOR. Ergo Erasmo Dei filius non est absolute *DEVS*, aut *Verus DEVS*. Vide nostrum *Antichristum Calu: q. 2. 3.*

PERKINSVS Anglus Theol. Calu. in Explicat. Symboli. ait: *Iuxta vsitatum & vulgarem regulam; Si comparatur DEVS cum Filio & Spiritu Sancto, tum per vocem DEVS solus Pater intelligitur.* Restrigit hic arctius, quod vniuersè dixit Erasmus,

MELANCTHON in epist. ad Elec. Brandeburgicum, & in Locis, editis B. fil. pag. 42. *Christus ante Incarnationem Regni sibi à Deo Patre datus est. Ergo non ab æterno id cum Patre habuit commune; vt in isto*

minor Patre. Ibid. Secundum diuinitatem restitui sibi gloriam pessulat. Ergo amiserat, vt minor. Idem in Locis Commun. anni 1543. pag. 24. Item Beza in epist. 28. Christus secundum diuinitatem obediit Patri; in eius eedit. Idem Melanch. epist. ad Brandeb. & lib. contra Stancarum: Christus Patris Sacrificas, Supplicat, apud eum intercedit.

II. AVTOR. At Istæ propositiones olim & Arianorum erant, teste S. Cyrillo lib. 11. in Ioan. c. 17. & 18. Sunt autem & Valentinianorum; patet supra.

1. CALVINVS in literis ad Polonos nihil abijt ab ipsodem. Tigurini epist. ad Polonos anni 1560. & 1561. in omnibus illi suffragantur. Item Fulco in confutatione criminacionum Papisticarum, pag. 64. & 65. Item Tuellus contra Hardingum art. 14. & 17. ait: *Dua in Christo natura fuerunt, Deitas, atque Humanitas. Christus Humanam naturam immolatus fuit; Diuinam Sacrificus exiit.*

2. CALVINVS epist. ad Polonos. *Quamquam ab antiquis sententia Christi: Pater Maior est me: restricta fuit ad Humanam eius naturam: EGO tamen non dubito ad Totum Complexum extendere.*

3. CALVINVS è cathedra Pinozouiana definiuit. *Filius, etiam in Diuina natura, Officiatione, Patre minor est.* Stanislaus Saruicius, cum idem in publica disputatione latigitus Arianis fuisset, eò nomine est à Caluino, in epist. ad Polonos, mirificè commendatus: Et à Beza in epist. Theolog. 14. audire meruit, Frater plurimum obleruandus.

4. CALVINVS Instit. l. 2. c. 14 §. 3. illud Pauli: *Tunc & ipse Filius Subiectus erit ei.* exponit quo ad Diuinitatem ratione officij. Accedit in hoc illi pedarius Senator Melächthō: qui in libro contra Stancarum, & Epist. ad Brandeb. appellat sæpius *Christum Patris Subiectum, secundum Diuinam quoque naturam; eiusque Ministrum.*

5. CALVINVS in Harm. Matth. cap. 22. v. 44. & in Matth. c. 26. v. 64. ait, *Christus est Patris Vicarius:* In Ioan. c. 17. v. 12. eiusque *Minister.* In Ioan. 1. v. 18. & *ei ab intimo secretis.*

6. CALVINVS epist. ad Polon. *Verbum, & secunda illa in Diuina Persona, iam inde ab initio, ante lapsum Adæ, Mediator fuit. Qui & esse certè non potest, quin dispensationis ordine, super Mediatoris Personam Patre emineat.*

7. Theod. Beza epist. 28. *Christus Mediator est inter Patrem & nos, distinctè secundum Humanam naturam; & distinctè secundum Diuinam: imò præcipuè secundum Diuinam.* Hæc Beza, mali corui malum ouum, ab Magistro suo Caluino in adimentione ad Polonos, sic tonante: *Impius est, imò diabolus, quisquis Negat, Christum secundum Diuinitatem esse Mediatorem.*

8. TICVRINI epist. ad Polonos anni 1560. hortantur, vt hoc docere constanter pergant: & si fecerint, ipsis à Domino benedictionem (scil. otci.) hauriantur. Rursum idem in suo ad Polonos responso inquit: *Tres sunt Personales in Uno Deo operationes.*

9. CALVINVS lib. contra Gentium in refut. Prothesios 10. Et Instit. lib. 1. c. 17 §. 25. *Pater Solus in Scripturis Deus vocatur καὶ ὁ πεποχην, per excellentiam.* Sic & Zanchius de tribus Elohim par. altera. lib. 5. c. 8.

10. CALVINVS Harm. in Math. cap. 22. v. 64. Et in Confess. Geneuen. anni 1547. clarius explicans ait: *Pater primum, Filius secundum, Spir. Sanctus tertium à Patre essentia imperij & honoris locum.* Idem Harm. in Ioan. an. cap. 6. v. 57. & in Marci. c. 17. v. 16. *Pater, ait, prima vita causa est, & primus Gradus, Filius secunda, Spiritus S. tertia.*

11. BVLLINGERVS, corculum Caluini, in respon. ad lib. Cochlei, de Scripturæ Canonice, & Ecclesiæ Catholicæ autoritate, cap. 7. *Non Statu, sed Gradus tres in Diuinitate Persona differunt.* Nunc ipse uocet Caluinistarum super istis Censuras audiamus

III. AVTOR. 1. Num cuiquam adhuc superesse dubium poterit, quin vnanimis Caluinistarum cum Lutheranis

nis sit consensus quoad Diuinitatē Christi, cenferi eam minorem patris Diuinitate? Quoad DEVM, dici solum Patrem; non Filium? Quoad Distinctionem Deitatum trium gradualium? Quoad Proprietates accidentales, non essentielles in Personis? Quoad ipsa vocabula? 2. Cui obscurum; quin eorundem vnus sit idemque sensus ac consensus cum Seruetianis, & Valentinianis? Non obstante, quod Calvinus vtrorūque autorem ferro, flammis, styloque sit vsque ad neces, ad oreum persecutus.

3. Quod si quæ tamen vlla cuiquam fibra dubitationis inhæserit; ecce tibi adimunt illam stirpitus, ac elidunt ipsi Calvinistæ. Nam ita.

1. Iohannes Simlerus lib. de aeterno Dei Filio, discretè testatur ita Valentinum Gentilem docuisse. Liquet *suprà* quæst. 8.

2. Liquet idem apud Calvinum ipsum ex Confessione ipsiusmet Gentilis *Protheti* 21, §. 3. Roserius. (teste Lanoy, Roserij quondam Comministro, in *Reip. Christianæ* lib. 2. c. 4.) deprehendit hunc foedum atheismum in fratribus suis; & arguit, cum adhuc in herba esset, (verba sunt *Quirini Cnogleri*, viri optimi) cumque vixdum in cunis positum Calvinum vagiret Euangelium.

4. Fr. Stancarū, etsi insigniter Zvinglianum, & Caluini obseruantem; in multis Lutheri admiratorem; exclamare tamen coegerunt ista Caluini Propositiones in hæc verba: *Quis diabolus, o Caluine, te seduxit, contra Filium Dei cum Ario obloqui? Simul asserere: Seructi combusti Spiritus, secundum Polonicos, in Calvinum remigravit.*

5. Idem Stancarū lib. de Trinit, in-

quit: *Omnes Ecclesia, quæ Fidem Gentuesem & Tigurinam tenent de Christo, sunt Arianae: & hoc negari non potest.* Nos domesticis testibus freti, nolimus contemnere testimonium. Præsertim, cum Arianos ista pleraque omnia docuisse, ex D. Augustini operum tom. 6. in *Sermone de Ariano*, doceamur. De istis vide in mea *Genealogia quæst. 3. 4. 5.* Nec pluribus refellere attinet.

Q V Æ S T I O X.

Nomina Veri Dei an sint & Christi, per Lutheri-calvinistas?

HÆc cum plucula sint, ibimus per singula strictim: quæ sunt, *Deus, Tetragrammaton, Altissimus, Inuisibilis, Deus gloriae, Rex Regum.*

I. Christus an DEVS?

1. LUTHERVS Isa. 9. vbi Christus dicitur, *Deus fortis*, posuit *Virtus fortis*; & vt nomen, EL, Deus, Christo criperet figit id etiam creaturis commune esse; vt, tametsi hic de Christo dicitur; non tamen vt de Deo vtro, sed vt de creatura dici persuaderet. Idcirco etiam 1. Ioh. 5. trium Personarum diuinarum nomina exautorauit. Sicui & Litanis suis illud, *S. Trinitas vnus Deus*, cecit. Vide *suprà* quæst. 6. Idem in Postilla fo. 41. a. to. 2. *Christus non est vacca, neque ex strygius vnus.* & fol. 304. a. *Christus non est stultus: & sua tamen negotia stultè instituit. Tantius verd inter omnes peccatores peccator est, vt eo maiorem nullum unquam tulerit hic orbis terrarum.* Hæc vero insignis reuerentia Christi est.

2. ERASMO, inc. 5. *Non Christus in Scripturis; sed Pater intelligitur, quoties absolute DEVS appellatur.* scil. vt hoc nomen Christo abstraheret.

3. MELANCHTHONI in *Locis, Christus est Aliquid diuina natura.*

4. Schegkio Christus est *Energia Patris: Lutheri. Instrumentum. Creatoris.*

5. Calvinum istis infandiora blasphemare patet *suprà* quæst. 9.

AUTOR. Contrarium constat ex S. Irenæo lib. 3. c. 6. *Neque Dominus, neque Spiritus Sanctus, neque Apostoli, addit c. 8. neque Propheta, qui non esset Deus, definitiue & ab-*

Et absolute Deum nominassent aliquando, nisi esset verus Deus. Atqui Scriptura vocem, **DEVS** absolute ponit pro Christo. Ioan. 20. *Dominus meus, & Deus meus.* Act. 20. *Spiritus Sanctum posuit vos regere Ecclesiam Dei; Cuius? Illius, qui eam acquisiuit Sanguine suo.* Rom. 9. *Qui est super omnia DEVS.* Christus dicitur Apoc. 4. *Dominus Deus Omnipotens, qui erat, qui est, & qui venturus est.* Ergo.

II. **JEHOVA**, nomen ineffabile seu Tetragammaton, maximè soli Vero Deo conuenire etiam ipsi Transyluani lib. 2. c. 7. sentiunt: Cætera verò, Elohim, Sadai, Adonai, &c. etiam Christo & Angelis.

Atqui id etiam tribuitur Christo. Ier. 23. *Suscitabo Dauid Germen Iustum, &c. Es hoc est Nomen quod vocabunt eum: DOMINVS Iustus noster.* Nam I. Cor. 1. *Factus est nobis sapientia, & iustitia, & redemptio.* Ita. 53. *In scientia sua iustificabit ipse Iustus Seruus meus multos.*

1. **LUTHERO** autem in Rom. 3. ad marginem, *Deus est iniustus;* Et in Assert. art. 36. to. 2. *autor est peccatorum: Nam & mala opera in impiis regit Deus.* Sed de his infra.

2. **CALVINO** *Instit. l. 1. c. 8. §. 1.* Scelerum autor Deus est: Christus in Passione peccauit, desperauit; & Caluino esset *Deus Iustus noster?* Caluino esset Christus **DOMINVS**; quem pertendit esse *Patri Subiectum ministrum*; etiam secundum Diuinitatem? Patet supra.

AT ipse de se **IESVS**, Matt. 21. *Dicite, quia DOMINVS hic opus habet: Non Parerit cælis; Sed Christus in terris ait, Ioann. 13. Vocatis me Magister & Dominus: & benedicitis, Sum etenim.*

III. **ALTISSIMVS** vox propria soli vero Deo est.

1. Melanchthoni apud Stancarum l. 4.

Trin. Christus est Deus imperfectus. Caluino, est in secundo gradu Deus. Patet supra: Quare ijs est Deus Mediasiter, aut Deasiter, aut Deiculus.

AT contra, Psal. 86. *Homo natus est in ea, & ipse fundauit eam Altissimus,* id est, Christus ait, S. Hieron. Aug. &c. Hinc Phil. 2. *Dedit ei Nomen, quod est super omne nomen.* Rom. 9. *Ex quibus est Christus, qui est super omnia Deus.*

IV. **MAGNVS DEVS**, vox solius Veri Dei est.

Erasmum f. cuti Transyluani eam voluit de solo Patre intelligi.

AT de Christo dicitur, Tit. 2. *Expectantes beatam spem, & aduentum glorie Magni Dei, & Saluatoris nostri IESU CHRISTI.* Qui est Dominus Dominantium.

QUESTIO XI.

An Luthero-calvinista sint Trisheitæ?

LUTHERVS lib. contra Iac. Laromum to. 2. Wittenb. edition. anno 1551. *Anima mea odit Arianos Et optime exegerunt Ariani, ne vocem illam profanam & nouam regulis Fidei statui liceret.*

AUTOR. Maluit fortasse bonus ille Arianorum Helias ἑμὸς ὄσιον, quam ὁμοῦσιον, Arianis ita placuit; & execrati sunt illud sic, vt orthodoxos etiam Homouianos appellarent. Oderant quippe in Deo Vnitatem naturæ, & Aequalitatem Personarum.

1. Sed **LUTHERVS** clare, apud ZWinglium in respon. ad Lutherum, lib. de Sacram. *T. simplex est Diuinitas & trium generum; sicut sunt tres Persona.* Ex quo redde infert contra eum Zwinglius *Tres eum in Diuinitate Naturæ statuere, & Tres Deos.*

2. **LOSSIYS**, Doctor Luncoburgensis, in suis Commentarijs ad Aicum libro: de Trin. t. *Tres inquit, Persona Diuinitatis essentialiter inter se diuersæ sunt. Earum qualibet habet suas Proprietates, quibus ab aliâ substantialiter distinguitur.*

3. Melanch. non in Locis anni 1545. de Christo. *Tres sunt Diuinitates, ut tres Personæ.*

Scheg.

3. Schegkij pag. 108. Non est in trinitate Essentia simpliciter Vna numero: sed Vna est, & dicitur Essentia, quia tribus numero differentibus τῆς ἁριστείας et constituitur.

Heu! clara nimis liquet blasphemia Lutherana: Caluiniana tetrior.

II. CALVINVS in actis Serueti, pag. 872. & passim. Filium habet substantiam à Patre distinctam. 2. Beza in Confel. Geneu. c. 1. §. 2. Clare Verbum Dei docet, quod Essentia diuina realiter, & ab aeterno tribus Personis distincta sit. Epidaurius ille & Lynceus, scilicet, vidit in Scripturis, quod nemo vidit vnquam, nec vnquam apparet. 3. Schegkij apud Genebrat dum pag. 98. Non facile in tota Scriptura locum reperire erit, qui natura inter Patrem, & Filium & Sp. Sanctum ita adstruat Vnitatem, vt non facile alio torqueri possit.

AUTOR. At verò Fallum istud de Scriptura in te incorrupta: Nimis verum de editione Caluiniana. Quis enim locus est, ait Quir. Croglerius in Trisymb. pro Christi Diuinitate, quem non atrà Arianæ glossæ caligine Caluinus obfucarit? Quem non quasi piceo obiecto fumo suorum commentorum obnubilari? Recurre à capite ad calcem per Biblia; vniuersa testimonia (ait VVittenbergensis Prædicans) per aleatori. am quiduis illudendi versutiam, manibus nobis excussa comperies; ad Arianam hæresim plenis cataractis & imbribus in orbem terrarum effundendam, & regurgitandam. Negas? Blandrata, & Franci Daudis aduersus Geor. Maiorè, Caluini expositiones adferunt, non sine gratitudinis significatione. Nos è locis plurimis in exemplum pauca adducamus.

III. CALVINVS in Gene. 1. Ex verbo Elohim colligere tres Personæ, violenta glossa est. 2. Idem in Psal. 2. Qui hunc locum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, de aeterna

Christi generatione exposuerunt, (sicut Paulus ad Heb. 1.) nimis argute in verbo Hodie philosophati sunt. 3. Idem Inst. l. 1. c. 3. §. 15. Ex illo Psal. 33. Verbo Domini cæli firmati sunt &c. infirma ducitur ratio pro adstruenda Spiritus Sancti Diuinitate. 4. Idem in Ioan. c. 10. Abusi sunt veteres hoc loco: Ego & Pater Vnum sumus, vt probarent Christum Patri esse ὁμοούσιον. Abripuit eos huc contentio cū Arianis.

AUTOR. Sed non contaminent mihi chartam amplius hæc blasphemiæ. Lege Stancarum contra Caluini epistolas à fol. 97. ad fol. 122. ab I. 2. ad o. 3. Lege Hunnij Caluinum Iudaizantem.

4. Schegkij apud Cenebr. pag. 108. Nulla foret inter Patrem & Filium differentia, si Vna esset vtriusque Essentia. Supra vidimus eum id suffici & inuitato vocabulo græco τῆς ἁριστείας inuolueret. Certè nihil magnificum diuinis personis tribuit: Ponit enim contra omnem veritatē τῆς ἁριστείας Vnitatem (circumcessionis vocant Theologi) distinctam ab Vnitate Substantiæ.

AUTOR. I. Athæctalis Vnitas an non in creaturis etiam cernitur? 2. An non lumen solis, per aërem diffusum, hac Schegkij vnitate cum ipso aëre Vnū est? 3. Nonne ita Angeli sibi, iuxta Theologos, inesse possunt? 4. Nonne ita cum sepulcri saxo, & ianua clausa, Christi humanitas sese penetrauit? Apage græcule cum insolente vocula græca, rem claram obnubendo; vt mysteria crepare videaris admirandus cuculus. Manet igitur, dictos Lutherocaluinistas facere seipios, esseque Tritheitas. Neque solum hoc; sed Bitheitas quoque, vt subiecta quaestio insinabit.

D QVÆ.

QVÆSTIO XII.

An circa Personarum in Diuinis AEQUALITATEM Gentilizent Calvinista?

LVTHERO-CALVINISTARVM doctrina communis hodie nobiscū in hoc consentit, quod plerique docent Vnitatem in Trinitate; præter Transyluanos.

CALVINVS autem, quem Valentinum re & nomine Gentilem, natione Hispanum, stylo primum confodit; deinde & gladio Magistratus Geneuensis, vel in carcere nexum, canereque palinodiam paratum, est ad necem vsque, & ad oreum persecutus: eiuſdem tamen Ariannismos demum non abhorruit; sed amauit, ac propugnauit infelix istos:

I. GENTILIS talia Prothesi septima: Solus Pater est Vnus Deus. Octauā Solus Pater est αὐτὸς θεός, id est, à nullo superiore essentialius; sed à se ipſo Deus. Nonā Qui Vnum Deum in Proprietates, & Personas distinguit; vel sibi vtriusque facit, vel necessarid Vnus Dei Substantiam diuidit, atque discernit. Vndecimā. Genitus à Genitore numero differt; non Potestate, scientia, aut natura diuorsare. Duodecimā. Vnus Deus, & λόγος eius, duæ sunt eiusdem naturæ substantiæ intelligentes, id est, duo æterni Spiritus consubstantiales, congruo gradu, ordine, & proprietate distincti. &c.

2. Georgius Niger apud Stancarum libro contra Pinzouianos ait: Ego cū Sarnitio & alijs; nolimus credere, quod Filius Dei sit Patri æqualis, sed Minorem Patre asserimus. Quā causā Symbolum Athanasii, vocant Sathanasii.

3. CALVINVS, inquam, similia sensit & docuit: præsertim Filium Dei Patre minorē Deum esse. Sic & LVTHERVS cum Synonymis Vide fusè recitatos ipsos supra quæst. 9. Refutatos quoque obiter in mea Genealog. quæst. 5. & in Antichristo q. 5. Ergo isti Gentilizant; imò re ipsa sunt Gentilizæ, id est, germani Ariani, & Machumetani, ac pene Judæi: teste Hunnio in suo Caluino Iudāizante.

AVTOR. Sic contrā. I. Quem ve-

teris Testamenti complura loca vocant vnum verum Deum Israël; eadem ipsa Nouum Testamentū exponit de Christo: Ergo Christus est idem vnus verus Deus Israël. At in illo DEO Veteris Instrumenti nihil Inæquale vsquam significatur aut reuelatur: Ergo Christus, quā Deus, Æqualis est Patri, vt & Consubstantialis.

Antecedens testatum reddamus. 1. Exod. 20. *Ego sum Dominus Deus tuus, qui te eduxi de terra Ægypti.* Id est, ait Iudas in Canon, *IESVS, populum de Ægypto saluans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit.*

2. Psal. 67. *Dominus in eis in Sinai in sanctis. Ascendisti in altum, cepisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus.* Id est, Ephel. 4. *Vnicuique nostrum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi, Propter quod dixit: Ascendens in altum, &c.*

3. Isa. 6. *Vidi Dominum sedentem* &c. qualis isthuc describitur Maiestas Dei; talis & in Nov. Test. delineatur, Iohan. 12. & Apoc. 4. 4. Isa. 45. *Ego Deus, & non est alius: In meo ipſo iuravi: quia mihi curuabitur omne genu.* Ita Rom. 14. *Omnes stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim, Vno ego, dicit Dominus, quia mihi flectetur omne genu.*

4. Isa. 35. *Deus ipse veniet, & saluabit nos: Tunc aperientur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt, & saliet sicut ceruus claudus, &c.* Id de se ipſo Christus exponit Matt. 11. *Nunciate Ioanni, &c. caeci vident, surdi audiunt, claudi, &c.*

III. SIBYLLÆ præcinuere IESVM Christum Vnum verum Deum, Patri æqualem, in carne venturum. At Clemens, lib. 6. Stromatum, asserit Apostolū Paul-

QVÆSTIO XIII.

Qualis sit facta Christo Atributorum DEI Communicatio?

Paulum gentiles ad Sibyllarum leſitationem admonuiſſe. SS. Patres verò, Iuſtinus, Auguſt. &c. citant eas percrebrò. Et Erythraa canit in Vaticanio, cuius initiales literæ reddunt has voces, *IESVS Christus Dei Filius: Saluator, Crux.* quod iſtis concluditur:

Vnus & æternus Deus; hic Seruator, & Idem CHRISTVS pro nobis paſſus: Quem carmina ſignant.

III. VISIONVM & MIRACVLO-
RVM diuina teſtimonia ſuper Æquali-
tate Conſubſtantiali, ſeu *ὁμοουſια* recitat
perilluſtria Illuſtriſſ. Card. Bellarm. lib. 1.
de Chriſto cap. 12. Quibus in præſens
ſuperſedebit ſtudium breuitatis.

IV. D. THOMAS p. 1. q. 42. a. 1.
Necesse eſt ponere Æqualitatem in Per-
ſonis. Quia, lib. 9. *Metaph. textu 15. 16. 17.*
æquale dicitur quaſi per negationem
maioris & minoris; non autem poſſu-
mus in Diuinis ponere maius & minus.
Quia, ait Boëtius lib. de Trin. *Eos diffe-
rentia, ſcilicet Deitatis, comitatur, qui vel
augent, vel minuunt: vt Arius: qui gradi-
bus numerorum, Trinitatem variantes di-
ſtrahunt, atq. in pluralitatem deducunt.*

Ratio eſt: Quia Inæqualium non
poſteſt eſſe vna Quantitas numero: Quã-
titas autem in Diuinis non eſt aliud, quã
Eſſentia: Vnde ſi eſſet inæqualitas in
Perſonis diuinis, non eſſet in eis Vna
Eſſentia: & ſic eſſent tres Perſonæ Vnus
Deus; quod eſt impoſſibile. Oportet igi-
tur Æqualitatem ponere in Diuinis.

Vnde S. Auguſt. lib. de fide. c. 1. to. 3.
*Æqualitas intelligitur in Patre, Filio, &
Spiritu S. in quantum nullus horum aut præ-
cedit æternitate, aut excedit magnitudine,
aut ſuperat poteſtate. &c. Plura in mea
Genealogia quaſt. 5.*

L V THERVS in Conc. de Nat. Dom. Duo CHRIS-
TI ſunt: Vnus Chriſtus eſt DEVS Omnipotens:
Alter Chriſtus eſt Homo non Omnipotens. Quocirca,
duos habet filios Deus Luthero. 2. Brentius, pag. 113.
Recognitionis ſuæ, patri ſuo Luthero adſiſit audacter;
Discrimen, inquit, inter Chriſtum & alios homines non
proprie Inhabitatione Filij Dei in Filio hominis; ſed
Communi catione Proprietatum, quibus Filius hominis
ab inhabitante Filio Dei ornatur.

CALVINVS lib. contra Gentilem pag.
917. *Si Eſſentiam Pater Communicauit, cum
Filio, vel ex ſolido communicauit, vel ex parte:
Si ex parte, dimidius Deus eſt: Si ex ſolido,
in ipſo Patre Euangeliſt. Rurſus ibid. Si Patris
Eſſentia eſt in Filio; erit etiam in eo Perſona
Patris.*

AUTOR Euax; quàm argutæ con-
ſequentiæ? Eas nec Carneades helleboro
purgatus refellat; nedum prænſus. Vide,
& Ride *Camelium ſaltantem.*

Atat: 1. Acclamat eianonymus Caluiniſta
quidam apud Feuardentium in Dialogo:
Incommunicabilis eſt eſſentia diuina. 2. Ad-
uolant Caluino ſuo ſuffragatores Samofate-
ni noui, Blandrata *Diſput. 6. Albana, Tran-
ſyluani Miniſtri lib. 2. Cap. 7.* Et hæteſiar-
cha eorum Neſtorius, apud Theodoretum
lib. 4. *haeret fabul.* Quorum iſta aſſertio pau-
xillò mitior: *Chriſto homini communicatam à
Deo Diuinitatem eſſe; non per generationem æ-
ternam, ſed per Vnctionem gratiæ & Inhabi-
tationem: Ac proinde, Poſſe Chriſtum dici De-
um; ſed Deum Factum, Temporalem, Non æ-
ternum.*

Addo his Beza. Caſtallio probauerat
ex d. cto prophetiæ, *Egone parere faciam, &
non periam? Omnes homines eſſe creaturis Dei.*
Quid Beza? Lib. contra Caſtallionem: *Dico,*
ait, *è contrario: Deum, ex quo Adamus pecca-
nit, deſiſſe Patrem eſſe in Adamo generis hu-
mani. Vide Schlußelburgium, lib. 1, Theol.
Scholaſtica fol. 3.*

AUTOR. Qui igitur esse Pater Christi negatur; ut qui suam ei communicare essentiam nequirit; is jam etiam negatur esse non Pater.

Calvinus Inst. l. 1. c. 13. §. vlt. *Stultè fingitur in Patre continuus actus generandi*. Sed plura de communicatione Attributorum *infra quæst. 24. 25.*

AUTOR. I. Nimirum liberalior Caluino videri voluit Lutherus; hinc enim duos; ille nec vnum quidem DEO Filium sat concedit. An, quia, *Dum vitant stulti; vitta in contraria currunt?*

2. Certe ad Brentij verba exclamat Beza in respon. ad Colloq. Mompelgart *Ecce tibi Duos ex Nestorio FILIOS!* scil. v. nus Deus in habitans Christum hominem; alter, Homo inhabitatus.

3. Caluino autem nec Christi Pater fuit vnquam Deus *vel ex solido, vel ex parte*: sed duntaxat *Proprietate quadam sunt distincti*. Vidè *suprà quæst. 7.* Ideò Nestoriani in hoc sunt Luthero-calviniani: contra istud Symboli Athanasiani, *Genitus, non factus, consubstantialis Patri, per quem omnia facta sunt*: Non igitur factus est; sed genitus, ab æterno ex Patre; in tempore ex Matre *θεοτόκῃ* non solum *χριστοτόκῃ*. Sed distinctius singula, & strictim.

4. Cùm Diuo Thomæ *1. quæst. 27. a. 2.* Processio Verbi in Diuinis dicatur Generatio, juxta Psal. 2. *Ego hodie genui te, Filius meus es tu*. Cùm etiam Christus testetur, Ioan. 7. *Ego ex Deo processi*: distinguenda est processio illa siue generatio, ex *D. Th. 1. quæst. 27. a. 1.* *Arrius* accepit processionem sicut effectus procedit à causa; & sic Filium ait procedere à Patre generatum, sicut primam eius creaturam. Et ita Filius non est verus

Deus. *Sabellius* accepit eam, sicut causa procedit in effectum, quatenus aut mouet ipsum, aut suam ipsi imprimat similitudinem. Et sic Christum dixit, Filium Dei quatenus è Virgine Carnem assumpsit.

Errant autem ambo: Quia acceperunt processionem *ad Extra* solū, quatenus procedit secundum actionem in materiam exteriorē: At processionem *ad Intra*, quæ manet in ipso agente, oportuit eos attendisse; quale est *Intelligere Dei*: quod est Concipere mente aliquid, & ex eius notitia procedere; diciturque *Verbum mentis*: quod in æterno Deo fuit ab æterno: Et hæc fuit generatio Filij.

Est itaque, ait August. l. 4. de Trinitate *Pater Principium totius Deitatis*: Sed & Ioann. 1. *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud. &c.* Et tamen *Pla. 2.* *Ipse inuocabit me*, quæ homo; *Pater meus tu*, scilicet ab æterno prius; dein & in tempore. *Plura D. Thom. 1. q. 33.*

Neque tamen infitias eo, priuatis istis quorundam opinionibus impiis omissis, communem hodie Luthero-calvinistarum sententiam concedere in nostram Orthodoxam. Sicut & in sequentibus variant.

Q V Æ S T I O XIV.

An Deus sit Omnipotens?

LUTHERVS in conc. de Nat. Dom. *Duo Christi sunt: vnus Christus, Deus Omnipotens; alter Christus Homo non Omnipotens*. Idem tom. 2. *Wittenb.* fol. 183. & in Colloq. mensalibus. fol. 97. 98. 99. *Nunc credo Omnipotentem Diuinitatem esse Immortalem*. Vide in mea Genealogia quæst. 9.

II CALVINVS Inst. l. 4. c. 17. §. 3. *clare subinnuit istud: Deus nil potest efficere aut supra, aut contra ordinem à se in Natura constitutum.*

z. Idem.

2. Idem Inst. l. 3. c. 22. §. 3. *Potentia Dei Absoluta communitum est; sicut profanum, ita merito detestabile.*

3. Theod. Beza, Heshusio teste, lib. contra Calvinum & Bezam, credens Deum Patrem Semipotentem, ait, *Quia impossibile est illi facta imperfecta reddere.*

Idem Beza isthoc Dei Attributum nunquam in eam fidei Confessionem; quam in Conuentu Possiaci obtulit, licet identidem editam; voluit interere. Alubi autem easdem, quas Plinius Atheus affert, diuinæ Omnipotentiae exceptiones depromit. Confule *Posseniunum contra Chytraum, Atheismo* l. §. 4.

Idem Beza lib. contra Heshusium ait: *Nec credenda est, nec vniuersaliter recipienda illa propositio Gabrielis Angeli: Non est impossibile apud Deum omne Verbum.*

4. Idem lib. aduersus Brentium: *Deus non potest efficere, ut corpus humanum sine suis dimensionibus unquam existat: Non potest quantitates suis destituere effectibus naturalibus, quominus certa occupent & impleant loca.*

5. Carolstadius in dialogo de Cæna. *Tam verum est Corpus Christi simul in multis locis esse posse essentialiter, quam verum est, S. Annam habuisse quinque capita; aut innocentem infantem habuisse barbam duodecim cubitos prolixam.*

6. BRENTIUS, apud Andreae in fideli Luthero cap. 1. Ego & Iacob Schmidlinus cum Vbiquitariis credimus, *Duos esse Deos. Seniores qui ab æterno sunt ac permanent: Iuniores vero esse Humanam Christi naturam, communicatam ac dotatam Diuinis Attributis, sicque in Deum coronatam & exaltatam.*

AUTOR. 1. Si talia de Deo; quantum minus Omnipotentiam attribuent Christo? Sed presæ agam ex *D. Th. p. 1. q. 25. a. 1.* Cum Deus sit purus Actus, simpliciter & vniuersaliter perfectus; ideoque omnium sit principium actiuum, & non passiuum; relinquitur, quod in

Deo sit actiua Potentia summa; eaque, ait *Hilar. l. 8. de Trin. infinita.*

Sub eam tamen, *art. 4. ibid.* non cadunt, quæ contradictionem includunt: Vnde non potest facere de corrupta non corruptam; præterita, vt sint non præterita &c. Hinc August. l. 26. contra Faustum, c. 5. *Qui dicit: Si Deus Omnipotens est, faciat vt, quæ facta sunt, facta non fuerint; is non videt hoc se dicere: Si Deus Omnip. est, faciat vt ea, quæ vera sunt, eo ipso quod vera sunt, falsa sint.* Arist. 6. Eth. c. 2. *Hoc solo priuatur Deus, ingenita facere, quæ facta sunt.* Cætera, *Gen. 17. Ego Dominus omnipotens. c. 18. Ego Deus omnip. Cresce. &c.*

FILIVS DEI autem est Patri æqualis in Omnipotentia. Quia ait *D. Th. 1. q. 41. a. 6.* in Diuinis non differt Esse, & Possesse: Ideo cum Essentiæ ac naturæ perfectione Deus generans Genito dedit quoque Omnipotentiam perfectionem. *Art. 5.* ita ratiocinatur, *Sicut Deus potest generare Filium, ita & vult: Sed voluntas generandi significat Essentiam: Ergo & Potentia generandi.*

Vera igitur vox Christi, *Matth. 19.* *Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt:* Vide *D. Tho. p. 3. quæst. 9. 10. 11. 12.*

Quod dementius blasphematur CALVINUS *Inst. lib. 1. c. 13. §. vlt.* *Stultè fingitur in Patre continuus Actus generandi.* De Creatore autem, quod is non amplius sit Deus, LUTHERANI Accidentarij, vt Heshusius, Schmidelinus, &c. id impingunt Lutheranis Substantiariis, vt Flacco Illyr. *Amsd. sio. &c.* Vide *Olenbergium causa 17.*

AUTOR. At, *Apocal. 1.* *Qui venturus est Omnipotens.* Et *Matth. vlt. Mihi data est omnis potestas in cælo & in terra.* Omnino consule *S. Th. p. 3. q. 13.*

D 3 Quæ.

QVÆSTIO XV.

An Deus sit Iustus.

LVTHERVVS ad marginem cap. 3. ad Rom. Deus est iniustus: nam in primis impossibilia præcipit. Deinde Idem lib. de Seruo arbit. Nec in damnandis, nec in saluandis merita spectat. 2. Spargit gratiam & misericordiam in indignos, iram & seueritatem in immeritos; In dignos coronat; indignos punit: sine merito saluat; sine merito damnat. Vide infra quæst. 17. 32.

ZWINGLIVS lib. de p. ouidentia cap. 6. Deus est iniustus: Punit ob peccata homines, quæ non eorum magis sunt actus, quam Agricolæ sunt proventus. Idem to. 1. in explicatione art. 20. Non magis, quam mallei opus vomeris, quem constat faber. CALVINVS quam Deo tribuat iustitiam, liquebit infra, ubi Deum scelerum constituit autorem.

AVTOR, Ex Psal. 10. tenemus: Iustus Dominus, & iustitiam dilexit. Sed rectè distinguit D. Th. 1. q. 21. a. 1. Iustitia Commutatiua non cadit in Deum: Quia Rom. 2. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Distributiua verò propria Dei est Gubernantis. Vnde S. Dionys. de diuin. nom. lib. 8. Oportet videre in hoc veram Dei esse iustitiam, quod omnibus tribuit propria. Ideo 2. Mach. 1. Solus es bonus Rex, solus præstans, solus iustus, & æternus.

QVÆSTIO XVI.

Deus & Christus an sint immortales & impassibiles?

LVTHERVANI: Ver. Selneccerus in confutatione accusationis, fol. 129 Theodoretus illa phrasi & Christus in quantum Deus, impossibilis est: nunquam ferenda est. 1. Gerlachius in disput. contra Buseum: Vera sunt hæc præpositiones: Diuinitas est nata, Crucifixæ, Mortua. 3. Schmidlinus in thesi 136 & in repetit: Wittenberg. Pati, & Mori nomine & re pertinet ad Diuinitatem. 4. LVTHERVVS lib. de conciliis par. 2. Deserant sunt, qui Diuinitatem pati non potuisse pertinaciter disputant; Ego & mori.

Gerlachius contra Buseum illi gnat rationem. Quia Proprias sibi unâ cum natura humana participatione, affectiones eius fecit suæ Verbinatura & maiestas. 5. Leibius & Andr. Musculus in refut. Simleii: Si sola na-

tura humana Christi passa sit, Filius in primis ad vera Redemptionis fugitiosa impietate separatur. 6. LVTHERVVS, in confess. de cena Dom. Christus in seipso, nec magni preii Saluator est; immò ipse quoque alii Saluatore opus habet: subaudi, si in diuinitate passus ac mortuus non fuerit. Plus nimio fati ista.

CALVINVS Instit. lib. 1. c. 17. §. 2. Deitas est mortalis: immò verò aligando mortua est. Fuit enim sacerdos noui fœderis Christus, etiam secundum Diuinam naturam. Vnde Iacobus ipse lib. contra Hardingum art. 14. & 17. Christus humana naturâ immolatus fuit: diuinâ sacrificis extitit. Plura vide supra cap. 2. Calvinus ad Hebr. 9. v. 12. Per proprium Sanguinem introiuit in Sancta: Quia in fœdere nouo ad perfectam sacrificij rationem mors sacrificantis pertinet. 3. Item ibid. v. 14. Quia Fuit etiam Noui testamenti Mediator secundum Diuinitatem: Ideo autem Noui Test. Mediator est, ut morte intercedente redimat præuincationes. Quæ quidem, vt de Humanitate Christi verè: ita blasphemè dicuntur omnia de Diuinitate. Vide supra quæst. 21.

III. AVTOR. ex Cnoglero cultissimo in Trisymbolo. 1. Fuit olim imbutus eodem errore Anastasius Imperator: de quo lepida proditur historia apud Zonaram in Anastasio to. 3. Miterat hic Episcopos duos suæ sectæ ad quædam Orientis Dynastiam, qui eum erroris sui de Mortalitate Dei impleverunt. Is audiit eos humaniter: responsum in diem reiecit alterum. Interim subornat famulum, qui sibi cum Episcopis colloquens, nescio quid, tacitè in aure insurrerit. Facit ille ex præscripto; cum subito frontem dimittere Princeps, & suspirare, & magnam pretere ferre moestitiam. Percunctantur Episcopi vehementer istam tam subiti doloris causam. Cùm Princeps: Nunciatum, inquit, est mihi, obiisse mortem Gabrielem Archangelum. Episcopi in ritum soluti, bono animo esse iubent, & mul-

tis ar.

tis argumentis ostendunt, *Mori non posse Angelos.* Commotior ille statim: *Et vos inquit, qua fronte persuadere vultis, Diuinitatem in Christo passam fuisse, & mortuam?*

2. ZVINGLIUS tom. 2. in respons. ad Lutheri Confess. laboriosè hanc Coepostoli sui vesaniam confutat; seu, vt ipse vocat. *summam, & omnium longè stultissimam blasphemiam.* Inter cætera, Lutheri suo quasi ex diametro oppositus, liberè vniuerso mundo testatur dicens: *Contrà, ego de me illud liberè dico: Si Christus Deus quoque iuxta Deitatem passibilis est; Deus certè non est; nec hunc pro Deo meo unquam sum agiturus.*

3. Frustra vociferaris Zvingli; Tatum abest, vt Lutherani hunc sibi Mortalem Deum eripi patiantur; vt etiam in Pandora sua Bergensi, id est, Concordiæ libro, eundem quater millenis subscriptionibus roboratum, omnibus credendum proposuerint. Belli Antichristiani, quin & Athei, sine Deo viuo! Hæc Lutheranis dixerim.

Eadem & Calvinianis; queis addo suum Patriarcham Petrum Gnaffæum autorem Theopaschitarum, dicentium, *Vnus ex Trinitate passus est secundum humanitatem: apud Baron. annis 482. 519. 555.*

QVÆSTIO XVII.

An Deus sit Bonus? an verò Peccator?

LUTHERUS lb. de seruo arbitrio: Phil. Melancthon in Rom. c. 2. *Deus autor fuit Proditionis Iudæ, adulterii Davidis, sauitia Manlii.* 2. Idem in assert. art. 32. *Dubium non est, quin Sathanâ Magistro in Ecclesiam venerit hoc nomen: Liberum arbitrium; scilicet à Deo solo conditum, inditumque nobis.* 3. Lutherus, Tom. 1. Wittemb. fol. 162. b. *Christus fuit summus peccatorum, quos unquam terra tulit. Cautam re. Idem Tom. 4. Wittemb. fol. 362. b. Nimirum quia*

non sine causa, neque de nihilo ab Ioanne baptizatus est. 4. Idem in assert. art. 36. tom. 2. Wittemb. anni 1551. *Nulli est in manu sua positum cogitare quippiam boni vel mali: sed Omnia sub Deo sunt; contra quem nihil possumus, nisi quantum permittit & facit ipse. Quod & præcia dicitur, cum dixit: Certâ stant omnia lege. Quomodo potest esse homo ad bonum preparare; cum nec in potestate sua habeat vias suas malas facere? Nam & MALA OPERA IN IMPIIS REGIT DEVS, scilicet, ut Autor scelerum omnium. Prò!*

AUTOR. Ibidem Lutherus hunc articulum omnium optimum, & rei Christianæ summam constituit: *In cæteris, inquit, articulis de Papatu, de Conciliis, &c. magis ferenda est leuitas & stultitia Papæ & suorum: Sed in hoc articulo, qui omnium optimus est, & rerum nostrarum summus, dolendum ac flendum est, miseros sic insanire.*

1. Atqui Manes idem docuit olim teste S. August. heresi 46. & Hieron. in prologo dialogi contra Pelagianos.

2. Iactitant Lutherani de suo Magistro, quod Velleius de Epicuro suo; *Eum primum superstitionibus liberasse Germanos.* Sed, quod Cotta Pontifex respondit Velleio; *Superstitione quidem facile fuit Epicuro (dixerim Lutheri) liberare; cum susstulerit omnem vim naturamque Deorum.* Sanè namque ait Tertull. *Qui Deum esse Bonum diffitentur; Deum esse nunquam fatentur.* Vide infra quæst. 31. 32.

CALVINIANA istis pauca subiiciam consona.

CALVINUS Instit. 1. c. 18. §. 3. *Deus autor est omnium eorum, quæ Papiста otiosè tantum volunt eius permisso consingere: scilicet: peccatorum.* Sic enim Zwinglius exponit in serm. de prouidentia cap. 5. *Numen ipsum, ait, autor est eius, quæ nobis est iniustitia.*

2. Calvinus ibid. §. 1. Confirmat exemplo: *Dei ita opus est incaustus Absolonis addit. Melancthon in Rom. 8 & proditione Iudæ: vt Pauli conuersio.*

1. Zwin-

2. ZWINGLIUS ibid. Deo impulsore latro occidit: Deo motore perpetrantur homicidia & adulteria.

3. Bucerus in Rom. 1. amplius dicit: Qui non credunt, Deum omnia tam mala, quam bona in hominibus perficere; NEGANT DEVM PENITVS. CALVINOSUNT homines hardi, vertiginosi, prodigiosè caci, ac desperati.

Idē Inst. 2. c. 4. §. 2. Est enim Deus causa particularis peccati, à qua sola omnis peccati & peccatoris ratio ducitur. Et verò Apparet Dei Specialis Actio in vnoquoque facinore.

5. Idem Inst. 1. c. 18. §. 2. Dicitur Sathan excœcare infidelium mentes; Sed vnde hoc, nisi quia à DEO MANAT EFFICACIA ERRORIS?

6. Quin, Beza Aphorismo 22. in responso. ad Castallionem: Deus creat homines ad eum finem, vt. quæ CONSTITVIT ipse ab æterno MALA; per illos agat.

7. Zwinglius cap. 6. de prouid. An coactus est homo ad peccandum? Permitto coactum esse.

Beza in responso ad Castal. At non poterunt resistere Dei voluntati? Fateor.

CALVINVS Inst. 1. 3. cap. 22. §. 4. 6. 7. 8. Voluntate Dei, quæ rexum est necessitas, cecidit Adamus, defecerunt Angeli. &c. plura talia quæst. sequente.

AUTOR. 1. Nubem Atheismorum eiusmodi adducere liceret ex Beza, Martyre, VVitakero. Sed vel hæc pauca cerebri inuersionem parere possunt viro bono. Consule Cardin. Bell. lib. 2. de amiss. grat. cap. 3. Caluino-turcismum 1. 3. c. 17. & 23. Stapletonum de Iustific. lib. 11. c. 4. 5. 6.

2. Hic verò tam foedus fuit Atheismus, vt ipsi etiam Calviniani ad eum nauascarint.

3. Certè Castallio, Caluino domesticus, Deum hunc Calvinianum mirificè exagitat, in lib. ad Caluinum de prouidentia.

4. Bullingerus & ipse Calvinista, De eade 3. sermo 10. cum execratione detestatur id ipsum.

5. Senatus Bernensis magnarū etiā penarum seueritate eum à Deū sua ditione arcet: Patet è literis Bernensium ad Ministros anno 1555. scriptis, apud Claudium Sanctesium in respons. ad Apolog. Beza.

6. Fouerunt hoc ouum multi olim hæretici: vt Simon Magus, teste Lirinēsi in Commonit. aduersus profanas vocum nouitates: Cerdonistæ, teste Tertull. lib. de prescript. Marcionistæ, apud Irenæum lib. 1. aduersus heres. c. 29. Manichæi, teste August. heresi 49. Priscillianistæ, teste S. Leone epist. ad Turbium. Seluciani, apud August. heres. 59.

Nemo tamen horum omnium illud ita manifeste excludere ausus fuit. Quid tandem? Peperit vipera, & rupta est.

Primus Florinus hydrum hunc per abortum eiecit: Nutrijt post eū Zwinglius: Ad iustam magnitudinem & robur prouexit Caludinus. Florinum ob hoc plus, quam hæreticum Irenæus dixit: Caluinum & Zwinglium quos dicemus nos? Hucusque Quir. Croglerus.

Porro D. Thomas 1. q. 6. de Deo Bono, Angelico digna Doctore. Proprium Deo est, esse bonum: iuxta Thren. 3. Bonus est Dominus sperantibus in eum; anima quærenti illum. Vide S. Dionys. lib. de diuin. nom. cap. 4. par. 1. Bonus dicitur Deus, sicut ex quo omnia subsistunt. Ideo S. August. 1. 4. de Trin. cap. 2. Trinitas diuinarum Personarum est summum

Bonum, quod purgatissimis mensibus cernitur.

QVÆST.

QVÆSTIO XVIII.

An Lutherocaluinistæ sint Theomastiges
Atheistæ.

PLVS nimio id quidem enarrata hæc
ænus, eorumque similia porro re-
censenda, testantur. Mihi tamen id hæc
quoque pauculis consignandum esse
videtur. Neque verò nescio; quod
sæpius iam monui; communem hodie
Theologiam Lutherocaluinianam ab
eisdem nonnullis abhorreret.

CALVINVS lib. contra Nebulonem, resp.
ad proposit. 7. DEVM SIMVLATOREM
facit. Quia, ait, *Vult fieri; quæ fieri non vult,
& fieri vetat.*

AVTOR. Nequirit hoc tam subtile
pronunciatum capere Castallio: que-
stusque est. Quid ei Calvinus? *Stulte-
scere oportet, ait, & proprio sensu exinaniri.*
Papa, quam benè! Nisana mente exi-
nariare, Calvinianæ vesaniæ nunquam
intumescet typhone.

Idem Inst. l. 1. c. 17. § 2. *Deu vult pecca-
tum voluntate absconditâ; non voluntate in ver-
bo patefactâ.* Ecce Deum Sycophanticum
Caluinistarum! Porro. *Vult filios Heli patri
immorigeros esse; vult eosdem & rebelles esse.*
Ibidem cap. 18. § 3. *Aliter qui docet, cauit-
lum non in Calvinum, sed in Sp. Sanctum in-
corquet.*

II. TYRANNVS est DEVS Calvinus
Symmylta Zwinglio, serm. de prouid. c. 6.
Quia *Dominantium more pronunciat & defi-
nit: Misericordiam impartior, ait, pro meo placi-
to; non pro implorantium meritis, aut eiulantium
miseria.*

AVTOR. Puto, ad hoc exemplum
Dei Zwingliani, conformasse se Nero-
nem, Caligulam, Domitium, Decium,
Syllam: qui, vt ostenderent, quam libe-
ro in suorum vitas fortuna: que Domi-
nato potirentur; plurimos militares

Præfectos subito interemerunt, & ob-
seuros terræ filios in eorum locum ex-
tulere. Ita Sylla, teste Appiano lib. prima,
in bello ciuili quatuor legiones, in Câ-
po Martio, eius misericordiam implo-
rantes, è vestigio mandauit obruncari.

III. DEVS à DIABOLO num
quid differt?

Heshüsius, apud Schlüsselburgium lib. 1. c. 6.
clamat, CALVINISTAS transformare Deum
in Diabolum.

An verè; ex his collige.

I. CALVINVS contra Libertinos in In-
struct. cap. 14. *Qui Deum, ait, faciunt scele-
rum & flagitiorum autorem; Deum transfor-
mant in Diabolum.*

AVTOR. I. At cui id canit? Nonne
sibi? 2. Caluini vox est ipsa, i. lib. de æ-
ter. Prædest. pag. 1005. & 1007. *Idem
vult Deus & diabolus.* 3. Sic diabolum,
& in diabolo Deum Caluini definit cor-
pus doctrinæ, & Examen ordinandorū,
cap. de definitionibus appellationum.
*Nihil est aliud diabolus, quam Persona ex-
ercens spiritualem sentitiam in genus huma-
num, impellens alios ad alia scelera:* Sicut
quæstione præcedente retulit ac censuit
Calvinus de Deo peccatorum autore.
Vide supra quæst. 6.

IV. DEVS AN PEIOR DIABOLO?

CALVINVS. Ita equidem ex
præmissis vt statuam, adigi videor.

Nam diabolus adferre peccandi ne-
cessitatem haud vlli valet: *Deus autem
impellit.* Vnde, Inst. l. 1. cap. 18. §. 4.
*Homo, iusto Dei impulsu agit, quod ei non li-
cet. Impellit, ibid. §. 2. reprobos in ob-
sequium.*

Idem in responso ad Nebulonis ca-
lumnias de æter. Prædest. passim: *Deus
summa est causa peccati, & præcipua.* Inst. 2.
E cap. 4.

cap. 4. §. 2. *Vnde homines efficaciam erroris ducunt: Inst. 1. c. 13. §. 2. Est precipuus Autor. Ibid. c. 17. §. 8. Armat diabolus in nos. Ibid. c. 18. §. 2. Damon tantum minister est Dei. Ibid. §. 5. & instrumentum: Ibid. §. 2. Eius impulsu suas partes agit; Idem lib. de æt. Prædest. pag. 1001. Eius mandato imposturis suis reprobos illaqueat.*

AUTOR. Satin' hæc sapiunt aut proposito testando sufficiunt?

V. DE VS AN OTIOSVS SIT, IGNATIUS, AUT EPICUREVS?

CALVINVS in Actor. 22. *Qui sentiunt homini liberum arbitrium esse relictum; Deum fingunt in caelis sedere otiosum.* Beza lib. aduersus Sycophant. calum. *Si est in Deo tantum simplex peccatorum permissio, non est Deus Omnipotens; Sed Deus Epicuri, otiosus, ignavus, improvidus.*

AUTOR. AT in Deo est simplex permissio: Ergo. Prò!

VI. DEVS AN SIT LIBERI ARBITRII?

BEZA in Confess. Geneuensi. cap. 3. art. 6. & c. 4. art. 20. *Deus non est liberi arbitrii in operibus, quæ ad res creatas pertinent: Nec liberum est illi semel nobis datam fidem & gratiam tollere: Nec inferni cruciatibus addictum liberare: Neque beatum æternis suppliciis distorquere.*

AUTOR. Verè Heshufius; teste Beza lib. contra Sycoph. calum. *Caluinista nunquam magis extollunt Dei potentiam, quam cum eam volunt euertere.* Sed exclamat eis natura in ethnicis: Nā Plato ait, dialogo secundo de repub. seu Iusto: *Omnibus modis pugnandum est, ne Deus dicatur esse malorum causa.* Nec, qui iustis legibus victurus est, verba hæc dicat in sua ciuitate; *Nec alium loquentem audiat.* Est enim probitatis & vitæ communis,

& legum, & ciuitatum extrema corruptio. Plutarchus similia aduersus Stoicos: *Infinitis, ait, partibus tolerabilius est, imbecillitatem Deo tribuere; (quod facit Epicurus) quam nullam esse libidinem, nullum scelus, quod non ei Auctori imputandum sit.* Ut imputat Caluinus, eiusque Syri ac Dauī Beza, Vitrærus. &c.

Sed vide age, quanto Caluinistæ sint Barbaris & ethnicis infeliciores. Calchutani victimas diabolo faciunt: Sed eò, vt debitam cuique pro bonè, male gestis mercedem remetiantur. At Caluinistæ ne hoc quidem Deo suo permittunt; vt quem Innocentes punire asserant. Immane! Tartari, ait, Orilius in Theatro, stellas colunt; Ægyptij coluere feles, ibides. &c. Milleum prægrandem Lithuani, teste Guagino de Lithuania: Americani farinam humano sanguine temperatam. teste Corfio in arbenouo, narat. 2. Stultissimè: quis negat? Ad ideo tamen omnes, quæ sibi quid Boni ab iis, ob cultum, pollicebantur. Soli Caluinistæ colunt Deum talem, qui solum immeritos ad tartara amandat: meritos orcum maculat beatitate. Hactenus de vnitæte Dei: Porro de Personarum Distinctione disceptemus. Sed prius de vocibus.

QVÆSTIO XIX.

An de Diuinis sint tolerabiles vocum termini?

VT diuinum, ita celeberrimum est Opus S. Dionysij de Diuinis Nominib⁹: Sunt & Ecclesiæ vsitata de Diuinis Vocabula quædam seu termini, quos distinctè definiteque nouisse interest. Et vtro sunt ista: *Essentia, Homousia, Hypostasis,*

Nassi, Substantia, Persona, Proprietas, Relatio, Notio, Circumincessio, Trinitas. De his quid Sectarij?

LUTHERANI iuxta & CALVINISTÆ quam fastidiosè voces *Trinitas, Persona, &c.* aspernentur, quamque ferant ægrè; docuimus supra q. 6. & 7. Res verò ipsas Diuinas, vocibus designatas, quam infandè blasphemè vtrique, quam profanè doceant, sacrilegèque tractent; quæstiones 7. 9. 10. 11. 12. 13. &c. aperuerunt.

1. Fateor, & laudo; Lutherani æquè ac Calviniani illarum sunt patientiores vocum in suo sensu, in vsu frequentiores, temperantiores in vellicatione insectatoria, in earum aspersione religiosiores: quicquid de rei significatæ veritate senserint, sentiant.

2. Transyluani autem, Hungaricique Ministri, noui Samofateni ac Ariani dictos vocabulorum terminos acius insectantur, manifestèque proseribunt: Rem ipsà blasphemāt.

3. Lutheroc Calvinistæ quid? Cum Romanodoxis Catholicis Nominū seruant vsū communem quidem; at sensum de Rebus Diuinis ipsis diuersum, planèque auersum à nobis multi: sibi autem vel proprium, vel, ut plerumque, communem cum Transyluanis, id est, Arianis Samofatenis, Nestorianis, &c.

SVADENT. istis. 1. Ex 1. Tim. 5. *Vocum Nouitates denita.* Eò, quòd hisce minus conuincantur hæretici, qui vix vel Scripturis sat constringuntur. 2. Exemplum Patrum in nouatione vocum est per se erroneum. Ergo amplectendum? 3. *Stultum est loqui voce noua, vt nil dicas.* ait Aug. 4. Nomina illa de diuinis sunt peregrina & obscura. 5. Nec vel Synonyma ipsarum vocum reperiuntur in S. Scriptura. Sunt igitur deuitandæ.

AUTOR. I. RESPON. AD I. Cogitur Ecclesia ob hæreses nouas noua nomina adinuenire, quibus & illæ damnentur, & Orthodoxi ab heterodoxis discernantur. Aug. autem *Tract. 97. in*

Iob, ostendit vocum nouitates vitandas esse; sed profanas: & nō ipsa nomina noua, quæ nouas contra hæreses sunt inuenta?

AD II. Errarint aliqui in aliquibus; at omnes simul in vilo nunquam errarunt. Cum igitur vocum harum vsus sit communis; sequendi sunt potiores.

AD. III. Cùm ait S. Aug. l. 4. *Trin. c. 9. dicit tres Personas in Deo, non vt dicatur; sed vt non taceatur;* indicabat, nullum nomen humanæ linguæ sat explicare, quid tria illa sint in Diuinis; tamen dici *Personas*, ne muti simus.

AD. IV. Per totam recepta Ecclesiam tot retrò sæculis, exotica dici, nefas.

AD. V. At inueniri, testimoniis docendum est, simul hæreses detegendæ. Atque istud nunc agamus.

AUT. II. Consueta jam diu de Diuinis vocabula sunt perutilia. 1. Ad Oppugnationem hæreticorum, exemplo & autoritate S. Patrum: Ne scil. nihil dicamus. 2. Ad explicationem Mysteriorum Scripturæ, vt in quibus eæ voces sunt Reipsa, etsi minus de vocabulo. Li. quet id eundo per singulas. Nam

ESSENTIA DEI & Coëssentia, seu *ὁσία, & ὁμοὐσία.*

LUTHERVS, supra quæst. 11. *Anima mea odit HOMOVSION.*

Atqui & Ariani oderant; amabant *ὁμοίωσιον, aut συνησιον.*

Similiter & Lutheroc Calviniani. Tum quia non est in Scripturis: Tum quia nouum. Sic apertè, Transyluani.

AUTOR. I. Epiphan. hæresi 73. *Essentia nomen nudo modo in Veteri & Nouo Test. non habetur; sensus autem & significatio ubique habetur. Vt Rom. 1. Sempiterna quoque Virtus eius & Diuinitas. Phil. 2. Forma Dei 2. Pet. 1. Diuina consortes Na-*

E 2 tura,

tura, id est, essentia. S. Cyrillus l. 1. de Trin. deriuat uere ἁρτία ex c. 3. Exo. Ego sū ὁ ὧν qui sum: ab ὧν autem ἁρτία est. Aug. tract. 97. in Ioan. 10. Ego & Pater Vnum sumus: hic sentum uocis Essentia & ὁμοῦστος ait contineri. Ambr. l. 3. de fide c. 7. ait similibus uti uocibus Scripturam: ut Luc. 6. τὸν ἄρτον ἡμῶν ἐπιτίθεισιν, Deut. 16. λαὸν περιτίθεισιν.

2. DE NOVITATE & Ariani querbantur olim: sed iniuriā. Nam & iam tum uox antiqua fuit S. Dionysio usitata, Origeni, Synodis Arimini & Selucia. Quò mendaciores sunt Transyluani, id in Nicæno natum ac nouatum cœpisse asserentes, lib. 1. cap. 3.

NOTA. VOX vna ὁμοῦσtia tres iugulauit hæresiarchas 1. Sabellium, dicentem: Pater & Filius eandem habent essentiam; sed vnus non est ab alio. 2. Arium dicentem: Filius est à Patre; sed non habet eandem essentiam. 3. Samosatenum eam corporaliter intelligentem: quò significet duas substantias; sed eiusdem speciei: uelut Petrus & Paulus sunt eiusdem speciei homines. Itaque ὁμοῦσtia denotat tria: Vnitatem essentia, contra Arium; & Distinctionem personarum, contra Sabellium: & differentiam numericam, non specificam, contra Samosatenum.

II. HYPOSTASIS est essentia existens in se, non in alio. Vnde Essentia est communicabilis; hypostasis non. Nam quod est in se, non est in alio: Additque essentia modum & proprietatem. Vnde vno in Deo tres sunt hypostases, seu existendi proprietates. Hebr. 1. Qui cum sit splendor gloriæ & figura ὁμοῦσtia. Est hypostasis significet variè in

scriptura; nunc substantiam, nunc Essentiam. Transyluani pertendunt lo- lam significare essentiam. Malè.

III. PERSONA theologice significat substantiam intelligentis nature: grammaticis etiam denotat qualitatem personæ.

IV. PROPRIETATES sunt Paternitas, Filatio, PROCESSIO. Hæc, quatenus distinguunt personas, dicuntur NOTIONES.

V. CIRCUMINCESSIO est in imo vni⁹ personæ in alia inhabitatio mutua.

VI. TRINITAS solum personas signat; non enim est Trium unitas.

QVÆSTIO XX.

Qualem in Diuinis Distinctionem agnoscunt Luthero-caluinista?

LECTOREM hic moneo, recolat Luthiana & Caluiniana pronūciata; quæ superius quæst. 7. 9. 11. 12. in medium attulimus: conferatque cum Transyluanis, quæst. 8. Intelliget manifestè, à plerisque solum Patrem appellari Deum uerum: At Filium, Virtutem, Energiam; Tres gradus distingui: His tres esse Deos subordinatos; istis Vnum, sed tres Proprietates alijs aliud uideri: Adeo, ut negent trium in Essentia Vnitatem, Aequalitatem, Consubstantialitatem. &c. Utq; Distinctionem inferant alij realem in Essentia & æqualem; gradualement alij; alij in hypostasis distinctionem fingant rationis solius: Quaternitatem alij inducere uideantur; fingere alij Christum Deum temporalem: Coniunctionem alij accidentalem in Christo: Bipersonalem alij: Alij Humanitatis deificata: Ubiquitatem: ab alijs alia monstris monstra pariuntur; ut Satan nulla in re mage uarij ludat, quàm in

in Vna Summa ac immutabili Diuinitate, Christiue Humanitate. Noshic solum de distinctione in Deo.

I. LUTHERO-CALVINIANI, quidam initio; at nunc vix pauculi: potissimum verò & Transyluani. cum Samosatensis distinctionem negans Personalem.

AVTOR. AT Negarunt olim & hæresiarchæ Hermogenes, Praxæas, Noëtus, Sabellius, teste Augustino *lib. 1. de hæres. c. 41.* Paulus Samos. & Photinus apud Hilar. *lib. de Synodiis.*

II. Iisdem se Tritheitas esse re ipsa placuit.

AVTOR. AT Placuit prius olim, apud Niseph. *l. 18. hist. c. 48.* Philopono hæresiarchæ sub annum 535. Gallo, sub annum 1090. teste S. Anselmo *lib. de Incarn.* 2. Placuit Ioachimo Abbati, sub annu 1590. 3. Raym. Lullo. sub annu 1290. 4. Demum Val. Gentili: Tres aternos esse spiritus, seu mentes, essentiali numero differentes.

III. Eisdem visum, tres esse inæquales.

AVTOR. AT ita visum prius Ario, sub annum 324. apud Theodoretum *l. 4. hæret. fabul. Epiph. hæresi 69.* Visum & Gentili, *Vnum esse Essentialiorum, Essentialiatos duos, imperfectos.*

IV. Rursum eisdem, (cum Ario.) tria distincta agnoscunt; re ramen ipsa non agnoscunt intimam distinctionem sic, ut una tribus insit Essentia. Vnde ridet voces prædictas quasi. 19 dicuntque in Deo Personam esse phantasticam & diabolicam: ita GENTILIS.

V. Transyluani, à Patre Christum distinguunt eo, quod Christum purum asserant hominem, & ante Incarnationem in Deo distinctionem agnoscant nullam. Patet eorum *l. 2. c. 4.* Vbi addunt, *Cum in Veteri Test. legitur de Verbo, de Spiritu S.; tunc intelligi potestas seu virtutes eius, nisi ab eo distinctas: prædictaque ridet nomina;*

AT caodit Lutherus cum suis: sepul-

taque vult Calvinus.

VI. CALVINVS ait, *Dei Filius non est purus Actus; sed Compositum quid, & ex diuersis tanquam partibus coagmentatum: Quarum una est à semetipsa, altera à Patre: Vna genita, altera ingenita: Essentiam à seipso habet, Personam à Patre: Quatenus Filius, est à Patre: quatenus Deus, ex seipso.* Ita *Inst. l. 1. c. 13. §. 23.* & in explic. perfid. Gentilis, pag. 916. 919. & passim ad nauseam.

AVTOR. AT quis, nisi Chorabus aliquis, dixerit: Dauid est pater Salomonis, quæ persona est, non qua homo: Patrum hoc impio: en amplius.

CALVINVS *Harm. in Ioh. c. 1.* Christus ab aeterno non fuit: *Tum fuit, cum Deus à populo suo inuocari nomine Patris captus est.* Nec verò putes, id temerè sibi excidere calamo passum; adeò triumphat in hoc: *Mihi, inquit, vnum hoc argumentum, ad confirmandam de Filij Dei aternitate conscientiam, instar mille semper erit.* Putes Batti Sylphiū, inuenisse; ita in verbis magnificus est ampullator.

AVTOR. AT similjter sub Apostolorum tempora docuerunt Ebion & Cerinthus, teste Irenæo *lib. 1. c. 25. & 26.* & Paul. Samosatenus ac Photinus, teste Aug. *hæresi 44. 45.* Sic & Seruetus, quem Calvinus exussit, *lib. 3. Trin. pag. 92.* Sic & Ministri Hungarici *lib. 2. c. 3.*

BEZA *lib. de hypost. vnione in Christo* ait: *Dua personales sunt Vniones in Christo: Vna inter corpus & animam: altera inter Diuinitatem & Humanitatem.* Vide q. 22. infr.

Verum Doctrinā nos Orthodoxam stabiliam⁹ cum symb. Athan. *Trinitatem in Vnitate veneramur.* I. Demonstratio. Qui accipit Esse ab alio, necessariò re ipsa distinguitur ab eodem: Quippe fieri nequit, ut quis producat à seipso: Sed Filius accipit Esse à Patre, Sp. Sanctus ab utroque: Ergo realiter inuicem distinguuntur.

E 35

guuntur. *Rursus*: In Deo nil potest fingi inhærens, seu non subsistens per se; quia in Deo nullum est accidēs, compositio nulla: Ergo hæc tria cum sint re distincta, sunt tria subsistentia, ac proinde hypostases tres. Hæc ratio de fide.

2. Testimonia en, quod Filius accepit Esse à Patre &c Prou. 8. *Dominus possedit me*, id est, generando accepit me: hominem? Non: sed Deum de Deo: quia cum eo eram cuncta componens. Eccl. 24. *Sapientia primogenita ante omnem creaturam.* Col. I. *Primogenitus Dei, & imago eius.*

An æternus idem? Col. I. *in ipso & per ipsum condita sunt uniuersa.* Heb. I. *Per quem fecit & sacula*: Ergo æternus est. &c. Vide Bell. l. 2. de Christo c. 6.

De Sp. Sancto, Ioan. 15. *Cum uenerit Paracletus, quem Ego Mittam uobis à Patre, spiritum Veritatis; qui à Patre Procedit. Mitti, procedere, est distingui ab alio: Et tamen adhuc, Ioh. 15. Ego sum in Patre, & Pater in me est.* &c.

I. CONRADI VORSTII Calvinista Atheismos ex ipsius lib. de Attributis refert, & refutat R. P. Becanus in Manuali lib. 3. ta'es. I. *Deus non est actu simpliciter infinitus, neque essendo, neque operando.* ET. *Est quidem purus Actus, sed hoc non uetat, quin simul in se sit finitus.* SVADET istis. Quia 1. Scriptura Deum non uocat infinitum. 2. Substantia Dei uideretur ab Angelis. 3. Nulla materia, numerus, creatura est infinita: ergo nec Deus. 4. Potentia Dei non est infinita; cum ad impossibilia se non extendat.

AUTOR. BECAN. AT. Pl. 144. *Magnitudinis eius non est finis.* Baruch. 3. *Non habet finem excelsus, immensus, & Ens habens omnem gradum perfectio- nis: Cuius Potentia dicitur solum re-*

spectu Possibilem; sicut scientia dicitur respectu scibilium. Ergo.

II. VORSTIUS. pag. 235. In Scripturis affirmatur, Deum in substantia in cælo habitare; in terra uero sua uirtute & sapientia nobis adesse. 2. *Alij Calvinista dicunt*; Christum in terris uerum fuisse Deum, non ratione substantiæ Deitatis; sed Personæ Verbi quod huic, non illi, Humanitas immediate fuerit iuncta. 3. *Alij dicunt*, Verum fuisse Deum in terris ratione substantiæ diuinæ: quod hæc manens in cælo potuerit efficere, ut Humanitas Christi in terra diuinitus subsisteret absque humana subsistentia. 4. *Alij dicunt*, Substantiam Dei ordinariè esse tantum in cælo: tamen Christo in terris degente fuit etiam in carne eius, & non alibi.

BECAN. DICIT AD I. I. Temere Vorstius: Quia Ierem. 23. *Calum & terram ego impleo.* Cypr. *Dei templum totus est mundus.* 2. Impie: Quia si Deus solum in cælis; Ergo Christus in terris, non erat Deus. AD. II. Is error supponit Personam diuinam in terra posse existere sine Essentia diuina: at hæc duo sunt unum quid simplicissima ac inseparabilia. Vnde, Col. 2. *In Christo inhabitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter.* AD. III. Si nec Deitas, nec Persona Dei inerat Christo in terris, ergo Deus non erat; quia nihil Dei inerat ei. Siq; Deus uellet nos ita sustentare, Dij esse pariter possemus. Neq; Christus fuisset filius Dei magis, quàm Sp. Sanctus; quia ea sustentatio fuisset opus Dei ad extra; sicque Christus fuisset tam Pater, & Spiritus S. quàm filius. AD. IV. Ergo Deus substantialiter de loco in locum moueretur: Tunc degissent in terra Personæ tres; cum nequeant separari. Quomodo igitur, Mat. 18. *Angeli*

eorum in cælis semper vident faciem Patris? Itaque secundum substantiam Deus est vbique in mundo; secundum hypostasin Filius Deierat in Christo.

III. VORSTIVS pag. 207. In Deo Accidentia sunt ab ipsis Substantia longè diuersa. Quia Decreta Dei sunt 1. Multa, 2. Libera, 3. Non sunt ab æterno: At substantia Dei est 1. Vnica, 2. Necessaria; 3. Ab æterno. Ergo Decreta Dei sunt Accidentia, non substantia.

AUTOR. AT substantia Dei est infinite perfecta, vt in se ulterius perfici nequeat; excluditq; omnē defectū: at modo perficeretur in se, si reciperet Accidentia. 4. Quicquid Bonitatis est in creaturis, id omne inest Deo per modum simplicissimæ formæ: at in illis est aliquid perfectionis substantialis, & accidentalis: ergo totum inest Deo per simplicissimæ formæ modū incoëpositum.

DICO AD. I. Decreta DEI non sunt multi actus Volūtatis; sed vnus simplex: & in Deo non sunt multa, sed omnia vnum: actus enim intelligendi & volendi in Deo sunt ipse Deus. Vnde *Esse, Possè, Operari* nil differunt in Deo. AD. II. Libera sunt quoad terminationem ad obiecta: at necessaria in se: Vt, Persona Verbi necessariò existit; at liberè terminatur ad Humanitatem.

AD. III. Deus non producit nouas in se actiones, vt nos & Angeli; quia non recipit accidentia perfectissimus: solum terminatio Dei ad obiecta dat denominationes; vt quæ in tempore facta sit & fiat. Neque in Deo causa libera necessariò præcedit tuum effectum; cū actiones intellectus & voluntatis sint indiuisibiles, inque instanti producantur ab æterno; at terminantur ad obiecta in tempore.

IV. VORSTIVS pag. 226. Vulgò putant, Eternitatem totam simul existere, & omnibus temporum differentiis coexistere: quæ sententia falsa est. Quia sequeretur præteritum, præsens, futurum simul coexistere respectu æternitatis. 2. Possè Deum facere, vt præteritum non sit verè præteritum: vt annus orbis conditi primus esset hic præsens.

BECAN. AT, Eternitas Dei est substantia Dei, ait Vorstius; hæc verò est tota simul & indiuisibilis; ergo & illa. Alioquin foret substantia mutabilis & corruptibilis: Partes autem temporis dum actu sunt, coexistunt æternitati.

QVÆSTIO XXI.

An Calviniani sint Autotheani?

AUTOR. I. Affirmat Genebrardus *l. 1. de Trin.* & suspicatur Fr. Stanca- rum illius hæreseos autorem extitisse: quem subexcusat *Bella. l. 2. de Christo c. 19.*

Lindanus in 2. dialogo, Canisius in præfat. l. de Ioh. Bapt. Caluinum autorem eius faciunt. Ex errore hoc sequitur Aut Sabellianismus hic: *Filium non distingui personaliter à Patre: Aut Manichæismus ille: Filium à Patre distingui etiam natura, & non esse Dei Filium, sed aliud Principium.*

II. Negat Bellarminus, quoad sententiam, eum docuisse Autotheismum. I. Probat: quòd *Instit. 2. c. 17. §. 13.* fateatur, Vnam numero naturam esse in tribus distinctis personis. 2. Idem, *Instit. 1. c. 17. §. 19.* Filium asserit genitum à Patre. *Ibid §. 23.* Essentiam Patris Filio comunicatam. *Ibid §. 15.* Essentiam distinguit à Personis ratione solum, non realiter. 3. Idem Beza in *axiomatis de de Trinit.* Et Iosias Simlerus *epist. ad Polon.*

lon.

lon. defendit Autufiam; Et sanè satis.
 4. Adde, Calvinus oppugnat Gentilem, iam tantem Deum Patrem solum verum Deum habere à se effentiam; at Filium & Spiritum S. habere productam à Patre, nec eos esse Autotheos. Sed hisce mox contraria proferemus realia profata ipsius & suorum.

III. Affirmat Bellarminus, quoad loquendi modum, Calvinum, negat autufiam, Christum autotheum docuisse. Inst. I. c. 13. §. 19. *Cum de Filio, sine Patria respectu simpliciter loquimur; bene & propriè filium à se esse asserimus. Ibid §. 23. Quomodo Creator, qui omnibus esse dat, non erit à seipso; sed aliunde Effentiam mutuabitur?* Idem contra Gentilem sæpè: *Et in Symbolo àurè dictum, ait: Deum de Deo. &c.*
 IV. Ego cum sic reuera sensisse existimo. Id ita doceri videtur.

CALVINUS Inst. I. c. 13. §. 23. *Christus nisi Deus sit à se, sed à Patre, precarsa eius erit Diuinitas, et ab alio mutuata. &c. Effentiam à seipso habet; Personā à Patre &c.* Piger adducere plura 2. Ita & Galli plerique, Calvinistæ, qui primitas Spiritus eius hauserūt. Vide Lauoiū in *replie. lib. 2. c. 4. §. 8.* 3. Beza lib. contra Heshul. *Dei Filius nullo modo ex Patris substantia genitus est.*

4. Ratio anonymi apud Feuardenantium dialogo. 1. *Incommunicabilis est essentia diuina. Quia Calvinus ait lib. contra Gentilem pag. 917. Si essentiam Pater communicauit cum Filio, vel ex solido communicauit, vel ex parte. Si ex parte, dimidius Deus est; Si ex solido, in ipso Patre euauit. Rursum: Si Patris essentia est in Filio; erit etiam Persona Patris.*

A V T O R. Ecce quam pugnaciter Calvinus re, mente, lingua, calamoque docuit Autotheum Christum. Deinde: quasi verò essentia eadem commu-

nis inferat & Personæ communicatiōnem necessariò. Hypostasis enim proprietatis est; ideoque incommunicabilis. Si enim communicaretur iam & Proprietatis personalis esse desineret, & distinctio personarum cessaret: foretque vna Persona; sicut vna Effentia est: Quod est Iudaismus, & Sabellianismus.

Age; proprius contra Autotheanos I. Hoc Caluini effatum, quod negaret Gentilis, mortem huic attulit gloriant, apud Bell. in *prefat. de Christo*. Se primum esse martyrem suæ sectæ; cæteros Martyres pro Christi gloria mortuos; se moti primum pro eminentia Dei solius, Patris. Nam, dicebat ille: *Dei Filius à seipso non est, sed ab Effentiatore essentiat.* 2. In Synodo Lausanensi teste Petro Carolo *Epistola ad Card. Lotharingia*: Ministri nunquam à Caluino impetrare potuerunt, vt plane fateretur, Christum esse Deum ex Deo Patre. 3. Ob hanc vocem Carolus Molinæus, quamuis impius, testè Lanoio in *replie. lib. 2. cap. 4.* Calvinum principem Atheorum proclamauit. 4. Witakerus ad 6. *rationem Campiani*, alijque cum eo, Calvinum modicus tuentur esse Autotheitam. 5. Beza in *prefat. libel. Athanas. & Cyrilli*, errorem Magistri agnoscit, & leuiter acenlat, teporizans: Nam contrarium supra, 6. Sed age sis: si signominiosum Christo, mutuari abs Patre naturam; cur honorificum censet eidem, sumere ab eam tuam Personam? 6. Caluini vox est *Quomodo creator est Christus, si, qui omnibus esse dat, essentiam aliunde mutuabitur?* Et Mahumetis vox est, Azoara 27. *DEUS substantia est necessariò existens; cui impossibile est, vt essentiam aliunde mutuetur.* At
 Chri-

Christus est Deus: Ergo Caluinus & Mahumet consentiunt consciscuntq; blaphemi. Ista philologicâs: porrò Theologicâs.

II. SCRIPTURA Caluino contraria militat. Matth. II. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* &c. vide in *Antis christo quæst. 7.*

CONCILIA aduersantur Caluino: Nicænum, Sardicense, Constantinopol. Ephesinum. Quò intolerabilior superbia Caluini, nolentis dicere cum ijs *Deus de Deo Christus*: Sicut nec in Conc. Aquileiensi duo Ariani, licet ferè centies interrogati, respondere, *Deum de Deo Christum*, voluerunt: Nec in Syn. Laufenfi ex Caluino idem valuerunt extorquere Symmyta.

3. Aduersantur ei S. PATRES S. Iustinus lib. de rectâ fidei Confess. *Pater inaccessibiliter habet essentiam; Filius nascibiliter.* Cætera in *Genealog. quæst. 8.*

SVADENT porrò suum Aurotheismum ferè istis 1. Patres dicunt Filium à seipso esse. *Aug. in Psal. 109. Cyril. lib. 7. Trin. Patrem & Filium esse vnum principium.* 2. Nisi Filius haberet à se Essentiam, foret precariò Deus, similis creaturis, quæ aliunde habent Esse. 3. Filius dicitur Iehoua, sicut Pater: & Iehoua significat ipsum ESSE, fontemque Essendi, & Esse à seipso.

DICO AD I. Vnum Principium, sc. creaturarum. Alioquin Aug. tract. 39. in Ioan. ait: *Pater est principium sine principio: Filius principium de Principio.*

AD II. Hoc euincit contra Gentilem, qui ait, Essentiam esse Christo Creatam: At nil id contra nos, qui Incretam & Communicatam Christo credimus.

AD III. Iehoua quidem significat i-

psum essendi fontem; nec idè est à seipso: sed fons de fonte, ait Aug. l. 7. Trin. c. 2. *Deus de Deo, lumen de lumine, Sapiencia de Sapiencia, essentia de essentia: Et tamen Pater & Filius vnus est Deus, vnum lumen, Sapiencia, veraque essentia.*

III. DE CHRISTI HUMANITATE.

QVÆSTIO XXII.

An in Christo sint dua Personæ seu Vniões hypostatica?

LATHERVS in Conc. de Nat. Dom. Imperiti quidam Christum Hominem Omnipotentem faciunt. Vide supra quæst. 14. 20.

CALVINVS Inst. l. I. c. 13. §. 9. ait *duas in Christo Personas distinguit*: aut amphibologiâ vocabuli *Persona* ludit. Clarè Brentius & Beza: duas ponunt Personas. Vide *Geneal. par. quæst. 9. fusè.*

SVADENT istis ferè sophismatis Nestoriani antiquonoui. 1. Ioan. 2. *Soluere Templum hoc sc. Humanitatis mex, domicilium Diuinitatis: et Templum, & habitator eius sunt duo.* 2. Phil. 2. *In similitudinem hominum factus, habitum inuenièus est homo*: Vt Rex habitu rustico rusticus videtur, nò est. 3. Heb. 2. *Christus est sine matre, sine genealogia*: qua Deus: at qua Homo, non est. Ergo duo. 4. Vox *DEVS* absolutè posita non significat Vnitum homini Deum, ergo Mariæ Filius non est Deus, sed Alius; qui clamat *Deus meus*, vt quid *Me dereliquisti?* 5. Anteriores se nemo gignere potest: Deus anterior est Maria. ergo &c. 6. Filius debet esse *duos ortos* parentibus: *IESVS*, non est Mariæ filius quia Deus. Ergo.

AVTOR. I. At iste ipsissimus est Nestorianismus: refutatus in *Genealog. ibid.* 2. Deinde Hebr. I. *Nouissimè locutus est nobis in Filio suo, Homine; per quem fecit &*

F. SACR.

saecula, utpote per Deum. Heb. 2. Decebas eum, propter quem omnia, & per quem omnia, ut Deum, per passionem consummari, quâ Hominem. Ergo in vna Persona duae naturae I. Ioan. 3. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam Ille Animam suam, Hominis, pro nobis posuit.

3. Concil. Rom. c. 1. ait. *Qui non confitetur Deum esse veraciter Emmanuel: cap. 2. Et carni secundum Substantiam unitum Dei Patri Verbum, unumque esse Christum propria cum carne Deum & hominem simul: anathema sit.*

Quia Nestoriani sic argumentabantur: Isa. 7. *Vocabitur Emmanuel, id est, nobiscum Deus; non autem Deus.* Nam Deus habitauit in Christo, ut in Templo Ioh. 2. *Soluite templum hoc: idcoque iunctus ei Deus est accidentaliter, non intime substantialiter.*

AT. *Contrâ I. Iustinus Mar. lib. de re et fidei Confess. Vnus est Filius, et qui mortuus est; et qui id, quod mortuum erat, excitauit. Cùm autem de Vno Filio contrarias voces audis; ea, quae dicuntur, Naturis tribue: si magnum, diuina; si paruum, humanae. Optima regula. 2. S. Athan. epist. ad Epictetum: De solo Maria filio scriptum est: Verbum Caro factum est. In quibus ostenditur, Ad reliquos Sanctos Verbum factum esse.*

3. S. Basil. 1. 4. in Eunomium. Dominus creauit me: *Accipiendum est verbum, Genuit, de Deo Filio: Creauit autem de eo, qui formam serui suscepit.*

DICO AD I. & II. ut ad caetera; pleraque rectè probant duas in Christo Naturas esse; sed Personas duas non euincunt. *Vox Homo autem ordinariè significat purum Hominem: ut Gal. 1. Euangelium non didici ab homine; sed à Christo. &c.*

AD III. *Qui sine matre est Filius Dei, is sine Patre est Filius Mariae vnus Persona in duabus Naturis; contra Nestorianos.*

Q V A E S T I O XXIII.
An in Christo duae sint Naturae Diuinae?

LUTHERANI, ut Schvencfeldius & Andr. Meulius &c. Eutycheris haeresis, de duabus in Christo Naturis, in se inuicem conuersis in vnâ, innoverunt: teste Strabulo lib. de Concord. n. scip. Luth. I. THERI, Serm. de Sacram. Cenae, sunt verba ista: *Supra, & exiti omnes creaturas longissimè collectas in Christi Essentia, quae est cum Deo vna Persona, & omnia implet: imò tam longè, quantum ad dignitatem attinet à creaturis abest, quam longè abest Deus ipse. De Humanitate Christi loquitur. Oportet igitur eam affirmari Infitiam esse, aequalem Deo Deum. Et sic Christo vel duae naturae erunt infinitae; vel Humanitas erit in Deum versa. Et hoc posterius est Eutycherismus quem quòd probat persuadet, quia in illis Concilijs Eutychetem ac Nestorium diligenter examinatum.*

Dicitur Andr. Schmidlinus in Apolog. ad thesa. Ingolstadt. & BRENTIUS in recognitione pag. 271. *fatentur. In Christo duplex est Diuinitas: vna vera, altera Humanitas, communicata in tempore. Hoc plane est necesse sequi, Diuinitatem esse natam, passum, mortuam. Vide Genealog. quast. 10.*

SVADENT ISTIS 1. Si duae sint naturae in Christo; erunt & Christi duo; iuxta Nestorianos: eritque Deus quaternitas, non Trinitas. 2. Quia Non dicitur, Verbum carnem accepit; sed caro factum est: sicut, Aqua omnia facta est, sc. per conuersionem vnus in alterum: Sic duo vna fuerunt natura, non duae, post vnionem. 3. Quia si Diuinitas passa &c. non sit: ergo verè dixit Nestorius, Solam Hominem esse passum, mortuum, &c.

AUTOR. Haec Diuinitates duas illam Aeternitatis, hanc Humanitatis, audio ex Smidelino & Brentio esse personaliter vnitas: sed Vnionis Brentiana modum Nestorianum miror. Reddam huc vtrumque.

ANDR. SCHMIDLINVS in Apolog. ad thesa. Ingolstadt. *Christus Homo habet commune cum omnibus Sanctis, imò cum omnibus hominibus, quod vnus Deo Personaliter coniunctus est.*

AT verò Sancti mortales solum accidentaliter sunt cum Deo coniuncti, secundum Dei gratiam scilicet, non autem secundum Dei Personam; sic, ut rursus pos-

possint & difungi) Secus in Christo.
Nam i. Ioan. 4. *Omnis Spiritus, qui soluit
Iesum, ut Cherinthus soluebat & Nesto-
rius; non est ex Deo: & hic est Antichristus.*

Succinit Schmidl no suo BRENTIUS, Vbiqueta-
riorum facile primipus, in Recognitione sua; & in The-
sibus disputatis Tubingæ. thesi 10. *Christus Homo non
differ ab Sanctis, nisi per Energiam Quia plura per eum
Deus, quam per alios homines, operatur. Sicut in eo ha-
bitat Diuinitas secundum Essentiam, Potentiam & pra-
sentiam: Ita habitat & in Petro. Ratione editionis mi-
raculorum, resurrectionis, ascensionis in caelum, uisionis
absentium, Non lum est inter Petrum & Christum discrim-*

AVTOR. 1. Hæc, inquam, implicant
tot tantaque Absurda ac infanda, ut ma-
lim abiis abhorrente anima mea absti-
nere, eaque nil intelligere; quam in ea
disquirere.

2. Deijs rectè Beza, libro contra Reco-
gnitionem Brentij, ita cenfer: *Dico intol-
rabiles has esse blasphemias in Ecclesia Dei.
Quod nisi verum sit; Sim ego intolerabilis,
& exterminer e terra uiuentium. Ecquia
nam?*

BEZA in Respons. ad argum. Brentij de om-
nipræsentia. *Personaliter enim Christus ho-
mo à Deo distinctus est, iuxta Nestoriū; & dua
in illo sunt Uniones hypostatica: Vna inter cor-
pus & animam; altera inter Verbum & Homi-
nem.*

3. AT Contrà blasphemum Bren-
tium Eutychnum ipse blasphemias Be-
za Nestoriane: ceu suprâ liquet, q. 22.

4. Eutyches & Dioscorus ab œcu-
menico Conc. Chalcedonensi condē-
nati sunt anno 451. teste Bzouio, ab Ep-
iscopis 630. sub Papa S. Leone. Act. 5.
*Constituimus in nouissimis Filium Dei Vnige-
nitum induabui naturis inconfusè, immutabi-
liter indiuisè, ins paraboliter agnoscendū;
nunquam sublatâ differentiâ Naturarum,
propter Vnionem: Sic plura dein Conci-
lia, & SS. Patres apud Theodoretum in
Dialogis.*

DICO AD I. Nomina Concreta
non multiplicantur nisi multiplicen-
tur & supposita. Vnde vnus pluri-
um gnarus artium dicitur vnus arti-
fex, non plures. At in Christo v-
nicum est suppositum. Deinde Chri-
sti nomen personam significat, non na-
turam: ideo ait Nazian. dicimus in Di-
uinitate *Alium & Alium; non A'ud. Quia
Trinitas est Personarum, non Naturarū.*

AD II. At subditur: *Et habitauit in
nobis, Assumptione, non Conuersione v-
nius in alterum, ut aquæ in vinum: sed
vt dicitur Dauid factus est Rex: ita, Gal.
4. Christus factus est pro nobis maledictū.*

AD III. Negatur consequentia.
Nam actiones & passiones sunt persona-
rum, non naturarum. Cætera refutati-
onis repete huc ex mea Genealog. q. 10. &
Antichristo quest. 8.

QVÆSTIO XXIV.

*Vnio hypostatica consistatne in Communi-
one Hypostasios; an attributo-
rum Dei?*

LUTHERVS iactat passim credere se vniam in
Christo Personam, Naturas duas: Tam n Scem,
de Sacram. Cœnæ to 2. *Credimus, ait, quod Christus sit,
iuxta Humanitatem, supra omnes creaturas collocatus,
& impleat omnia; &c. & habeat omnia in sua manu,
& sit ubique presens. Idem in Conf. ss. de Cœnâ ait se
probare, Corpus Christi esse rea iter presens in Cœnâ;
quod sit ubique. Vbiq; autem esset quia est dextera Dei,
qua est ubique: Non C reumscriptæ; non Spirituali er,
seu penetratiuè, ceu corpora gloriosa; sed essentiali et
Necesse est carnem Christi, qua est cum Deo extra crea-
turas collocare, adeoque longè, quam Deus ipse extra cre-
aturæ sit: Non distantia loci, sed dignitat. Hinc re-
prehendit Zvinglianos, quod passionem soli tribuant
Humanitati, non etiam Deitati: cum vtraque sit V-
num facta; Et negat Nestorium & Eutychem etia se,
nisi in modoloque. di.*

2 BRENTIUS eadem in Tri & de Cœnâ, & ad Eus-
tychianismum illum addit Nestorianismum, *Filium
Dei esse in Filio Maria: item, Filium Dei assumisse Fil-
ium Maria. Sic & Illyricus, Schmidlinus, &c.*

F 2

Sic

3. Sic & CONTRA, an. 1530 edita in epitomæ art. § 3. ab initio carnis assumptæ, Homine illū assumptū fuisse in Deum, & exaltatum ad dexteram Dei, omnipotentem, omniscium &c. factum; sed non ostendisse Christum, nisi post resurrectionem.

4. SAXONICÆ Ecclesiæ tertium mutarunt: 1. Cum Luhero viuentē Vb. civitatem defenderunt; 2. Hoc mortuo, regnante Melanchthone eam oppugnarunt, & in Synodo D. eidem anno 1571. damnarunt, 3. Decennio post in Concordia Wittenb. eam restituerunt.

5. Volunt autem Attributa communicari non per se, sed accidentaliter; sicut agens virtutem suam activam communicari instrumento: Vnde Christum à cæteris Sæc. per solā differre Energiam aīū; quod Deus per Christum omnia. per alios aliqua operatur. Vide Bell. l. 3. de Christo c. 8.

De CALVINISTIS. Vide supra quæst. 13.

AVTOR. *Vnio hypostatica in Christo, Hominis ad Deum, consistit in communicatione Hypostasios; & Non Attributorum.*

1. Quia liquet supra, vnam in Christo Personam esse, Naturas duas: & Caro non suam Deo, sed Deus suam tribuit carni Subsistentiam; ex qua est vna Persona. Sin' duæ convenissent Subsistentiæ; duæ forent Personæ: Quod Nestorianum est. Quia *Persona est natura intellectualis per se subsistens.*

2. Sic Concilia sacra ut *Toletantum VI. Concil.*

RATIO talis est. Solus Dei Filius est incarnatus: Ergo vnio facta est per communicationem eius, quod proprium solius est Filij: At hoc est Hypostasis Deitatis: Nam Attributa sunt communia Personis, uti Essentialia. Ergo. Sin'; jam tota Trinitas foret incarnata.

3. *Item:* Pater & Filius differunt hypostaticè; quia Pater et si Filio communicarit Attributa omnia vnā cum Essentiā; non tamen suam hypostasin. Nam alioquin ambo forent vna Persona.

4. Quia si vnio hypostatica requiret Communicationem Attributorum

omnium; jam etiam Carni tribuisset esse increatum, purum Actum, infinitum, &c. carere principio temporis, creatione. &c. At talia implicant contradictionem.

5. Quia vnio hypostatica est Substantialis, non Accidentalī; quia alias Christus homo foret Dei filius per gratiam, non per naturam. *Item,* Cum Attributa Dei sint ipsa Essentia Dei; facere nō possunt vniōnem Accidentalem, scilicet, in hærentiā; nec Instrumentalem: Nam ut agens nequit dici instrumentum, nec contrā (ut nauta regens navim sua vi impressam, non est navis; neque navis est nauta) Atqui Christus homo est Deus, & è contrā. *Item:* Si Vnio hyp. esset ea Attributorum accidentaria communicatio; pariter & nos essemus Deo per gratiam hypostaticè vnitī. Neque istud: Christū pluribus esse donis præditū, nos paucioribus, mutat speciem. Quare illa Vnio & Communio Lutherana, est commentitia.

QVÆSTIO XXV.

An ex Vniōne hypostatica sequatur illa Attributorum Communicatio?

KEMNITIVS lib. de duab. naturis c. 21. 23. Sequitur, non est de essentia Vniōnis: sū quo dissentit à Brentio & Schmid &c. At consequitām eā vult, & quidē Realē sic, ut natura humana verè sit Omnipotens Omnipræfens &c. Sic & cæteri: Ut Nic. Selneccerus epist. ad Witemb. dicat: *Hoc; Humana natura nō est Omnipotens; bl. sphemā est.*

BEZA lib. contra Brentium: Pet. Martyr. *Dialogo de duab. naturis* negant Realem esse, sed Verbalem solum. Sicque Calvinistæ plerique.

AVTOR. *Ex Vniōne hypost. consecuta sunt in Humanitatem eximia charismatum dona: præterea & idiomatum communicatio: Et hæc non Verbalis solum; neque Realis respectu*

pectu Naturarum: Quia sic Diuinitas est facta passibilis; & Humanitas omnipotens: Sed Realis, respectu solius hypostasi in Virumque natura Vnitae. Hinc dicimus: Deus est natus, passus, &c. se. respectu Vnionis hypost. non respectu Essentia.

1. Ita Concilia. 2. Quia, si realiter communicarentur Propria cuiusque natura; lequetur 1. Confusio proprietatum. 2. Et Propria esse desinerent propria, uti cōmunia facta: 3. Effet contradictio ejusdem; vt esse creatum, & non creatum; finitum & infinitum, esseque vbiq; & non vbiq;. Vnde S. August. serm. 191. *Illorum execramur blasphemiam, qui nouo sensu asserunt: Omnia, quae erant Diuinitatis, in hominem demigrasse: & rursum, quae humanitatis erant, in Deum esse transfusa.* Vide Bell. l. 3. c. 10.

QVÆSTIO XXVI.

Lutherana Vbiquitas sit ne Biblica, aut Ecclesiastica?

LUTHERVS in Serm. de Sacram. Cœnæ. *Credimus, quod Iesus, iuxta Humanitatem, omnia impleat & sit vbiq; presens.* BRENTIUS in Apolog. pro Confess. Wittemb. *Petri humanitas in vno tantum loco est; Diuinitas, vbiq; se diffundit.* Et cum ob hanc causam Petrus & Deus, qui est in Petro, sint dua distincta hypostases; quomodo non etiam Filius Mariae & Filius Dei, qui est in illis, due fierent Personae? Vah Nestorianū! Infra: *Filius Dei implet solum Mariae se, & communicat eum eo eamque suam potentiam, sap. scilicet & irascitiam.* Nisi enim hac sit sententia, non habebitur inter Christū & alios homines isis rimen Sic & Smidel. &c.

SVASIONES Vbiquitarianorum sunt tales è scripturis. 1. *Dextera Dei: ad quam exaltatus est Christus, vt homo, vbiq; est: ergo & Christus, vt homo, vbiq; est.* 2. *Christus Phil. 2. est in gloria Dei Patris: at hęc talis est: Isa. 40. Terram pugillo cont. not. & mittit in caelum p. a. m.* 3. *Matth. 11. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Mat. vlt. Data est mihi omnis potestas, id est, Omnipotentia: ergo verè presens gubernat omnia.* 4. *Matth. 18. Vb. sunt du. vel tres congregati. &c. Mat. vlt. Ego vobiscum sum vsque ad consumm. saeculi.* 5. *Eph. 4. Ascendit super omnes caelos, & implet omnia.* 6.

Christus est vna Persona, id est, indiuidua substantia: sed vna pars personae esse sine altera nequit: Ergo Christus totus vbiq; est. &c.

AUTOR. I. Quam hoc monstrum sit S. Scripturis inimicum, ostendi in *Antichristo quæst. 9.*

2. Dein aduersatur articulis Symbolice Christi Conceptione, Nat: Morte, Sepultura, Descensu ad inferos. &c. Nā conceptum Christi corpus in vtero Deiparæ, simul in omnium hominum fuisset vteris; simul & extra eosdem; simul conceptum & natum: fuisset sepultum ante, quam mortuum: quia, si vbiq; ergo simul in vtero, cruce, sepulcro, inferno, caelo. &c.

DICUNT: Fuisse simul in his locis, non localiter; sed diuino modo.

AT, in Cœna non est localiter Christus; & tamen Lutherani dicere horrēt; non est hic.

Esse localiter aiunt, est, apparere.

AT sic nec Deus esset in mundo hoc. &c.

3. *Si Corpus Christi est vbiq;, quid opus Eucharistia? adire templa? &c.*

4. *Agedum, obijcit sibi Lutherus lib. quod verba, Hoc est corpus meum, adhuc firma stent: deus rabeum in omnibus hospitij, Scutellu poculu. &c. Res. onder: Audi porce, canis fanatico est corpus Christi sit in omnibus locis, non tamen tu statim ipsum deuorabis &c. Ab lego te in hac am tuam q. d. Non potest vbiq; capi.*

Brentius eum sic exponit; Christum in Cœna esse, ex definitione sua, definitiue, id est, efficaciter sumi in Cœna; licet vbiq; sit personaliter.

AT hic Calvinismus est, dicens, Nihil sumi in Cœna, quod non etiam extra; nisi *Efficaciam Corporis Christi* solam, quæ extra Cœnam non datur. Atq; ita Vbiquismus infert stabilitque Cœnæ Calvinismum, velint nolint.

DICO AD I. Hoc est argumentū Lutheri lib. quod verba, *Hoc est Corpus,* firma stent. At & *Animæ Iustorum sunt in*

manu Dei? Sap. 3. Dextera Dei autem est Beatitudo, vt vult Hieron. Aug. &c. Aut est Dei Majestas ac potentia: vt rectius vult Athan. Bas. Cyril. Amb. &c. Psal. 109. *Sede à dexteris meis*, scilicet. par mihi Majestate: Quæ tamen data est Humanitati non in se, sed in supposito: Ideo Humanitas non est Dea, sed Dei; nec æqualis Deo naturaliter, vt Filius Dei, sed per gratiam, id est, per participationem.

AD II. Christus, quæ Deus, est in gloria in seipso: quæ Homo, est in supposito participatiuè.

Sic AD III. Omnia tradita naturaliter vt Deo; communicatiuè vt homini iusto: Sic AD IV.

AD V. Vt impletet omnia de se prophetizata: Vel, per effectus suos, non locali impletionem.

AD VI. Minor falsa est: nam man⁹ esse sine corpore potest saluâ personâ. Itaque indiuisa est, id est, vnū subsistens.

QVÆSTIO XXVII.

An Christi Caro, seu Humanitas sit Deificata?

LYTHERRANI non verbis, re tamen ipsa videntur Lasserere: *Esse Deificatam*: vt cui Deus attributa sua Omnia impresserit, velut inst. ameno: At illa sunt Deus ipse; vt in quo nil sit compositum &c.

ANABAPTISTÆ verò & Schwenckfeldiani aiunt ista: Vt Seruetus l. 2. de Trinit. *Caro Christi est diuina, & ex Patris essentia genita. Memnon Anabaptistarum dux Ex patris substantia est in verum Virginis delata. Proinde ceteri, apud Cochlaui lib. de errorib. Monasteriensium: Christum non habuit veram carnem ex Virgine assumptam. Et Schwenckfeldius lib. de diu. Mat. It. humanit Christi. Christi humanitas, post ascensionem est supercraturalis, non craturalis, & est verus Deus.*

LYTHERRVS lib. de Cæna. *Necesse habes Christi Carnem; quæ est cum Deo vna Persona; longissimè extra*

creaturæ parere; adeoque tam longè, quàm Deus hinc extra creaturam est. Anno M. D. LXXI. teste C. n. l. in prefat. l. 1. de Cor. upoli Verbi Dei, propè Heidelbergam data licentia est Anabaptistis hanc disputandi quæstionem: An Christus ex Virgine carnem assumpsit; an aliunde?

AUTOR. S. Scriptura testatur, natū ex Virgine muliere Christum verum hominem, ac passum. Gal. 3. *Abraha dicta sunt promissiones, & semini eius, qui est Christus.* Et ex recensentur ex ordine Matth. 1. *Liber generationis Ies. Christi, &c. Ad. 2. David Prophetæ cum esset, & sciret, quia iurando iurasset ei Deus, de fructu lumbi eius sedere super. &c.*

2. Clarè sic exponit August. epist. 77. *Quoad Verbum, Christus est Creator; quoad carnem, creatura est. Idem, Serm. 12. Natus de Patre creauit & matrem: creatus de matre glorificauit Patrem. S. Fulgentius l. de Incarn. c. 2. Creari dignatus est non creatus. Est itaque Christus totus, Deus; sed non Totum est Deus.*

3. Quibus cum sanis CALVINISTÆ Vbiquetarios irrideant, videre dabo forsan alibi. Isti enim adeo nolunt Christo cum Patre esse communia Attributa, Bell. l. 1. de Christo cap. 8. vt nec Opera Dei velint Christum omnino participare. Bell. ibid. cap. 9. Argumenta eorum vide *ibid. cap. 15. &c.* Porro de animæ Dominicæ Perfectione quarant. Nam de isto plura inferius, *quest. 35.*

QVÆSTIO XXVIII.

An quæ humanâ Christus laborat ignorantia?

LYTHERRVS in Postilla maiore, concionede Melodom Intempèst. nam hic quidam asserunt non scire, dicentes: *Fi ius nescit, d. est, scire noluit. Quis opus est istius commentus? Christus verus homo fuit; quæ re vt alius purus homo, sed sanctus, non quolibet tempore cogitauit, dixit, voluit, intellexit omnia. Et ista. Sicut enim non quolibet tempore omnia videt, audivit, ac sensit; ita etiam corde non omnia scit.*

pro agnuit, sed quantum illius dedit, & docuit Dominus. Idem Dom. 1. post Epiph. Et in epist. Nat. Dom. ex Hebr. 1. Christus non fuit statim ab utero Sapientia & gratia plenus. Quantum ei accessit aetate; tantum & magnitudinis; quantum magnitudinis; tantum & rationis; Vig. ratione auctior, ita & Spiritu eius robustior, & Sapientia plenior. 2. Zwinglius in Confess. ad Carolum V. art. 1. Christi sapientia paulatim creuit. Bucerus in Matth. 24 similia Melancthon in Nat. Dom. Bienenius & Lollus in Luc. 2.

CALVINVS in Matth. 24. Ter & quater insanus foret, quise grauatim ignorantia subiret, quam ne ipse quidem Dei Filius nostram causam subire abnuis. 1. Idem similia in Luc. 2. & isto Agnoitarum vitur argumento: Verbum accepit corruptibile corpus, ut moriendo pro nobis nos a morte liberaret: Ergo accepit etiam nostram ignorantiam, id est, mentem ignorantem, ut nos ab ignorantia liberaret. Ita apud Bell. l. 4. de Christo. c. 1.

2. Idem in Matth. 24. v. 36. Palam est, communem illi ignoracionem cum Angelis tribui, ut eorum omnium, qua ad naturam transferenda Ecclesia à Indis ad Gentes, & per orbem propaganda pertinent. & docere nititur ex Eph. 3. v. 10.

3. Idem in Matth. c. 9. v. 2. Palam est, fidei conscium non fuisse illorum, qui paralyticum ei obtulerunt; ab ista quippe, & intus latens.

4. Idem in Matth. c. 21. v. 18. Nec speciem quidem arboris norat, cui. eò quod fructum non faceret, m. ledixit.

5. Nicol. Gallasius, Beza in Ecclesia Geneuensi Collega, in annotationibus in Irenæum lib. 2. c. 49. Ignorauit, ut disceret ipse, & more hominum erudiretur.

SVADENT istis. 1. Hebr. 2. Debiti assimilari fratribus per omnia, absque peccato. 2. Luc. 2. Puer excolebat & confortatur spiritu, plenus sapientia. &c. græcè, qui implebatur. 3. Ibid. Iesus proficiebat sapientia, &c. 4. Marc. 13. De illo die nemo scit, neque Angelus; neque Filius; nisi solus Pater. 5. Matth. 26. Si possibile est, transeat à me calix iste: Sed non quod ego volo; sed quod tu. Esse possibile si tei bar, cur dubitabat? Si ignorabat; ergo aliquid nesciebat esse impossibile. cur enim petebat?

AUTOR. 1. Belli tanè discipuli Agnoitarum, & Gnosticorum. Vide in mea Genealog. q. 11. 2. Quantum ille Gallasius abest à Gnosticis? qui sub ferula præceptoris cuiusdam Orbilionis finxerunt alphabetum didicisse Christum; teste Irenæo lib. 1. c. 13.

3. An vero hæc fides etiam quicquã discrepat ab eorum opinione; qui, vt Iohannes Simlerus ait, Christum Philosophum faciunt? Quanquam nescio, an, quæ in Christum isti audacissimè conferunt, vel in veteres Philosophos conuenire queant. Haud reor Theophrastum, si folia vidisset arboris, speciem eius ignoraturum fuisse.

4. Quid ego huc congeram, quæ ex D. Tho. p. 3. q. 9. 10. 11. 12. & ex Magistro sent. in 3. dist. 13. Theologi exactissimè, locupletissimeque exequuntur? Quæque Illust. Bell. l. 4. de Christo, c. 3. 4. è SS. Patribus & Ratione producit? Et nos in Parte secunda Discursuum realium, Dom. 1. Epiph. non pauca. Item in General. mea quest. 11. Item in Antichristo quest. 10. & in subiecto zytimate: Vbi & patebit ad SVASIONES Solutio. Vide & q. 32.

QVÆSTIO XXIX.

Num Anima Christi esse pradiata debuerit fide infusa?

CALVINVS in cap. 4. Matt. v. 3. Christus Fide, vt alius homo, fuit pradiatus. Idem in Matt. c. 26. v. 39. Fidem eius rectè Satanæ aggressus est. Et fide retinuit sibi Deum propitium. Idem in Matt. c. 27. v. 49. Fidè inconcussam in tentationibus, illam in passione conseruauit. Vide inf. quest. 47.

AUTOR. Fides, Hebr. 11. est sperandarum substantiarum: argumentum non apparentium. At Christus sciuit, quod repositum

posita esset sibi corona gloria, pro eis quæ, ut homo, merebatur: unde nec sperandarum in eorum inerat fides, sed scientia. Item beatifica visione fruebatur anima eius, ut Comprehensoris: unde nil opus ei argumento non apparentium.

2. Enimvero, 2. Cor. 5. *Quam diu sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino: Per fidem enim ambulamus, non per speciem.* At Christus, etsi Corpore, non tamen Anima peregrinabatur à Domino; uti voluisse Caluinus videtur. *Quid enim est Fides?* quærit Aug. serm. 17. de verb. Dom. 10. 10. *Credere, ait, quod non vides.* In beata visione autem euacuatur quod ex parte est: & sic isthic fides beatis definit. D. Th. 1. 2. q. 67. a. 2. 3. Et spes; Nam, Rom. 8. *Quod videt quis, quid sperat?* At verò 1. Cor. 15. *Charitas nunquam excidit.* Hæc de Fide: Porro de Scientia Christi.

3. Neque tamen, quæ homo, se ipsum comprehendit, D. Th. 3. q. 10. a. 1. Quia ait Aug. l. 83. qq. q. 14. to. 4. *Quod se comprehendit, finitum est sibi.* At essentia Verbi infinita est, finitaque Christi anima: ergo. Neque omnia cognouit: Quia Apoc. 5. *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere Diuinitatem & Sapientiam:* Gloss. id est, *omnium cognitionem:* Non id tunc primum; Sed in conceptionis instante.

Infinita verò cognouit; utpote, ait, D. Th. 3. q. 10. a. 3. Anima Christi cognouit totam suam potentiam: at hæc potuit facere emundationem infinitorum peccatorum; iuxta. 1. Ioa. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non autem pro nostris tantum; Sed etiam pro totius mundi.* Et hæc de beata Christi scientia.

4. De Infusa rerum cognoscibilium

homini liquet, Isa. 11. *Replebit eum Spiritus Sapientia.* &c. ut omnia nosset Iesus, clarius etiam quàm Angeli. D. Th. 3. q. 11. a. 1. & 4. At fides est donum Dei infusum: quo, quæ docuit, quæ viator Homo & credebat; quæ Deus sciebat. Quin quæ Comprehensor homo animæ ocularo cuncta præclare intuebatur manifesta; credebat nihil:

Certè est celebrata sententia S. Athanasii serm. 4. contra Arianos: negans Christum, quæ Deum, interiore ausu profecisse, ait; *Esne ille Homo, ut vulgus hominum; an Deus Humanitate & carne indutus?* Quod si vulgaris est homo; est, ut pro conditione aliorum hominum profectus capiat. At istiusmodi est Samosatensis sententia hæretica; quam vos, Calviniste, tanto animo, & ope fouetis.

5. De Acquisita Christi scientia affirmat S. Tho. 3. q. 12. a. 1. quod omnia cognorit, quæ possunt per actionem intellectus agentis cognosci: non quod in Christo illius sit actio otiosa, cuius esset intelligibilia facere in actu. Atque in hac profecit; non quidem secundum essentiam qua ipse habitus scientiæ augetur; sed secundum Effectum & experientiam suam ac aliorum de ipso.

Qua causa etiam non decebat eum discere ab hominibus quicquam; ut quæ, Ioan. 18. ait: *In hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati.* Quin, ait S. Dionysius l. cœl. hierarch. c. 7. *Supremi Angeli ad ipsum questionem faciunt, diuini que illius Operis, et pro nobis assumta Carnis scientiam discunt, & eos IESVS sine medio docet.*

Denique ita S. Tho. 3. q. 7. a. 3. Obiectum fidei est res diuina non vita: Christus

Itus autem à primo conceptionis instan-
ti plenè vidit Deum per essentiam: quæ
visio Fidem excludit.

Existis liquet responsio ad scripturas
quas obiciunt quæstione superiore.
Quis respondet Bell. cap. 5. lib. 1. de
Christo.

QVÆSTIO XXX.

Num que Anima Christi inerat in do-
lus, virtutis que imperfectio?

LUTHERI discipulus Zvinglius in Confess. ad Ca-
rolum V. Christus ab exordinatione naturalium minimè o-
mnium virtute, animique dotibus cunctis plenus existit.
Profecit indies anima eius; cum ab initio omnia nosset.
Lutherus ipse epist. ad Argentin. Christum à nobis pri-
mò vulgatum audeamus gloriari. At hæc quàm men-
dax gloriatio, quàm blasphema vulgatio? Liqueat hæc
Act. 15 & patebit inferius quæst. 32.

CALVINUS in Luc. 2. v. 49. Adolevit IESUS
sicut corpore, ita secundum Animam quo-
que Creuerunt cum ætate dotes animi. Quo-
modo igitur Ioan. 1. Plenus gratia? Idem in
Luc. 4. v. 1. Vltiore virtute instructus est &
indutus, cum è Iordane egressus fuit. Idem in
Matt. 3. v. 16. Vberiore, cum ad Redemptionis
munus sese accinxit.

Huc verò etiam cum Agnoitis Scripturas
crepat: Vt Luc. 2. Puer crescebat, & confor-
tabatur Spiritu plenus sapientia; & gratia Dei
erat in illo. In græco autem est πληρῶμενον,
id est, implebatur: non πληρῆς, id est, ple-
nus. Ibid. Proficiebat sapientia, ætate, &
gratia.

AUTOR. I. Vox πληρῶμενον quan-
doque idem quod πληρῆς, id est, redun-
dans significat vt Stephani Lexicon
ipsorum nouit, inque ludis pueri. 2.
Deinde, esto, passiuè capiatur; sit Imple-
batur, id est, ait S. Athan. serm. 4. contra A-
rianos; indices ad opera maiora aptabatur
proficiente corpusculo perficienda, quã
tum illud roborabatur. Itemque scien-
tia implebatur Increatâ, & Infusâ, exten-

siuè in membris, quantum augescebat.

Experimentaliter quoque acquisitâ
crescebat: & vt ait S. Ambr. lib. de Incarn.
c. 7. etsi naturam habuit ab initio perfe-
ctam; sensu tamen humano profecit;
scil. Tum in se; Tum in opinione ho-
minum quibus magis indies sapientiam
& gratiam Dei, quæ erat in illo, aperiebat:
Tum, ait S. Damascenus in Luc. 2. Sicut E-
piscopus proficit in Ecclesia sua, D. & or
in discipulis proficientibus: ita IESUS a-
pud homines. Ideò additur: apud Deum
meritis, quæ homo: & homines, operibus.
& fructu animarum.

Quid, quod, vt suprâ retuli, S. Atha-
nadius simpliciter negat Christum, quæ
Deum, Sapientiam profecisse? Contule
porrò D. Thom. p. 3. q. 7. a. 2. 5. 9. 10. 11.

QVÆSTIO XXXI.

An Christus verè Deus fuerit, sic ab ani-
ma carneque imperfectus?

EX LUTHERO suprâ accepimus, expunxisse enim
vocalum Iſa 9. Deus forrâ, ac supposuisse virtus:
dicereque IESVM Patris Instrumentum. LUTHERANOS
cæteros Energiam &c. Vide suprâ qq. 6. 7. 10. 13. 14.
18. 20. Tameñ è contrâ non defuerint, qui etiam Hu-
manitatem Christi contenderint esse Deificatam; Vt
suprâ quæst. 27.

LIBERTINI & FAMILIANI, Christum esse
nudum Hominem, verbatim profitebantur. Sunt hi à
Quintino & Coppino, sutoribus duobus Flandris, ori-
undi; quorum in Gallia velut examen quoddam esse
Caluinus ait, in instruct. a. i. uersus Libertinos. In Hol-
landia, Brabantia, Flandria magnò cetero numero voli-
tant. Hi accedunt Familiani, qui in Anglia ad im-
mensam sunt multitudinem amplificati; vt vel ipsi
Ministri conquærantur. Vide præfat. lib. Londini editi
contra Familiam amoris anno 1577. Porrò Transylua-
niam hæc lucus perusit propè vniuersam. Vt que
disseminabant, In sua quemque se saluari posse, & o-
mnes in omni fide. Proin & que Liberum esse licitum que
cuius Christiano credere, quod libitum; dummodo secta-
rum nullam condeletmet.

CALVINIANI, an Athei, his accedunt,
teste Sebast. Franco, vt est, in Caluino. turci-
simo lib. 3. cap. 9. qui dicunt: Christus non est

G aliter

aliter Deum, quam Socrates olim aut Mercurius Trismegistus dicebatur Deus. 2. Simile Ios. Simlerus, in præfat. lib. de æterno Filio Dei, testatur; *Plurimos suorum ex Christo tantum facere Philosophum; datum nobis, ut si recte viuendi exemplum.* Iuellus, contra Hardingum lib. 1. art. 1. §. 5, affirmat: *Deum esse Christum, & tamen sacrificium obtulisse Deo; dormientis potius animi, quam cogitantis est sententia.* 4. Cartero Wittenb. in 2. Replica. pag. 191. illi suffragatur, hocque amplius confirmans ait: *Nunquam persuadebis; Iudeos Petrum, Paulum &c. unquam adeo fuisse stupidos, ut crederent, Vilem aliquem & simplicem HOMUNCIONEM, quem oculis cernerent; DEVM fuisse viuentem.* Cõmunior tamen est miti.

AUTOR. Hæc tales blasphemias in pluribus suprâ Quæstis jugulauimus. Quibus hic istud solùm adijcio velut auctarium: **PHOTINVS**, teste *Bzouio* anno 342. §. 10. Sirmianus Episcopus, infamis sese Hæresiarcham fecit: ut doceret, *Filium Dei solum nudum esse hominem, ac fuisse.* Vnde sectatores ejusdem dicti sunt *Homunicista:* ab ipsis Arianis Synodaliter condemnati: **CONTRA** quos utroque ita Symbolum S. Athanasij habet: *Perfectus Deus est Christus, & perfectus Homo.* Neque hic nos plura de isto.

QVÆSTIO XXXII.

Num in quibusdam Christus culpabiliter defecerit?

LUTHERO in Confess. de Cœna Dom. Christus *LEUI SALVATOR* infirmus. *Si humanam, inquit, tantum naturam pro me passam credo, Christus ille mihi simp' ex vel infirmus est Saluator: tunc ipse bene indiget alio Saluatore.*

2. **BRENTIO**, in Euang. Dom. 3. post Pentec. Christus fuit *IMPOSTOR.* *Videmus, ait, Christum se legitime respondisse: hoc fac, & viues: ut viam indicauerit ad æternam damnationem.*

3. **LUTHERVS** in Psal. 22. vers. Deus meus, Deus meus; & in Comment. in Gal. 3. tom. 4. Ienen. De Christo, inquit, *hoc omnes Prophetæ in Spiritu prouidentur; quod futurus esset omnium maximus læro, homicida, fur, & uic' fac' illeget, blasphemus. Nisi dixerimus*

Christum simul summè Iustum, & summè Peccatorem; summè simul mendacem, & summè Veracem; simul summè gloriantem, & summè desperantem; simul summè beatum, & summè damnatum: Non uideri possum, quomodo à Deo sit derelictus.

Hocine est quod, Lutherus, Iacobus Epist. ad Argenteos *Christum à nobis primo uigatim audemus glorari.* Vis nam neque ex te id unquam mundus audisset; nec auditu exhorteretur: *Vide suprâ quæst. 15. & 17.*

CALVINVS, quæ de Christo agonizante in horto, & in cruce Caluarie suspensio blaspheinet, infra reddemus. Quantis reum peragat Christum sceleribus, supra, quæst. 17. attulimus. Idem certè in Matth. 26. v. 38. Christus ait, *hominum aliorum instar, inordinatis affectionibus, & passionibus inconsiderate deceptioni, titillationi sensuum, timoriq. fuit expositus. Vides in horto, ut statim ab ipsis carnalibus affectum suum Christus colibeat, sequens maturè cogat in ordinem?*

2. Quocirca inquit in Deut. 12. v. 13. *Errant, qui Christum putant illum Prophetam, quem Iudeis Moses pollicetur.* Rursus idem Ecebolius in Luc. cap. 7. vers. 29. ait: *Euangelij Christi gloriam valdè obscurat, qui discipulos ille non nisi ex quisquiliis & face populi colligere potuit.*

3. **ZWINGLIO** MENDAX est Christus serm. de prouident. 10. *Christus quous tenis operibus mercedem pollicetur; hyperbolicum tantum iactat, & hyperochus.*

4. **CALVINVS** in Luc. c. 16. *Differens Iesus, durus & longè peccatis adhibet similitudines: In Luc. 22. v. 13. Et quæ non ex omni parte quadrant: Item in Matth. 7. v. 12. Superuacuas affert illationes; in Ioan. c. 1. Natus aptus proposito. in Matth. c. 9. v. 5. Sapientum solidè ratiocinatur. Idem in Matth. c. 18. Verba Prophetarum in alienam sensum deflectit. Idem in Matth. c. 12. v. 25. Parum solidè refutat aduersarios &c.*

AUTOR. ex Cnoglero: I. *Falleris Paulle, qui in Christo fuisse omnes thesauros scientiæ & sapientiæ Colossensibus prædicasti. Nil sapitis, qui dixistis: Matth. 7. Nunquam sic locutus est homo.*

4. Quis verò hæc talia Peripateticus in suæ sectæ scholis contra Aristotem dici patienter ferat? Annon hoc est cum apostatis Iuliano, Luciano, Porphyrio, veteres Philosophos ipsi Christo antepone; quòd longè solidius, quàm Iesus, sua dogmata confirmassent?

3. Et quantum honorificentius Alcoranus de Christo? Qui à Deo fuisse inspiratum, fuisse verbum, Sapientiam, Spiritum, Mentem Patris æternam, magna contentione propugnat. Vide Alcoranum passim, & Thevet. lib. 6. c. 5. Item Postelium, Culpinianum, Cusanum, & alios, qui de Turcarum moribus & religione scripserunt.

4. At Arguere Christum de peccato, nihil insolens est Lutherò-caluinistis. Quin hanc impietatem suam S. Scripturis quoque propugnare sibi athleticè videntur. Sed cum Agnoitis, Photinianis, Nicolaitis, Gnosticis, infandis hæresiarchis, Christi abnegantibus Divinitatem, merum cæteris similem Hominem peccatorem blasphemantibus.

DICUNT igitur. 1. Hebr. 2. 4. *Debuit assimilari fratribus per omnia, absq; peccato.* 2. Luc. 2. *Crescebat & confortabatur spiritu, plenus sapientia.* Marc. 13. *Do illo die nemo scit, neque Angeli, neque Filius, nisi solus Pater.*

RESPON. 1. Si absque peccato; curigitur Dominum Sectarij arguunt de peccatis? At neque solum absque peccato vult, sed etiam absque villo defectu humano, ad Redemptionis opus perficiendum inutit, debuit fratribus assimilari. Cæterò quin si per omnia uniuersè; jam tùm oportuisset eum & concipi ex viro, nasci ex corrupta, nil sapere in infantia, pati carnis stimulos, febrim, morbisque afflicti.

Deinde dicitur Hebr. 2. *Debuit assimilari fratribus per omnia: non habetur absque peccato.* Hebr. 4. autem legimus: *Tentatus per omnia pro similitudine, absque peccato.* Ad cætera responsum superius. Porro Filius nescire diem iudicij dicitur, juxta S. Greg. vel in persona Ecclesiæ cū nescientis: vel quàm Homo est: Vel praticè: vel nesciebat ad dicendum: quod probabilius:

Responsumque satis; sed non doctū satis in re tali ac tanta, vt est culpatio Christi. Quare breuem accipe lector Synopsin Angelici Doctoris Ecclesiæ S. Thomæ 3. q. 14. & 15.

QVÆSTIO XXXIII.

Qui decoret, qui indecoret Christo defecit humani Catholice?

DE CORPORIS DEFECTIBVS. 1. Decebat Christum humana cum natura humanos assumere defectus. 1. Ob satisfactionem pro nobis, nostras sufferendo pœnas peccati: juxta Isã. 53. *Verè languores nostros ipse tulit, sc. pœnales, ex originaria culpa manantes.* 2. Ad fidem Incarnationis adstruendam. Nam si vacasset ijs, vt siti, fame, somno, morte, &c. potuisset negari aut dubitari veritas Humanitatis: Quam Manichei negabant. 3. Ob exemplum patientiæ in iisdem tolerandis. Heb. 12. *Sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem; vt non fatigemini animis deficientes.* Hinc Hebr. 2. *In eo, in quo p. suus est & tentatus; potens est & eis, qui tentantur; auxiliari.*

2. NECESSITATEM verò talium in sese defectuum sibi imposuit ipse: Sed necessitatem consequentiæ naturalis, non coactionis, Nam vt calor naturali-

ter sequitur ad ignem, sic ad culpam poen-
nalitates defectuosæ. Hinc Rom. 8. *Mi-
sit Deus Filium suum in similitudinem carnis
peccati, ut cuius ea sit fatalis necessitas pa-
tiendi defectus in poenam.*

3. ALIQUOS autem; Non OMNES;
à Christo naturæ defectus assumi dece-
bat, sc. idoneos solum ad satisfactionem
pro peccatis: quò opus erat perfectione
Scientiæ, contra ignorantiam; & *Gratiæ*,
contra culpam: Nec enim Ignorantia
per ignorantiam, neque Peccatum pec-
cato sanatur. Nam contraria non pos-
sunt simul fieri in eodem. Itaque defe-
ctus quidam repugnant perfectioni sci-
entiæ & Gratiæ; consequentes ex læsa
natura: Alij non inde consequentes sūt;
sed ex causis accidentariis individui, ut
lepra, febris &c. Et illos decebat cum
natura assumere Christum, non hos, ista
D. Tho. 3. quest. 14.

II. DE ANIMÆ DEFECTIBVS.
Hi sunt Peccatum, Fomes peccati, Igno-
rantia, Passibilitas; Dolor, Mæror, Ti-
mor, Admiratio, Ira. I. PECCATVM
assumere non debuit: 1. Quia id Satis-
factioni aduersatur. Nam Eccl. 34. *Do-
na iniquitatum non probat Aliissimus.* 2.
Quia veritatem humanitatis non docet,
sed contra naturam & Deum militat, du-
ce diabolo. 3. Quia inimicatur exē-
plo virtutis omnis. Ideo Dominus,
1. Pet. 2. *Peccatum non fecit.* Quia, ait,
Aug 1. 10. in Gen. c. 19. 20. *Christus non
omni modo fuit in Adam, quo nos.*

2. FOMITE caruit Iesus. Quia ad
rationem fomitis pertinet inclinatio
appetitus sensualis in id quod est contra
rationem. Virtus autem; quæ rationi
subijcit inclinationem eam, fuit in Chri-

sto perfectissima. Dein; fomes non est
ordinabilis ad satisfactionem aut exem-
plum. Quare, Matth. 1. *Quod in ea ma-
num est, de Sp. Sancto est:* at hic omne ex-
cludit peccatum, & pronitatem ad il-
lud.

3. IGNORANTIA caruit. Quia
sicut in Christo fuit plenitudo Gratiæ,
sic & Scientiæ: sed ytraque excludit cō-
trarium sibi, illa peccatum; hæc ignora-
tiam. Ergo. Vide sup. q. 28. 29.

4. PASSIBILITAS erat in Christi ani-
ma, tum corporalis, qua corporis passio
afficit animam: tum interna propria de-
fectionum naturalium. Sed hæc tristitia
am habuere sese in Christo, secus, ac in
nobis. 1. Obiectum appetunt in nobis
plerumque illicitum. 2. Ortum habent
passiones in nobis peruertendo rationem.
3. Effectum sortiuntur in nobis non sus-
tendo in appetitu sensitivo; sed & rati-
onem ad se pretrahendo. In Christo hō-
gè secus, Hinc, Plal. 78. *Repleta est ma-
li anima mea. Tristis est anima mea usque
ad. &c.* sc. pro passione solum.

5. DOLOR afficiebat corpus Chri-
sti; quia perfectè habuit omnes poten-
tias naturales: itaque ut læsibile fuit, ita
& sensibile. Vnde Ies. 53. *Verè dolores
nostros ipse tulit.*

6. MÆROR inerat Christi Animæ.
Sic enim dispensabat menti visionem
beatificam, ut hæc non pertingeret ad
appetitus sensitivos: hinc hi ex obiecto
Apprehensio afficiebātur, sicut corporis
Sensus ex obiecto læsorio: Vtrumq; su-
xta naturam; sed non contra rationem
Christi propriam. Et sicut mæror exi-
stebat è mali præsentis: sic TIMOR è
mali impendentis apprehensione: Nul-
lus

lus tamen ineffe timor Christo poterat ex incertitudine euentus : vt qui sciret omnia.

7. IRA cum sit appetitus repellendi iniuriam ; sed iuxta, non contra ordinem rationis ; ira fuit Christo. Vnde Ioan. 2. impleuit illud Pſal. 68. *Zelus domus tua comedit me.*

8. ADMIRATIO est de aliquo nouo & insolito ; ac tamen si tale nihil accideret quibat Christi scientiæ Diuinæ, nil etiam Infusæ cognoscenti res in Verbo, aut per species inditas: Experimentalitamen scientiæ insolitum poterat obuenire ; sicque Matth. 8. *Audiens Iesus censuretionem, miratus est.*

Hæc è D. Thoma summa breuis de humanis Animæ Corporisque Domini Passionibus. Hiscè S. Thomas, Job. 38. *Hæreticum conclusit ostiis mare: & statuit Hucinque venies; & non procedes amplius; & hic confringes tumentes fluctus tuos.*

QVÆSTIO XXXIV.

An Persona Christi sit inuocanda, & adoranda?

LVTHERO, in Isa 9. Christus tantum est virtus Patris, non Deus: 2. Quia, lib. contra Lacomum, *Anima mea odit impietatem*: 3. Quia eidem, lib. de Conciliis par. 7. *Nestoriani sunt, qui Diuinitatem Christi patri non potuisse, pertinaciter disputant*: 4. Quia ipsi, in Confess. de Cæna Dom. fuit Christus ille vilis, nec magni, nisi Saluator: & alio opus Saluatoris habuit: 5. Quia ei, in Rom. 3. *Christus iustus fuit, quod impossibile præcepit*: 6. Quia, in Conc. Nat. Dom. *Christus non est Omnipotens*: 7. Quia Vbi quis tantis Christus non differt ab aliis mortuis, nisi per Energiam: 8. Quia Luthero *Christus fuit summus malfactor & benedictor*. Quia Brenz. o. in Dom. 3. post Reut. fuit deceptor. &c.

AVTOR. Idcirco statue ipse tecum, An Christum censuerint adorandum ; nisi suo seipſos mucrone iugularint Lu-

therani. Quid? Hocque amplius:

1. Quia Luthero, in Postilla, Dom. Trin. *FOR TRINITAS frigide omnino sonat*: 2. Quia Melanchthonii Locis c. de Christo, *tres sunt Diuinitates*: 3. Quia Lutheranis, *Diuinitas verè est passibilis*: 4. Quia Luthero, lib. de seruo arbit. *Deus iniustus est*: 5. Quia eodem in assert. art. 36. *Mala opera in impie regit Deus*: 6. Quia Lutheranis, apud Vlenberg. caussa 17. *Deus non est amplius Creator animarum, post lapsum animæ; & diabolus procreat, & in se transformat*: 7. Quia Luthero, in assert. art. 32. *Dubium non est, quin Sathanâ Magistro in Ecclesiam venerit hoc nomen, Liberum arbitrium*: Cum illius tamen autorem esse Deum constat: 8. Quia Lutherus, se teste ipſo, diabolus magistro didicit pleraque; & Zvinglius ab albo, anatro, spiritu sua hausit, &c.

AVTOR. Ideo quisque secum statuat, an Lutherani senserint rectè vel Ipsū Deum inuocari posse aut debere ; nisi talium prius cecinerint palinodiam.

CALVINISTÆ quid? Piget superioribus producta Zytimatis huc reducere: alia in re propria reddam pauca.

I. CALVINVS in Harmonia sua passim, apud Feuardentium dialogo 3. *Nusquam Christo in Euan. elio diuinus honor est exhibitus*. Et IESV CHRISTI quisquam sibi Numen adoret Caluinista?

AVTOR. Procul hinc, procul ite Profani. Enimverò distitant, *Non aliò, cum precibus operam damus, quam ad Deum Patrem animus intendendus est*. Huius scilicet Euangelii Tropæum ad mundi vltimas vsque regiones posuit Caluinista Petrus Richerius, vir, vt Beza loquitur, *spectatæ pietatis & doctrinæ*. Missus quippe in Galliam Antarcticam à Caluino, ab hoc statim capite suum exorsus Euangelium est: *Ne quis Christum incarnatum proponeret Adorandum, obnixè estatus est auditores suos; Vtque summa diligentia cauerent, ne aliò in precibus, quam ad Deum Patrem a. inumintenderent*. Lege Villagagnonem ad articulos Caluini in epist. ad Magistratum Geneuentem.

G. 3 II.

II. CALVINVS in epist. ad Philipp. c. 2. v. 6. *Plusquam ridiculi sunt Sorbonici Sophiste, qui ex illo Apostoli: In nomine IESV omne genu flectetur &c. flectendum esse genu colligunt, quoties nomen IESV pronunciat. Rationem promit Richerius apud prædictum Villagagnonem: Quia periculosum est, ne sup-
plicantes Persona Christi, Humanitatem eius etiam & carnem diuino honore afficiamus.*

Ecquid enim? Lamb. Danæus blasphematur in Apologia de Adoratione carnis Christi, istis: *Christi caro nunquam religioso cultu adoranda est. Ad quam qui inuocationem dirigunt; ex ipsius Dei ore maledicti sunt & Idololatra.*

SECRETISTÆ Calviniani apud Lindanum in Dubitatio, Non credunt, *Filium Dei adorandum esse; sed solum Patrem.* Vide infra quæst. 40. & 82.

AVTOR. I. Fecerunt istæ, similesq; Calvinistarum voces, vt Ioan. Schütz in lib. 50. causarum, audacter pronunciarit: *Mahumetismus, Arianismus, Calvinismus fratres sunt & sorores; tres caligæ vniuersi panni.*

2. Quid? An non MAIESTAS Adoranda tribuitur in Scripturis Christo? Hebr. I. *Adorent eum omnes Angeli Dei.* Nam, Psal. 95. *Confundantur omnes qui adorant sculptilia.*

3. An non Christus habet templum; quod proprium est latræ signum? Mal. 3. *Venite ad templum S. suum Dominator; quæ vos queritis.*

4. An non vel ipsi Sectariis inuocatio absentis, est adoratio latræ? At Christus inuocari iubetur Ioan. 14. *Si quid petieritis in Nomine meo, hoc faciam.* Vbi Aug. tract. 73. *Sic ergo perrexit ad Patrem, vt non desereret indigentes; sed exaudiret perentes.*

5. Deinde I. Cor. I. *Gratia vobis &*

pax à Deo Patre, & Domino Iesu Christo. Esto, legant Sectarij, & Domino Iesu Christi; liquidò tamen dicitur 2. Ioan. ἐῖρηνη παρὰ Θεῶν, καὶ παρὰ υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

6. Omnes eccinere Prophetæ, per aduentum Messæ exterminandam idololatriam: Ecclesia verò Christum vsq; coluit templis, aris, festis, sacrificiis; Ergo vel Christus est verus Deus; aut illi errauerunt. Isa. 2. *Eleuabitur Dominus solus in illa die, & idola penitus conterentur.*

DICUNT Transyluani l. 2. c. 4. Franc. David disput. 3. Blandiata disput. 4. & 6. *Christus est adorandus; Tum quia Deus Pater id iussit: Tum quia in se habet adorandam Diuinitatem.*

AT CONTRA. Si Christus non est verus Deus, non potuit Pater id iubere, quin ipse sibi contradiceret iubenti, Deut. 6. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.* Ies. 2. *Gloriam meam alteri non dabo.* Neque ideo solum adoranda Christi Humanitas est, quod in ea Deitas habet: quia sic possent Angeli & iusti adorari latreuticas, ipseque orbis hic; vt quos & quem inhabitet.

FRAN. DAVID respondet: posse Christum adorari non vt Altissimum; sed vt Altissimi filium.

AVTOR. At mox negat debere adorari Christum, aut vocari Deum: & sic argumentatur: *Si Christus est diuino cultu adorandus & inuocandus, vt Deus; ergo cum Papistis dicendum erit, Christum esse verum Deum cum Patre; & oportebit restituere Trinitatem, quam hæcenus impugnauimus.* Item: *Si Christus non est verus Deus, & tamen inuocari potest, ergo etiam Sp. Sanctus immo & Maria, & Angeli, & Sancti ceteri inuocari poterunt. Quo sum igitur habitus nus Papistas accusauimus idololatriæ, quia Sanctos inuocant?* Sic

Sic ille fortiter argumentatur contra Georg. Blandratam, qui voluit Christum non esse verum Deum; & tamen adorandum. Planè cōiicit Antitrinitarios.

7. Denique Act. 7. *Lapidabant Stephanum inuocantem, & dicentem: Domine IESU accipe Spiritum meum.*

1. Dicit Dauidis: Illud esse Stephani factum, & non testimonium Scripturæ.

AT exemplum est viri pleni fide & Sp. Sancti.

2. Dicit Domine & Ihesus: legendum esse, id est, Pater quies Dominus Christus.

AT S. Stephanus, quem vidit stantem Iesum, eum & inuocauit.

3. Illud: Intendens in caelum vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dex. Dei, id est, ait Fr. Dauidis, tã certò Iesum resurrexisse credo, esseq; in caelo, ac si nunc aperto caelo ipsum viderem.

Prò! S. Scripturam Dicere, Domine Iesu, id est, Pater Iesu, nonne hoc est cōfundere Patrem cum Filio, more Sabelii hæresiarchæ?

Sed ad amussim decidit, vt omnia. D. Tho. 3. q. 25. a. 1. Cùm in Christo sit vna tantum Persona diuinæ & humanæ naturæ; vna quoque adoratio est ex parte adorati; Ex parte autem causæ ob quam adoratur, adoranti esse plures possunt adorationes Christi vnus; quot scilicet in eo suspexerit quis virtutes. Itaque eadem adoratione est adoranda Christi Humanitas, qua Diuinitas; non separata; quia vna in hypostasi vnus est Christus. Vnde Corpus Christi ob eandem est latriæ cultu adorandum, propter vnitum Verbum, vt ait S. Damasc. l. 4. orthod. fidei c. 3. Et Psal. 98. *Adorate scabellum pedum eius. Vbi glosa; qui adorat Corpus Christi, non terram intuetur; Sed illum cuius scabellum est.*

Denique vnum queramus velut pro clausula de Deo Incarnato. Postea de Matre eiusdem paucis: pluscula de Passio & Mortuo: demum de Triumphante simul & cum Commilitonibus suis Militante.

QVÆSTIO XXXV.

An Christus sit verè, ac Solus incarnatus?

LUTHERO. Christi Humanitas caro non est, sed nudus & natus Spiritus. Quia quod natum est ex spiritu, spiritus est. At, qui non est verus homo natus, nõ est etiã verus homo passus. &c. 1. Ita sentire Lutherum Zvinglium affirmat in Resp. ad Lutheri libr. de Sacram. to. 1. Tu, inquit, *Luthere explicans illud, Quod ex spiritu natum est, spiritus est; Christi Humanitatem, contra omnem veritatis fidem, nudum quendam & me li spiritum esse fingis. &c.* Vocatque ibidem Lutherum ipsissimum Macionem. Minatur, si perrexit, eo se illum redacturum loci, vt vel vniuersam Noui Testamenti Scripturam negare cogatur; vel Marcionis hæresin agnosceret. Hoc, inquit, *bona fide tibi pollicemur nos profuturos.*

2. Lutherus lib. de Conciliis, parte 2. carni Dominicæ tribuere videtur æternitatem: *Oportet dicere, inquit, Hac Caro, & hic Sanguis Christi condidit caelum & terram.*

AVTOR. At verò, An hoc non est cum Eutychete naturas cōfundere? Est.

3. BRENTIUS in Recognitione doctrinæ suæ de Macristate Christi: *Ex Maria Christus non nisi Accidentalem formam sumisit; quam & postea in resurrectione deposuit.* Itaque non fuit substantialiter Homo natus.

AVTOR. Etsi communis Luthero-caluinistarum ab istis abhorret: prædicorum tamen, & Primorum archihæreticorum hic error est damnatissimus: demum sic & Ariani, teste S. Athanasio in capp. ad Eustachium; *Christum, ex utraque mortalitate formam serui (id est, Humanitatem) in Domini & Dei formam transfirmauisset.* 2. Idem Mich. Seruetus in dialogo l. de Trin. pag. 29. *illud, inquit, est creatura, quod per Incarnationem Christus acquisiuit; ita cõsi esset res accidentalis, amissum est in resurrectione. Talis factus est*

de Homine regressus in Deum; qualis olim factus est egressus è Verbo in carnem. Vide supra, quæst. 27. de deificatoribus carnis Christi. Hæc Lutheranè: porro quid Calvinianè?

CALVINISTARVM de sæce BUCERVS est: cuius vox: *An venerit adhuc Messias, incertum est.* Ita apud Vlenbergium *Causa 12.* & Possevinum in *Notis Verbi Dei*:

AUTOR. ATQVI verò ita circum integrè circinare Bucerum oportuit. Principio enim ex Iudæo Monachus factus est; 2. Ex Monacho Cinghianus: 3. Ex Zwingliano Lutheranus: 4. Ex Lutherano Semicatholicus: 5. Ex Semicatholico Sacramentarius: 6. Ex Sacramentario rursus Iudæus: 7. Deniq; ex Iudæo Atheus: planèq; nunc tatarus manet, manebit.

2. CALVINVS, Beza, Wittakerus, Transyluani, similisq; farinæ furfures, necessariò coguntur cum Bucero Christi negare Incarnationem. 1. Hi enim Christum ex Patris substantia natum peruicacissimè pernegant; ac pertendunt Deum non fore, si ex Paterna substantia potius descendisset, quàm ex seipso sit ortus. Vide supra quæst. 12. de Autotheanis. 2. Coguntur quoq; negare, *Hominem esse Christum*; cum ex Matris substantia sit Homo, non ex seipso.

3. Andreas igitur Ericius in profundius abit barathrum, initio libri de Mediatore Filio: ubi ista: *Videre non possumus, quomodo; cum Vna sit trium Personarum Essentia; non Pater simul cum Filio incarnatus sit.*

4. Cùm igitur causa omnium gravissima tam variè ac velanè agitata ventillaretur inter Calvinistas; denique ita definitè pronunciauit LINDANVS in

Dubitantio, pag. 152. *Qui negant Christum incarnatum; in fundamentum Christiana Religionis minimè impingunt: quòd imponant, dicemus infra, Fidem scilicet specialem.*

5. ANABAPTISTÆ, ijdem animosè suffragantur dum dicunt: *Tolerabiles sunt, & circa parerga tantum quedam & res secundarias morbide languent.* Tales ij visi sunt Musculo in *Locis Communib. c. de hæret. n. 2.* Certè Calvinianè Instruct. contra Anabaptistas, affirmat: ipsos syllabarim negare, Christum verum hominem esse.

QVÆSTIO XXXVI.

Cur, quomodo, quando videatur Christus incarnatus?

DE LUTHERANORVM sententiis iam pluriò audio audimus: Sed inter ipsos concordia nulla.

1. EX CALVINISTIS sic BEZA in Colloq. Momp. gart. pag. 76. *Iam tunc Abrahæ saculo Christi Corpus exiit.*

AUTOR. AT ex qua matre profecrat? Seruetus, lib. 2. de Trin. *Cars Christi diuina fuit, & celestis; ut qua sit ex Patris essentia nata.* Memnon Anabaptista in Colloq. Wismariensi: *Inde descendit in uterum Virginis.*

2. BEZA lib. contra Heshusium fol. 24. disertius se, suorumque sententiam sic explicat: *Christus in Veteri Testamento pater Essentia tantum sese; sed etiam Essentia tenuerunt communicauit.*

AUTOR. AT ijdem è verbis idem quod nos, colligit Bern. Schlüsselburgi in Theolog. Calvin. lib. 1. c. 17. Et lib. 2. art. 7. addit è Beza sententia; *Falsò dixisse Angelum, Luc. 2. HODIE natus est nobis Saluator,*

3. Quod

3. Quod si cui adhuc videri dubia Calvinistarum possit sententia; is ex eorum *Orthodoxo Consensu*, pag. 118. & 123. illam vniuersè ab omnibus definitam accipiat: sic eo in libro profitentur.

Christus VERE incarnatus Nunquam est, sed TROPICETANTUM & FIGURATÈ. Necessario in illo Ioannis; Verbum Caro factum est: ad Tropum est confugiendum.

AUTOR. AT Quis ita Scripturam eos docuit interpretari? Opinor, ille Spiritus, qui Zvinglium docuit illud interpretari: *Hoc est Corpus meum*, scilicet tropicè. Et verò, *ater an albus fueris*, ipse nescire sese fatetur. Vtrumlibet, inquam: Nam & ater orci mallifer induere sese in formam Angeli lucis potest.

Conformis illi, ac horribilis ex Anglia vox sese prorupit: Anglos autem quis Calvinistas esse nescit? & quidem multos Puritanos, ut glorientur.

Atqui idem illud sentiri, Minister quidam, teste Caluino-turcismo lib. 2. c. 2. fol. 141. publicè in Anglia professus est: *Quid Mariae sanguinibus produisse Christum asserunt, singularem committunt blasphemiam: Deo Diuinitatem, & aternitatem detrahunt.*

Et alius Sacerdos in Concione de Nat. Dom. ipsum idem de nonnullis LUTHERANIS affirmat asserentibus: *Ex elementis Christi formatum corpus e caelo in Maria vterum detulit.* Sat hoc Anabaptisticum.

AUTOR. Hæc ita si forent, jam fides Euangelistarum concidisset ut vanissima. Num verò vllum esset Incarnationis meritum, quod in humani generis redundaret bonum?

4. ZWINGLIUS lib. de vera & falsa relig. responderet, prædictæ imponens coronidem impietati. *Nullum, inquit, est Christi Incarnationis meritum: Ex ea parte tantum nobis salutaris est, qua ex caelo descendit; Non quæ e Virgine natus est.*

AUTOR. AT & istud nil abludit à vero, quòd ex ipso, atro an albo, certè nocturno spiritu, ipsi fuerit inspiratum.

5. Denique concludit Carolus MOLINÆVS, Reginae Nauaræ Consiliarius, verè impis: *Errarunt, inquit, luculenter Monachi, & Sacrificii; Doctoresque Papistici, urgentes merita, tum Incarnationis, tum Natiuitatis, tum Tentationum, tum Afflictionum Christi. Nihil hac omnia proderant nobis; nihil poterant.*

AUTOR. ET ita quidem ille blasphemabat Molinæus; quem Germani plerique suspexerunt, adque instaurandum Euangelium esse natum acclamauerunt. Boni scilicet, Physiognomones!

Nos refutationes talium jam supr. fat sumus executi: Nunc post Christum pauca de Matre Christi, quæ senterunt profani.

Q V Æ S T I O XXXVII.

An MARIA verè Mater Christi extiterit?

DE LUTHERANIS Vbiuicariis nos supr. q. 26. Et Illustr. Card. Bellarm. lib. 3. de Christo cap. 12. euidenter euincit Vbiuicarios sentire ac docere istud: *Ab initio statim Incarnationis Caro Christi non solum in utero fuit omnium mulierum; sed virorum etiam; Ac proinde communis est laus ista omnibus: Beatus venter, qui se portauit &c.*

2. Si quæras: *Ecquo modo Christus ex Maria Virgine sit natus? Natum negare coguntur.* Nam primò statim Conceptionis die extra vterum fuit: & post decimum mensem fuit adhuc in utero: Immo inde nunquam exiit.

3. Isto amplius extenuat Deiparam BRENTIUS in Recognitione doctrinæ suæ: *Mirabilis est multò, inquit, quòd Adam creatus est manibus Dei e pura terra; Eva autem e costa viri, absq. omni peccato: quæ quòd Christus conceptus est de Sp. Sancto, e muliere, Virgine quidem; sed ad generationem tamen apta.*

4. CHYTRÆVS in Mat. c. 1. istis adiecit audacter ita: *Non laeditur Christiana pietas, si Virginem Mariam post partum mariti consuetudinem admisisse credamus.*

AUTOR. Atqui istud omnino est Heluidianum, jam olim cõdemnatum.

H D E

DE CALVINIANIS ista accipe. Ac primò ab eorum choriphæo. CALVINVS in Ha. cap. 53. v. 8. Generationem eius quis enarrabit? Locum hunc, ait, ad corporalem ex Virgine natiuitatem Irenæus, Augustinus, Iustinus, cæterique malè referunt. De propagatione regni eius & diuturno tempore, exponendus erat.

AVTOR. Nimirum sanctior erat, & acutior Calvinus, qui plus vidisset in Scriptura, quàm tot SS. Patres: vt Iren. l. 3. c. 21. Iustinus in colloq. cum Triphone; August. tract. 32. in Ioan. Leo Papa de Nat. Dom.

2. NIC. SARGERIVS, Christum ex Maria verè natum negans, inquit: Per illam non decurrit secus, quam per canalem aqua. Aliaque plura talia Canisius in Mariali congerit diserte.

AVTOR. Equidem principes Calvinistas non citra ruborem lego, Natiuitatem Marianam flagitiosè rimantes.

3. Nam eccita MOLINÆVS in Harmoniæ parte 3. Christus natus ex Maria est cum virginitatis iactura. Credendum; quòd naturaliter, ruptis obicibus, locis apertis:

4. BEZA aduersus Schmidelinum Diuulsis vteri partibus exiuit.

5. PET. MARTYR in Rom. c. 4. & l. contra Richardum Smithæum sic illud modo datur: Vel certè inter ea, qua necessariò credi debent, recipiendum non est.

6. CALVINVS confirmat in Matth. c. 2. omninò prætorianè ac scepticè; Sanè, inquit, nõ alia de causa Dominus, quoad tēpus fugiendi in Ægyptum, pepercit Maria nisi vt iter posset faceret tantò commodius, ubi ex puerperio conuulset.

AVTOR. ATQVI liquet obtinuisse apud Pholos hosce impurissimi Iouiniani heresiarchæ blasphemiam: Itemque spurcissimi istius Iudæi, Pagani, venefici, monstri Africani (vt Græcorum historici appellant), Constantini Copronymi

dementiam sic in Deum loquentis: *Ma-
Christus de Maria Virgine natus est. sicut
go ex matre mea Maria sum natus.* Vide
Constant. Manassen in Annalib. p. 114.
& Bzouium nostrum anno 763. §. 6
Idem Copronymus Deiparam com-
rare amabat blasphemus bulgæ auro ple-
næ, cum grauida Christum vtero ferret
at vacuæ similem aiebat burfæ postquã
fuisset enixa; Flammas digna tartari
lingua! Vide quæ prolixè tractauit
mea Clauis prædicandi Rosarium, lib. 1. c. 11.
14. 15.

QVÆSTIO XXXVIII.

Quàm veneranda Luthero-calvinis-
tis Deipara visa?

LUTHERVS in 1. Pet. c. 1. & in Postilla. serm. de
Nat. Mariæ. Et in Postilla maiore in Dom. Epipha-
niæ proxima. Omnes Evangelica fides enati, pariter
ria sumus in honore, idò sancti sumus, atque vltimo
modo in Christum credamus. Apud Fran. Colletum
præfat. libelli Sodalitatis; Maria nihil fuit iactans
Cathorinæ Lutheri

Idem in Postilla, Conc. de Nat. B. V. fol. 40. Nihil
Mulier non debet tanti estimari. Non damnaletur, et
Mariam nullo vnquam honore affecoris; in d. vltimo
quam illum recederet. Ibid. Vt in, vt ipse fignu
mitteretur. Ibid. Callocata, sicut supra omnis choriphæo
ge' orum; hoc iniustum est. Ibid. Si Mater Dei Irenæus
& Paulus. Ege hodie in terris versarentur, sese milti
pedis subicerent & pro Domino colerent. Ibid. Et
omnino aq. è sancti sumus, ac Maria satorique Sancti
quancunq. sint. Ibid. Adhuc etiam iactans præstis
michi gratia sunt, quoniam istorum. Cur? Quia si eras
quod Christus aq. è in te. ac in ella habitet, tunc tam
iuuare me potes, quàm illa.

BRENTVS. hom. 11 in Ioan. Fuit Maria famula
non tantum ruku, igneans, & erroribus obnoxia; sed
ambitiosa etiam: Idem hom. 78 in Luc. c. 8. In
lu. b. s. phema: Item hom. 17. in Luc. De spiritali
& aliorum grauium peccatorum rea. Idem hom. 11 in
Luc. In morte Filij sui fuit scandalizata. Inferni dicit
res; etiam in hoc vna, eam obruerunt. Talia Lutheri.
Vid. Mendacem Antipap. par. 1. q. 3.

CALVINIANI nummiciora? I. CAL-
VINVS in Harmonia. in Luc. c. 1. vers. 48.
Fuit Maria femina superba, Deo sese ipse præfer-
rens: Idem in Ioan. c. 2. v. 4. In tempore
festiuitatis

festinans: Idem in Luc. c. 8. v. 19. *Plus iusto saagens*: Idem in Matth. c. 12. v. 48. *Impertinens*. & *preposterè cursum doctrina Christi aberrans*: Idem in Ioan. c. 2. v. 3. *Qua fines suos sepe excessit*. Idem in Luc. c. 1. v. 34. *Qua non maligne minus Dei potentiam, quam Zacharias restrinxit*. Ista solùm ex Caluino capere in exemplam.

2. LATIMERVS suis in Concionibus, sub Henrico VIII. Anglorum Rege Apostata, non iam manu, verum sacco toto, quod aiunt, fundens blasphemias, ita ait, vt videre est in Caluino-Turcismo lib. 3. c. 13. *Nihil eo dignitatis accessit Mariae, quod Christum peperit. Fuit enim, (ecce tibi Copronymi discipulum) sacculo, crocum vel aurum completenti, similis: qui, vt oppletus magni pendatur; depletus tamen nullius est momenti vel pretij.*

3. NUNQUID amplius? *Et nostro tempore sunt etiam femina, qua Christi Matres non minus, quam Maria; esse possent.* Ita nimirum per suam impudentiam, femina quaedam in Scotia. *Quam tamen, ait Q. ir. Cnogle, tantum abest, vt eo nomine reprehenderint Ministri; vt etiam eius sententiam, (Hamiltoni, ministri olim Scotici verbis utor) in publicis sacris, & profanis rebus, longè magis, quam Episcopi cuiusquam secuti semper sint auctoritatem.* Vide Hamiltonum in Calu. Confusionis demonstrat. lib. 2. c. 3.

4. BUNY denique coronidem addit egiogorum scilicet infandorum Caluinianæ blasphemix, in lib. *Exercitij Christiani*; quæ Ministrorum in Anglia Caypha, Eboracensi Archiepiscopo, dedicauit: *Maria o ipso tempore, quo moriente in cruce Filio, inter turbas militares adstitit, quattuor lethalia in sese crimina admisit, transgressa divini Decalogi mandata primum, quintum, sextum, nonum, &c.* Vide meam Clauim prædicandi Rosar. l. 1. c. 13. 14. 15.

A V T O R. Præpotentis Dei Manus Deiparam suam omni gratiarum ac virtutum genere cumulauit. Non in præmis

Angelis, non Patriarchis, non Præcuratori, non Apostolis talia tantaque gratiæ dona largitus est Deus; qualia & quanta sacrosancto Virginis Animo impertiuuit. Cùm verò gratia in Virgine otiosa non esset; sed negotiosa semper excresceret, & mirabiliter augetetur; quantam eam fecisse putabimus, quæ tales haberet & vires, & causas incrementi?

1. Animam primùm incomparabilis sanctitatis claritas circumfulsit, & cōdecorauit.

2. Ea mox ad inestimabile peruenit augmentum. Nam Christus, verus Elisæus, suo ingressu Hospitium illud muneribus compleuit. His Cœlites, quæ singulos, quæ vniuersos, teste *Suarez. q. 37. art. 4. disput. 18. Sect. 4.* antequam, Fons enim ille primus sanctitatis fluminibus ita deinceps augeri perrexit; vt velut infinitum quoddam mare constiterit.

3. Nam opificis sui amantissima, quæcunq; ageret, diceret, cogitaret; omnia ei ad nouæ gratiæ additamenta valebant.

4. Quale illud; quod Matrem cum primis illis Fidelibus, Petro, aliisque Apostolis, Eucdio teste *apud Nicep. hist. l. 2. c. 3.* suis manibus Filius baptizauit? At iue tametsi nihil esset, quod baptismus ablueret; sacro tamen baptismatis impresso caractere virginalis ille Animus nouo pulchritudinis splendore ac lumine radiauit.

5. Quale, quod iis Deipara sese aggregauerit quibus die Pentecostes Sp. Sanctus dona charismatum dispertiuuit? Quis illi nouam accessisse sanctitatem neget? Atque tum etiam, cùm quotidie Sanctissimam Eucharistiam perciperet? Ex his fontibus Deipara gratia promana-

H 2 uit,

uit, aded; vt, tamen, Prou. vlt. *multa fide congregauerunt diuitias: ipsa tamen fuerit supergressa vniuersas.*

6. Quod si quando Christus Matri duriusculè loqui visus; præalto id factū mysterio S. Patres interpretantur: Nimirum propter adstantes, qui IESVM esse Deum nesciebant; sed merum hominis filium existimabant. Quod verò concionantem mater importunè interpellarit, aut in nuptiis sollicitarit contra τὸ πρέπον; id hæreticorum commentum est.

1. Quod memorabilius est, quod S. Ambrosius præcipit, lib. 2. de Virginib. *Sit nobis, inquit, in imagine descripta Virginitas, vitæque Maria; in qua, velut in speculo resulget species castitatis, & forma virtutis.*

2. Richardi Victorini verba placent, lib. 2. de Emmanuele: *Tota pulchra: meris: Quis pulchra facie, pulchra mente, pulchra corpore: qua etiam Principibus tenebrarum terribilis fuit.*

3. Richardus lib. 5. in Cantica: *In omni vita consummata, in omni bono & dono confirmata fuit.* Rupertus lib. 4. Exercitationum: *Illa est, cuius vita inclinat cunctas illustrat Ecclesias. Tu virtutum operatrix, ac totius sanctæ magistra religionis, &c. in omni flore & fructu honoris & honestatis.*

4. De perpetua Almæ Matris Virginis Virginitate hoc solum dicam, illi neminem inimicum vnquam fuisse, qui non ab omni fœditate fuerit contaminatissimus. Quò in luculentiores Deiparæ laudes adnumero illa illaudatissimorum blasphema conuitia. A quib⁹ Marianæ parthenicus splendor gloriæ

minus, quam à cœno radij solares, infici & anhelari potest. Sed non ego pangyrim hîc texere; Deiparæ magis docere statui innocentiam.

Q V Æ S T I O XXXIX.

Quàm infidelibus Turcis ac Ethnicis Venerabilis Deipara?

Hostium laus est admirabilis. Nolo tamen illā, quæ ab ipsis met nostratib⁹ hæreticis huc repetere possem; inexorabili Veritatis vi, atque rigore, immensoque Gratia ac Gloria Parthenicæ splendore coruscante vel extortam inuitis, aut suæ immemoribus maledicentiæ elapsi. Nolo hanc, planeque respuo in præsens. Neque despicio tamen: abiecio minus. Alios ipsorū huc iudices accersam, quibus se ipsi in religionis sanctimonia plus mille parafangis anteponunt.

Quantò Luthero-caluinistis sanctus de Cœlorum hac Regina, non dico sanctissimi Patres: (illorum enim gemmas ante porcos hos abijcere insania sit) sed etiam ipse Mahumetes? 1. Sic enim ille apud Magdenburgenses; Cent. 8. c. 15. *Spiritus Dei intrauit Mariam, & IESVM ex ea genuit.* 2. Idem Azoara 31. *Omnium mulierum Optima MARIAE Animam Deus insusflauit, & Illam, Filiumque eius manifestum gentib. MIRACVLVM posuit.* 3. Et rursus Azoara 5. *MARIA fuit omnibus viris & mulieribus splendidiore, & mundiore atque puriore.* 4. Et iterum Azoara 13. *Maria nunquam aliquid mali, siue malitiæ operata est.* Erubescite Caluini Phormiones, erubescite: si vester tamen est virtutis ille natiuus color.

Porro in Alchorano sic acclamatur; Azoar

Azoara s. & 74. *O Maria cunctis viris feminisque praclarior, solique Deo perseveranter studens. O Maria Deus elegit te, puramq; reddidit super mulieres seculorum.* Pluralia Maurorum ille Catechismus praedicat.

Refert Martinus Polonus, Archiep. Constantinus, in Chronico, sub annum 618. c. 72. Induciarum tempore cum Mahometani Hiererosolymam tendunt per Syriam, libenter eos hospitio suscipiunt Christiani. At illis, praesertim qui se inter eos Sapientes profitentur, nihil tunc accidit antiquius, quam Evangeliorum librum à Christianis poscere; quæ multa & mira cum reverentia exosculantur; ac in primis, cum Incarnationis mysterio, Deiparam Virginem eximie celebrare amant, mirarique puritatem, quæ Christus docuisset.

II ETHNICA accipite. I. Refert Dionys. Carthusianus, lib. 1. de laudibus Virg. articul. 30. Et Viues in Scholiis. ad Aug. l. 1. c. 26. de Albumazar, insigni Astrologo, sed ethnico; sic testatum literis ipsum reliquisse: *In prima facie signi virginis, oritur in terra Virgo munda, puella immaculata corpore, ore venusta, cultu moderato, crine proluxa: quæ Puerum in Iudea nutrit & pascit; cumque Puerum à quibusdam IESVM vocari, quem nos τὸν Χριστὸν nominamus.* Hunc locum te testatur legisse Pet. Canisius, l. 3. Marial. c. 7. in Albumazar opere peruetusto.

2. Sybillarum encomia Mariana prætere sciens, apud Ioan. Bonifacium in *Virginali lib.* 1. c. 2. collecta: Sybillarum verò præcipua semper fuit auctoritas.

3. Autor sit Metaphrastes, apud *Suarium in Vitis Sanctorum Iulij.* S. Proco-

pium Martyrem coram Flauiano Præfide quoddam Apollinis Oraculum Iasoni, Argonautarum Duci, factum exposuisse. Huic de templo, in arce Athenis erecto, sciscitanti: *Dic Phœbe, cuiusnam erit hac AEdes,* Pythius respondit: *Quæcunque ad virtutem & honestatem vos incitant, facitose: Verbum in simplice Virgine conceptum, omnes capiens, adducet donum Patri: huius hac ades: Maria autem nomen eius.*

4. Batto item percunctanti, ait: *Vnus mihi vim offeret Vir celestis. Cum Passus sit, Deus est; & tamen non ipsa Passa Diuinitas est. Deus est à Patre ferens omnia, & omnia Matris habens. &c. Christus est meus D E V S, qui è sepulcro venit ad polum.* Templum ethnici dedicarant Cibela Deorū matri: at idem Zenone Imperante consecratum Deiparæ est: ita Cedrenus in *Compendio,* lib. 36. c. 15. & Th. Box in *Not. Eccl. l.* 9. c. 6.

5. Dorotheo in Synopsi, & Epiphanio, in vita Ieremiæ referentibus, accepimus; Sapientes Aegypti ab Ieremia isthuc captiuo de Gentilismi euerfione didicisse tunc futura, cum Virgo in præsepi Filium collocaret, quem salua Virginitate peperisset, inque Aegyptum iubente Deo, secessura. Ex eo Sophi perpetuū in ritum acceperunt, vt Virgineā imaginem in lecto collocatam, juxtaq; infantem in Præsepio cubantem cœperint venerari.

6. Casanauus in *Catalogo Glorie mundi,* consid. 20. prodit: In vrbe Gallia Carnuto ædificatum esse templum ad honorem Virginis pariturae.

7. Item apud Heduos, Gallorum populos, sepulcrum esse repertum; & in

H 3 hoc

hoc Christi imaginem in diuersorio nati ex Virgine; quem & bos & asinus circumstarent; virumque sculptum ad pedes nixum puelli, junctis manibus, tali cum epigrapha: *Credo in Iesum, inter animalia, ex Virgine nasciturum.*

8. Romulus, teste S. Antonino par. 1. tit. 4. c. 6. sect. 11. 20. perfecto suo Romæ palatio, dixisse lætus fertur: *Domus hæc nostra nõ corruet, nisi Virgo pepererit.* Quod quia fieri non posse credebat, perennitatem operis ipse sibi pollicebatur. At nato nocte Seruatore, derepente corruit: cuius rudera se vidisse Pet. Damianus affirmat, epist. 4. c. 12.

Quæ, aliaque talia Marianos, inter barbaras gentes, luculentè testantur honores: quos Christiani, sed hæretici, coque istis peruersitate deteriores, adeò proterunt, despuunt, ac profanè contemnerant. Porro de Christo Passò qualia Hæretici?

IV. DE CHRISTO PASSO.

QVÆSTIO XL.

*Quàm honori sit Luthero-Caluinistis
Christus Passus & Crucifixus?*

LUTHERANI præsertim Vbiquitarii, apud Illust. Bellarm. l. 3. de Christo, c. 8. & 12. ita sentiunt, & dogmatizant. *Christus non est passus in regione Iudæorum tantum; sed Vbique: Non est mortuus; non sepultus: Nec enim Vel anima eius separari a corpore; (quod mors requirit) vel corpus sine anima potuit in terra consisti; (quod petit sepultura) cum Vbique simul fuerint.* Item: *Christi Corpus in triduo mortis Verbo non fuit unitum hystatiid.* Hæc duo corollaria, ait Cnoglerus, Divæ Bergensis sunt: vel, ut sturmius eam vocat, Danæ Lethicæ illius mammosæ, illius latrocinaticæ; Vbiquitarii inquam Luthericæ; quæ Realis cõmunicatiõis idiomatum Divinitatis, in Humanam naturam factæ, se proficitur asserticem.

CALVINISTÆ quid? BEZA in Colloq. Mompelgat. *Christi Crucifixi imaginem ex animo faciemur detestari.*

AVTOR. Prò! odij quæ tanti causa, & irarum?

Pet. Viretus ibid. in Colloq. Momp. pag. 406. ita scribit: *Quia Per vaccam magis, quam per imaginem, Crucifixus illo Christi representatur.*

AVTOR. Dicta mittam, & maledicta istis infandiora: facta his immaniora constant: nec longius huc, altiusve repetenda: cum, prò dolor, domestica suppetant ætati nostræ.

I. Sub annum M. D. XCIV. iussu aucterrè permisso Heidelbergensis Regimennis, hominum audaciæ & impietate sacrilegâ, armorum globus noctuagnis, per dimidiatam cis Rhenum Spirenli Episcopatus ditionem dispersus, intravenius spatium noctis, omnes per agrum, pervetusto more Christiano, pone vias publicas erectos Crucifixos, cipposque sacros, saxeos comminuit, ligneosque deiecit, dissipavit. Non paucas paucos post dieb. strages nefarias ipse dolens gomenisque conspexi. Ecce, inquam innovatam ab Palatinis tunc Iconomachia Copronymianam, ac Leoninam.

Verùm & euentû nunc accipe. Quicunque fabri seu lignarij, seu murarij, quique opifices, aut quoquo ritulo tribules, illud in facinus operam suam collocarunt; primùm ceteri locorum Contribules eos honestorum integræ famæ virorum tribub. exclusos, pro infamibus habuerunt: quicquid Magistratus obriteretur contra. Fugerunt quoque eorum consortia ciues & vicini juxta plebique abstentioque mensis & commercis esse voluerunt.

Nec

Nec diuina eam vindicta vindicta humana ac ciuilem refutauit; quin confimauit magis. Obseruatum enim memoratur; plerosque illos infelicem mortem fortitos oppetijisse; hunc repentinam extinctum corruisse; illum ceruices precipitio fregisse; duello periisse alium; istum undis haustum; alium alio foedae necis mortisue dedecore ex humanis diffugisse.

II. Memorabile pariter ac horribile est, quod pene sub oculis nostris, in Episcopatu Spirensi contigisse, ex viris certis certissimum, atque publicam Notariatibus autoritate consignatum, accepimus.

Anno M. DC. XXI. cum Palatinus equitatus per Spirensium Episcopatum praedabundus vagaretur; quaedam Obertraudiana turma Calvinistica furiae ad S. Ruperti montem excursionem facta R. D. Decanum, loci parochum, quassuit vel adpendendum litrum, aut redimendam depopulationem. Quo minime domi reperto, penuriam tamen repererunt. Postquam illius se Cereris Bacchiue veteris opplescent; dum vertunt viam, proximam vico Crucifixum e saxo celebrem opere vetusto ac visendo, dirutum, comminutum profanatumque dederunt. Praclaros milites ab strage tali!

Tendunt per Deidesheim, vbi coemeterium praeruecti, & Crucifixum praeraltum conspicati habent derisui: inter ceteros quidam Ioannes Gelgen, cuius Wachenheimensis, exclamat: *Videte, quemadmodum pendet isthic nudus ille sacrificatorius seruus, seu balneator! Et Te tractabimus, sicut modo fecimus tuum ad Ruperti. Expecta paulisper ad quindenam cer-*

tus adero tibi. Vix dum ore blasphemus vox missa exciderat. cum ecce insolentior equus subsultans galerum capiti sessoris excutit. Ille dexteram versus dum sese inflectit, recepturus ex humo pileum, caballus idem in latus quadrupedali saltu vehementi caput heri aduersum in murum domus Georgij Wagneri tam valide illidit, vt muro cerebrum cum parte capillitij cruore tabidi inhaeseretur. Neque, quod mirabile, ablui, diu abraditue valebat.

Commilitones cohortis captum mente, intellectu sensuque, omni destitutum, solam animam aegre trahentem, equo transfuersum imponunt, domumque reuertum vxori liberisque reddunt semianimem: Vbi quaternas intra horas, nullo signo visus, auditus, rationis, nominisue Christiani dato, animam infelicem exhalauit.

III. Anno exeunte M. DC. XX. quando Fridericus in Boemiae regno tyrannidem inuasit, simul in Principe Ecclesia Pragae, cum Calvinismi flabello suo Scultero, iconomachiam sacrilege exercuit. Hic quanta cum impietate praecipuum spectatissimumque templi Crucifixum deturbari, trahi, temerari, conscelerariue curarit; per urbem, orbemque iuxta Christianum increbuit vniuersum. Illam in ponte propositam Christi in cruce pendens imaginem euertisset armatum fariis satellitium; nisi ciuium armator manus sese obiecisset. Neque nisi annauit impune caelus. Nam anni insecuti eodem die annuo, iusto Dei vindicis iudicio, memorabilis ac mirabilis apud Pragam data Caesari Victoria sacrilegium vindicauit, regnoque tyrannum exiit, ac profugant. Qui-

Quibus est paucis ac neophitis liquet, facta dictis Calvinistarum respondere; & eos utraque iuratos Crucis & Christi crucifixi inimicos testari.

I V. Atque ista sui ipsos docuere Magistri vel Heidelbergenses; ceteros taceo. Si enim quæras: *An imago Christi sit toleranda?*

DAVID PAREVS, anima Heidelbergi Caluinismi, Comment. in Rom. 1. respondet: *Mutant gloriam Dei, & idololatra sunt. Non noli Gentiles, qui vel homines, boves, &c. fortunam, vel harum rerum imagines pro Deo colunt: Sed etiam inter Christianos, Omnes Illi, qui imaginem Christi Crucifixi in templis ad Representandum Christum, & ad docendum rudiores de Christo, tuentur. Blasphemius Beza in Colloq. Mompelg. Fateor, Me ex animo Crucifixi imaginem detestari. Vide in mea Genealog. par. 1. quæst. 24. argumenta talium.*

AUTOR. I. Toleranda est Imago Christi, quatenus Christum representat.

I. Quia, Exod. 25. *Dixit Domino ad Moysen, prius: Non facies tibi sculptile: Et deinde tamen etiam, Facies duos Cherubin aureos, & productiles, ex utraque parte Oraculi. Cherub unus sit in latere uno, et aliter in altero; Hi stabant in Tabernaculo, super Arcam foederis; & passis Arcam tegebant alis. Num par, deteriorem hinc conditionem Christi, quam Angelorum centeri?*

2. Num. 21. *Fac serpentem aneum, & pone eum pro signo; qui percussus aspexerit eum, viuet. Num par, esse Christianos Rei figurata iniquiores, quam Figurata fuerunt obseruantiores Iudæi? Atque hoc hi nil obstante primo Decalogi; Nos verò etiam tantum non penè iubete Christo, Ioan. 3. SICUT Moyses exal-*

tavit Serpentem in deserto: ITA exaltari. portet Filium hominis; primum in Persona ad Redemtionem semel: deinde in Imagine ad Commemorationem.

4. Iuste autem Rex Ezechias, 4. Reg. 18. *Serpentem confregit eundem; sicut aureum vitulū Moyses zelo pari: Quia cessante fine serpentis erecti bono; versoque; deinde in malum idololatriæ; debuit ille aboleri. At quo fine Christus semel crucifixus stetit; eodem nobis representando, rectè ubique; statuitur Imago Crucifixi. Cui statua dicimus: Hanc ego non statua; sed QUEM designat, A DORO. Idque sanctè, sic docetur.*

II. Imago Christi Honoranda est. Statua namque Cherubinæ, ut pars præcipua Oraculi, rectè honorabatur à Iudæis cum Arca. Nam 1. Ponebantur in Sancto Sanctorum, loco honoratissimo, Hebr. 9. 2. David, 2. Reg. 6. arcam mirificè honorauit: Oza tactū eius improuisum morte luente, 3. Reg. 6. 3. Philisthæi, 1. Reg. 6. captiuam detinentes, morbo flagellabantur. Bethsaminæ aspectum audaciorem morte expendebant.

Quocirca, Psal. 98. *Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorare scabellum pedum eius; quoniam sanctum est, id est, ad literam, Cherubinos, super quorum alas, seu solium Majestatis suæ, Deus sedes responsa dabat Pontifici, cum consulenti: At solium Christi Crux fuit, & est. Nos igitur gloriari oportet in Cruce D. N. Iesu Christi.*

III. Causa venerationis est. 1. Quia Imago Christi est: Rectè S. Ambr. serm. 10. in Psal. 118. *Qui imaginem coronat Imperatoris, utique illum honorat, cuius imaginem*

gnam coronavit; Et qui statim contempsit Imperatoris, Imperatori visque videtur se esse iniuriam. Quanto magis Christos?

2. Quia Beneficia Christi nobis representat; excitatque nos ad debitam gratitudinem. Quae eadem ex causa colimus S. Biblia, festa Paschatis, Penteco, Natiuitatis &c. Plura infra *quest. 82. & sup. quest. 34.* An persona Christi sit adoranda?

QUESTIO XLI.

An Christus verè sit Corpore passus:
& verane sit historia Passionis?

LUTHERANI quidem veram negare coguntur, ex quo, quod comminiscuntur, Christum non verè Hominem verum natum fuisse: De quo vide supra *q. 25.*

1. **LUTHERVS** enim ibidem ita: Oportet dicere, Hac Caro, hic Sanguis Christi condidit caelum & terram. Quippe Christi Humanitas Caro non est, sed nudus & maris spiritus. Quia quod ex spiritu Natum est, spiritus est.

2. **BRENTIO** ibidem: Ex Maria Christus non nisi accidentalem formam sumit &c.

AUTOR. **L**A iste est Euthychianismus.

CALVINISTÆ pariter ex suismet ipsorum placitis, supra *quest. 35.* constringuntur ab negare verè & proprie factam esse Dominicam Incarnationem.

AUTOR. **E**T verò istud ab eis asserti planè necessarium accidit. Nam quemadmodum ab illis fingitur Christus Homo factus; sic & talis quoque passus fuit: Ideoque rursus, sicut iisdem intelligitur Euangelium Incarnationis; sic & illud passionis quoque accipi necesse est.

Atqui vox vnà omnium Calvinistarum est in suo Codice, dicto **ORTHODOXVS CONSENSVS**, pag. 118. & 123. *Christus VERE Incarnatus Nunquam est; sed TROPICE tantum & Figuratè. Necessariò in illo Ioannis, 1. Verbum Caro*

factum est; ad Tropum est confugiendum.

Ex hisce quidem **FAMILIANI** Angliæ necessariò inferunt, & euidenter euincunt istud: *Nuga videntur, qua de Christo passio & crucifixo in Euangelicis historiis narrantur. Item: Historia videntur ab hominibus inuenta & fabula.* De Adamitis istis, seu Familianis, siue de Domino amoris; (verè Nicolaitis ac Gnosticis) nos supra *quest. 31.* Innocentiam isti arrogabant sibi primogeniam, vitamque protoplastis similem Adæ ac Euae affectabant te ducere, domi nudos inuicem conuertendo, veneremque miscendo promiscuam.

Istorum in Anglia primarii sunt articuli tres. 1. *Christum non esse Saluatorem mundi; Sed merum hominem.*

AUTOR. **A**T idem docent Gentilistæ, apud Greg. de Valent. *Tom. 1. dist. 2. quest.* Et **Luthero-caluinistæ** supra *quest. 31.*

2. *Dogma. Hominem peccatorem, à Deo alienatum, eius gratia restitui, solà ipsius misericordiâ, Absque Mediò Passionis Christi.*

3. *De Passionibus, quæ in Euangelio narrantur, esse fabulas & nugas &c.* Lege Stoum in Elizabetha.

AUTOR. **A**T 1. Præfatio libri contra **FAMILIAM AMORIS** acerbè conueritur multos Anglicanos Ministros, iam rejectos imbibisse articulos. Quin ipsam Regiæ aulam hac infectam tabe languere.

2. Neque Anglicanos solum; sed cõsule Theod. Bezam *lib. de hæreticis à ciuili Magistratu puniendis*; ac reperies, cum Familianis ferè consentire & consciscere **CALVINISTAS ACADEMICOS**; quorum facilè princeps est Castallio.

LIBERTINI quoque ab iisdem proximè absunt; certe parum dissentiunt. Nam, te-

1. &c.

ste Caluino in Instru& aduersus Libertinos: *Hi totam Christi passi, mortui, Crucifixi historiam Tropicè explicans: vt nil sit aliud, Esse mortuum Christum, quam peccati in nobis mortem significasse: Crucifixum esse aliud nil, quàm veteris hominis representasse crucifixionem.* Commemoratur ibidem inter cætera; Valentinus in B lgio à Papistis Libertinorum aliquos extremo supplicio affectos, quod negarent, in cruce mortem Dominum obijisse.

AUTOR. I. At verò equibus edocti Magistris ita Libertini philosophabantur? Luthero, inquam, & Caluino, ceu suprâ liquet. Enimuerò si Lutheranis nonnullis fas, præsertim Vbiquitariis, Domini in cælos ascensionem Figurâ interpretari: Si Caluinistis licet metaphoricè exponere Christi ad inferos descensum; cum in eadē historiâ (vt benè Iosias Simlerus in vita Bullingeri aduertit) describatur Passio: quid obstat, quò minus & ipsam illam Libertini Tropicè accipere possint? Verùm apage cum Tropistis his.

2. Necessitas, Veritasque passionis Dominicæ, item & Incarnationis veræ; tum cordatè creditur; tum luculente docetur. Nam qui, qualis natus; is talis & passus est: Atqui Verus Homo natus est cum verò corpore. Vnde S. Aug. lib. 83. qq. q. 14. tom. 4. *Si phantasma fuit Corpus Christi; fefellit Christus: & si fallit, Veritas non est.* Et sic omnia ab Euangelistis enarrata Christus fictè peregrisset: sicut Raphaël Angelus apud Tobiam.

Atqui hunc in errorem cum aliquando versi essent Discipuli, Luc. vlt. *putantes se spiritum videre;* Dominus eos ad experientiam sumendam inuitauit: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa*

non habet, sicut me videtis habere. Cuius autem conueniens fuerit, non personam sed naturam hominis; non Hominem sed Naturam humanam seu Humanitatem ab Christo assumi, repetere ex S. Tho. 3. quest. 4.

Quocirca perinde fuit necessarium pati Christum verè eodem in Corpore vero, quicum natus erat: Idque, ait S. Tho. 3. q. 46. a. 1. non vlla necessitate coactionis naturalis; Non definitionis diuinæ, vt patererur; Non ipsiusmodi Christi; quippe voluntariè passus: sed ob necessitatem triplicem aliam: 1. Necessitatem naturalem; qui aliter liberari nequibatur. Ideo Ioan. 3. *Oportet exaltari filium hominis, vt omnis, qui credit in eum, non pereat.* 2. Ob suam meriti: aliter enim mereri gloriam exaltationis non poterit, nisi per humanitatis passionem: Luc. vlt. *Nonne oportuit Christum pati, & sic intrare in gloriam suam?* 3. Ob impletionem prophetiarum: Luc. vlt. *Necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis & Psalmis de me. Quoniam sic scriptum est, & Sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis.*

Aug. lib. 13. Trin. c. 16. *Hunc modum asserimus diuina congruum Dignitati: Verum ostendimus, non alium possibilem Deo d. fuisse, cuius potestati aequaliter cuncta subiacerent.* Ibid. c. 13. *Sanande autem nostra miseria conuenientior modum alius non fuit, quàm per Christi passionem.*

3. Euthychianismum esse sacrum & intestabilem, dicere: Christi carnem non in veram esse carnem veram; sed in apparentem: ac proinde Christum simulasse, se vt hominem nasci, pati, mori. Vide in mea Genealogia quest. 10. Nimirum

rum eodem prædictus reuoluitur Luthero-caluinismus hic. Contra quem Vide Bellarm. lib. 3. de Christo. c. 3. sub finem ferè. Et suprâ quæst. 35. 34. & in mea Genealog. q. 15.

QVÆSTIO LII.

An Christus in Anima etiam tota sit passus?

TRIA in homine esse distincta voluit Autor naturæ DEVS: Partem vnam animæ superiorem Rationalem; At alteram inferiorem Appetitū sensitivū: Et Corporis Sensus exteriores. Docuimus autem suprâ quæst. 33. ex D. Tho. 3. quæst. 14. & 15. sic in animæ parte Sensitiua passum fuisse Christum, vt ad Rationalem tamen dolor nil vnquam adspirat: vt pote in beatifica visione irretorto intuitu defixam, atque beatam. Hæc Fides. Perfidia quid hæretica?

I. LUTHERANA quidem expressè, quod scia, nihil: Nisi quod veritatem assumptæ Humanitatis ab negate sit visa; vt quæst. 41. reddidimus. Ex quo euidenter consequitur: 1. Christus (iuxta Luthero-caluinistas) putatitium Corpus humanum assumpsit; Ergo & Animam similiter non veram. Nam assignari nequit ratio sufficiens, cur ad Corpus non verum verâ adscisceret Animam. 2. Humanitatem totam assumptam; iuxta eosdem, non veram: patet ex ipsis suprâ; ergo nec alteram quoque partem compositi veram, sc. Animam. Iam porò: Sicut neutram partium assumptam esse Veram fingitur, ita & in neutra verè passum fuisse dici oportet; at in Corpore nec vero, nec verè perceptum esse IESVS volunt Luthero-caluinistæ: ergo pariter nec in Anima quicquam percensisse passionis dicendus est ab iisdem: Esseque debet ipsis istius Articuli Symbolici: Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus: isthuc sensus: Visus est pati, crucifigi, mori, sepeliri.

II. Rursus è contrâ: 1. Animam Christi totam verè passam sentire videntur. Quia dicunt, Animam descendere ad inferos, esse pro us emori, interire, & extinguî totam: ergo & totam potuisse Pati, cogentur asserere. 2. Asserunt, vt suprâ quæst. 16. ipsam Christi Diuinitatem fuisse passibilem atque mortalem, verèque passam ac mortuam: Quanto magis Animam

cum corpore passam extinctamque confiteri debent? Id quod vtrumque autis auisire, animusque refugit cogitare. Sic de Luthero-caluinistis ratiocinor.

DE CALVINISTIS vnus ad instar sit omnium CALVINVS, Instit. lib. 2. c. 16. §. 10. Non tantum corpore mortem Christum pertulit: Nec enim erat actum quicquam, si corpore à tantum morte defunctus fuisset: maius aliquid et excellentius in pretium redemptionis datum oportuit.

Ecquid illud tandem? Idem Harmonia in Matth. c. 27. ANIMAM quoque oportuit ream ad Dei tribunal sisti. At quem in finem & euentum? Idem Inst. lib. 2. cap. 16. & 10. Diuina ultionis sinceritatem sentire debuit; cum inferorum copiis, & æterna Mortis horrore, quasi confertis manibus luctari; & sic scelus nostrum suppliciumque dependere. Ibid. §. 12. Hoc nisi ita sit; pudenda mollities Christi fuisset; & magis meticulosus exiisset, quam plerique gregarij homines. Quid clarius?

DAVID PAREVS, postremus Caluino-Heidelbergensis Papa, in Explic. Catech. q. 37. Præcipua pars dolorum fuerunt Cruciatu Anima, in qua sensit iram Dei. Verum, Passus est extremos cruciatu Anima & corporis. 1. Carentiam, seu priuationem Summæ Felicitatis, lætitiæ, & Omnium Bonorum, quibus frui debuit. &c. 7. Grauisimos Anima cruciatu. Subiicit: Martyres alios fuisse fortiores: quia non senserunt Deum percutientem & iratum; sed reconciliatum; nec, sicut Christus, horrores mortis & INFERNI experti sunt. Hinc majori constantia, & animi presentia fuit Laurentius, quam Christus in suo lyro. Infrâ Christus corpore & Anima sensit TOTALIEM Dei iram.

GVILIEL. PERKINSVS Theologus Anglus in explic. Symboli, voce Mortuus sic verbotum. Christi mors maledicta fuit, & propterea appellata mors crucis; ac comprehendit in se primam & secundam mortem. Prima est, separatio corporis & animæ ab inuicem: secunda, est separatio corporis & Animæ à Deo. Vtraque fuit in Christo, cum vnâ cum morte sen-

tiret etiam in anima sua iram Dei, quã digni erant homines propter peccatum. Hac ad illos eum commovebat eiulatus; Desumi, quare me dereliquisti? Mox distinguit: Alios velle quoddam mortem Christus subierit primam solum: Alios quoque secundam: At hos minimum, illos minimum dicere: se tenere medium; sc. passum horrores extremos secundæ mortis; non tamen separationem à Deo.

COMMVNIS omnium CALVINISTARVM tenet, Christum Anima tota passum esse damnatorum horrores tartareos. Infrã q. 64. 51. 52. &c. 63. & Scharpius in Cursu theologico dist. 21. Genevæ impresso.

AVTOR. An verò potuit quicquam dici in Christi mortem blasphemum magis? Aitalicubi & confingit Antipapista Calvinus: lib. de necess. reform. Ecclesiæ: *Obrutum fuit Redemptionis beneficium in Papatu, & incognitum*: Sanè, inquam, omninò verum est hoc; sed quodam in sensu. Fateor, nesciuit (atque vtinam nesciret etiamnum!) ante Calvinum mundus hosce tales Calvinianos Animæ Christi cruciatus, quibus solis simus redempti.

2. Verùm, vos ego appello. Caluini affeclas: tenetis mordicus & peruiacaciter vestrum illud Axioma: *Nihil in partem Fidei acceptandum est, nisi in Verbo Scripto fuerit expresse literis consignatum*: dicite agite; eccubi vsquam in sacra pagina vel apex inuenitur, de istiusmodi Animæ Dominicæ diseruciati, aliter, quam nos suprà docuimus in q. 33?

2. Deinde, prædicant ac scribunt S. Apostoli, vt. 1. Pet. 1. *Redempti estis & liberati per Sanguinem quasi immaculati Agni: Apoc. 1. Lauit nos à peccatis nostris in Sanguine suo. Et ipsi nos, Apoc. 22. Lauamus stolas & vestimenta nostra Sanguine ipsius. Et ea nunc quidem etiam,*

Apoc. 7. *Dealbaumus in Sanguine Agni. Hocque amplius; Satanam, Apoc. 12. Vicimus in Sanguine Agni. Quocirca etiam, Col. 1. Christus nos Deo Patri reconciliavit in Corpore Carnis per mortem. In quibus, aliisque talibus nec ypo de morte vel Animæ vel Diuinitatis Dominicæ insinuat.*

3. Huc accedit; Euangelistas per schiographos meras scribere, memorare, testari corporales illusiones, conpurationes, collaphisationes, mutationes vestimentorum, flagella, spinas, claudes, fel, & acetum: &c. Animæ verò cruciatus illos, quos fingitis, sine quibus nihil adu fuisset, nusquam; nec in marginibus quidem etiam vestræ editionis Bibliorum.

4. Quid multa? Prædixit Christus, quæ erat perpassurus, Luc. 18. *Eccc, inquit, ascendimus Ierosolymam, & traditur Filius Hominis gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellauerint eum, occident eum: Ibi vestri Animæ Dominicæ cruciatus, ista damnati & perditii hominis supplicia, vbi huc sunt? Nusquam comparent; nisi eis, quibus oculi sunt Calviniani. Consule D. Tho. 3 q. 46. a. 7. 8.*

QVÆSTIO XLIII.

An Christi quoque Diuinitas passa fuerit?

LUTHERANI suprà quæst. 16. talia: *Christum passum & mortuum esse secundum non humanam naturam, sed Diuinam quoque naturam. Pertinet enim Mari & re & nomine ad Diuinitatem. Et si sola Humana natura Christi sit, passus, Christus ille vitu, nec magni pretij Saluator est: Quin ipse igit Saluator alio. Idem Lutherus To. 2. Witt. fol. 188. & in Colloq. mensal. fol. 97. 98. 99. Non credo quod Omnipotens Diuinitas sit immorta. Idem tom. 2. fol. 18. Et Musculus.*

2. His adde Pandolam Bergensem, Concord. & Formulam, in repetitione art. 9. *Simpli. iter. creatum, To-*

eam Personam, DEVM & Homine, post sepulturam, ad
 inferos descendisse. Per Totam Personam vero duas Na-
 turas intelligere se affirmat dicens, 3. *Christus non
 in cruce tantum secundum VTRAMQUE NATURAM;
 sed post mortem exanslatam, etiam in TOTA PERSONA,
 hoc est ait LUTHERVS in Psal. 16. tom. 2. Ienenfi, anni
 1517. pag. 171. Secundum Vtramque Naturam, dolores in
 inferno, damnatorum loco, vni de iustissimis. &c. 3. Simi-
 lia Schmidelinus in concione habita Augustæ, & im-
 pressa Tübingæ anno 1559. Item Æpinus in Psal. 16.
 Verba eorum recitat Iurgievicius Canon. Vilenæ. in
 libro Nulles & Nemo, fol. 20.*

II. DE CALVINISTIS nimio plus supra
 q. 16. Addere plura horret animus. Commu-
 nem tamen omnium opinionem proponit
 Scharpius in Cursu Theolog. Genevensi
 dist. 11. *Materia in qua passus fuit Persona
 Mediatoris, licet enim passus proprie sit humana
 natura; tamen ad λόγος pertinet. Tum quia
 humanam naturam sustinebat: Tum quia
 natura humana persona eadem cum λόγος est.*

III. AVTOR. Refutare tales quid
 attinet. Factum id supra est, cum ibi-
 dem; tum & alibi deinceps. Hic solum
 istud adiecerim pro auctario, ex *Bzouio
 nostro annalium anno 260. §. 12. ex Tertull.
 de prescript. c. ult. Et adversus Praxeam
 cap. 1. & Epiphano heresi 57. SABELLIUM
 Ptolomaide in Pentapoli hæresim PRAXEA
 & NOËTI Patropassianorum
 propagasse, Trinitatem negantium &
 Personarum distinctionem, eaque no-
 mina solum ad diuersos effectus Diuini-
 tatis significandos composita esse.*

Vnde in consequentiam ab eis trahe-
 batur, vt sicut Filius, ita Pater & Spiritus
 Sanctus ab illis æque dicerentur incar-
 nati & passi. Idem Noëus Ephesius,
 contemtor Scripturarum, ex seipso cõ-
 mentus est primus; seque Moysem esse
 iactabat, fratrem Aaronis. Eius hæresim
 consopitam postea resuscitauit Sabel-
 lius. Quocirca Luthero-caluitinus
 prædictus, est rediuius Noërianismus,
 & Sabelianismus Patropassianorum, si-

ue Theopaschitarum. Horum hæresi-
 os occasionem paulò repetemus altius.

Terræmotus, anno 446. incompara-
 bilis, qualem nullæ meminerunt histo-
 riæ, Orientem, præsertim Constantino-
 polim, per sex ipsos menses continuus
 ita concussit, vt in ea sola LVII. turres
 corruerint, & incolæ cum Patriarcha
 Proclo, & Imperatore Theodosio, vrbe
 deserta, in campis habitarent. Hic cum
 assiduis precibus, litanis ac ieiuniis Deo
 supplicarent; è turba raptum puerum
 ferri sublimes ex oculis; & mox sensim
 referri omnes conspicabantur. Reddi-
 tus is hominibus, Angelos concinuisse
*Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & Im-
 mortalis miserere nobis;* idque se audisse
 testabatur. Huius inde Trishagij religio
 sacra solennisque increbuit per Ecclesiã:
 vt quod effectus ipse præbarit; tanto pro-
 tinus terræ motu remittente.

Cum autem vsus canendi Trishagij
 latè per Ecclesiã manasset, Petrus Gna-
 fæus anno 483. impio illud additamento
 deprauare ausus adiecit ei; *Qui passus es
 pro nobis.* Hinc renata serpsit Theopa-
 schitarum hæresis primùm; dein & per-
 crassata vagabatur: dum magnas daret
 tragoedias, Præsertim anno 519. quando
 Eutychiani Scythiæ monachi Impera-
 torem peruerterant, ipsumque, sed ne-
 quicquam Papam tentabant: vt vniuer-
 salem facerent hæresim hanc: *Vnum de
 Trinitate passum.*

Cui Ferrandus, Carthagine Diaconus
 istis restitit rationibus assignatis: 1. *Ne
 quadam separatione intercedente, alia esset
 Trinitas; & Alius, qui vnus esset de Trinita-
 te passus.* 2. *Ne diuina Substantia fieri
 passibilis videatur.* 3. *Ne dicentibus;*

1. 3. Vnus

Vnus de Trinitate passus, inquisitor acerrimus dicat: *Quis Vnus?* Et respondentibus, *Filius*, dicat iterum: *Ergo si vnus est Filius de Trinitate, vel, Vnus est Trinitatis; filiorum est Trinitas, aut, Trinitatis est Filius.* Respondentibus, *Deus*, dicat: *Quo modo est quispiam Vnus Deus de Trinitate; cum non sit Vnus Deus, nisi Trinitas?* 4. Quia in Conc. Chalced. dictum: *Trisagion ita corruptum dicitur esse quasi panis veneno imbutus.*

Sic confutati sunt & confusi Theopatchitæ: contra quos vide *D. Tho. 3. q. 46, art. 12.* Ad quorum gregem scabiosum nostrates quoque Luthero-calvinistæ sunt aggregandi, in priscis illis condemnatissimi. Porro alia Nouatorum carcinomata tangamus; sed manu molliore.

Q V Æ S T I O L I V.

Num qui defectus Anima Dominica in Passione Christi interuenierint?

HVc repete, Lector, superiora Zytimata: vt, 14. An Deus in Christo fuerit Omnipotens? 15. An iustus? 17. Bonus, an peccator? 28. An Christus ignorax fuerit? 30. An ab anima defectuosus? 31. An verè Deus? 32. An in quibusdam culpabiliter defectuosus? *Qui bus rite memori cum animo repetitis, oportune adieceris huc subiecta; planiusque sacrilegam impietatem perspexeris Calvinianam: cum hac enim sola penè, potissimum certè, hac in re & causa Christi passi, negotium nobis intercedit. Serpentinum igitur caput si retexero conditum; hoc ipto mecum censebitis refutatum, atque contritum.*

Ad duo autem potissimum capita Calvinianas de Christo Patiente blasphemias reuocabo: ad Defectus animi, & Peccata Animæ Christi.

DE DEFECTIBVS ANIMI in Christo Patiente. CALVINVS in Ioann. 12. *Christus animi mollitie mortem, quam caelestis ei decreti imposuerat necessitas, refugit.* Idem in Matth. c. 26. v. 39. *Eternum Patris consilium resecudi postulauit: quantum in se fuit, Mediatoris sui in uncto diuinitus munere defungi renuu & detrectauit.*

2. Et in his omnibus non contentus, ad prauas mentis cogitationes in vocem, velique abruptum concepta animi elisit. *Nam Ego, ait ibid. abruptum hoc fuisse votum facere, non querimoniam.* Et infra: *Metuperculsus, & anxietate constrictus fuit, vt necesse fore, propter violentos tentationum fluctus alterius voti quasi vacillare.* *Hæc ratio est, cur mortem deprecatus, mox sibi Frenum inijciat, Patrisque imperio subiciens, votum illud subito elapsuro Castiget a Renocet.* *Non fuit igitur Christi hæc mediata oratio; sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit; cui statim addita fuit correctio: Eadem vehementia præsentem caelestis Decreti Memoriam illi abstulit.* *Ibidem: In primo voto apparet placida illa moderatio, quam dixi: quia Mediatoris officio defungi renuit.* Ita ille Archilogus de Christo.

Hanc verò finitam questionem vt lectori probabilem efficiat; ad infinitam ceulust transferendam. Sic igitur CALVINVS idem Instit. lib. 2. c. 8. §. 58. & 59. *Sunt enim vel primi Motus, (vt nihil de dictis factisque dicamus) directè ultimi mandati prauaricationes. Transgressores constituimur Legis, quibus semper incumbit Dei maledictio, simul ac desierium nos aliquod pupugit.* 2. Pet. MARTINVS in Rom. c. 7. Comment. eidem suffragatur alacriter.

3. BVCERVS in Colloq. Ratisbon. pag. 622. ait: *Mortis iudicio ne leuissimæ quidem cupiditates eximuntur: Aeterna à lege condemnantur.*

namur, seu ad contrarium afficimur; aut eius leuissima cupiditate titillamur.

4. BEZA in 1. Ioan. c. 5. v. 16. suum & ipse calculum adiicit libenter. *Minimi mali qualiscunque cogitatio milles æternam mortem promeretur.* Subsume: Quantum igitur Christi hic peccatum?

5. Postquam verò CALVINUS in *Matth. c. 26. v. 39.* abruptum Christi votum affirmasset; mox ibidem docet, fidelium preces non semper æquabile temperamentum seruire; sed implicitas atque perplexas secum aliquando configere.

AUTOR. Verumenimverò ista, inconsiderata Desideria, ab *upta vota, Vacillationes, Alternationes, subita, immediata orationes, doloris impetus.* &c. ista inquam, dignitate Christi prorsum indignissima sunt, caduntque in peccatores solos, originali veterno deprauatos de quibus nos *suprà quæst. 33.*

I. Age, nonne *Isa. 51. passus est, quia voluit?* Qui igitur liberè mortem adiit, liberè mortis horrorem oculis obuersari voluit; Idem liberè quoque ac meditate dixit: *Pater mi, si poss. est, trans. &c.* Hocque dicendo minimè celauit naturalia pathemata Sensitiui Appetitus, sensuumque exteriorum; interim ab ijs immuni stante Ratione, atque beata.

II. Ergo voluntate prius Naturali abhorrebat naturaliter à morte, vt Verus Homo: *si possibile transeat:* At voluntate Deliberata eam libens subbat: *Non sicut ego naturaliter volo, sed sicut tu vis,* & ego tecum iuxta deliberatè. Ita Christus liberè tristabatur, naturaliter quidè horretendo, at deliberatè ad eundo. Sic quemque pium decet; docetque S. August. lib. 10. Confess. c. 23. *Iubis nos, Domine, ea tolerare; non iubes amare. Ne*

mo, quod tolerat, amat: Etsi Tolerare amat. Sic, sic duas inter voluntates illas Domino placuit fluctuare, vt vero homini ac passibili; sic Mediatoris officio defuggi; naturaliter, supercedendo; deliberatè, exequendo.

III. CALVINUS ipse hanc persensit doctrinam nostram, planeque confitetur: *Cum dictum fuerit, rectè compositos fuisse omnes Christi Affectus,* (sic enim ad *Matth. c. 6.* dixerat) *Christus communem nobiscum habuit Sensum; non autem Appetitus in compositos.* Idem in *Matt. c. 26. v. 37.* *Christum mansisse, ait, compositum ad veram temperantia regulam.* Quo igitur modo nunc seips. m. corrigit? Respondet: *Sic affectum suum subigit in obsequium Dei, quasi modum exceperit. Certè in primo voto non apparet placida illa moderatio. &c.* Et tantò grauius Dominum accusat. Nec A postata Iulianus tantum ausus in Christum fuit.

IV. QUÆRO: Si quæ insit Christo inconsideratio; quæ vera isthæc talia? *Cibus meus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me. Ego non veni, vt faciam vol. meã; sed. &c. Ego sum Pastor bonus. B. P. animã suam p. p. o. s. Propterea diligit me Pater, quia ego pono animam meam. Ego, que coram illo placita sunt, facio semper.* Hæc non sunt detrectantis officium Mediatoris.

RESPONDEO, ait Calvinus ibidem. *In eo nihil fuisse vitij, quòd obiecto mortis terrore, simul oblata est caligo, vt aliis omnibus omisissis ad votum illud profiliret.*

AUTOR. AT ad eò nihil hic excusat Dominum, vt etiam infanda duo affingate eidem: *Timeam mortis, & Caliginem.* Nihil improuisum Christo, nouum ac repentinum nihil, præcognita omnia, præter experientialem notitiã.

Quò

Quò detestabilior illa vox Caluini est: Vehementia doctoris presentem celestis decreti memoriam illi abstulit; ut non reputaret in ipso momento se hac lege missum esse humani generis Redemptorem.

V. Pugnania loquitur Calvinus, Deo memoriam ipsi auferente. Nam in Matt. 26. obiectum mortis timorè abstulisse mentem Christo loquitur ac memoriam officij: At in Luc. c. 22. v. 42. acerrimè contendit; Christum intèssimè de metu & horrore diuinæ maledictionis cogitasse, ac deprecatum fuisse.

VI. Desperat causam Calvinus de mique ipse dicens in Matt. c. 26.

Neque hic subtiliter disputare necesse est, An illi obrepere potuerit salutis nostræ obliuio. Quia hoc unum sufficere nobis debet; cum in mortis deprecationem erumperet, de aliis non cogitasse, quæ viam clausissent, scilicet, deprecationi mortis. Ergo obrepit obliuio.

Ideo sibi obiicit ipse, quæsito scilicet, effugio: Si quis excipiat; Primum motum, (quem frenari, antequam longius excurreret, oportuit) non fuisse temperatum, ut decebat. Respondeo, inquit, non posse in hac natura nostra corruptione perspicere affectuum feruorem cum temperie, qualis in Christo fuit. Sed hunc dandum esse honorem Filio Dei; nec eum aestimemus in nobis.

AUTOR. AT tecum ipse pugnas, Caluine. Negas, intelligi Perspicere posse affectuum feruorem cum temperie. Quomodo igitur affirmas, quod non intelligis ipse? Ecquid culpas Christum in eo, quod non perspicis? Quomodo sententiam hanc Euangelistæ exponis; quam perspicere nequis? Cæcus, duxque cæcorum es: ut versus in sententiam reprobum reprobus.

MANET itaque, IESVM I. Nec in consideratum prorupisse votum (sic enim

Sapiens non fuisset.) 2. Nec correctione dignum aliquid dixisse: (sic enim peccasset.) 3. Nec preces non meditas obtulisse Deo: (sic enim temerarius foret.)

4. Nec vocem vi doloris extorsam profudisse: (sic enim appetitui suo dominari nequiuisset.) 5. Nec placida unquam moderatione caruisse: (sic enim passionibus vitiosis, quæ rationem anteuertunt, obnoxius egisset.) Hactenus de impostura Christo obliuione sui ac inconsiderantia: (de Ignorantiâ suprâ.) Porro de Peccatis eidem affectis disquirendum est.

QVÆSTIO XLV.

An Christus Passurus de salute sua Dubitavit, vel sibi Triuerit?

CALVINISTÆ, in hortu dubitasse; in cruce Dominum desperasse; blasphemant. Ideo

CALVINVS in Galat. c. 3. ita sceptice Christus verè reus Maledictionis aeternæ peccator fuit. Idem in I. Cor. c. 5. Quomodo sumus iusti coram Deo? Certè, ut Christus PECCATOR Iustus fuit.

AUTOR. Ita vniuersim iste Rhamdamantus. At ordine nos; ac primum de hortensi Peccato? dein, de Cruciatu, quæst 46.

DE HORTENSI DELICTO Domini. Capit pauere, & sedere, & manuum esse. Quia locus hic Arianis fauere, Christianique derogare Diuinitati videbatur, simul & Charitati; pro nobis liberandis patendi mortem, qualem plures adire intrepidè martyres: Idcirco eum SS. Patres diligenter exposuerunt; tametsi aliter alij variè diuinando.

AT CALVINVS, eiusque sequaces, locum hanc; non de mortis temporibus hortore; sed de aeternæ horrore supplicioque nil exhor.

exhorruit interpretari: Ipsi huc verba reddamus noua hominis noui, seu portenti: certe nulli retrò hæresiarcharum vsurpata.

1. Unde, inquit, in Mat. c. 26. v. 37. Christo moror, & anxietas & formido, nisi quia in morte tristis aliquid & magis horribile concepit, quã separationem animæ & corporis? Pauloque post: Non mortem horruisse simpliciter, quatenus transitus est è mundo: sed quia Formidabile DEI TRIBVNAL illi erat ante oculos. Quare nihil mirum, si horribilis exitus abyssus, metu & anxietate duriter eum cruciauit. Rursum ad illa ibidem v. 38. Tristis est anima. &c. Animum Filij Dei mors per se non cruciasset; nisi eum DEI IVDICIO sensisset sibi esse negotium.

2. Deinde ad hæc: Pater si vis, &c. QVÆRITVR: Quid orando Christus fecerit? Apostolus ad Hebr. 5. dicit, exaudatum fuisse à suo patre, (sic enim legi vult; non pro Reuerentiã sua.) Id porro non quadraret, si mortem simpliciter timuisset Christus: Quia ab ea liberatus non fuit. Unde sequitur, Grauioris mali timore ad deprecandum mortem fuisse adactum. Nempe cum IRAM DEI sibi propositam videret, quatenus ad eius Tribunal, totius mundi peccatis oneratus se sistebat; necesse illi fuit, Profundũ Mortis Abyssum exhorrescere.

3. Mox dicit huius horroris certum argumentum, ait, Sudorem Christi sanguineum fuisse. Si cui enim mortis timore hoc contingat, pifillo ac muliebri eum animo esse dicemus. Hæc ibi, & in Luc. 22. v. 42. Luculentius verò blasphemiam hanc, in Iustis. lib. 2. cap. 16. §. 10. &c. explanat, vt quod Christi horror in horro fuerit descensus eius ad inferos exordium. Tunc enim ait, cum inferorũ copiis, & æterna Mortis horrore confectis manibus luctatus, diros in Anima cruciatus Dammati ac perditis hominis pertulit: tunc pœnas omnes, à damnatis expectandas in Anima persoluit: Hoc vno excepto; Quod non poterat in illis detineri.

4. Tunc Christus orauit, non vt immunis esset à morte; sed ne absorberetur, vt Peccator: Quia formidabilem illam abyssum sentiebat, se

à DEO derelictum & alienatum esse: Omnia Irati Dei signa expertus est; Maledictionem & Iram Dei timuit. In quo timore diros & horribiles cruciatus perpessus fuit, videns SE AD TRIBVNAL DEI REVM STARE, nostrã causã, &c. Hoc nisi ita sit, Pudenda mollietas Christi fuisset; & magis meticulosus extitisset, quam plerique gregarij homines. ibidem §. 12.

II. Cæterum NON hic per omnia CONVENIT inter felse CALVINISTIS. I. CALVINVS enim & BEZA pœnas has pertulisse Christum existimant Ante mortem, cum in cruce clamauit: Deus meus, Deus, &c. 2. Alii apud Fulconem, in defensione Translationis Bibliorum, & Latimerus Anglus, etiam post mortem aiunt, eas ipsum in inferno expendisse. Quo de nos inferius disceptabimus.

III. LVTHERANI in vtroque consentiunt. I. CONCORDIÆ FORMVLA, (Pandora Bergensis illa, an Lupa?) in Repetitione art. 9. sic loquitur: Simpliciter Credimus TOTAM PERSONAM, Deum & Hominem post sepulturam ad inferos descendisse. Per totam autem Personam duas se Naturas intelligere asserit.

2. LVTHERVS in Psal. 16. Tom. 2. Ienensis, anno 1557. pag. 181. Secundum vtramque Naturam dolores in inferno, damnatorum loco, verè sustinuit: Ignem infernalem expertus est: Gehenna gustauit flammis: Damnatorum pœnas pertulit. Hæc est variata & copiosè loquens phrasologia partim Luheri, partim Schmidelini in concione habita Augusta, impressa Tubingæ, anno 1559. partim Epini in Psal. 16. Sic & Melanchthon in Locis Commun. c. de Filio: Brentius Comment. in Act. cap. 2. & in lib. de Christi Maiestate, parte 2. &c. Communis igitur blasphemia hæc est Luthero-caluinistis censenda.

AUTOR. Permisceant illi hortẽsem horrorem horrori cruciario; ego non illud egerim. Audiuius de hor-

K tenſi

tenſi; hunc quoque in præſens diſcutiamus: de Horrore in cruce ſingularim inferius. Tria autem conſpicor explicanda: 1. Quid Chriſtus timuerit, ac deprecatus fuerit? 2. Quomodo? 3. Quare? I. OB MORTEM TEMPORALEM ſolam inſtantem Chriſtus fuit mœſtus, Patrem orauit, agonizauit. I. De Mœrore; *Triflis eſt anima mea uſque ad mortem*, id eſt, ad eò, vt à morte parum abſit temporaria illa, de qua prius dixerat: *Va homini illi, per quem tradetur*, ſcilicet ad mortem.

2. Quid deprecatus fuerit, liquet: *Transfer à me calicem iſtum*: de quo ſcilicet Petro dixit: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non uia ut bibam illum?* Non intellexit in Calice Iram & Maledictionẽ Dei; Quia tunc iſta, *Non mea voluntas fiat, ſed tua*, ſignificarent, voluntatem Patris fuiſſe, & ei ſe Chriſtum conformaſſe, vt Iram Dei incurreret, eaque ceu peccator abſorberetur, vt gehennam pateretur, Deus autem non uult mortem peccatoris. &c.

II. QVOMODO Chriſtus mortem deprecatus eſt?

I. *Voluntate Naturali*, inquam; non Deliberatã: qua de nos in quæſtione præcedenti. Affectus enim habuit Chriſtus humanos ac naturales; ſed non, vt in nos, inuoluntarios, aut rationem præuertentes: liberè eos in ſe ſuſcepit, quantum, quando, quoties uoluit: teſte *Aug. tract. 49. in Ioan. & lib. 14. Ciuit. Dei cap. 9. Gregor. Moral. lib. 3. c. 13. Hieron. in Matth. c. 26. Sic Ioan. II. Infremuit ſpiritu, & turbauit ſe ipſum. Sic, quia uoluit, cepit conuertiari & Mæſtus eſſe.*

2. *Voluntate Deliberata*, quæ poenas ac-

mortem cum Circumſtantiis, (ſc. opere obedientiæ, redemptione mundi, merito, &c.) atter dit; eas prorfus alacriter optauit, acceptauit &c. Vide ſuprà.

III. CVR MORTEM exhorruit Ieſus? Corn. Ianſenius aſſert CAUSAſ quatuor. 1. Paſſionis generalitas; quæ in omnibus, in quibus, pati homopotẽſt eſt paſſus. 2. Paſſionis qualitas, quæ eſt Crucifixio. 3. Complexionis nobilitas; cui dolores erant ſenſibiliores. 4. Doloris puritas, omni eũ cõſolatione deſtituit. Adde: Futurorum præſentia, & Patientis Dignitas. Vnde Hebra. *Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem. Item peccatorum ingratitude; Ioan. 10. Multa bona opera operatus ſum inſer uos, propter quod eorum uuluis me interficere.*

Timor autem maledictus ille Caluſtianus, in Chriſtum nequaquam cadebat; iuxta Pſal 15. *Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper: à dextera eſt mihi, ne commouear.* Non igitur de ſalute ſua timuit ſibi Chriſtus, minus dubitauit: de quo nunc ſatis; inferius pluſcula. Porro de deſperatione.

QVÆSTIO XLVI.

An ſalutem ſuam funditus deſperarit IESVS?

LUTHERO-CALVINISTÆ pertinaciter affirmant.

LUTHERVS in Collop. menſal. fol. 102. b. *In agonia ſua neſciuit Chriſtus an pater ſuus cœleſtu Dnm eſſet, an diabolus. Hac tentatio expreſſit et ſudorem ſanguinum.* Nicolæus Gallus, apud Andræam in Fidei Lutheri cap. 4. *Chriſtus non ſolum ſub Pontio, ſed etiam ſub diabolo & matre eius in inferno pati debuit.*

LUTHERANI quædam, vt M. Lanchthon in *Lectione Commun. cap. de Fide*; bis dicit, Chriſtum ſuſcitatum grauiffimè cum tentatione de ſui abiectio.

BRENTIVS in Actoz. c. 2, ait dilectè: Chriſtum de-

locus inferni passum. Idem lib. de Mact. Christi, part. 2. nihil ferè docet aliud, quam Inferos non esse locum aliquem certum; sed statum damnatorum. Immo addit; Pbiq; esse inferos, ubi sunt impij qui tentantur de aeterna sua damnatione. Sed & in alijs capitibus idem Calvinus 22. unct.

CAVLINVS lib. 2. Instit. cap. 16. § 12. conqueritur quidem: Hic Nebulones quidã, licet indocti; malitiã tamen magis, quam inscitã impulsis, clamitant: Me atrocem facere Christo iniuriam: Quia minime consentaneum fuerit, Eum de Anima salute timere. &c.

AVTOR. Audiamus igitur pronũciata ipsius verbis totidem; & de iniuria, sc. liquebit.

I. Sicille Goliath: in Matth. c. 27. vers. 57.

In morte Christi Desperatione plenum occurrit spectaculum. Idem in Ioan. c. 14. vers. 1. In morte Christi nihil est, quam extrema Desperationis materia.

2. Adhuc ne quereris de nebulonũ iniuria? An non ipse tibi nequam es Calvine? Ipse dixisti, in epist. ad Gal. c. 3. Christus verè peccator fuit, qui pro meruit eternam maledictionem.

Nimium hoc, quam horribile; sed blasphemum; sed Calvinisticum.

3. Perge negare Cayn Calvine, trucidator Christi. Tu dixisti; Instit. lib. 2. c. 16. §. 10.

Christi diros in Anima cruciatus Damna- ti & Proditii hominis pertulit.

Si pertulit pœnam; quæro ob culpã, an per innocentiam? Profectò illud quidem justè, vt vis culpabilem: at si hoc; iniuste.

Perge conqueri, iniuriam irrogari tibi, de facta acta iniuria Christo. An non hæc iniuria est atrox, gehennæ addicere Christum? Tu addixisti.

Nam doces impiè; Instit. lib. 3. c. vlc. Et in Pŷchopannychia: Nihil aliud esse damnatorum pœnas, quam terrorem & anxietatem cõscientiã cogitantis, Deum esse iratum sibi ac inferum.

At de Christo scribis, Inst. lib. 2. c. 16. §. 11. cum salutis minimè securum fuisse. Christus ergo, ais; cum lachrymis & clamore valido orãs à Motu Suo exauditur: Non; vt à morte sic immensus; sed vt Non Absorbeatur, vt peccator: Quod illic personam nostram gerebat.

Ergone, inquam, idcirco Deus cū Ira Filium suum dereliquit sic, velut alium quemque delerit peccatorem? Ita quidem sentit Calvinus, cum protinus subiungit;

Et certè nulla potest fingi magis formidabilis abyssus, quam sentire te à Deo Derelictum. & Alienatum: Et, cum inuocaueris, non exaudiri. Perinde ac, si in tuam perniciem ipse conspirasset.

Atque hanc talem tribuit cogitationem Christo Calvinus: Et talis est damnatorum pœna. Fitne igitur adhuc iniuria Calvino, vt qui iniuriam inferre dicatur Christo, tanquam desperato, ac pœnas damnatorum perpeffo?

Sed vide serpentis ingenium, vt veris falsa permiscens concludat, ibidè; Tria dicit:

1. Itacum diaboli potestate: Verum hoc:
2. Cum mortis horrore: Certum & isthoc: 3. Cum inferorum doloribus; (Hoc b' asphemũ) manus conferendo factum est, vt referret de illis vicloriam.

5. Atque ne quisquam ambigat sentire Calvinum ac docere; quod Christus vere statum damnatorum in Orco pertulerit; tale restatur istis; Instit. lib. 2. c. 16. §. 10. Diros in Anima cruciatus damnati ac proditii hominia pertulit.

Clara & certa isti ista. Idem in Harm. ad Matth. 27. Deus meus. &c. Videmus, ait, Christum sic ex omni parte vexatum fuisse, vt DESPERATIONE obrutus, ab inuocando Deo abfisteret; quod erat saluti renunciare.

Rationem dat alibi: Quia nos ob peccata obnoxii eramus damnationi: at nostram

K 2 Chri-

Christus personam sustinebat: ergo pendere debita nobis omnia debebat: in quibus desperatio. Ita Inlit. 2. c. 16. §. 10. Ex propheta retulimus, fuisse propter scelera nostra à Patre percussus. Quibus significat, in locum sceleratorum, Sponsorem, Vadem, adeoque infar rei submissum, quod dependeret ac persolueret OMNES, quæ ab illis expetende erant. pœnas. Vno hoc excepto, Quòd doloribus mortis non poterat detineri. Ibid. §. 11. Manu Dei percussus, OMNIA irati & punientis Dei signa expertus est: Ergo & Desperationem. In Catechismo patuo quærit: Quomodo fieri potest, ut Iesus Christus in tali fuerit Damnatione? Respondet: Non in ea fuit, ut in ea permaneret.

BEZA in Matth. 27. Iesus in inferorum gurgitem immersus ciulat.

PERKINSVS Anglus Theol. in explic. Symboli: mitigat ista. Cum dormit homo, tū non separata est anima à corpore: sed velut mortua quiescit, nec animaduertitur. Sic conquevit Deitas, nec suus in Humanitate exeruit vires: Atque ita deserta videtur Humanitas: Deus mi, Deus mi: Hæc sunt verba Fidei, aut fœi in Deo. Cur me deseruisti? Videntur fuisse verba diffidentia: sed non sunt: gemitat tantum ob magnitudinem supplicij. Ex quo Religionem non in sensu consistere discimus; sed in Fide. Dissimulat sui Caluini excusationem; statuitque propriam expositionem: quam tamen hodie plerique Caluinistarum tenent fere communem.

AUTOR. I Blasphematur Calvinus & Complices sui. I. Quia Christus non pertulit pœnam Damni, id est, priuationem visionis beatificæ: ergo non OMNES pœnas luit damnatorum. Fuit etiam ante passionem contemplator Essentia diuinæ, id est, in statu beatitudinis: at hic est immutabilis: ergo & in passione, & post hanc persistit in illa. Non ergo desperavit vnquam: 2. Non desperavit in cruce: I. Quia Voci, Deus

meus, &c. subiunxit hanc: Pater, in manus tuas. &c. 2. Beatitudo est vita æterna, ergo amitti nequit: ecqui desperavit igitur Dominus?

3. Quia post illa, non desperantis, sed Admirantis derelictionem tantam, Deus meus, &c. continuò subiungitur Pla. Longe à salute mea Beatitudinis, verba Delictorum meorum, quæ scilicet in me suscepisti ob quæ, ut corpus & anima sensitiua, sic & Verba mea sunt plena doloris. Vnde I. Pet. 2. Peccata nostra ipse portauit in Corpore suo super lignum: nō in Anima Rationali.

4. Quia Lutherani ob hæc talia Caluinianos dirè exagitant: certè permouerunt & Heshusium, apud Schlüsselburgium Theol. Calu. lib. 1. c. 6. ut tragicè exclamaret: Calvinista non tantum Deum transformant in diabolum: quod sine errore vix cogitari potest: Sed Christi Meritum ita etiam eleuant, ut digni sint, qui etiam infra inferos ablegentur. Horribilis accusatio hæc: quæ multum quoque negotiū facessit Bezæ, in Absterfione calumniarum Heshusii. Sed absque successu. Plura vide infra q. 48. & 49.

Q. V. Æ. S. T. I. O. XLVII.

An, qui Salutem amiserat, Fidem quoque perdiderit Iesus?

CALVINVS quidem, ut supra quæst. 29. adnotauimus; tria Christo tribuit quoad Fidem. I. Fide, ait, ut alius homo, fuit pradius. 2. Fidem eius restà Satanus aggressus est: Sed Fide retinuit sibi propitium Deum. 3. Fidem inconcussam in tentationibus, illam in Passione conseruauit.

AUTOR. Primum est hæreticum; merum indicans Hominem esse Christum. Alterum est falsum: nam Obediens fuit

fuit Patri usque ad mortem. Tertium hic qui ait; ipse negat alibi.

Verè hoc quidem; sed non benè. Verè, cum Orthodoxis; vt feci liquere supra quæst. 29. Nam Fide Christum vacasse, pro eiusdè Honore Diuino asserimus maiore ac gloria: Quòd ita neceffe factu intelligimus.

Non benè autem negat idem Calvinus; quia ad iniuriam Christi negare conuincitur, 1. Nam, si qua Fides infusa inhaesisset Christo, ipsam fuisse eandem planè cum Christiana oportuit; cum vna solum esse vera debeat: Atqui verò de nostra Christiana sic Calvinus in Matt. c. 16. v. 21. ait:

Non reperit Fides nostra in Cruce, quo se sustentet vel erigat: Ad eò in ea nulla fuit.

Ergo. 1. Gal. 5. Euacuatum est scandalum Crucis? At infidelibus Iudæis, est scandalum, 1. Cor. 1. Gentibus autem, & peregrinantibus Hæreticis, stultitia est. Ideò Calviniana fides nihil in cruce reperit.

2. Ecce contraria, per antitheses huc inducam, syllabatim collectas, & transcriptas ex CALVINISTIS hac super re.

I. BEZA in Confess. fidei Geneuenf. c. 4. §. 20. Velsola Fidei Scintillas de salute securus reddis. Similiter CALVINUS Inst. lib. 3. c. 2. §. 19. Cura primum vel Minima fidei Gutta mentibus nostris instillata est; iam facilius placidam certo intuitu incipimus contemplari. Age, totum illud caput pellege sis, cui licitum ac libitum.

At è contrà CALVINUS; (hic semel pro semper singulos allegabo) in Harm. in Mat. c. 26 & 27. Inst. lib. 2. c. 16. §. 10. 11. 12. Beza in Match. ibid. & in epist. ad Hebr. 5. v. 7. Marloratus in Psal 22. Christus ita se sentiebat à Deo esse relictum, quasi in eius conspirasset perniciem: Torquebatur anxietate conscientia, ac si insensus ej esset Deus. Vbi hic fides Christi?

II. Antithesis.

BEZA; Calu. Fidei guttam qui habent, de sua salute securi sunt. At è contrà Calu. Beza, Mar. Christus metuit, ne absorberetur, vt peccator: ne malis obrutus succumberet: Profundam mortis abyssum exhorruit. Hic vbi fides Christi?

III. Antithesis.

CALVINUS, BEZA: Fidei guttam qui habent, ijs per Sp. Sanctum obfignatur, & reuelatur de Dei benevolentia certuudo. At è contrà, iisdem, Christus Dei consiliorum ignorantem adscribere sibi non veretur: & elapsa Desperationis voce id palam testatur. Hic vbi fides Christi?

IV. Antithesis.

CALVINUS, BEZA: Fidei guttam qui habent, confidenter Morti & diabolo insultant. (Ex fide enim Apostolus deducit audaciam) At è contrà (iisdem) Christus inops consilij, horrore diuina maledictionis percussus & propè attonitus fuit: in vno Dolore ita occupatus, vt nihil cogitaret aliud; Sic desectus fuit animo, vt urgente necessitate coactus fuerit clamare desperabundus, Deus meus, &c. Non fide vtrique aut theatricè, sed verè. Desperatione denique obrutus, ab inuocando Deo desinit. Hic vbi fides Christi?

Et tamen Calvinus clamat: Christus illam in Passione fidem conseruauit. At è contrà, Christus in omni vita sua ab Fide, vt debuit, vacauit.

QVÆSTIO XLVIII.

An desperando salutem peccatoris ius? *vsq; Iesus?*

CALVINISTAS in primis sua ipsorum scripta & commenta probant esse Antitheitas, Tritheitas, Autotheitas, Mylotheitas, Theomastigas, actantum non Atheos. Eos verò dicere ac facere peccatorem Deum & Christum eius, vt proprium ijs, ita & solenne est. Vide sup. q. 17.

K 3

O B.

OBIICIT Caluino Bellarminus, *lib. 4. de Christo c. 8.* vnde transfumfi sequentia. Si Christus emisit verba desperationis; certe videtur grauissimè peccasse. Quomodo autem à peccato per peccatum nos redimere potuit?

RESPONDET Caluinus: Christum emisisse verba desperationis, & timuisse de sua salute, quantum ad sensum carnis; tamen nunquam fuisse destitutum Fide & Spe in Deum: quæ illum erigebat contra tentationem desperationis. Nam etsi dixit: *ut quid dereliquisti me*, quæ sunt Verba desperationis: Tamen etiam dixit: *Deus meus, Deus meus*, quæ sunt verba Fidei, & Spei. Sed verba ecce ipsius Caluini in *Matt. c. 27. Sed* **D**ICES, *absurdum videtur Christo elapsam esse desperationis vocem.* **S**OLVTIO facilis est: *Quanquam Sensus carnis exitum apprehenderet; fixam tamen stetisse Fidem eius in corde.* Scilicet, vt allata docent Anthiteses. Et infra. *Quòd satis clarè patet ex duobus querimoniis membris.* Nam antequam tentationem exprimat, prafatur se ad Deum confugere tanquam Deum suum. Rursus infra: *Cum desperatione luctatus est; non tamen victus.*

AVTOR. Sic verbo quidem purgat à peccato Christum; at non re vera. Vnde eum dicere ac facere Iesum peccatorem, sic à Bell. constringitur.

I. Christus verè pertulit statum damnatorum; iuxta Caluinum *Instit. lib. 2. c. 16. §. 10.* *Dixos in Anima cruciatus damnati ac perditu hominis pertulit.* Et ibidem. *Propheta in locum sceleratorum Sponsorem ac Vadem, adeoq; instar Rei submissum, qui dependeret ac persolueret omnes, quæ ab illis expetenda erant, pœnas: Uno hoc duntaxat excepto, quòd doloribus mortis non poterat desineri.* Idem excipit in *Catechismo patuo.*

AVTOR. **A**T contra: Pœna damnatorum includit essentialiter desperationem salutis; sicut felicitas, certitudi-

nem salutis nunquam amittendæ. Spes autem cum desperatione consistere nequit: Ergo Christus vel simpliciter desperauit; aut verè non pertulit damnatorum pœnas: ac proinde (iuxta Caluinum) nos non liberauit.

II. Christus emisit verba desperationis Vel deliberata voluntate: Ergo tunc verè desperauit, & peccauit: Vel non deliberatà: Ergo fuit in Christo passio inordinatio, præuenientium rationem. **A**T hoc est contra Caluinum, qui ait, *Instit. l. 2. c. 15. §. 12.* *Christi naturam fuisse perfectam, & nullam in eo passio inordinationem.*

III. Cogitari sat nequit; quomodo eadem in sententia sit pars prior deliberata Fidei; *Deus meus*: altera indeliberata desperationis, *Quare me derel.* Tamne imperfectus Christus, vt non posset ex fide pauca verba continuare? *Nis*, ait, *doloris extorsit.* Et nunquid non dolebat cum diceret, *Deus meus*? Cur ergo & ista non sunt extorta?

IV. Caluinus in *Pl. 22.* dicit ista, *Deus meus esse correctionem horum, Quare me derel.*

AT quis vnquam aud.uit correctionem præponi errori? sequi hunc illa debet. Non igitur verba illa exciderunt indeliberatè; ideoque deliberatè Caluino desperauit Dominus, & peccauit.

V. Christus de salute desperauit Caluino *Instit. l. 2. c. 16. §. 12.*

AT eidem, *lib. 3. Instit. c. 3. §. 16.* dubitare de salute sua est peccatum contra virtutem Fidei. Ergo Christus contra fidem peccasset.

DICIT, *Instit. l. 3. c. 2. §. 17.* in Christo non fuisse dubitationem deliberatam; sed à tentatore immisam: Sicut fideles cum fide patiuntur tentationes.

RESPON. Dicit etiam *ibid* §. 18. Eas dubitationes, licet non extinguant fidē, oriri tamen ex imperfectione fidei, quæ est diffidentia morbus. Ergo vel isto laboravit Christus. Hactenus euidenter ac fortiter Bellarminus.

QVÆSTIO XLIX.

An suam Calvinista de desperatione blasphemiam propugnare nitantur?

CALVINVS haud segniter tela moeuctque, jactique varia: sed ficulnea. Reddam compendio.

I. Isa. 53. *Videmus eum percussum à Deo: Ego irato.*

RESPON. I. Deus permittit eum percuti; ex charitate; non odio vel ira. Rom. 8. *Proprio Filio non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ut Abraham, Genes. 22. quem amabat, Isaacum duxit immolandum. 2. Morte temporali percussus ait S. Hieron. & Patres; non æternæ damnationis, ut fingit Calvinus. 3. Figmentum Calvinus est, ab irato Deo percussos pati pœnas inferni. Hic enim *multa flagella peccatorum sunt*: non tamen infernus est.

II. CALVINVS Isa. 53. *Correctio pacis nostra super eum*: Ego luere debuit, quæ merebantur peccata nostra, scilicet gehennam.

RESPON. Tunc æternum luere deberet. At sicut Christi poena temporalis satisfecit pro æterna nostra; sic & corporalis poena Christi, pro nostra animarū. Itaque corporum simul & animarum Redemptor est.

III. CALVINVS. Aut infirmior fuit multis martyribus, & latronibus Christus, aut non solum timuit corporis mortem, sed & animæ periculum.

RESPON. Timorem hunc S. Patres

variè interpretantur; nullus verò ad Christi desperationem, ut Calvinus. 2. Christus timuit voluntariè, non coactus; cæteri hominum inuiti timent: Si que non timeant, fit ob inditam eis vel à Deo consolationem, vel à dæmone obstupescationem, aut aliter: at Christ⁹, quò copiosa esset redemptio, nec sensum suū obstupescit; & Consolationem suspēdit, & mentem volens in tormenta intendit. Vnde Aug. tract. 49. in Ioann. *Non est dubitandum, eum non animi infirmitate; sed potestate turbatum.*

IV. CALVIN. Videtur Christus non potuisse in hæc, *Deus meus. &c.* prorumpere; nisi Deum, ut iratum, apprehendisset.

RESPON. Derelictionis fit mentio, non iræ. Humanitati autem subtraxit se Deus citra culpam Christi: Vnde clamat Homo: *QVARE ME. &c.* q. d. causa est, non culpa, in me.

V. CALV. Actor. 2. *Quem suscitavit solutus doloribus inferni. &c.* Ego.

RESPON. Græcè est *ἡ δαμάτω*, id est, mortis, scil. destructæ; ut esset porro immortalis. Latine est rectius *Inferni*. Aug. epist. 99. dupliciter exponit istud, *solutus dol. inferni*: 1. id est, irritis factis: *Quomodo solui possunt laquei venantium, ne teneant; non quia tenuerunt.* 2. Id est, non quibus ipse, sed alii tenebantur, quos norat liberandos Iesus.

VI. CALV. Heb. 5. *Preces. &c. offerens, exauditus est pro sua reuerentia*: pro quo legit Calvinus, *à suo metu.*

RESP. Græcè est *ἀπὸ τῆς ἐυλαβείας* & significat Reuerentialem metum, id est, pietatem, religionem: Teste ipso Beza negante significare *metum pænæ*: Sic & Erasmus; Sic ante omnes, SS Patres græci.

AUTOR. S. Hilarius ita contra Caluinum ait, lib. 10. de Trin. *Lazarus in Abraham sinibus letante, in infernum chaos Christus timere? Hæc stulta atque ridicula sunt.*

2. *An tibi metuere infernum credendus est, dicens latroni: Hodie mecum eris in paradiso? 3. Dominus communionem ei paradisi pollicetur; tu Christum in inferis sub pœnali tortore concludis, Caluine?*

1. Conuociferetur jam Caluino suo Beza in Matt. c. 26. & 27. in Luc. c. 22. *Christus ingenti onere obrutus ira diuina; flammis inferni addictus; profundo inferni sepultus, demersusque perijs.*

2. Conclamet cum Caluino, & Beza, etiam Marloratus in Pf. 22. *Christus in ops consilij, &c. vt supra reddidimus. quæst. 43.*

3. Vna in re & causa desperantis, infernaque patientis Christi, duas in factiones se scindant Calvinistæ, de tempore desperationis dissidiosè discrepantes: Nam Caluinus & Beza desperationis seu damnationis gradus sibi fingunt; 1. Cœpisse eam in horto; 2. Ruisse merita altius in cruce, ad clamorem, *Deus meus. &c.* 3. Ad vltima absorptam ruisse, quando Christus æternæ mortis reus peragebatur ante tribunal Dei, sufficiens irati Numinis iudicium omnium seuerissimum. Ita *Caluin. Instit. lib. 2. c. 10. §. 12.*

Alii, vt Latimerus; &c. apud *Falcone in defensione translationis Bibliorum*, aiunt, etiam post mortem in pœnis inferni desperationē durasse ad vsq; resurrectionē.

At hoc, an illud dicant blasphemi, fictum & falsum vtrumque est. Nunquā sese à peccato purgabunt, qui Christum vltimo de peccato arguunt. Quomodo

non cum potius in sceleratissimorum hominum classem coniciunt? Enimvero talis qui est; desperatissimis pœnis qui addictus est; prorsus inanissimus ab omnibus Sp. S. donis est, destitutus omni fide, Spe, charitate, nudus ab omni virtutis præsidio vel ornamento: E contra, aduersus diuinam Maiestatem diabolicā superbiā plenus; aduersus iustitiā, blasphemā; aduersus gloriam, invidiā, & peruicaci in his omnibus oblatione: hoc est; nihil diabolo melior. Ad eò, vt Heshusius scribit, *Caluinista in diabolum transformans CHRISTVM.*

LVTHERANI verò consentiunt Calvinistis; vti supra docui ex Concordiæ Formula, in repetit. artic. 9. Exque Luthero, Schmidlino, Aspino &c.

Hactenus de Passō: cæterum de Mortuo Christo: præsertim, quæst. 62.

QVÆSTIO L.

An, & Quid sit Descensus Christus ad inferos?

CALVINISTÆ quidam articulum hunc Symboli Apostolici permoleste ferunt. **BEZA** in magna fidei Confessione tam Gallica, quàm Latina: **GALLI** Hugonotæ in Confess. anno 1560. **HOLLANDI** in Confessione Belgica, comprehensâ xxx. articulis; cui **SYNODVS** Dordracensis anno 1578. omnes Hollandiæ Ministros subscribere precepit: &c. Hi, inquam, omnes censuerunt ita: *De Descensu ad inferos articulum extra Symboli fines penitus eicere optimum fuerit.*

Rationes huius tres afferunt. 1. **BEZA** in Apolog. ad Claudium Sancten. *Quia per oscuritatem in illud irrepisse videtur.* 2. **Caluinus** Instit. lib. 2. c. 16. §. 8. *Olim in Ecclesiâ non fuit vsitatus.* 3. **Carililet Academicus** Cantabrigiensis lib. quem de hac quæstione edidit Londini anno 1582. *Quia barejus per-*

hifera continet, quocumque modo explicetur.
Vbi fasè id probare conatur.

Richardus Chænius Londini in quodam Anglorum conuenticulo se interfuisse narravit Edmundo Campiano Martyri; in quo tentarunt Ministri illum de Descensu articulum è Symbolo eijcere, præscribere, penitusque extinguere. Vide in Rationib. Campiani. 8 Sed conatus caruit euentu.

LUTHERVS Tom. 2. Ienen fol. 49 a. Quicquid Iſaias c. 11. dicit de gloria sepulcri Christi: non credo tanti esse Deo sepulcrum Christi, quanti est vacca heluica. Proinde, Non solum secundum animam, sed etiam corpore & anima descendit ad inferos. Tom. 6. Ienen. fol. 78. Sic & liber Concordiæ in repetit. art. Et Gallus in Catechismo. BARENTIUS de Anima negat descendisse; extingam ait.

AUTOR. Articulorum Fidei Christianæ vnum esse, nec infimum, de Christi ad inferos descensu controuertere, nefastum est; adeo certa S. Scriptura teste, Act. 2. *Non derelinques Animam meam in inferno.* Eph. 4. *Descendit ad inferiores partes terra.*

De Modo tamen descensus à Theologis disceptatur apud D. Thom. 3. quæstio 52.

De Articulo autem Symboli ita accipe: 1. Irenæus, lib. 1. c. 2. Origenes in initio Periarch. Tertullianus in initio lib. contra Praxeam, & lib. de uelando Virg. explicantes Symbolum, à sepultura tanseunt ad resurrectionem, omisso Descensu.

2. Deinde Rufinus in explic. Symb. legit eam particulam & explicat; Sed monet, non haberi in Symbolo Romano, nec apud Orientales: implicitè tamen contineri: Quia *ut corpus ad locum corporum, ita anima descendit ad locum animarum.*

3. Cyrillus Catech. 4. & 14. Chrysostomus hom. 2. de Symbolo, eam legunt, & explicant.

4. Hodierne recepta ubique est; etiam

in Lutheri, Caluini, Brentij. &c. catechismis. Caluinus, ubi supra, hunc articulum in præcipuis ponit; sic & Centuriatores, Martyr. &c.

Quare tamen S. Aug. Symbolum quinquies exposuerit, libris quatuor ad Catechumenos, nec Descensus meminerit; tamen, ait S. Anshelmus lib. de process. Sp. S. summo consensu ab Ecclesia recipitur.

II. CALVINISTÆ variè Descensum interpretantur. 1. CALVINUS in Psychop. & Bientius in Catechismo anno 1551. *Descendit ad inferos, inquit, id est, absorptus est ab inferno. hoc est, Anima prorsus est extincta.* Quod tamen de Christi Anima haud quaquã dictum intellectumue volunt. 2. CALVINUS Instit. lib. 3. c. 25. §. 12. *Descendit, id est, horrore conscientia iratum sibi Deum cogitantia absorptus fuit.* 3. CALVINUS Instit. lib. 2. c. 16. §. 10. 11. 12. *Descendit ad inf. id est, pœnas damnatorum sustinuit:* Sic & Lutherus. 4. ZWINGLIUS in epist. tertia. *Descendit ad &c. id est, nec corpore nec anima; Sed effectu solo descendit. ut quod captiuus in tartaro liberari.* 5. BEZA in Act. 2. & Bucerus in Matth. c. 27. *Descendit, &c. id est, sepultus fuit.* 6. BUCERUS in Ioan. apud Schlüsselburg. in Theol. Caluin. libr. 2. art. 27. & Wittakerus contra Duræum: *Descendit, &c. id est, secundum spiritum recessit in paradysum.*

AUTOR. Nos singula prædicta singulis quæstionibus discutiemus. Interim in tanta Variatione, hæc Calvinistarum sententiarum est summa,

1. Descendisse Christum in ipsam inferni barathrum realiter post passionem. 2. Descendisse in infernum, id est, sepulcrum. 3. Solum cruciatus inferni pertulisse; orcum verò non intrasse. 4. Angustias perpeffum in Anima sua, QUALES damnati perpetiuntur partim in hac, partim in altera vita. Hæc Parei; illa Perkinfi opinio est; qui & cæteras refutant.

L. Pri-

Primam esse dicunt falsam: Quia de eo nusquam vllus Euangelista. 2. Quia non descendit Diuinitas in orcum; erat enim, estq; vbiq;: Non Corpus; quia requieuit triduo in sepulcro; vnde & resurrexit: Neque Anima Christi descendit: 1. Quia nil de hoc Scriptura: Sed fuit in Paradiso: Iuxta id, *Hodie mecum eris in par.* Idem ait: *Pater in manus tuas commendo Sp. meum,* Luc. 23. id est, animam: secundum quatuor fuit in paradiso, & Non in inferno: quia Non vrin eo pateretur: Non vt Patres liberaret: quia hoc fecit patiēdo in terra; fecit efficaciam suam Diuinitatis ab initio mundi, non locali descensu ad inferos. Et Patres non erant in inferno, cum *Iustorum anima in manu Dei sint, id est: in sinu Abrabe,*

Quidam statuunt descensum ad inferos post mortem; non vt pateretur, aut liberaret Patres; sed vt victoriam ostentaret, terrorem incuteret diabolis. Sed hoc nusquam in Scriptura. Et post mortem dicto, *Consummatum est;* anima Christi quieuit in manu Patris; &c. Hæc PAREVS. Demum sententiam quartam statuit suam: SVADET, 1. ex Agonia, ex clamore, *Dens meus.* &c. 2. Ratione: 1. Christus animas & corpora debuit redimere; ergo & corpore & anima pati: 2. Debuit nos ex cruciatibus inferni liberare: ergo eo ipso prius tolerare. 3. Tacerentur ij cruciatus in Symbolo, nisi in hoc de descensu articulo subintelligerentur, &c.

Hæc ferè Theologia est ac sententia Pareana, hoc est, Calviniana. Refero hæc strictim; omitto multa; refuto nulla: referuo ad singulas quæstiones singula. SVASIONES reddam, ac diuina quæst. 52.

QVÆSTIO LI.

An descendens ad inferos Christi; Anima fuerit Extincta?

LUTHERANI quidam disertè, dicunt, vt BENEDICTUS LITIVS in Catechismo anni 1551. *Descendens ad inferos esse penitus interire.* Idem in Actor. c. 2. *Christum facit ita loquentem: Descendam in inferum, sentiam dolores inferni, & planè Periisse videbor.* Hæc tametli in Recognitione, pag. 18. de interno sciens dicitur, & cum in Catech. anni 1552. *Sepulcrum esse videri ibidem;* tamen pag. 275. ita Christi Descensum distinguit cum Vbiquetariis, quo: ù ipse princeps est Christi ad inferos descensus duplex fuit, 1. Cuius adhuc corporalis in terris vitam agens, suscepit dolores inferni. Hæc vitam præcipuè factum, est, cum in cruce clamauit, *Dens meus.* &c. Hic enim, clamor significat, Christum dolibus inferni obrutum, & flammis eius accensum fuisse. 2. Cuius mortuum depositus est de cruce, & in terram sepultus, vt VIDERETVR PRORSVS INTERIRE, & omnino EXTINGVI.

CALVINISTÆ iuxta cum LUTHERANIS sentiunt, vel ipsam Christi Diuinitatem, vel ac mortuam fuisse: Quamto minus vitæ quæquam relictum Animæ tribuerint? Vbi supra quæst. 16.

ANABAPTISTÆ sentiunt, Descendere ad inferos esse interire, extingui: Et Christi animam interire docent; Verum posse a resuscitata reuiuiscere. Ita quæ Bayum lib. 1. Institutionu religionis, c. 214. At. 1. Vbi id Atheismo aperit; pugnat Concilii, & S. Patris IULII ILL. 4. de Christo c. 14. 2. Democritus, esse *Lactantio* lib. 7. *Diuin. Instit.* c. 7. animas cum corporibus dissolui ac perire asseruit; Quem Plato reuincit de animæ immortalitate differens. Anabaptistæ ergo sunt Democratistæ; Forumque affines Luthero-Calvinistæ.

CALVINVS in sua Psychopannychia, ab Anima Christi mortui semper viuentē docet Iustorum quoque animas non dormire, id est, non extingui morte: euidenterque Anabaptistas conuincit, dicentes, dormire animas, id est, extingui. Verum ita argumentatur, vt sentire cernatur, ab inferno animam absorberi, esse animam extingui. Sic enim ait: *Anima Christi vitam suam nunquam perdidit. Cur? Quia Patri commendata, non poterat non salua esse.* Verum est. Id voluit ista: Non derelinques animam meam in inferno. Act. 2. Nam anima eius diuina virtute suffulta est, ut in perditionem rueret. Ergone quæ non sic suffulta fu. rit; perit: vt reprobæ anima?

AUTOR. Negat quidem Calvinus sub finem libri, Animas impiorum in-

terire, vel extingui post solutionē à corporibus: Verum tunc *Aut* non efficaciter conuincit Anabaptistas, dicens, Animam Christi ex eo immortalē fuisse, quod coniuncta Deo non sit permittenda rueri in infernum: *Aut* certē sequitur; Animas impiorum extingui, &, quod ruant in infernum;

2. Deinde, Quia dicit Animā Christi non interisse, quia diuina virtute suffulta fuit: Ergo sensit CALVINUS, quod ex se ipsa fuerit extinguiibilis; sed inextinguiibilis ob Dei virtutem. Cū autem Dei virtus ea, seu gratia, procul absit ab impiis animabus; necesse fuerit eas extingui, iuxta Calvinum.

3. Istud declarant producti ab eo typi. 1. Prebet argumentum immortalitatis anima sua, cū Ionam triduo immersum in ventre ceti, mortis sue typum constituit. Venter ille morse est. Animam igitur saluam in morte habuit: modo scilicet quo Ionas, virtute diuina suffultam: Sine hac Ionas perisset, perisset & anima Christi. 2. Item ibidem: Quid est quod Isaac non moritur; nisi quia, quod proprium est homini, immortale Christus præstitit; hoc est, Animam? Arias verò, animal irrationale, qui in eius locum ad mortem substituitur, corpus est. Sicut igitur Isaac erat ex natura morte debilis, ita Christi anima ex se, (iuxta Calvinum) dici videtur extinguiibilis, nisi diuina virtute suffulta perdurasset.

4. Non absorberi Animam ab inferno, sed suffulciri à Deo, est Caluino, Non extingui eandem: Ergo Absorberi eam, esse debet illi, extingui: Nec enim datur medium. Atqui suprā ex ipso sapius accepimus, Animam Christi absorptam

fuisse: Ergo & extinctam fateri cogitur: quantumcunque id contra Anabaptistas negat. Quare istud? *Descendit ad inferos*, erit Caluino idem quod, *extinguitur interijt*.

QVÆSTIO LIV.

An Christi Descendisse ad inferos, sit gehennam pertulisse; Sicque nos Redemisse?

LUTHERANI, ex Luthero in Psal. 16, Schmidelino, Epino, vbi supra &c. affirmant talia: *Christus verè ad infernum damnatorum secundum TOTAM PERSONAM, post crucis mortem descendit; & ibi peccatorum nostrorum in anima & corpore, penas luit; igne infernalem expertus est, & gehenna flammis deguit auit.* MELANCHTHON in Locis Communis cap de Filio, bis dicit, *Christum luctatum grauissimè cum tentatione de Abiectione sui.* BRENTIUS in Ad. 2. *Christus inferni peritissimum esse dolores ait.* &c.

CALVINISTÆ; nominatim CALVINUS Instit. 1. 2. c. 16. §. 8. 9. 10. 11. 12. Et in Carthifimo paruo: In Psychopanny. Et in Matth. c. 27. docet, dici *Christum ad inferos descendisse: quia passus est dolores animarum damnatarum.* 2. *Hocce nil esse, nisi anxietatem conscientia coitantis iratum sibi Deum.* 3. *Christum sibi Deum infensum apprehendisse, tum propter nos, tum ob metum propria salutis amittenda; indeque ineffabilem animi anxietatem perpesum, qualem, qui scisti, eternum sese periturum.* 4. *Sic in orco versari coepisse Christum in horto. In cruce clamantem abisse profundius: In morte profundissime absorptum eterna mortis reum irato Deo.* 5. *Huic tali ad inferos Christi, descensus totam nostram tribui Redemptionem: ut sine qua Christi mors in cruce nullius pretij extitisset.* Instit. 1. 2. c. 16. §. 10. *Nihil actum erat, si corporea tantum morte defunctus fuisset Christus: Sed opera simul pretium erat, ut diuina ultionis seueritatem sentiret.* Et infra: *Unde etiam eum oportuit cum inferorum copijs quasi consertis manibus luctari.* Similia fufius in Matth. 27. Præmissa carptim ex illo perstrinxi: Verbotim liquent suprā. L 2 Sum-

Summatim ergo, Christum ad inf. ros descen-
dise nihil aliud est, quam, 1. Dinine ultionis
sensisse severitatem: 2. In locum scelerato-
rum submissum fuisse instar rei: 3. Mortem
perulisse, qua sceleratis ab irato Deo infligitur:
4. Pertulisse in anima cruciatus hominis dā-
mnati. 5. Implicitum fuisse doloribus, quos
parit maledictio & ira Dei. 6. Cum infe-
rorum copiis fuisse luctatum. 7. Hæc expositio
non sancta modo est & pia, Caluino; sed plena
etiam eximia consolationis, sic, ut in qua ponat
omnem vim redemptionis. Vide infra que-
stio. 63.

SVADENT istis, 1. Isa. 53. Vidimus eum
percutsum à Deo: ergo irato. 2. Isa. 53. Cor-
rectio pacis nostra super eum: Ergo luere de-
buit pœnas damnatorum nobis debitas. 3.
Matth. 26. Mœror, metus, & agonia Christi
insolita insolitæ pœnæ sunt iudicia; aut Chri-
stus martyribus, maleficisque fuisset infirmi-
or. 4. Matth. 27. Deus meus, &c. In hæc
erupit, quia Deum iratum apprehendit. 5.
Act. 2. Quem Deus suscitavit SOLVTIS Do-
loribus inferni: iuxta quod impossibile erat tene-
ri illum ab eis. 6. Heb. 5. Preces ad eum,
qui posuit eum saluum facere à morte, & e. offe-
rens, exauditus est. 7. Sic Hilarius lib. 2. de
Trinitate docet.

AVTOR. Duo hîc: Respondebo:
& Refutabo.

I. DICO AD I. Percussit eum Pa-
ter, id est, occidi permisit non ex ira, sed
gratia sui, Christi, nostri. Ut Abraham
occisurus filium charissimum, Deia, ait
Hieron. temporali morte, non gehen-
nali percussus est.

AD II. Ergo æternum pati debuis-
set, ut damnati. At patientis Christi
Dignitas & Charitas dant pretium pas-
sioni.

AD III. Nullus Patrum dicit eam
tristitiam fuisse de suæ animæ salute. 2.
Tristis, timuit, quia sic voluit; non coa-

ctus; idèo fortior erat cunctis. Hinc co-
piofa est redemptio.

AD IV. Clamore hoc id indica-
uit, Deitatem Potuisse fragilem suâ Hu-
manitatem eripuisse; sed Noluisse, ex
gratiâ.

AD V. Solutis doloribus Mortis le-
gunt græci Patres: nam Christus vicit
mortem, eiusque dolores: quin & morti
mori fuit, & infernum confregit, iam
gloriosus, non pœnolus amplius: nam
mortuus est semel corporaliter: mors infer-
nalis non illi dominabitur. 2. Latini le-
gunt inferni vel inferorum. q. d. soluit do-
lores, ne porò detineretur in eis. Sic
Iren. Aug. &c. 3. Item, soluit eos, quod
ipseteneri nequisset ab eis. Aug. epist. 99.

AD VI. Exauditus est *ἀπὸ τοῦ ἐυλα-
βείας*, id est, ait Caluinus, à metu suo. at
Beza contra eum docet *ἐυλαβείας* signi-
ficare pietatem, reuerentialem timorem:
vrget igitur vocem *ἀπὸ*, id est, ex, non
propter: q. d. ex reuerentia Dei in Chri-
stum liberatus est à metu damnationis
perennaturæ. At Chryl. Oecum. The-
ophy. aiunt, Exauditus est, quia MERTU-
BATVR exaudiri. Sic & Erasmus ibid.

AD VII. At laboramus in defensi-
one S. Hilarij, quod non omnino negari
dolores Christi; & inferni dolores
tribuisset Christo?

II. REFUTATIO inauditæ impie-
tatis Caluinianæ jam facta est.

I. Ab Calvinistarum ipsorummet
Dissensione apud Perkinsum in explic.
Symboli: & apud Schlüsselb. Partim ab
Lutheranis. Quin ipsa illa sententia Cal-
uini in ortu suo visa est Bullingero, dicta-
que Indignissima blasphemia: Bellarmino
& Orthodoxis, Nova & inaudita impie-
tas. 2. Scri-

3. Scripturæ, omnia, quæ pertalitur Christus, singulatim referunt sparsim; de inferno perpeffo silent: Eadem totam redemptionem nostram tribuunt obedientiæ, charitati, sanguini & morti Dominicæ: inferni pœnis nihil. Vide in meo *Antichristo* q. 12.

3. Si inde ab agonia hortensi cœpit in orco versari IESVS; ecquî salutis securus ait Caiphæ: *modo videbitis Filiû hominis venientem in nubibus cœli?* Pilato: *Regnum meum non est de hoc mundo?* Latroni: *Hodie mecum eris in.* &c. Ecquî orat pro crucifixoribus: Animam Patri commendat? Hæc non sunt desperantis; sibi metuentis, aut saluti diffidentis suæ.

4. Quomodo Ecclesia, celebrans memoriam Passionis in cruce, non celebrasset vnquam memoriam passionis infernalis?

5. SS. Patres descensum Christi describunt, non vt damnati, sed vt Victoris gloriosum.

6. Si Christus desperasset; grauissimè peccasset: Ecquî peccato nos à peccatis redemisset?

7. Falsum est Caluini fundamentû: scilicet. *Esse in inferno, aliud non esse, quam iratum timere Deum.* Nam hæresis ea est in Origine damnata; teste, *S. Hier. epist. ad Autum.* Dein sequeretur, Multos in viuis, esse simul in orco damnatos; id quod statui vitæ huius repugnat.

QVÆSTIO LIII.

An Christi descensus Aerni sit antrum sepulcri?

LUTHERANIS Vbiquitatis esse infernus vbique debet, Aut nusquam,

Aut in eum non descendisse Christum.

1. Vbique, Quia vbi descendens erat Christus, ibi erat & infernus; quippe *descendit ad inferos.* Sed Christus erat vbiquis vbique: ergo & infernus pariter: &c. *Item;* Simul Christus erat in cœlo; ergo cœlum infernus erat: erat & in ventre cæti, ac matris, iuxta cosdē: &c. Quare qui erat vbique in locis, loca eadem quoq; cum ipso, & omnino in omnia fuisse videri possunt.

2. Quod si descendit ad inferos; certè prius apud eos non fuisse necesse est; aut infernum non extitisse vsquam; vt in quo non apparere, existens, vbique Christus potuerit.

3. Denique existenti Vbique, nihil est sursum, deorsum; rursus, prorsum; horsum aut illorsum nihil; sed vnus omnia locus: non igitur eidem esse motus vllus vsquam potest. Et tamen *descendit ad inferos* Lutheranis Christus. Quo pro descensu nobiscum eatenus sentiunt contra Calvinistas. Nisi quod Brentius dicat in Catechesi sua anni 1551. & 1552. *Descendisse Christum ad inferos, tautologia est; & idem significat, quod, Sepultum esse Christum.* Vide suprâ quæst. 51. Brentiû accerrimè impugnat Beza: vt subiecta docent.

CALVINISTÆ, vt BEZA in Actor. c. 2. Bucerus in Matth. c. 27. *Descendit ad inferos,* id est, aiunt, *ad sepulcrum:* eod. quod *Infernus* iis in Scripturis significet *Sepulcrum:* Volûtq; istud, *Sepultus est,* id est, *Descendit ad inferos,* explicari. 1. CALVINVS, in *Psal. 15. & Instit. lib. 2. c. 16. §. 9.* istis pleraque assentitur loc. Scripturæ ita interpretari posse.

2. At diffitetur in Symbolo istud, *Descendit ad inferos,* si pulcrum notare; sed tartarû, eoque caput dissentit ab istis, licet dextra sinistraque manibus suis.

3. Inquit ibid.

L 3 cum

cum Bucero; *Fabula sunt, loca inferni dice*
subterranea. 4. Assentit cum Beza, Iustorū
animas ante Christi ascensum in cælo degisse,
sed nec vidisse, nec visuros Deum ante ex-
tremi diem iudicij.

3. Wittakerus ita pronunciat: *Non fuerit*
inconueniens, Infernum interpretari Sepul-
crum, in quod descenderit, id est, illarum sit
Christi Cadaver. Sic impio latinè, quàm
Christianè, loqui collibuit.

4. Bullingerus ibid. in Act. 2. *Totum hoc*
de Descensu nihil aliud esse videtur, quam eius
expositio, quod obscurius erat dictum: Mor-
tuus & sepultus est. Cùm enim non satis cla-
rum videretur in Symbolo, Mort. & Sep. est:
protinus, ad euidentiorè expositionem rei, adie-
cerunt Apostoli, Descendit ad inferna, hoc
est, verè mortuus. & sepultus est.

AUTOR. Vah, profanos Metamor-
phitas! Iam diu Calvinus imò in
tartari barathro desperatum damnatū-
que versauit Christum infandè; nunc in
descensum Christi ipse ad sepulcrum a-
scendit semper Christo in contraria
tendens.

I. Verùm, te appello Beza: Quid in
mentem venit tibi vocem *ad hys* vbique
per Scripturam interpretari sepulcrum?
1. In sepulcrum igitur tibi an ad infernū
ruit è cælis tu⁹ ille Lucifer? 2. Quò minè
re mittebant Capharnaum? Ita, 4. *Dixi-*
sti: in cælum conscendam, &c. veruntamen
vsq; ad infernum detruderis. Luc. 8. 3. Ro-
gant dæmones, ne mitteret eos IESVS
in Abyssum. 4. Num sepulturis egebant
spiritus? Gen. 37. *Descendam lugens ad*
filium meum in infernum? A fera pessima
deuoratum rebatur Iacob: non in sepulcro
conditum seu corpus, seu animam gna-
ti. 5. Matt. II. *Et tu Capharnaum vsq; ad*
cælum exaltaberis? vsque ad infernum de-
scendes. Quod vrbis tantæ capax se-
pulcrum est?

II. Deinde Calvinum audito tuum,
cui in Pŷchopannychia placet, *ad hys* sub-
inde quidem pro sepulcro capi; at pluri-
mum pro damnatorum statu. Qua cau-
sa Calvin⁹ haud, vt Beza, ad eò id acriter
vrget contra Scripturam. Increpatur
igitur à Caluino, *Instit. lib. 2. cap. 16. §. 4.*
& conuictus erroris Beza, sese corripit;
inque sequenti librorum suorum editi-
one emisit id expunctum. Expunxit in
libro, non in cerebro vel animo.

III. BEZA se iugulat ipsum Commentar.
Act. 2. Non derelinques animam.
&c. dicens: *in meridie cecutiunt, qui per in-*
fernum non intelligunt sepulcrum. Atque
idcirco istud, Luc. 16. *Et sepultus est in*
inferno, &c. crucior in hac flamma: vult ex-
poni oportere figurate: Quasi in flammis,
sic crucior in hoc sepulcro: Proinde Erebus,
Orcus Poëtarum sunt fabellæ.

AT QVI verò idem libro contra Bre-
ntium ait, *in meridie cecutiunt, qui ex histo-*
ria Epulonis non deducit locum inferorum
damnatorum. Ibidem defendit Bullinge-
rum, vera inferorum loca esse subterra-
nea docentem ex Num. 16. Ergo con-
tra Brentium vbiquistam quod adstruit;
destruit idem contra orthodoxos gallus
bifaux,

VERE autem ad inferos descendit
se Christum luculentè docet Bellarm. lib.
4. de Christo c. 12. 14.

QVÆSTIO LIV.

An Christus sola vi & effectu de-
scenderit ad inferos?

ZWINGLIUS lib. epp. Epist. 1. *Descensus Chri-*
sti ad inferos forè quasi potentialiter intelligendus
est, quòd scilicet mors eius etiam eos, qui apud inferos erant,
redemerit. 2. BULLINGERI in Act. c. 2. illa
diatyposis est. *In verbo, Descendendi, capiendæ est*
nales.

malage; Et, quod de Persona Christi dici videtur; hoc de re ipsa, id est, Redemptionis vi intelligatur. Quo modo non dicitur ad inferos descendit; quam ad nos è cœlis quotidie descendit, spiritu nimirum & virtute.

3. CALVINVS Instit. lib. 2. cap. 16. §. 9. Christi Animam illuc descendere, ut mortuorum animas manumitteret, quid opus fuit? Ecce negat realem, ut substantialem descensum, adeoque Personalem. Libenter equidem fateor, Christum ipsis illuxisse VIRTUTE sui spiritus; ut gratiam, quam sapè gustauerant dumaxat mundo tunc fuisse exhibitam agnoscerent. Et infra. Vimmortis inde amplificat Petrus, quod ad mortuos usque penetravit; eum Pia anime eius visitationis presenti aspectu sunt potius: Contra, Reprobis clarius patet, se excludi ab omni salute. Subditque: Petrus docere voluit, Communem Vtriusque fuisse mortuæ Christi Sensum.

LYTHERANI plerique quo ad talem descensum, tenent contrarium.

AUTOR. Nota hic Lector, Calvinus; 1. Fingere descensum Christi per dolores gehennæ toleratos; patet supra. 2. Negare inferos reales; patebit infra. 3. Locare eum sanctorum animas in cœlo etiam ante Christi aduentum. 4. Negare, animas sanctorum à Christo beatificatas. 5. Suam de virtuali descensu sententiam vult esse certissimam.

Durandus noster in 3. d. 22. q. 7. eandem suam esse putat probabilem; communè minimè reiicit. At cætera omnia Calvino contraria asserit. Isto solum errat; sentiens, non esse creditu necessarium, realem Christi descensum secundum essentiam.

Quem idè, ut verè Durum, reiicit Bellarm. l. 4. de Christo c. 15. neque audiendus est tuendus minus: vti S. Scripturis, Symboli Apostolici articulo, (quem S. Augustinus Apost. Thomæ tribuit) Ecclesiæ Conciliis, Sanctorumque Pa-

trum contrarius Traditioni. Vnde Cœcil. Lateran. ait: *Descendit in Anima; resurrexit in Corpore; ascenditque pariter in utroque*: Hypostasi tamen nunquam separata siue à Corpore in sepulchro, siue ab Anima in inferno.

Effectu sanè pluribus tunc Christus in locis erat; In cœlo, Angelos lætificando; In terra, compunctionem operando apud pios; Sub terra, illuminando Sanctos in Limbo præsens: In tartaro, damnatos terrificando.

QVÆSTIO LV.

An descendisse ad inferos, sit spiritus recessisse in Paradisum?

CALVINISTÆ hic scilicet arguantur devotuli: Sed deridiculi.

BVCERVS in Ioan. apud Schlüsselburgium in Theol. Calvin. libr. 2. art. 27. Et Vittakerus contra Duræum, aiunt: *Inferni nomine Paradisus accipiendus est: ut descendisse Christum ad inferos, sit, Spiritum eius, relicto Corpore, concessisse in Paradisum.*

CALVINVS huic errori præbuit ansam, aperuitque fenestram: idque duobus: 1. Abnegando Limbum, derentis que in eo Patres ad usque Liberatorem. 2. Asserendo, patres ante Christum Incarnatum in cœlis degisse Cœlites sub Altari; non autem vidisse Deum.

Isthoc se asserit Calvini sat probavit commentum: ideo tertium excogitarunt, locum paradisi.

Nos de Limbo postea; nunc de Paradisi anis de que cœli Subaltaritis. Sed brevis simè, ut quibus alibi locus sit proprius pertractandis, infra q. 73.

I. DE PARADISO. In hunc descendisse Christum quidam Calvinistæ fabulantur; sed an, quid, vbinam sit Paradisus, ut pitees

ices muti silent. 1. Voluntne Paradisum, & quæ in eo, per allegoriam interpretari, cum Philone Iudæo lib. 1. Allegoriarum, cum Valentino hæresiarcha, & apud Irenæum lib. 1. c. 1. AT iam olim damnata fuit hæc hæresis.

2. Cùm igitur eum esse locum terrestrem omnes consentiant; Vbinam eum constituunt? In, aut sub terra? extra, an supra eam? In terra? Vt Iosephus lib. 1. Antiq. c. 1. putat orbem totum esse Paradisum. Extra terram? Nimirum in terra ea, quæ Oceanum ambire fingitur à Bar Cepha, apud S. Ephrem. Supra terram? Vt Bede placet esse proximum orbi Lunari. An in Mesopotamia? Vbi multi & graues paradisum seruari superstitem autumant, apud Bellarm. tom. 4. l. 1. de gratia c. 12. Quem iidem euastatū diluuiō arbitratur, similem cæteris orbis oris ac terris.

AT iuxta istarum nullam opinionū Christus descendisset ad inferos: sed migrasse dicendus foret, vel ascendisse.

3. In rem est, critque gratum audire S. Augustinum Epist. 57. tom. 2. de hoc differentem: Quomodo Christus sit vbique, & non vbique. Hodie tecū eris in Paradiso. Hinc fortasse intelligendum dicit, paradisum quasi in aliqua cæli parte compositum: Aut quia vbique Deus sit, Hominem quoque illum, qui in Deo sit, vbique diffusum. 1. Agnosco, quemadmodum accipias Hominem Christum. Non utique, si ut quidam heretici, Verbum Dei & Carnē, hoc est, sine anima humana, ut Verbum esset Carni pro anima, vel esset anima pro mente humana. &c. Sed ita Vt Deum non crederes, nisi perfectum etiam Hominem credidisses.

2. Si ergo secundum Hominem putamus

dictum esse, Hodie tecum eris. &c. non ex his verbis in cælo existimād^o est esse Paradisus. Neque enim ipso die in cælo futurum erat Homo Christus Iesus, sed in inferno, secundum Animam. Et de Carne quidem, quod eò die in sepulcro sit posita, manifestum est Euangelium: Quod verò illa Anima in infernum descenderit, Petrus prædicat, Act. 2. Non derelinques. &c.

3. Sed in sepulcro nemo Paradisum intelligit. Et si quisquam esset ita ABSVRDVS, vt hoc sapere conaretur, eò quod sepulcrum in Horto erat; cerè ab ista opinione reuocaretur, quod ille, cui dictum, Hodie tecum eris, non illo die fuit cum Christo in illo sepulcro. &c.

4. Restat igitur vt in inferno intelligatur esse Paradisus, vbi erat eò die futurus secundum animam Christus. Verum autem Sinus Abrahæ vel paradisi vocabulo censendum, vel ad inferos pertinere existimandus sit, non facile dixerim. &c.

Porrò si utraque regio, & vbi diues torquebatur, & vbi pauper latibatur, in inferno esse credenda est; quis audeat dicere, Dominum Iesum ad pœnales inferni partes venisse tantum; Nec fuisse apud eos, qui in Abrahæ sinu requiescunt? Vbi si fuit: ipse intelligendus est paradisi, quem latronis anima illo die dignatus est polliceri. Quæ si ita sint, generale nomen paradisi est, Vbi feliciter uiuitur. Abundè appositeque respōsum Calvinistis est. Huc facit Bell. tom. 4. l. 1. de gratia c. 10. 11. &c.

II. DE SVBALTARISTICIS CALVINI animabus quas ipse in Psychopannychia, & BEZA lib. contra Brentium de Aciest. Christi parte 2. confingit à corporibus abisse ad cæli atrium; dormireque animas sub altari, idque ad vltimum vsque iudicium; nequedum vidisse Deum: Esse tamen prædicat fide

fide & charitate, & nobiscum in iisdem conjunctionas: *Instit. lib. 4. c. 20. & c. 26. §. 6.* prolixè disserit CALVINVS. ET LVTHERVVS *prælect. in Genes. teste Staphilo.*

AUTOR. I. AT primus idem inuenit & docuit Tertullianus *libr. 4. in Marcionem.* Post hunc Vigilantius, teste Hieronymo *in lib. contra Vigil.* apud Billarm. *tom. 2. l. 1. de Beatit. cor.* Idem tamen illud, Ante Christum Sanctos in cælum receptos fuisse, est, inquit, *sententia profusa in audita in Eccl. 1. 1. Id quod sane debet sufficere ad refutationem.* Porro Vide in meo *Antichristo par. 2. quæst. 14.* Et in *Genealog. par. 1. quæst. 27.* Et infra *quæst. 67. & 73.* Nunc duo me vocant, Limbus & Infernus, An sint?

QVÆSTIO LVI,

Num in quem Patrum Limbum descendit Christus?

CALVINVS *Inst. l. 2. c. 16. §. 9.* ait. *Ille de Limbo fabula, tamen magnos habent autores; nihil est tamen nisi fabula:* Addunt PURITANI in Anglia & Scotia: *Et communis Patrum error est.*

1. CALVINVS in Ioan. c. 14. v. 3. *Fa-
tetur, Ille unius hares cæli possessionem nostro
nomine adijt ut per ipsum accessus nobis pateat.*

2. Exoritur tamen quæstio. *Qualis fuerit
Patrum Veteris Testamenti conditio post mor-
tem, antequam Christus in cælum ascenderit?
Vulgò enim colligunt, fideles animas in Limbo
fuisse inclusas: quia dicat Christus suo in cælum
ascensu paratum iri locum.*

3. Respondet. *Ante reconciliationem
peractam fideles animæ, veluti in Specula, erant
intenta ad redemptionem promissam: Et nunc
beata quiete fruuntur, usque dum complea-
tur redemptio.*

AUTOR. Dicit: non docet hic, nec alibi vquam; nisi quod nostra quædam

testimonia cleuet.

I. LVTHERVVS occlamat ei Comment. in Psal. 16. *Sancti in sepulcro & inferno fuerunt sine dolore.* ANGLI (Hugnotici) reclamant: qui in suis ecclesiis cantillando Limbum identidem profiterentur. Vide Duræum *ad Rationem 8. Campiani.*

II. LOCVS Inferni Quadruplex est, ait S. Thom. 3. dist. 22. q. 2. a. 1. q. 2. c. *Primus* Damnatorum. In quo sunt tenebræ, cum defectu diuinæ Visionis & Gratia, ac Pœna sensibili. *Alter* supra hunc; In quo sunt prædicta; sed sine Pœna sensibili; estque Limbus puerorū. *Tertius*, Purgatorium: supra eum, In quo sunt tenebræ, defectu diuinæ Visionis; sed non Gratia, & multa pœna sensus. *Quartus*, Limbus Patrum, supra hunc: In quo sunt tenebræ, cum defectu diuinæ Visionis; estque Gratia sine pœna sensibili.

Et in hunc solum totus essentialiter Christus descendit: in alios virtualiter. Ibi, ait August. *serm. 137. Portam inferni, & vectes confregit & omnes iustos, qui originali peccato tenebantur, absoluit.* D. Th. 3. q. 52. a. 5. §. 6. *Ideo Eccl. 24. Penetrabo omnes inferiores partes terra, cum distinctione dicta; & illuminabo omnes sperantes in Domino, Patres in Limbo. Qui dictus est Sinus Abrahæ, ratione Quietis; at Limbus, ratione inferni, & ob defectū gloriæ.*

Quies autem ea erat ratione immunitatis à pœna; sed non à Desiderio Beati, ab utroque sunt immunes. De gloria tamen sperata mirè gaudebant; de dilatandolebant: Christus soluit vtrumque; per Visionem diuinæ Essentiæ euacuando

M do

do eis Fidem ac Spem; quibus eo usque sustentabantur, vti Viatores verè sancti: solum enim Limbus Sanctorum erat, iste scilicet locorum inferni quartus: Quem, eductis S. Patribus, clausit IESVS, vt nulli sit vsui. Ista ex D. Thoma.

II. L Y M B V S Quia Caluino est *Fabula*; Puritanis, *Error Communis Patrum*: eritne & S. Scriptura fabulosa vel erronea? Nam & ipsa loquitur infernum, cum de Sanctorum receptaculo defunctorum meminit. Vt Gen. 17. Pius Iacob ait: *Descendam ad filium meum ad infernum*. Idem Gen. 42. 44. *Deducetis canos meos. &c. ad inferos*. Et hic loquendi vsus in Scriptura multus est de Sanctis pluribus: & *Inferi, Infernus*. &c. non coelos superiorum significant.

2. Similiter & iste loquendi modus frequens est: *Mortuus est Abraham*, Gen. 25. *congregatusque est ad populum suum*. Ibidem. *Ismahel mortuus est, & appositus est ad populum suum*. Num. 10. *Pergat Aaron ad populum suum*. Numer. 27. *Ibis, Moyses, ad populum tuum*. &c.

IV. Samuel, *Ecl. 46*. laudatur, quod mortuus prophetarit; cum nimirum, *1. Reg. 28*. apparens anima Sauli, de terra ascendere visa est: *Non*, quod incarnationi Pythonissæ obnoxia pareret: quippe eam anteuenit vltro; vnde & Pythonissa turbabatur: *Nec*, quod phantasma esset dæmoniaco: vt quibusdam placet: Sed vera erat, ipsaque Samuelis anima; vt consentiunt quæ plures, quæ saniores: Et textus indicat; *Intellexit ergo Saul quod esset Samuel*; non putauit: *Dixit Samuel ad Saul*. &c. certus.

V. Lazarus, *Luc. 16*. erat in Sinu Abrahamæ; Epulo in inferno, scilicet damnato-

rum: Eadem erant in voragine; licet magno intercedente *χάρματι*, id est, ini. ani. Et sic de compluribus sanctis, qui non in coelo, sed in inferno fuisse memorantur.

Itaque Psal. 118. *Narrauerunt mihi ini. qui Calvinistæ fabulationes; sed non est lex tua*. Vide Bellarmin. l. 4. de Christo c. 11.

Q V Æ S T I O LVII.

Num quis sit infernus damnatorum Luthero-Caluinistis?

L U T H E R V S in cap. 3. Ionæ tomo 3. Ienensi. *Quil infernus sit, ante diem extremum, nondum certum sum*. Nam esse peculiarem locum aliquem, vbi morantur anima damnatorum, quemadmodum pingunt iudei, & ventris Mancipia docent; I D. N I H I L I T, me à sententiâ.

2. Christophorus Irenæus, in Speculo inferni, cap. 9. distinct. 1. est quadruplex architectatus infernum. Infernus esse quadruplex potest. 1. Mala, & peccata onusta conscientia. 2. Imminentis moriis doloris & agon vltimus. 3. Angustia timor & horror, quem anima damnatorum à corporibus separata sentiunt. 4. Localis Abyssus, quam ventris mancipia rapita docent. Hic infernus, nostro iudicio, Nihil est: & infernum mundi demum preparabunt.

3. BRENTIVS in Recognitione pag. 15. Interes damnati in infernum nec ascendunt, nec descendunt; sed sathan cum Angelis suis, & impiis omnibus, ac inferni ipse, sunt in Regno celesti. Vide Sturmium in Antepap. po. 4. parte 2.

C A L V I N I S T Æ in Catechismo Heidelbergensi anni 1563. & 1569. Et Bucetum apud Schlüsselburgium lib. 1. art. 27. *Infernus, id est, locus improbis cruciandis destinatus, sine aliquis, nondum adhuc constat*. CALVIN, Instir. lib. 3. c. 25. §. 12. *Nihil esse videtur infernus, aliud, nisi horror quidam conscientia*. Idem sensisse quondam Originem liquet in Genealog. par. 1. quest. 16. & hic superius quest. 52.

A V T O R. Tametsi locis iam citatis nimio plus in eam quæstionem contenti; vt in re nemini ignorata, vel dubi-

tata;

tata, nisi cui cum ratione libererit infan-
re: istis tamen hic adiecerim pauca so-
lum biblica, quæ illum, quem damna-
torum credimus infernum, secretum
ab aliis locum, propriumque existere o-
portere testantur.

1. Seditiosi, quibus terra dehiscerebat
irato Deo, Num. 16. *descenderunt viuen-
tes in infernum*: Eum scilicet locum quò
antè coelo deturbati ruerant Angeli a-
postataz.

2. Ezechiel in planctu super Pharao-
nem, ac Ægypti multitudinem, ait de-
nique, cap. 32. *Detrahe eam ad terram ul-
timam; quam? Cum his, qui descendunt in
lacum*. Ibidem de Assyriis interfectis ait;
*Quorum data sunt sepulcra in nouissimis la-
cis*. Causa: Quia portauerunt ignominiam
suam cum his qui descendunt in lacum. Ibi-
dem de gigantibus sceleratis ait: *De-
scenderunt in infernum cum armis suis*.
Quia portauerunt confusioem suam flagi-
tiorum.

3. Huc addixit eos pro meritis, qui
ait, Deut. 32. *Ignis succensus est à furore
meo*: hæc ira Dei Vindictis: locus ecce;
& ardebit usque ad Inferni nouissima. Sic
Iob. 24. intelligit: *Usque ad inferos pecca-
tum illius*.

4. Queritur de impiis Iob. c. 21. sed
denique dum tenent tympanum. &c. et du-
cunt in bonis dies suos; in puncto ad inferna
descendunt. Sic de meretrice, Prou. 2.
At inferos semita eius inclinata sunt.

5. Deijs affirmat Iob. 7. *Qui descen-
dit ad inferos, non ascendit*.

6. In hoc inferno Inferiore, Pl. 85. alli-
gavit Apoc. 9. *Regem Angelum abyssi, in
puteo abyssi, is, qui habet clauem abyssi*.

7. Hic clamauit, Luc, 16. diues epulo

ex flammis. Quæ, aliaque talia solum de
impiis, damnatis, de damnatorum pœ-
nis, deque receptaculo ultimo damnati-
onis sic loquitur, vt aliter nequeant vel
probabiliter interpretari, etiam ab ijs,
qui vbique tropos & allegorias crepare
assolent: ceu nouis Origenistis Caluini-
anis solenne est. Porro de effectu Passi-
onis Dominicz.

V. DE PASSI MÉRITO.

QVÆSTIO LVIII.

*An Christus natus ac Passus sibi
quid meruerit?*

LVTHERANI vt Gelachius Tubingensis Profef-
sor Theologie lib. contra Ioan. Buszum, *Christus
nihil quicquid, nec illius Humana, nec illius Diuina, natura,
aut in cruce, aut in inferno dolorib. promeruit*. Buszo, nu-
bem S. Patrum obijcanti, respondit ille: *Licet Augu-
stinus &c. & alii ita sentire videantur; eos tamen eate-
nus audio & sequor, quatenus euidentibus Scriptura
rationibus sua probant. Quæ, dum Christum PRO-
PTER Passionem gloriâ coronatum, & caput exaltasse
dicunt; non causam promerentem, sed euentum glorio-
sum significans.*

CALVINISTÆ cum CALVINO Instit. l.
2. c. 17. §. 6. *Quarere, An sibi meruerit Chri-
stus; quod faciunt Lombardus & Scholasticæ;
non minus stulta est curiositas, quam temeraria
definitio, ubi hoc idem asseruerunt. Quocirca,
Caluin. in Matth. 16. v. 21. Non reperit Fi-
des nostra in cruce, quo se sustentet. PETRVS
MARTYR. Omnibus suis operibus ne cælum
quidem promeruit.*

SVADET CALVINVS istis, Instit. l. 2. c.
17. §. 6. 1. *Quid enim opus fuit descendere
unicum Filium, vt sibi quisquam acquireret
nouum?* 2. Ibid. *Consilium suum exponens De-
us omnem dubitationem exco. it. Non enim
Filijs utilitati consuluisse dicitur Pater in eius
meritis; sed Eum tradidisse in mortem, neque ei*

M a peper-

pepercisse, quia mundum diligeret. Et notanda sunt locutiones prophetica: Puer natus est Nobis. Ecce venit Tibi: &c. Indecolligimus rationem sui non habuisse. 3. Quia, Id clarè significat dicens: Pro illis sanctifico me ipsum. Se etiam nil acquirere testatur, qui fructum sanctitatis sua in alios transfert, quodammodo sui oblitus.

AUTOR. I. Aduersarius hac in re Caluino, Franc. Stanckarus libr. de Trinit. & Mediatore contra Tigurinos sic ait: Plus valet vnus Petrus Lombardus, quem spernebat Calvinus, quam centum Lutheri, ducenti Melancthonis, trecenti Bullingeri, quadringenti Petri Martyres, et quingenti Caluini. Qui omnes si in vno mortario contunderentur, non exprimeretur vna uncia vera Theologia.

2. Christus sibi multa maxima promeruit. Vt Gloriam corporis. Luc. 24. Nonne oportuit. &c. Phil. 2. Propter quod & Deus exaltauit eum &c. Vide D. Tho. 3. q. 49. a. 6. c. &c. & in meo Antichristo. quæst. 15.

Et verò omnes ad meritum necessariorum conditiones in Christo conueniunt. Et dignius est quedam habere ex merito, quam dono; aut carere iisdem. Item, meruit Animæ Impassibilitatem. Ies. 53. Si posuerit pro peccato Animam suam, videbit Semen longeuum, & vt LXX. legunt, Dominus vult auferre animam de doloribus eius. Item meruit Resurrectionem, Corporisque dotes gloriosi: Ita D. Th. 3. q. 49. a. 6. iuxta Psal. 100. De torrente in via bibit, propterea exalt. Ps. 138. Tu cognouisti Sessionem meam, & resurrectionem meam. Item Ascensionem, Nominis exaltationem, Iudiciariam potestatem, D. Tho. 3. q. 59. Item Dominium, Molina. tom. 1. tract. 2. dist. 28.

Quærat nunc CALVINVS, Inst. l. 2. c. 17. §. 6. Quibus meritis assequi potuit Homo, vt Iudex esset mundi, Caput Angelorum, atque vt potiretur summo Dei Imperio?

DICO AD I. Nihil quidem acquisiuit sibi, quæ Deus erat omnium diues: at quæ Homo factus acquisiuit sibi augmentum gratiæ, scientiæ, sapientiæ, &c. & gloriam debitam illi ex condigno iure & mercedis, & præmii.

AD II. Vera ista; at Falsum, Christum rationem sui non habuisse. Nam merendo nobis & sibi est meritum consequenter.

AD III. Sanctificauit se, Nobis satisfactoriè, sibi Meritoriè.

QVÆSTIO LIX.

An Christus patiendo satisfecerit pro
CULPIS Humanis Om-
nium?

LUTHERANI, vt **HVBERSVS** suis in scriptis verborum simis contra Kimedontium; & Heidelbergenses passim ista: Passione sua Christum meruit, vt Pater caelesti propter meritum re ipsa & efficaciter, totum genus humanum in gratiam ac Sinum suum receperit: Ita, Vt omnibus ex aquo peccata condonata sint; Sicut erodant sue non; Vt omnes, etiam reprobi, æque saluati sint, ac quilibet alii; Etsi propter nequitiam suam illi iure suis condemnentur.

II. HESVSIVS, teste Clebitio in lib. cui titulus, Ruina Papatus Saxonicæ, parte 2. contrariam illis distinctionem iuduxit in concionibus, & disputationibus, inque colloquiis. Per Christum, dicit tunc, vt **LIBERATI** à diabolo sumus; At cerè **REDEMPTI** sumus minime omnes. Hoc enim Electorum; illud tiam Reproborum est.

III. CALVINISTÆ Imputationem iustitiarum, velut hederam sine vino, passim ad apothecas suas suspensam ostendant, lippis ac tonsuris notam. Vnde **I. CALVINVS** Inst. lib. 3. c. 12. §. 4. & c. 17. §. 3. Similiter Conf. flio Geneuenensis c. 4. §. 19. Perpetuo in eadem peccandi necessitate versamur. Sumus uenudati sub peccato, vt agamus malum. Quicquid

quid facimus, peccatum est. Præstantissima hominum opera mera donorum Dei sunt pollutiones. Ipsa Iustitia opera & sanctitatis, probrum magis, quam laudem perpetuo merentur.

2. Indidem Colloquium Ratisponen. p. 364. 366. Omnes nostra iustitia sunt instar panni menstruati; Etiam quatenus à nobis per Christi gratiam perficiuntur.

3. Castallione teste in transl. Bibliorum defensione, pag. 192. vertit B. Z. A. & reprehendit Erasmodum, ac veterem Interpretem; qui verterunt, *Abolatur, s. u. Destruatur corpus peccati*. Rom. 6. Itaque Calvinistis Peccati corpus non destruxit Christus: sed tantum enervavit, id est, per quandam imputationem, tenuit potius, quam reuera sustulit. &c.

IV. LUTHERO-CALVINISTARVM Scholæ istud Commune habent: *Legis, quantumcunque annitatur, ut frangamus nos; ne minimum quidem apicem possimus implere.* Colloquium Ratisbon. *Omnia opera nostra sub maledicto Legis & manent ipsa, & operantes ea relinquunt.* Plura alibi de iustificatione part. 4. Vnde quibus Lex Evangelii dicitur servatu impossibilis; Et opera omnia sunt sub maledicto; illis peccandi necessitas incubit aded, ut minimè a culpis per Christum liberati conferi queant. Quæ igitur pro iis data est Satisfactio; quos tam pertinax viger M. l. dictio? Sed non tam cum Lutheranis, quam cum Calvinianis est hæc nobis quæstio.

AUTOR. I. Duobus modis Redemptor noster præstitit nobis tam Electis, quam Reprobis generatim liberationem à servitute peccati, & maledictione legis: 1. *Dissolvendo debitam peccatis pœnam, veniamque eorum promittendo, quæ contra Legem Dei commissimus.* Et hoc vltro nobis omnes dant hæretici. 2. *Extinguendo desiderium peccandi, per infusam mentibus gratiã.* Id quod vbi que inelamant Apostoli. 1. *Pet. 1. vers. 19. 20. 21. Coloss. 1. vers. 22.*

Ephes. 1. v. 26. Tit. 2. v. 14. Heb. 9. v. 14. &c. 10. v. 1. Luc. 1. v. 74. Simul gratiam spiritumque largiendo, quò implere Legem valeamus: *Rom. 8. v. 3. & 4.*

2. Isthuc autem impietatis erupit hæresis, quòd Lutherò-calvinistæ tribus gradibus institerint. 1. *Gradus*: Redigendo Christum in cæterorum hominum conditionem: patet suprâ: Vt esse Deum passibilem ac mortalem, *q. 16. & vix Deum, quæst. 10. 31. Esse, quæst. 17. 32. peccatorem: Fuisse quæst. 28. ignorantem: Imperfectum, quæst. 30. Nec inuocandũ vel adorandum, quæst. 34. Vix, quæst. 40. honorandum: Nec, quæst. 41. verè satis passum; Et id, quæst. 44. &c. admodum defectuosè, ac desperatè & damnatè; Sibique, quæst. 58. nihil quicquam commerendo.*

2. *Alter Gradus*: Affingendo ei iuxta corporis mortem &, *quæst. 42. 43. Animæ, adeoque Diuinitatis; atque etiã cruciatus damnatorum; quò possit dici Christus Redemptor.*

3. *Gradus*. Quòd à fronte nomen ei Redemptoris tributum, idem à tergo mox iterum ei eripiant.

Miranda Impietas! Vt nemo non videat planissimè que de Calvinistis intelligat, verum illud Bezae esse, in epist. 5. *Theolog. Tempora Apostolicis vicina, sicũ nostris comparentur, plus conscientia, minus habuerunt conscientia.* Certè nemo vnquã, qualem formant illi Christum, sciuit, aut scire voluit. Neque hinc in refutandis plus operæ postuerim; vtpote loco proprio reseruatã causã hac. Solum hinc, vnicumque S. Thomam 3. q. 49. a. 1. ipsis opponam. Is ita:

II. CHRISTI Passio est propria

M 3 cau-

causa Remissionis omnium peccatorū tripliciter. I. Per modum prouocantis ad Charitatem. Iuxta Rom. 5. *Commendat Deus suam charitatem in nobis, quoniam, cum adhuc inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Per Charitatem autem consequimur veniam peccatorum. Iuxta Luc. 7. *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* II. Per modum Redemptionis. Quia enim est Caput nostrum per Passionem suam, idēd liberauit nos à peccatis tanquam membra sua. III. Per modum Efficientiæ; in quantum Caro, in qua passus Christus, est instrumentum Diuinitatis: ex quo passiones eius & actiones operantur in virtute diuina ad expellendum peccatum. Hinc Apoc. 1. *Dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in Sanguine suo.* Prou. 10. *Vniuersa delicta operit Charitas.* An sola? Nam Prou. 15. *Per misericordiam & Fidem purgantur peccata.* Verum idēd ita accipe; quōd per Fidem charitate formatam, Passio Christi nobis applicatur. Vnde Rom. 3. *Quem posuit Deus Propitiatorem per Fidem in Sanguine eius.*

Sed hæc velut vniuersè dicta sunt: Nunc in rem ac quæstionem propius. Propriè ad Calvinistas proposita spectat quæstio: de qua tamen etiam *infra q. 62.*

CALVINVS asserit tria. 1. Mors Christi non fuit pro omnibus. 2. Meritum mortis non prodest omnibus. 3. Ex Merito Christi Deus non dat omnibus fidem & gratiam. Sed mortuus est pro solis prædestinatis: hisque solis prodest mors: his Deus solis largitur Fidem ex meritis Christi. Ratio Caluini Inst. 3. c. 22. §. 10. *Si omnes vellet saluos, Custodem illis præficeret Filium, & omnes in eius Corpus sacro Fidei vinculo insereret. Nunc constat singulare esse paterni amoris pi-*

gnus, filius, quos adoptauit, reconditum. Ibid. c. 24. §. 13. *Cur ergo gratiam illis largiendus, hos prætermittit? Quia ad vitam sunt ordinati, De aliis quid sentiemus, nisi quia sunt vasa iræ in contumeliam?*

SVASIONES audi, cū Dona Gratiæ sint duplicia: Vocationis & Iustificationis: DICUNT, 1. Vocari reprobos externa tantū voce; non internā gratia præueniente. 2. Alii dicunt vocari à Deo reprobos; at non serid, nec animo iuuandi; sed simulatè, animo nocendi. Ita Caluinus Inst. 3. c. 24 §. 13. *Vocem ad eos dirigit; sed vt magis obsurdescant: Lumen accendit; sed vt reddantur cæciores: doctrinam profert; sed qua magis obstupescant remedium adhibet; sed ne sanentur.* 3. Si secus; cur multi pereunt?

4. Quoad Iustificationem: Christus fatetur se non venisse pro omnibus: Matth. 15. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Matt. 15. *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt, domus Israel*

AUTOR. Duo nobis assentiuntur Calvinistæ: 1. Sufficienciam meriti Dominici, vtpote Infiniti, ad totum genus humanū redimendum ac saluandū.

2. Eam re ipsa non esse Efficacem respectu Reprobatorum: quia hi non perueniunt ad vitam æternam.

3. At Christi Meritū esse re ipsa efficax respectu reprobatorum, quoad dona gratiæ in hac vita. Hoc tertium negant Calvinistæ; eò, quōd tales sint vasa iræ.

AUTOR. AT Dona gratiæ sunt alia Vocationis; alia Iustificationis.

I. Vocationis donum est, Excitari à Deo ad fidem aut Pœnitentiam per gratiam præuenientem: at reprobi excitantur: Matth. 11. *Venite ad me omnes &c.* Matt. 20. *Multi vocati, pauci electi.* Mar. 16. *Prædicate Euangelium omni creatura.* Apoc. 3. *Sto ad ostium, & pulso, si quis audierit, &c.* 2. Si

2. Si Deus, tam bonus est, vt, ait S. August. in Enchir. c. 100. non sineret Bonus fieri malè, nisi Omnipotens etiam de malo facere posset benè, & peccatū in vsum bonū vertere; ecquī tam crudelis esset, vt gratiam suam, ordinatam ex se ad gloriam, verteret in perniciem nostram? Et vertere tamen perpendunt Calvinistæ: quin & peccati Autorem cum faciunt. Atapes non arancos, imitatur Deus.

II. Iustificacionis donum item subinde percipiunt reprobi, id est, fidem & iustitiam; idque ex meritis Christi. 1. Ita S. August. l. de corrept. & grat. c. 13. *Credendum est, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono per seuerantia, in fide, qua per dilectionem operatur, incipere viuere, & aliquandiu fideliter & iuste viuere, & postea cadere.*

2. Sic Hebr. 6. *Semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cælestè, & participes facti sunt Sp. Sancti; & prolapsi sunt. &c.* Et hic loqui Apostolum de reprobis fatetur Calvinus Instit. 3. c. 3 § 21. Ergo contra seipsum.

3. Sic I. Tim. 1. *Quidam circa fidem naufragauerunt. Et: Discedent quidam à fide.* 2. Tim. 2. *Hymeneus & Philatus à veritate exciderunt.* 2. Tim. 3. *Corrupti mente, reprobi circa fidem.* Verè, 2. Pet. 2. *Melius erat illis non cognoscere viam iustitiæ; quam post agnitionem retrorsum conuersti.* Itaque Christi Merita, Gratia, Beneficia pertinent ad omnes Electos & Reprobos; etsi effectu dispari.

DICO AD I. Fictum hoc: Nam, Apoc. 3. *Ego sto ad ostium cordis, & pulso per gratiam excitantem intus.* Quod hic externum Vocans? Item Act. 7. *Dura ceruice, & incirc. cordibus; vos semper Sp.*

Sancto resistitis, id est, inspirationi gratiæ intus excitantis.

AD II. At apertè Christus contrà: *Venite ad me omnes; &c. ego reficiam vos: non dicit, eludam vos.* Item pulso, vt quis aperiat, non vt obdurem. Quia, 1. Tim. 2. *Deus vult omnes homines saluos fieri, & ad agnit. ver. peruenire.* 2. Pet. 3. *Non vult aliquos perire; sed omnes ad pœn. reuerti.*

AD III. Cur? Quia Deus vult quædam Absolutè: quædam dependenter à lib. arbitrio hominis; & sic vult saluos homines. Prou. 1. *Vocaui, & renuistis;* Matth. 24. *Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti?*

AD IV. At ex sententia Caluini venit vocare prædestinatos, non peccatores; contrà quam dicit Dominus. &c. Vide P. Becanum in Manuali lib. 3. c. 2. quest. 1.

QVÆSTIO LX.

An passio Christi persoluerit POENAS Culpis nostris debitas?

CALVINVS Instit. l. 2. cap. 17. §. 1. *Si Christum simpliciter & per se Dei iudicio opponere volueris; Merito nullus erit locus.* Idem in Phil. c. 2. v. 9. *Loca Scriptura, que PROPTER Christum nos saluari dicere videntur, quæque meritum in eius passione collocant; ordinem tantum consequentiæ, non causam significant.*

2. CALVINIANI fratres, apud BEZAM in absterfione calumniarum Heshufii, clamant: *Nulla modo dici potest; Patris nos misericordiâ, & tamen Filij Merito saluari: PER Christum, non PROPTER Christum, seruati sumus.*

3. Iterum BEZA ibidem cum Caluino. *Redemptor Christus dicitur; Non quòd Passio eius & mors visua & efficacia ad redigendos nos cum Deo in gratiam valuerit: sed quòd Pater gra-*

uito

inuito favore, & misericordia eius beneficium complexus sit.

LUTHERANI cum delectionem culparum fuisse realem operatum Iesum negint; pœnarum quoque sublationem pariter factam à Christo nullam, consequenter affirmare cum Caluinistis ferè coguntur. Vide q. præcedente.

AUTOR. 1. Ecquid est igitur, quod asserit Apostolus, 1. Tim. 2. *Christus semetipsum dedit Redemptionem pro multis?* I. Ion. 2. *Ipse est redemptio nostra pro peccatis nostris.*

2. Si, ut aiunt, Pater PER Christum nos liberarit: jam Pater, non Christus, Redemptor erit. Qua causâ illa Caluini Glossâ ac commentum de voce PROPTER, &c. impio quoque Flacco Illyrico visa pestifera est, ad eò, ut eam totius Passionis Dominicæ efficaciam effectumque eludere, ac elidere iudicârit.

3. Deinde, Gal 5. *Ergo euacuatum est scandalum crucis. Utinam abscindantur, qui vos conturbant!*

I. Ita nostræ se habet Redemptionis ratio. Triacerant in seruitute nostra sub diabolo: 1. Quâ Homo subiugari diabolo, (ut cuius tentatione fuerat superatus) meruerat peccato suo; Sic Christi Passio est causa Remissionis peccatorû.

2. Quâ DEVS hominem reliquit potestati diaboli; ut à quo læsus peccando fuisset: Sic liberavit nos Christus reconciliando Patri.

3. Quâ DIABOLVS sua voluntate hominem à confectione salutis impediabat: Sic ab eo nos liberavit Iesus, excedente modum potestatis sibi traditæ à Deo, ut mortem Christo quoque machinaretur Infanti. Vnde S. August. l. 13. Trinit. q. 14 tom. 3. *Iustitiâ Christi victus est diabolus; qui, cum nihil morte dignum in eo inueniret, occidit eum tamen: Et utique iustum est, ut debitores,*

quos tenebat, liberi dimittantur, in eum credentes, quem sine ullo debito occidit. Id eò Dominus Ioan. 12. *Nunc Princeps huius mundi ejcietur foras. Et, Ego si exaltatus fuero, omnia traham ad me.* At exaltatus est in cruce: ergo si homo est e potestate diaboli creptus.

II. Quin & APOENA PECCATI sumus liberati. Nam, Isa. 53. *Verè langues nostros ipse tulit, culparum; & dolores nostros ipse portavit.* Idque ait D. Tho. 3. q. 49 a. 3. dupliciter: Directè quatenus Christi Passio fuit superabundans Satisfactio pro peccatis vniuersis: qua exhibitâ, reatus tollatur necesse est Indirectè; quatenus Christi passio est Causa remissionis peccati, in quo fundatur reatus pœnæ.

QVÆSTIO LXI.

Ecquid ergo contulit Christus ad hominum Iustificationem?

LUTHERVS Comment. in Gal. 2. *Sicut Sophista licent, Charitatem informare & imbueri fidem; Sic nos dicimus, CHRISTVM informare & imbueri fidem. Vel formam esse fidei. Ergo si te apprehendit Iesus, & inhabitans Christus, est iustitia Christiana; propter quam nos Deus reparat iustos, & donat vitam æternam.*

2. MELANCHTHON in Confess. Augustana. c. 4. *Propter Christi meritum iustificamur; non propter fidem ipsam: Fide tamen misericordia Dei apprehenditur.*

3. OSIANDER in refutatione contra Melanch. vult, Inhabitans nobis iustitiam Christi, nostram esse Iustificationem.

CALVINVS, Neutrum illorum agnoscit: Sed solam peccatorum Remissionem esse Iustificationem nostram. Patebit part. 4.

AUTOR. AT nos docemus iustificari homines per infusam, ac in hærentem nobis iustitiam: idque propter merita Christi Passi: Conc. Trid. Sess. 6. c. 7. *Vnica formalis causa est iustitia Dei; Non qua ipse iustus est; sed qua nos iustos facit. Quâ videlicet ab eo donati, Renouamur*

visu mentis nostræ; & non modo reputamur
sed verè iusti nominamur & sumus.

Quo impudencior calumnia est CALVI-
NIDUM in Antidoto ad Sell. 6. Tridentini,
ait, duas causas iustificationis constituunt. V-
nam, Remissionem peccatorum, siue Imputatio-
nem. Alteram, Regenerationem spiritalem,
siue inhaerentem Iustitiam. Ego dico: Una
simplex causa iustificationis est Remissio pecca-
torum.

AUTOR. At Cur Idem, Instit. l. 3.
c. II. §. 2. sibi contrarius, ac isti, sic statu-
it? Nos iustificationem simpliciter inter-
pretamur Acceptationem, qua nos Deus in
gratiam receptos pro iustis habet; eamque in
peccatorum Remissione, ac iustitia Christi
Imputatione positam esse dicimus. Id quod
ibidem, §. 3. sic declarat. Iustificare nihil
aliud est, quam eum, qui reus est, tanquam ap-
probata innocentia a reatu absolueret. Cum
nos itaq; Christi intercessione iustificet Deus;
nō propria innocentie approbatione, sed iusti-
tie imputatione nos absoluit, ut pro iustis in
Christo censeamur, qui in nobis non sumus.

Ex quibus necessariò consequitur,
1. Quòd ibidem Calvinus, Instit. l. 3. c.
12 §. 4. cum Lutherano Kemnitio con-
clamat. Omnia opera hominum, secundum
pretium suum, mere sunt pollutiones ac sor-
des. Idem c. 14. §. 9. Non potest ullum
opus à Sanctis procedere quod non promere-
tur mercedem propriam Confusionem. Vel,
ut vox Lutheri habet: Iustus in omnibus
operibus iustis peccat mortaliter. 2. Quin,
Deus cogit ad peccandum: patet supra q. 18.
3. Nihilominus tamen nil nocere vo-
lunt peccatum præordinatis ad salutem,
quor, qualia, quantacunque possint pec-
care. Ut quæ omnia eis non imputentur,
& in eis tecta sint, etsi non sublata.

Euge, age sic, quod libuerit: Potes ca-

pere specialem prædestinationis Fidem?
certus esse salutis debes. Nec enim fal-
lere Dei prædestinatio potest. Sic viue-
re, sic Credere Calvinianum est; sicque
Mori, teste Caluini exitu: Qui fidenter
vixit: at Dæmonibus inuocatis, ait Bolsecus
in vita Caluini cap. 22. iurans, execrans, et
blasphemans miserè expirauit. Cuius illi te-
stimonium perhibuere, qui decumbenti ad ex-
tremum usque habitum ministrare. Imò
hoc etiam, quod diem atque horam detestatus
sit et execratus, quam unquam studiis vel de-
scriptionibus impendisset. Iusta iudicia Dei!
Quia talium peccata præcedunt ad iudi-
cium. Quin ipsi sibi sunt iudices: Quæ
euehunt ac prædicant, deiiciunt eadem
ac pessundant passi Merita Christi.

De quibus Nos ita credimus ac doce-
mus, ex D. Th. 3. q. 49. a. 4. Passio Chri-
sti est causa Reconciliatiōis nostræ du-
pliciter. I. Remouendo peccatum,
quo constituimur inimici Deo. Nam,
Sap. 14. Similiter odio sunt Deo Impius, &
Impie: ac eius Psal. 6. Odisti omnes, qui o-
perantur iniquitatem. II. Sacrificium
exhibendo ei acceptissimum, cuius pro-
prius est effectus, Placare Deum, ad Re-
mittendum peccatum. Vnde Rom. 6.
Reconciliati sumus Deo per mortem Filij
eius.

Atque ita cœli ianuam nobis refera-
uit remouendo duplex obstaculum: 1.
Peccati originantis; post quod, Gen 3.
Deus collocauit Cherubin, & flammeum gla-
dium atque ver satilem, ad custodiendam vi-
am ligni vitæ. 2. Peccati Actualis cuiuscū-
que; dum poenitens communicat Chri-
sti passioni per Fidem & Charitatem, &
Sacramenta. Vnde Hebr. 9. dicitur:
Per proprium Sanguinem introiuit semel in

N San-

Sancta, aeterna Redemptione inuenta. Ideo & nos Hebr. 10. *Habemus fiduciam in introitu Sanctorum in Sanguine Christi. Sic nostra nobis constat Iustificatio.*

QVÆSTIO LXII.

Quibus speciatim prodest ea Redemptio Christi Passi?

NON omnibus. Ita CALVINUS contra Heshusium pag. 39. *Non est crucifixa pro impiis Caro Christi; nec pro eorum expiendis peccatis effusus Sanguis.*

AVTOR. Atqui Iesus ait: Matth. 9. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Et Apostolus, I. Tim. 5. *Veni in mundum peccatores salvos facere; quorum primus sum ego.* Atque idcirco, Tit. 2. *Tradidit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate.*

2. BEZÆ in Colloq. Mompelgart. pag. 522. *Deus in aeterno & occulto suo consilio decretum immutabile fecit, quod maiori hominum parti nolit pretium Sanguinis Christi prodesse.*

AVTOR. AT vnde constat Bezæ consilium istud atque Decretum isti contrarium, Ezech. 18. *Nolo mortem peccatoris; sed magis ut conuertatur à viis suis, & vivat.* Quia tamen affirmat, constabit ei ex illo, qui ait: 3. Reg. 22. *Ego decipiam. In quo? Egrediar, & ero spiritus in dux in ore omnium prophetarum eius &c.*

II. CALVINUS contra Heshusium: *Christus, si cui morte sua profuit, solis Electis, solum fidelibus profuit.* Quæ, ait BUCERUS: *Christus tantum morte sua Electorum peccata expiavit.* Ita ille in Ioann. pag. 522. Vide S. h. u. l. bargum in Theol. Calu.

Et vè plaustris librorum persuadere mundo Calvinici conantur istud; *Electi & Fideles sunt non Protestantes, non Lutherani, &c.* I. d. Calvinista. Proinde BEZÆ in Conf. II.

fidei Geneven c. 4. §. 20. *Vel sola fides scintilla verè nos de salute securos reddit.* Calvinus Instit. l. 3. c. 2. §. 19. *Cum primum minima fidei gutta mentibus nostris instillata est, iam faciem placidam certo intuitu incipimus contemplari.* &c. Ibid. *Nobis per spiritum Sanctum Designatur, & Revelatur de Dei benevolentia Certitudo.* &c. Ideò iidem Conf. denter diabolo & morti insultant.

AVTOR. Ista seipsis iugulata ferunt obuiam cuique inhærentem sibi ipsi mucronem suam. Sed ego ad locum de Iustificatione eorum differo confessionem. In præsens tamen notasse dicem Lutheranos inter & Calvinistas pretium fuerit:

LUTHERANI pertendunt, in iustificatione cuiusque requiri Fidem; sed quæ solum in promissam Dei misericordiam respectet: *Vi fides sit Fiducia in Voluntate.* I. CALVINIANI Contra volunt eundem respectum ad Misericordiam; Sed non cum Fiducia voluntatis; verò certa cum scientia Intellectus, & fide speciat cuiusque de suapte iustitia & iustificatione. Et sic fidelibus proficere aiunt Christi passionem; nec vllum nocere peccatum. Bonis operibus verò, inquit, Calvinus Instit. l. 3. c. 15. §. 1. *Fideles merentur nihil quietam;* (quòd Lutherani concedunt) *sed à Deo merces eis Donatur.*

2. Porò è contrà: Quia asserit, *virtutinem in cordibus electorum observari;* idcirco & Fiduciam requirit, Instit. l. 3. c. 2. §. 16. vbi §. 8. *Fides, ait, magis est assensus cordis, quam cerebri; animi, quam iudicij.* Quò rursus cum Lutheranis consentit, contrà prædictam suammet definitionem. Ita suos circumagat spiritus vertiginis.

Qua in duplice lingua viri quia desiderat.

deratur adhuc categoricum responsum ad quæstionem nostram: illud ecce tibi. Quæris: Qui, quot Calvinistæ saluantur per Christi Redemtionem? Ecce tibi

III. CALVINUS in 2. Pet. c. 1. v. 2. *Necque omnes, scilicet Calviniani, sed ex toto Corpore vix paucissimi. Vix enim decimum quemque reperies, qui alio sine Evangelio nomen dederit scilicet Caluiniano, quam ut solutus in omnem lasciviam dissuadet.*

AUTOR. Sed accubi ante Calvinum ista licta fidelium delituit Ecclesia?

Apertè respondet Sadeel contra theses Posnanientes de Ecclesia. cap. 8. *Istorum in deserto (fortè montis Caspii sinu clauso) delitescunt, ab annis mille trecentis, nec fructus nec folia extiterunt.*

O maledictam ficulneam, ut quid terram occupat?

Et tamen hisce pauculis Calvinistis, scilicet, ut Christus acquireret Non veram aliquam ac realem Remissionem; sed *Non imputationem* duntaxat peccatorum; (Quibus tamen necessariò inquinantur, ut quæ nullo modo deuitare possint; sed in iis altissimè demersi perpetuò immorantur, ac immoriuntur) eam, inquam, ob causam Christus necesse habuit sustinere immensos, non in Corpore solum cruciatus; sed in Anima quoque eum damnati & perditì hominis supplicia perferre oportuit: Quæ multis supra sunt testimoniis Caluini & asseclarum stabilita. Dira Redemptio!

IV. CALVINISTÆ. Tam operosa est in iis, efficaxque ea *Non imputatio*; ut per illam ipsis FIDES SPECIALIS conferatur, à qua excidere nunquam possunt.

I. Ita CONFESSIO GENEVENSIS cap. 4. §. 20. *Fides à Perseuerantia dono nunquam*

diuelli potest. Qui vel semel totà vità seueris vera fidei testimonium, de ea securus esse debet, non Permanente tantum, sed etiam Permanensura.

2. ZANCHIUS in Miscellaneis: *Aliter qui docet; totius Evangelij scopum euertit.*

3. BEZA in Confess. pag. 17. *Contraria sententia monstrum est.*

4. Idem in Colloq. Mompelgart. *Que Fides, ut de sua eos electione reddat certissimos; ita, etiamsi in peccata contra conscientiam & omnia scelera flagitiosissima sese per omnem vitam ingurgitent; de aeterna beatitudine tamen securissimos præstat. Idèd. Apoc. 3. Dicis, quia diues sum, & nullus ego: Et NESCIS quia tumiser os. &c.*

AUTOR. Ita quidem Calvinistæ prædicarunt, ac prædicant: sed veræ notæ conditionesque Ministerii prædicationis eos deferunt; de quibus Marc. 16. 1. *Quod non Voique: 2. Nec Domino cooperante: 3. Nec Sermonè confirman- te: 4. Neque Sequentibus signis ad illum.*

Quin potius ista subsecuta est desolatio & abominatio, qualem prædixit Dominus in Templi euastatione futuram; Luc. 21. *Multis Lutheris Calvinistæ &c. venient in nomine meo, & dicent; 1. Ego sum: Nolite sequi illos. 2. Audietis prælia & seditiones; nolite timere: 3. Surget gens contra gentem, & regnum contra regnum. 4. Erunt terræ motus, pestilentie, fames, terroresque de caelo, & signa magna. Veræ hæ notæ & signa hodiernæ sunt perfidiæ hæreticæ, orbem imperiumque infestantis.*

Q V Æ S T I O LXIII.

An Christi ad inferos damnatio sit nostra ab inferis liberatio?

CALVINUS quidem huic infernali peccatæ nostram, ferè totam Redemtionem ad-

N 2 scribit,

scribit, ad id vt sine descensu cruciatuque Christi tali mors in cruce nullius fuisset pretii aut valoris. Ita Instit. lib. 2. c. 16. §. 10. *Nihil Actum erat, si corporea tantum morte defunctus fuisset Christus. Sed opera simul pretium erat, vt diuina vltionis feneritatem sentiret.* Plura superius vbi de descensu tractauimus, quest. 52.

AUTOR. I. Atqui S. Scripturæ, ait *Bell. l. 4. de Christo c. 8.* totam salutem nostram tribuunt Sanguini, Mortique corporali Christi: & post mortem nihil agnoscunt vltioris poenæ. Ecce Phil. 2. *Factus obediens vsque ad mortem.* Quid postea? **PROPTER** quod *Dens exaltauit illum.* Luc. 24. *Nonne oportuit Christum pati? Quousque, & quid deinde? Et sic intrare in gloriam suam?*

Ecce nunc de Sanguine. Eph. 1. *In quo habemus Redemptionem per Sanguinem eius.* Coloss. 1. *Pacificans per Sanguinem crucis eius, quæ in caelis, & quæ in terra sunt.* Hebr. 9. *Per proprium Sanguinem introiuit semel in Sancta, æterna Redemptione inuenta.* &c. Quare totum actum peractumque fuit in cruce; vt post mortem sola eum maneret gloria resurrectionis: postquam *Christus iam non moritur, nec patitur.*

2. Neque vllus Scripturæ locus, non dico sufficiens; sed nec probabilis afferri potest pro inferni doloribus ab Christo, exanclatis? quin nec gustatis. Vnde S. Cyrillus Catechesi 14. *Exterrita est Mors, videns nouum quendam descendente in infernum, vinculis, quæ illic sunt, non ligatum.* Ambr. lib. de mysterio Patchæ, cap. 4. *Vinctas peccato animas, Mortis dominatione destructa, à diaboli faucibus reuocauit ad vitam: atque ita diuinus triumphus æternis characteribus est conscriptus. Quam*

ista procul ab Caluini abhorrent blasphemia? Sed ea clarius elucidabit questio de Mediatoris officio.

QVÆSTIO LXIV.

An Christus secundum solam Humanitatem sit Mediator?

FRANC. STANCARVS Lutheranus, soli humanæ naturæ Christi tribuit Mediatoris officium & Actus. Qui est Nestorianismus, duas in Christo Personas distinctas constituens; Communisque est Luthero-caluinistis error; Vt supra liquet q. 22.

1. Quoad Mediatorem tamen quidam Lutheri Calvinistæ omnes ab Stancarianis secessionem faciunt. Ita vt ò Stancarus lib. de Trinit. & Mediat. ait *Dignitatem precum Christi non fuisse à solo Filio, sed à sua Trinitate sic ordinante & acceptante.* Item ibidem dicit: *Humana in Christo natura est Mediatrix, participatrix &c.* Nihil tribuit diuinæ hypostasi, cui tamen omnia redemptionis opera sunt tribuenda principaliter, non tamen formaliter; Idem lib. de officio Mediatoris. *Sacerdos & Sacrificium est homo Christus, non Deus Christus.* Infra explicat: *Ratione spiritus, Christus est Sacerdos; ratione Corporis & Animæ, Victimam est.*

2. Fundamentum erroris aperit Frid. Straphylus lib. de Concord. discipulorum Lutheri, & Lindanus in Dialogo 2. Dubitantii: Christum asserunt esse Iustificatorem secundum solam Humanitatem; Quia fingunt non formaliter iustificari per Christi Iustitiam imputatam nobis, ac obedientiam; quæ Homini Christi est solius.

AUTOR. I. Isti voce Personam in Christo ponunt vnã, at recipiã duas cum Nestorianis.

1. Nam si natura humana sola peregit opera ea satisfactoria; igitur per se existeret, distincta ab diuino Supposito. *Agere enim Suppositorum est.*

2. S. Scriptura Deo tribuit Mediatoris opera. Act. 20. *Ecclesiam acquisiuit Sanguine suo.* I. Cor. 2. *Dominus gloria crucifixus dicitur.*

3. Mediatorem agere, est Medium esse Deum inter & hominem: Sed Is nec Deus est solus in Christo, nec Homo solus: ergo vterque simul; Deus vt principium

plum *Quod*; vt *Quo*, Homo. Ira S. Patres apud Bellarm. & Theologi 3. *Sent. d.* 19. & *D. Th. 3. q. 26. a. 2.*

II. Solus igitur Christus propriè & immediatè perfectus est Mediator. I. tum Supplicationis, orando & supplicando pro nobis apud Patrem. Vnde I. Ioa. 2. *Advocatus noster est*: & Rom. 8. *Interpellat pro nobis*. 2. Tum Redemptionis de suo immediatè soluendo pretium, ac Satisfaciendo Patri pro nobis. Vnde passim dicitur *Hostia pro peccato*. Et I. Timoth. 2. *Vnus Mediator Dei & Hominum, Homo Christus Iesus*: Causam addit: *Quia dedit semetipsum redemptionem pro mundo*: Non se merù hominem: Nam, 2. Cor. 5. *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi*.

Et sic, Gal. 3. *Christus nos redemit de maledicto Legis, factus pro nobis maledictum*. Et quidem perfectè, ac immediatè, Hebr. 7. *Homines Deo reconciliauit, per semetipsum accedens ad Deum ad interpellandum pro nobis*.

I. Esto: Rom. 8. *Sp. Sanctus postulet pro nobis gemitibus inenarrabilibus, & interpellat pro nobis*: Itemque & Angeli, Tob. 12. Dan. 10. Apoc. 8. Scilicet & ceteri Diuorum: At nullus de suo, ex sese, nos redemit, vt Christus. 2. Deinde etiam Angelorum, aut Sanctorum *Nemo*, Ioan. 14. *venit ad Patrem, nisi per Ipsum Christum*. 3. De ipso, quà Deo & homine; dicitur: Psal. 100. *Redemptionem misisti populo suo; vt det illis hereditatem suam*. Ipse, Luc. 1. *Fecit Redemptionem plebis sue*. Quod si igitur bene vereque S. Bernardus vocet *B. V. Matrem Mediatricem ad Ipsum Mediatorem Christum*; quanto magis id de Cœlitum cæteris senti-

dum est, atque tenendum? Plura in *Antichristo p. 1. quest. 16.* Et in *Geneal. quest. 18.*

QVÆSTIO LXV.

An Mediator sit Christus secundum utramque Naturam?

LVTHERANI; Vt, KENNITIUS libi. de duabus naturis; inter absurdas refert, & merito, sententias, dicere, *Christum Mediatoris exercere officia secundum Humanam naturam tantum*. MELANCHTHON in locis c, de Filio, ait: *Deitatem Filij obedisse Patri*. Idemque asserit Liber CONCORDIÆ pag. 556. &c.

CALVINISTÆ, contendunt idem, scilicet. *Secundum Diuinam ac Humanam naturam, agere Christum Mediatorem*. Ita CALVINUS epist. duabus ad Polonos, Tigurini, Bullingerus, Martyr. &c. Liqueat ex eo, 1. *Quod profiteantur se dissentire ab Magistro Sentent. & Scholasticis*. 2. *Quod distinguant opera Mediatoris*: 1. *Quædam esse Humanitatis, quoad rem: Diuinitatis, quoad efficaciam: vt Pati, Mori*. 2. *Quædam solius esse Diuinitatis; vt illuminare mentes, peccata dimittere, offerre Sacrificium*: 3. *Quædam solius Humanitatis: vt esse Victimam*. Vnde Calvinus epist. ad Polonos: *Est Pontifex & Sacerdos Diuina natura, Sacrificium verò Humana*.

SVADENT istis. 1. Ioan. 8. *Ego pono Animam meam*. Hoc, ait CALVINUS epist. ad Polonos, dicit vt Deus: Homo enim non habet arbitrium vitæ ac mortis; sed Deus. 2. Quia 2. Cor. 5. *Omnia ex Deo qui nos reconciliauit sibi per Christum*. &c. At Reconciliare, exhortari, pacificare, actiones Mediatoris sunt: Ergo Christus, vt Deus, Mediator fuit. 3. Hebr. 4. *Habemus Pontificem, qui penetravit caelos*. Hebr. 7. *Sine patre, sine matre, sine genealogia*. Sic natum esse, sic penetrare caelos Dei est solius, non hominis: Ergo Mediator est quæ Deus solum. 4. Quia, *Dare Sp. Sanctum, Docere*. &c. sunt solius Dei, & Mediatoris. 5. Quia Christus fuit Caput n. Angelorum & hominum: vt,

N 3 Col. 1.

Col. 1. *Primogenitus omnis creatura*; Idque etiam ante lapsum: quod Mediatoris est. Atqui tunc solus Deus erat, nondum homo: Ergo. Quæ ex Patribus bona malè allegant, refutata vide in *Bellarmin. libr. 5. de Christo cap. 7.*

AUTOR. Atqui verò istud Arianū est, simulque Eutychnianum. Vide in mea *Genealogia par. 1. q. 18.* Hoc autem solum orthodoxum est: *Principium Quod Mediatoris opera operatur, est Suppositum Christi totum, quā Deus & Homo: Formale autem Principium Quo ea peragit Christus, est sola Humanitas, non Diuinitas. Quia cum vna solū in Christo sit Persona, huius solius est proprium Mediori; sed sub principio formali Humanitatis solius, quā est vnita Diuinitati; non quā sola spectatur.*

I. Ecce, 1. Tim. 2. *Vnus Deus, Trinitas peccatis læta: Vnus & Mediator DEI & hominum:* quatenus? *Homo,* scilicet secundum naturam humanam, sed vnita Deo; ideo addit, *Christus IESVS,* quā suppositum vnum.

2. Mediator est inter duos vnitor, inter Deum & hominem: cum igitur nec Deus ipse sibi, nec Homo merus Deo & sibi posset mediari; necesse erat id relinqui vni Homini qui vnitus esset Deo, cui & hominibus nosset compati, & posset adire Deum per semetipsum, placare que SS. Trinitatem læsam.

3. Quod si Christus, quā Deus, foret Mediator cum Deus Vnus sit trinus, tres forent Mediatores, scilicet tres Personæ. Nam cum *opera Diuinitatis sint indiuisa,* hoc Mediari, ex æquo tribus conuenire oporteret. Quod absurdum dictu, ac infandum est.

4. Denique, Sacrificare, & eo satisfacere

Deo, Mediatoris est; & Deo minoris; vt fatentur Sectarii: Idèq; verò est & solius Hominis. Nam Deum, aut Diuinitatem facere Sacerdotem, Arianismus est: Cum Sacerdos minor sit illo, cuius est Sacerdos, scilicet Dei. Vide S. Patres apud *Bellar. l. 4. de Christo c. 5.*

Obiectiones Luthero-calvinist affectatè non distinguunt inter opera Personæ & Naturarum singularum in Christo. Vide in meo *Antichristo p. 1. q. 14.* Attamen ad singulas aliquid:

DICO AD I. Cum ponere animam & resumere, sit mori & resurgere; hæc hominis sunt, non Dei: Ita S. Patres. At potestas eam ponendi ac resumendi, est Dei, dataq; Christo homini ab Deo. Vnde homo, non Deus, est Mediator.

AD II. Non sunt ea semper Mediatoris. Nam qui tertius alterum cum altero reconciliat; Mediator est: Qui vero se cum altero reconciliat, is non est Mediator vllius. At *Deus reconciliat nos sibi PER* Mediatorem, Christum hominem; ita & Christus quā Deus, fuit reconciliatus, non reconcilians.

AD III. Ea probant Diuinitatem Christi: non Mediationem. Et quā homo, non quā Deus, penetrauit cælos nec quā homo, sed quā Deus, caret matre. Neque tamen illa sunt absque Potestate diuina.

AD IV. Dare Sp. Sanctum Mediatori, est propriè Mediatoris; non formaliter Dei: at dare efficienter, vti Autorem doni, hoc Dei est solius Trinuni. Sic & docere intus illuminando, Dei est hominis, exterius formando.

AD V. Ante lapsum Christus, quā Deus, fuit Caput Angelorū, vti & Pater & Spi-

& Spiritus: non tamen Mediator. Sic enim Trinitas fuisset Mediatrix. At Christus homo, 1 Tim 2. Mediator est Dei, & hominum; non Angelorum. Deinde dicere, Christum, quia Deum, fuisse Adæ, esseque nobis Mediatorem; est eum facere minorem Patre: qui Arianismus est. At Primogenitus est Patris naturaliter ab eterno: Creature, intentionaliter, Prou. 8. antequam quicquam faceret à principio. Et hæc mens est S. Patrum.

QVÆSTIO LXVI.

Quomodo resurrexit IESVS?

LUTHERANI VBIQVISTAE, de quibus supra L. iust. 26. haud grauius ista nobis vltio quasi obtudunt talia; Christus non resurrexit à mortuis. Nec enim à sepulchro exiit unquam; sed solum extra sepulchrum sese manifestauit. Cum ibidem tamen inuisibiliter permaneret.

AVTOR. Hoc Portentum fundit Vbiquitas: Simile isti, Mortuus est Diuinitas. Qui, supra quæst. 16. & 43. passim ac mortuam blasphemant Diuinitatem Christi; ecquam obsecro, assererent resurrectionem? A qua Diuinitate reuocata in vitam Christi creditur Diuinitas? 1. An ab altiore alia Patris? Et quidem Patri soli proprie vocem, DEVS, in Scripturis conuenire pertendunt, supra q. 8. Christum autem verum credi Deum oportere diffidentur, q. 31. vt in quæ. 9. 10. Nomina veri Dei minime satis quadræt. 2. An ab æquali sui Deitate resuscitata Christi exiit Diuinitas? At æqualem nescit; Vnam eandemque solam veram, adorat veritas Christiana. Quid ergo, Lutherani, vobis videtur de Christo?

RESP. SCHMIDELINVS in polog. ad Theses Ingolst. Caro Christi ipsam secundam Humanitatem, excelsius se credenda est.

AVTOR. Planè ita est: Incidit in Stylam; cuius nature Charybdis.

2. BRENTIVS in sua Recognitione ait: Quoad resurrectionem, inter Petrum & Christum, nullum est discrimen. Imò perè admirabilior est Petri, quam Christi.

AVTOR. Dixit: nil docuit: Nec, quod dicere infandius posset, fingere sciuit.

II. CALVINISTÆ altius sapere videri volunt. Ac principio DE SANGVINE Christi profuso.

CALVINVS in Matth. 26. Furunt, & cum ratione insaniunt, qui docent Christi Sanguinem cum eius Carne nunc esse coniunctum. Quianam? SADEEL in 2. Indice errorum Gregorii de Valentia: Christum, ait, resumpsisse Sanguinem, ex Scripturis probari non potest. CVRÆVS in Spongia causam suggerit aliam: Quia Dissipatus est statim, cum effusus est. ERASTVS in fundamentali declaratione pag. 29. In terra computruit; non est in rerum natura amplius.

AVTOR. I. At verò argumentulis & fabulamentis eiusmodi perinde iam demonstratum foret; nostrorum humi consumptorum corporum resurrectionem impossibilem esse.

2. Adde: Eccubi locorum vsquam in Bibliis ostendetur vel per vmbra; Christum absque Sanguinis fusi resumptione resurrexisse?

3. D. Thomas autem p. 3. q. 54. a. 2. planissimè docet: Etsi Corpus Christi in resurrectione alterius fuerit gloria; non tamen alterius naturæ fuit, sed eiusdem: ideo quicquid ad naturam corporis pertinet, id omne Domino adfuit resurgenti: Pertinent ad eam: erò carnes, ossa & Sanguis: quare absque omni talium diminutione integrum resurrexit.

4. Porrò idem docet alibi. 1. q. 119. a. 1. c. quod duplex homini sanguis inest; Necessarius ad integritatem pertinens naturæ; & Nutritionalis, qui ex cibo potuque

tuque accedit sine quo homo esse quidem homo potest; sed non superuiuere diu. Hunc in resurrectione omnem re- sumisse, minimè necesse fuit; eo quòd ad naturam integritatem minus require- retur. At Necessarium illum, ad Huma- nitatis integritatem ad Corpus quoque resurgentis oportuit reuerti.

5. Specialiter, ait, idem in *Quodlib. 5. quest. 3. a. 5.* de Sanguine in Passione fu- lo, pro redemptione nostra, DICENDVM est, Quòd totus in resurrectione ad Cor- pus redierit. Triplici ratione.

1. *Ob Aetatem patientis* perfectissi- mam, cui nihil deesse perfectionis hu- manæ potuit vel debuit.

2. *Ob Meritum*; si enim ex Marty- rum partes, in quibus pro Christo passi fuerant, quendam priuilegiatum fulgo- rem in resurrectione habet; teste *S. Aug. lib. 21. Ciuit.* quantò magis Christi San- guis ad gloriosam resurrectionem est reparatus?

3. *Ob Virtutem Passionis.* Sanguis e- nim ille fusus humanum genus sanctifi- cavit; iuxta Hebr. vlt. *Iesus ut sanctifica- ret per Sanguinem populum suum, extra por- tam passus est.* Habuit verò Sanguis Chri- sti vim salutiferam, ex Verbi sibi vniti virtute, vt ait *Damasc. libro 3.* Qua causa eundem ad Corpus redire necesse fuit. Hæc de Sanguine.

Porò de ipsius RESUSCITATIONIS MODO.

III. CALVINVS in Ioan. c. 20. vers. 19. *Christus seipsum in Vitam Reuocare NON po- tuit; Dei Patris interuenire operam oportuit. Absurdè facit Christus, cum propria sibi re- surrectionis gloriam vendicat.*

AVTOR. At ipsa te Veritas refutat, Ioan. 10. *Nemo tollit animam meam à me;*

sed Ego pono eam; & iterum sumo eam ad me. Ioann. 5. *Sicut enim Pater suscitauit mortuos & viuificat: sic & Filium, quos vult viuificat.* Vide D. Thomas 3. quæst. 53. a. 4.

2. CINGLIVS tom. 2. in respons. ad Lu- theri lib. de Sacram. fol. 405. *Christus è in- numento, eo egressus est modo, quo crassus stium Lutheri preter, rubrum induit caligas, egressi posuit.*

3. PET. MARTYR lib. de Euch. *Christus Angeli, qui lapidem à sepulcri ostio remouerat, auxilio indigebat.* Sic & Gualde- rus hom. 133. Probabilem hanc sententiam iudicant Calvinus *Instit. libr. 4. c. 17. §. 29.* & BEZA *libr. de omnipresentia carnis Christi contra Brentium.*

AVTOR. 1. Verè Lutherani in Col- loq. Mompelgart. anno M. D. LXIV. ex- clamauerunt ad talia: *Calvinista præca- ria, Nihil diuina gl'ria relinquunt Christi, cum de Throno Maiestatis detraxerunt & de- turbant: nudum illi nomen & appellatiuum summa Maiestatis tribunt; reuera autem NIHIL.* Sed

Vt tibi Tu, nigra dicebat cacabus olla.
Sic sathanam sathanas culpæ; Cor- nicula coruum.

2. Nimirum isto fuce, Dominice per fores clausas penetrationi facere li- cebit eis fucum auricalchium. Idèò procaciter CALVINVS in Ioann. c. 20. v. 19. *Verum esse minimè concedo, quòd asse- runt Papiste, Christi Corpus penetrasse per ianuas clausas. Papæ! Quis vnquam audiuit talia?*

Sic: BEZA causam dicit in Ioann. cap. 20. *Vel sponte patuerunt Christo fores: Vel spissas parietes ei fuerunt peruiæ. Cum ista non fuerint ei difficiliora, quam super aquas ambu- lare.*

AVTOR. Ehem BEZA! Siccine tuum

tuum tu castigare Magistrum? Vel obclamantem audi. Hoc, inquit, ideo contendant ut Corpus gloriosum non modò simile reddant spiritui; sed immensum esse, nullo loco contineri obtineant. At quid pro eo contendamus obtinendo; quod corpori deberi glorioso S. Patres affirmant, & Bezà tuus? Quid, quòd illud tuum figmentum mendacio cumules, atque calumniam vel in ipsos S. Patres impacta? Hic cum Paulo credunt, 1. Cor. 15. Resurget corpus spirituale, omniumque penetratum.

Atat cum ratione etiam mentitus esse videri appetit.

1. Nil tale sonant verba, inquit: Quia non dicit Evangelium, intrasse per ianuas clausas; sed repente stetit inter Discipulos, cum tamè clausa essent ianua; nec aditus illi esset patefactus manu hominis.

AUTOR. Mentitus nunc etiam es Spiritui Sancto, qui per Euāgelistam dixit: Venit ianuas clausis.

2. Instat exemplo: Scimus Petrum è carcere obserato egressum esse: an ideo dicendum erit, per medium ferrum & aseres penetrasse?

AUTOR. Sycophantiam adiicit mendacio. Nec enim Scriptura dicit exisse Petrum foribus clausis; sed Act. 12. Porta ferrea ciuitatis ultra aperta fuit.

3. CALVINO sui succenturientes operā locant vicariam; hisque dictitantibus, sese per fenestram inecisse Christum: aliterque alubique aliis aliis verò, pulsanti apertum fuisse, sicq; inuolasse: Ipse demū Chōragus ita determinat: Quare necesse non est, quemadmodum intravit: sat fuerit, constare, quòd non per ianuas clausas sese penetrarit.

Finiam nunc ego vel ipsemet totidem verbis Caluini.

Facebant ergo pueriles ista argutia, quae nihil prorsus habent solidi; & multa secum trahunt deliria.

AUTOR. ATQVI VERÒ, 1. Ille per fores clausas ingressus docet Dominum sepulcro clauso resurrexisse; 2. Vtvero Virginis clauso exisse: 3. Verè super aquas ambulasse cum Corpore vero: 4. Per medium eorum transisse lapidare eum volentium; 5. Lazarum mortuum dicto Christi paruisse ligatisque manibus & pedibus prodisse. 6. Caelos Christum ascendente penetrasse. Non hæ pueriles argutiae sunt, aut deliria; Non;

2. Delirauitne S. Chryf. hom. 89. in Ioann. Admirandum, ait, quòd phantasma esse non sunt suspicati. S. Aug. tract. 12. in Ioann. Moli corporis, ubi Diuinitas erat, ostia clausa non obtiterunt. Ille quippe eis non apertis intrare potuit; quo nascente Virginitas Matris inuolata permansit. S. Greg. hom. 20. in Euang. Quid mirum, si clausis ianuis post resurrectionem suam, in aeternum iam victurus, intrauit; qui moriturus, viuens non aperto Virginis utero exiit?

3. Ad vltimum suis ipse CALVINVS fenestras, pulsationes, apertiones, fabulantibus ita responsat: Sic habendum est: Christum non sine miraculo ingressum esse; Vt documentum ederet sua Diuinitatis: quòd suos Discipulos magis attentos redderet. Rectè se ipsum refutauit. Cætera repete ex Antichristo meo. p. 1. q. 17. Et Genealog. p. 1. quest. 19. Et D. Thom. 3. quest. 54. a. 1. ad 1. & 2.

QVÆSTIO LXVII.

An Christus primus ad Cælos ascendit?

LUTHERANI plerique: Vt Marbachius libr. de Cœna Dom. Argentinae excuso, fol. 150. &c. & in tribus concion. de Ascensione. 1. Christus in caelum ter ascendit; bis verò, semel imaginario.

O Ex-

Explicant id Illyricus libr. de omnipresentia carnis Christi; BRENTIUS in Catech. Joannis 1. & in Lucam hom. 50. Lullius in Mat. h. c. 26. Schmidelinus. &c. 1. Verè ascendit, ait, in Conceptione, & cum in utero matris humana natura unita Diuina, & Verè in Car. factam est. Fuit enim humana natura ab ini. io in carnatione in cœlis, & v. i. i. 2. Verè ascendit, ait, Marbachus ubi sup. à: cum formam serui deposuit in cruce emissa spirita. 3. Imaginariè ascendit quadragesimo a resurrectione. Hinc dicit.

2. Is autem ascensus Christi quadragesimo post Pascha dicitur tantum Dispositio. Ecquid istud; Dispositio? Exponit BRENTIUS in Recognitione sua pag. 167. teste Beza in respons. ad Acta Colloq. in Mom. Belgat. Fuit externum spectaculum usque ad nubes. Vel, ut Marbachus ibid. & Andr. Musculus, Concordiæ Bergensis comp. ter in art. de Coena Dom. Fuit dispositio, & visum quo Adam.

3. Itaque ait Schmidelinus in Theob. Wittenberg. anni 1. 80. Theob. 287. Christo, ut ad Patrem veniret, ne latum quidem unguem aut pilum à terra recedendum fuit.

CALVINUS in Luc. c. 16. Item in Psychopannychia: Et BEZA lib. 2. contra Brétiuum d. Christi Maiestate par. 2. Et peruulgatum est dogma Calvinistarum tale: Christus non fuit primus, qui cœlos penetravit. Iusti omnes Veteris Testamenti hac vita soluti, iniis ipsis Beatorum sedibus, immane quantum ante illum recepti sunt.

Neque LUTHERUS abhorret ab hoc pseudocanonismo: patebit infra.

AUTOR. Dux hic triuiales occinuntur contenzæ: Ubiquitaria Lutheranorum altera; altera de Subaltariis in cœlo Calvinianorum, de quibus q. 55. & 73.

UBIQUISTÆ Christum in Conceptione cœlos petiisse nugantur eò, quòd unita cum Verbo Humanitas continuò, cum eadem esse coeperit ubique; ac proinde & in cœlo, velut Deificata. Similiter post hoc, Pater in manus tuas comm. &c. dictum factum fuisse. Quia in commixtione Naturarum Christi perquam opus distinctione est.

QUÆRES igitur, Secundum. utram naturam Christus ascendit?

RESPOND. I. Quoad Conditio.

nem Ascendentis, cum ea sit Diuina natura, Christus non potuit ascendere: Tum, quia eidem non competit motus localis; ut quæ implens omnia immobilis sit, & illocalis. Humana verò Christi natura potuit ascendere; ut quæ & Localis erat, & mobilis.

2. Quoad causam ascensionis, Christus ascendit virtute diuinæ solius, non humanæ naturæ. Vnde S. Aug. term. 176. de Tempore. tom. 10. De nostro fuit, quod Filius Dei pendit in cruce; sed de suo, quod ascendit.

Ecce propeticum Isaïæ, c. 63. Iste formosus stola sua gradiens, in multitudinem fortitudinis sue. Id est, ut ait S. Greg. Rom. in Euang. Helias in curru legitur ascendisse; ut videlicet aperte demonstratur, quia homo purus adiutorio indigebat alieno. Redemptor autem noster non curru, pro Angelis subleuatus legitur: Quia, qui fuerat omnia, super omnia sua virtute ferebatur diuinitus, ut Deus. Vide S. Th. 3. q. 57. a. 30. Satis ista in præsens: mox cum Ubiquitistis pressius agamus.

III CALVINISTÆ duo asserunt. 1. Christum non esse ascendentium primum. 2. Sanctos Veteris Testam. diu ante cœlos incoluisse.

AUTOR. O Biblicos, scilicet, Calvinistas!

I. Quæro, Ephe. 4. Propter quod dicitur, Psal. 67. Ascendens in altum captiuus duxit captiuitatem? Ecquam isthanc? Nisi de qua prædixerat Eccl. 24. Penetrabo; Cœlos? Non; sed omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes; illuminabo omnes sperantes in Domino. Hinc in cœlo degebant? Falsum igitur epi-phonema foret Zachariæ cap. 9. Tu in sanguine Testamenti tui emisisti. Vinctos de
Luc.

lacu, in quo non est aqua. Quis in caelo lacus? Explicat Oileas, cap. 3 lacum: De manu Mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua o Mors: morsus tuus ero inferne.

2. Vnde votum Zachariae, Luc. 1. Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent. Dictum factum; teste Apostolo, Hebr. 2. Mortuus est, ut destrueret eum, qui habebat Mortis imperium, id est, diabolum; & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant seruii. Haec omnia, aliaque talia passim inferos, non caelos loquuntur. Vide plura supra quest. 55. & aliis isthic citatis locis.

3. Iam ex hoc; quod omnes descenderint, reprobi in gehennam; Sancti in Limbum; Nec Paradisum quisquam intravit, obstante Angelo cum romphaea flammea; Et, quod Sanctos eduxerit omnes Christus: ex hoc, inquam, sequitur; & Christum; ut primus fuit, qui è caelo descendit: sic & primum fuisse omnium, qui ascendit. Sicut est primitiae dormientium ac resurgentium; sic & ascendentium. Iuxta Ioan. 3. Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, Filius hominis, qui est in caelo.

Id quod eliquidat Apostolus, Eph. 4. Quod autem ascendit, quid est, nisi qui a & descendit? Glossa, scilicet, secundum Humanitatem. Nam ita S. Aug. l. 4. de Symbolo, c. 7. tom. 9. Quis est, qui descendit? Deus homo. Quis est, qui ascendit? Idem ipse Deus homo. Descendit Deus secundum exinanitionem, formam serui accipiens; Ascendit Homo, secundum plenitudinem perfectionis, & omnium con summationem: Et tamen utrob. que

non nisi Homo Deus Christus Iesus: Deus, essentialiter, potentialiter, & ubiq; praesentialiter: Homo autem localiter. Hinc quia constringuntur Luthero-caluinistae; eadem viri esse sophistae proclamabant: Sed ego te iudicem appello, CHRISTE.

III. SCHARPVS in Cursu Theol. sect. 21. controu. 2. ait: Nos negamus ANIMAM Christi verè descendisse ad inferos: & asserimus immediate post mortem caelum ingressam esse.

SVADET istis. 1. Quia Euangelista de descensum animae silent.

2. Quia non descendit Deitate; quia haec ubique est, nec locum mutat: Non Corpore; quia hoc in sepulchro iacuit: Non Anima; quia haec in paradiso fuit; ceu latroni promissit. Luc. 23.

3. Quia Christus commendauit Spiritum suum in manus Patris, vii & Stephanus: at huius anima statim euolauit in caelum: ergo & Christi.

4. Quia non descendit, 1. Ut victoriae gloriam ostenderet; nam sic Descensus fuisset initium glorificationis, non Resurrectio; quod absurdum. 2. Non ut ibi pateretur; nam in cruce consummatum est: 3. Non ut Patres è limbo educeret; nam ibi non fuerant, nec limbus erat.

5. Quia per Adam, Rom. 5. constituti iniusti protinus sunt è paradiso exclusi: Ergo per Christum constituti iusti protinus in caelum recipiuntur; in primis Christus.

6. Quidam Patres & Concilia articulum de Descensu suis in Symbolis omittunt, quia de reali descensu Christi non potest intelligi.

AUTOR. Christus secundum Animam verè descendit ad inferos. I. Quia Matth. 12. Sicut Ionas fuit in ventre ceti, ita Filius hominis in corde terra.

INSTAT I. CALVINUS in psycopan. Venter ceti erat figura mortis. 2. Alii, Co. terra, est sepulchrum, aiunt.

DICO AD I. At cor terræ non est mors: Dein Venter ceti similatur cordi terræ; ergo nec is figurabat mortem.

AD II. At vt cor est profundissimū animalis ac medium; ita infernus est terræ imum: sepulcrum verò est in superficie terræ. Ita S. Hieronym. *ibid.* Iren. Tert. Ambr.

II. Quia, Act. 2. *Non relinques Animam meam in inferno.*

INSTAT Beza, id est, *in sepulcro*: Animā, id est, cadauer. Sic in defensione contra Castellionem: *Hic a. i de Corpore, & de Sepulcro, nemo dubitare potest, nisi velit meridie cecutire.* 2. *ψυχή*, vt propriè animam, si significat tamen & Corpus: 1. Quia anima sumitur pro vita; at hæc quasi obuta sepulcro est æquè ac corpus. 2. Anima est pars pro toto, *animam*, id est, *Me.* 3. Leu. 21. *Super anima non contaminetur*, id est, super cadauere.

DICO AD I. Liquet Act. 2. *ψυχή* propriè animam, *ἀδης* infernum significare. *Ibid.* anima distinguitur contra Carnem: *Vt Nec Anima derelicta est in inferno; nec Caro eius vidit corruptionem.* Vox *ἀδης* temper infernum significat. Ad confirmationem. **I.** Esto; Et si raro: At Anima nunquam capitur pro cadauere; cum in hoc sit priuatio animæ: Nec vita est in sepulcro, cum corpus ibi careat vita. **Ad II.** Sic poneretur pars pro parte, anima pro corpore, cōtra grāmaticum. At hic opponitur carni: ergo propriè significat. Hinc & **Ad III.** liquet. Et *anima* in scripturis ponitur pro animali, sed cum adiuncto, *Viuentis, Eius.* &c. & significat animam sensitiuam; non, rationalem inextinguibilem.

III. Quia Rom. 10. *Quis descendit in abyssum, id est, Christum à mortuis reuocare?*

Ergo post mortem in ea fuit. Fingitur à Caluino etiam viuens in ea fuisse, vt desperatus in statu damnatorum: ergo ante mortem descendisset. Et *Abyssus* hic opponitur cœlo, imū summo: Item Descendere in abyssum ponitur pro re homini impossibili; sicut est istud: *Quis ascendet in cœlum, id est, Christum deducere?*

IV. Quia Eph. 4. *Qui ascendit, ipse est & qui descendit in inferiores partes terræ;* id est, in Infernum, ait Hier. Ambr. Chryst. &c. **INSTAT** Beza. *Inferiores partes,* id est, sepulcrum. **DICO**, sepulcra sunt superiores partes terræ. Dein, Beza sic explicat, & S. Patrum nullus.

DICO AD I. Negatio ab autoritate est inualida: Quia proficitur Euāgelium non omnia scripta esse: At alij descensus meminerunt.

AD II. Non Deitate, nec corpore, sed animā descendit; cum qua & latronis erat anima, vt & S. Patrum animæ & hocerat esse in paradiso. Vide *supra* quæst. 55.

AD III. Disparitas est: Nam orante Christo, necdum ascenderat Christus, cœlumque reserarat: at orante Stephano cœli patebant sanctis animabus. Nec spiritum in manus Dei recipi est in cœlo collocari: nam & Patrum animas receperat, quæ nihilominus in limbo tenebantur, inque sinu Abrahamæ: non in cœlo.

AD IV. Descendit, non vt pateretur; sed educeret Patres. & gloriam victoriæ ostenderet; cuius initium ab reddito spiritu fuit; apparuit verò in resurrectione mortalibus.

AD V. Non sequitur necessariò ex disparatis. Nam ita solutio animæ esset eius.

Eiusdem cum corpore resurrectio, & ascensio; ascendissetque Dominus prius anima, quam corpore.

AD VI. Patet *suprà* *quest. 50.*

QVÆSTIO LXVIII.

*Quousque Cælorum ascendit
Christus?*

LUTHERANORVM hic partes certatim agunt principes duo, Flaccus Illyricus, & Brentius; præcipue pro Vbiuistis: Quibus Christus nusquam ascendit, aut descendit. Atque idcirco COELOs, non proprie, sed figuratè accipi oportere contendunt: vt significet: Gloriam, regnum, & Maiestatem Dei; & non locum certum.

FL. ILLYRICVS *lib. de Ascens. Christi*, id SVANDERE scribitur putat. 1. Act. 3. *Quem oportet cælum suscipere.* Sive loco foret sermo, dixisset; quem oportet cælum suscipere. 2. *Quia ascendit in cælum*, id est, sedes ad dexteram Patris: sed hoc est meta horicium; quia Deo nec Dextera est, neque Sinistra. Ergo & Ascensio in cælum accipi metaphoricè debet. 3. Quia si ve. è in cælum ascendisset cor, oreum, oportebat iussisse Discipulos, vt attentè spectarent, qui globos cæli stellarumque pertrumperet; quò restari possent. *Profectò*, inquit, *istà est planè inuisita demonstratio contra istos illocutionem Christi, cælo inclusi.*

4. BRENTIVS *lib. de duob. nat. Christi*, ad docendum idem conuincitur hisce tribus. Quia, Hebr. 4. *Penetravit cælos*: Imò Eph. 4. *Ascendit super omnes cælos*: ergo non est in aliquo, vt in loco. Quia, Hebr. 7. *Excelsior cæli factus.*

5. Quia si in cælo foret corporeo, id esse Antarecticum oporteret, vt pote quietum: *Alioquin malè se haberet in perpetua agitatione illa. &c.*

6. Quia, Ioan. 3. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit*: at non descendit de corporeo; ergo nec ascendit ad corporeum.

II. CALVINVS, qui cateroquin Vbiuistas vbique profert; hac tamen in questione haud obscure vbiuistizat. Sic enim scribit in Marc. 16. *Locum imaginari, in quem Christus ascenderit, non conuenit.* Ratio promittitur apud S. hliuibelburgiũ in Theol. Calu. l. i. c. 26. *Nullo enim spatio, ad quam sedet, Dextera Dei terminatur.* Ergo sentit Calvinus, Corpus Christi cum Diuinitate Vbiuque impere omnia.

III. SVRÆVS, & SPINA, Ministri duo

Caluinistici, in Colloquio Parisiensi primum verbis, dein & scriptis ita professi sunt: *Qui Christum sine Diuisione peruasisse solidissimos cælos putant, oppidò quàm falluntur. Per hiansem fracturam ingressus esse credendus est.*

AUTOR. I. Christus ascendit in verum cælum corporeum: Intra verò, an *suprà* illud commoretur, incertum est D. Thomæ 3. q. 57. a. 4. S. Augustino *epist. 57.* curiosissimum & superuacaneum videtur. Certum istud,

Ibi Corpus Christi palpabile adæquato spacio circumscriptum est.

1. Quia vbicunque in Scripturis cælum opponitur terræ, vt sedes Dei; ibi locus corporeus describitur.

2. Quia Christus descendet de cælo ad iudicium cum Maiestate: non descendet de Maiestate, regno, gloria: Ergo non metaphoricè significant *Cælum* ista; sed locum corporeum.

3. Quia, ibi erit Christus, vbi & Sancti, *Ioan. 14.* at hi, vt corporei, non sunt vbique, sed loco certo, & nobilissimo, hoc est, in cælo quare & Christus ibidem est, ac erit. Ita S. Patres.

4. Quia, Corpora quò sunt perfectiora, eò perfectius participant bonitatè Dei, & superiora sunt ordine locali: vnde formaliora sunt & altiora: At corpus plus participat de bonitate Dei per gloriam, quam per naturalem formam. Quò gloriosus ac altius esse Christi Corpus debet. Ac ideo Eph. 3. *Ascendit super omnes cælos, vt adimpleret omnia.* Euiucit hæc ratio D. Tho. 3. q. 57. a. 4. Neque *suprà* cælos locus est; quia corpora sancta nil indigent continentia loci; cū à Deo accipiant omnia, à cælis nihil. Et tamen quia Sancti sunt spirituales substantiæ, ideo debetur eis locus per modum

spiritualis contactus. Nihil ibi metaphorice esse, dici intelligi debet.

DICO AD I. Sive cœlum suscipiat Dominum, sive cœlo recipiatur. vtrumque locum definitivum significat, & proprium locato, & proportionatum. Nam locato immortalis debetur locus expert corruptionis ac motus; at mundus est locus generationis & corruptionis: ait *D. Thom.* 3. *quæstio 67. a. 1. o.*

AD II. Ficta illa, falsaque interpretatio est: patet iam supra.

AD III. Non id visu contingere quibant; ut aliis humano visu naturali. Sique vidissent, illusio putari potuisset. Nec testibus huc Apostolis oculatis op^o, cum Angeli testentur, *Act. I. Assumptus est à nobis in cœlum, sic. &c.*

AD IV. Brentii: Ista significant supremum in cœlis locum, iuxta *D. Th.* 3. *q. 57. a. 5. o.*

AD V. Sanni sunt isti, in Deū blasphemii. Secus scimus ex *S. August. libr. 2. de Civit. c. ult.* Beatos in cœlo habituros corpora gloriosa, & statum, & motum, prout voluerint; sed omnino decentem.

AD VI. Descensus Verbi fuit spiritalis naturæ: Ascensus, corporeæ: Idcirco, dem^o ut is fuerit metaphoricus; non hic tamen similiter esse debuit figuratus.

AD VII. **CALVINI.** Beza in *Colloquio Mompelgartensi pag. 179.* in hoc à præceptore suo discedit aperte. Et bene; patet supra.

AD VIII. Suræi. Similiter huic fabulantur Calvinistæ de ingressu Christi per ianuas claudas. Vide supra *quæstio 56.*

QVÆSTIO LIX.

Qualis sit Christi sessio ad dexteram Dei?

LUTHERANI, v. Schmidelinus in *disput. Wittenberg. num. 123.* Sedere ad dexteram Dei nihil est aliud, quàm Maiestatem, quæ Verbi sibi propria est, Verbi & realiter assumpta natura Filium Dei communitate. De hisce portens vide plura apud Ioan. Sturmium in *apolog. contra Andr. Schmidel. V. de & Beza. contra Brentium de omni præsentia, &c.*

2. Item Schmidelinus *libr. contra Greg. de Valentia, & in disput. Wittenb. num. 109.* Desinat esse in Christo humana natura; & ad aequalitatem gloria & potentiam cum diuino Verbo exaltata; ita ut iam Christus, etiam quæ homo, ubique præsent cum Patre & Sp. Sancto, aequali potentia regnet. Consona his Brentius, Marbachius, Pappus, & tota Vbiquitariorum natio.

3. It. m. creverus *Dialogo 1. de Trin. fol. 26.* Non potuisset Antichristus Diuinitatem Christi plus agnoscere, quam isti (Scholastici Theologi) faciunt; Cum sit eorum, quæ Diuinitatis sunt, homini Christo tribuant, ut nos Christi, & Carnis & Corporis eius Naturam in *Deum* exaltatam glorificamus.

4. Idem *Dialogo 2.* Ille ipse Christus est nunc per resurrectionem in tantam gloriam eius, quod nunc non dicitur; Patet maior me est: Eandem habitat cum Patre lucem inaccessam. Alias non esset ad Dexteram trinitatis. Non est in aliquo certo loco circumscriptus, sed in tertio cœlo; Unde, & ubi en nia implet.

1. **CALVINVS** in *Matth. c. 22. v. 44. & in c. 26. v. 64.* Sessio Christi ad dexteram metaphorice accipienda est, pro secundo, vel proximo gradu, quem Dei Vicarius (Christus) occupat. Ideo quippe ad dexteram Dei sedere dicitur, quia summus Rex constitutus, qui eius nomine mundum gubernet, quasi secundum ab eo honoris & imperij Sedem obtinet.

2. **BVILINGERVS** apud Beza *libr. de Omnipræsentia carnis Christi contra Brentium.* Christus in cœlos assumptus, super omnes creaturas exaltatus, Creatura esse desit. Vel, ait Clypeus fidei Geneuen. ita in iis confitellus sedet, & ita in vnum locum, quasi ergo simul, inclusus, ut se inde commouere ante diem iudicij nullus queat. Et quid otiosus in terris degeret; cum nec docere hic possit, nec signa facere, nec sibi, nec nobis quicquam prodesse?

3. **CALVINVS** *Instit. l. 2. c. 9. §. 9.* Ad dexteram Dei non sessurus est Christus, nisi esse que in diem iudicij, Temporale est siquidem.

imperiū, quod à Patre Christus accepit, & sub
id tempus Deus caput Christi esse desinet.

AUTOR. Horribile; quot hæresi-
bus quamque immanibus illa blasphe-
miis scæcant! Ut ad crisin & examen vo-
care singula non sit operæ. Suate se
monstrofitate confodiunt, Solum ego
pauca reponam orthodoxa.

Dextera Dei. 1. Dicitur *Beatitudo*,
iuxta Plal. 15. *Declarationes in dextera tua
usque in finem.* Hic sedet, id est, habitat,
ait Aug. l. 1. de Symb. c. 4. 2. Dicitur
& *Iudicari Potestas* qua Patri conregnat
Christus venturus iudicare. Vide *S. Th.*
3. q. 58. 3. Dicitur & *Gloria Diuinitatis.*
Quæ tria Christo conueniunt quæ Deo
Homini trifariam: Quæ Deo; in *AEquali-
tate Patris*: Quæ Homini; in *Beatitate*
præ cunctis creaturis: Quæ Christo, vni
Personæ in duabus naturis; in *AEquali-
tate Honoris*; quatenus Filius Dei cum
assumpta natura sit eodem venerandus
honore, non duplici. Atque tribus his
modis sedere ad dexteram Patris, pro-
prium solius est Christi. Hebr. 2. *Ad
quem enim Angelorum dixit aliquando; Sede
à dexteris meis?* Hoc est darè Deo, quæ
Dei; Homini, quæ hominis sunt; Chri-
sto, quæ Christi.

Deificatores autem Humanitatis in
Christo refutaui supra *quest. 27.* Ser-
uatâ igitur trimembri distinctione diuina,
facile fuerit enarrata hæreticorum fabu-
lamenta distillare. Cæterum plura in
meo *Antichristo. p. 1. q. 19.*

Q V Æ S T I O LXX.

*An Christus meruerit esse Caput Ec-
clesiæ, & Index vniuersorum?*

LUTHERO-CALVINISTAS Christum
dicere secleratorum sceleratissimum pec-

catorem, liquet supra *q. 17.* Inique ipso huma-
næ redemptionis opere pluribus obnoxium
culpæ succubuisse, *quest. 2.* Inprimis verò
grauis Animæ ipsius defectus eidem int-
ueniss, *quest. 44.* Adeoque funditus etiam
desperat, *quest. 46.* cum fidei perditæ ia-
ctura, *quest. 47.* Ac pro merito pœnas ius-
tas inferorum expendiss: *quest. 50. 51. 52. 58.*
Hisque de causis nihil sibi quicquam com-
meruisse, *quest. 59.*

Hæc, inquam, Luthero-caluinistas affir-
mata iactare locis adlegatis, fecimus manife-
stum. Quare quætionem præsentem ab iis-
dem non nisi cum sibilis ac fannis excipi, ne-
mini mirandum accidet.

1. CALVINVS, vt inimicorum Christi fa-
cile inimicissimus est; ita & sublannatorum
eius maledicentissimus, nefandissimeque
blasphemus, sic ait Instit. l. 2. c. 17. §. 6. Et
in Phil. 2. v. 9. *Qui Christum per merita con-
secutum autumant, 1. Vt Iudex sit mundi, 2.
Caput Angelorum, 3. Et Summum obtineat
Imperium; Temerarij sunt.*

SVADET istis. 1. *Quid opus fuit descen-
dere unicum Filium Dei, vt sibi acquireret ali-
quid noui?* 2. *Quia pro nobis laborauit
vsque ad mortem. Rom. 8. Pro nobis tradi-
dit illum. Isa. 9. Natus est nobis. Ioan. 17. Pro
eis ego sanctifico me.* 3. *Quia frigeret illa
commendatio amoris. Rom. 5. Quod Christus
pro inimicis mortem subierit.* 4. *Quibus me-
ritis assequi potuit Homo, vt esset Iudex,
Caputque omnis creaturæ, & resideret in eo
Mæstas illa, cuius millestimam partem nec
Angeli attingunt?*

AUTOR. RESPONDEO AD I.
Qui descendit Deus sibi mereri habuit
nihil: at qui incarnatus Homo factus est,
ei ante resurrectionem multa defuerūt.
Nam & gloria corporis non sequitur ab-
solutè ad gl'oriam animæ sed ad congru-
entiam meritorum; quia acquiritur per
actus animæ exercitos in corpore.

AD II. *Pro nobis quidem, sed non
Tantum.* A. D.

AD III. Charitas eius passu nil impedit meritum proprium Corpori Christi accrescens. Nec sui omnino fuit oblitus Christus, ut ait Calvinus: alioquin non orasset, Ioan. 17. *Clarifica me Pater claritate, quam habui apud te.*

AD IV. Christus, ait August. libr. de predest. c. 15. non meruit sibi Unionem hypostaticam; nec ut in eo resideret ea Maiestas: meruit tamen esse Iudex & Caput omnium; quod minus est, quam Reconciliatio mundi; atqui hanc mereri potuit: ergo magis & illa. Vnde si, qui id credunt ac asserunt, *temerarii sunt*; omnino tenerarius erit Christus, Spiritus Sanctus, temerarii Euangelistæ, omnique S. Patrum Antiquitas, & Ecclesia Dei. Vide in meo *Antichristo part. 1. quest. 19, & 20.*

I. IUDICIARIA POTESTAS est propria Christi. Quæ enim ad hanc tria requiruntur, in sunt Christo perfectissime: ut Potestas coercendi subditos; Zelus iustitiæ; & Sapientia. D. Tho. 3. quest. 59. a. 1.

Et verò Christi est, ut quæ Homo in homines iudicium exerceat. 1. Ob a finitatem; Vnde Heb. 4. *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia. &c. Adeamus ergo cum fiducia ad Thronum gratiæ eius.* 2. Corpora mortuorum Deus suscitabit per Filium ad iudicium, quæ Hominem; animas per eundem, quæ Deum, reddet corporibus: ideo & eorundem Iudex erit. 3. Quia, ait Aug. serm. 64. de Verb. Dom. *Rectum erat, ut iudicandi viderent Dominum Iudicem; in forma serui; boni & mali: in forma Dei, soli boni.*

Ea igitur Potestas conuenit Christo, Tum ob Diuinam personam, ob Capitis dignitatem, & Gratia plenitudinem; Tum verò etiam ex merito. Vnde August. ibidem. *Sedebit Iudex, qui stetit sub Iudice: damnabit verò reos, qui falso factus est reus.* Liquet de Iudice: Porro de Capite.

II. CAPUT ECCLESIAE est Christus. 1. Ob ordinem; quo, quanto est altior in gratia, tanto & propinquior Deo. Quæ causa etiam, Rom. 8. *Qui præsciuit, hos & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij sui: ut sit ipse Primogenitus in multis fratribus.* 2. Ob perfectionem gratiarum plenam. 3. Ob virtutem infundendi gratiam in membra influentem. Cùm autem Humanitas tota Christi influat in animas & corpora, idcirco utrorumque Caput est: Et hoc inter vniuersum genus humanum. Quia 1. Tim. 4. *Est Saluator omnium hominum, maxime infidelium.* 1. Ioan. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris. &c. Sed etiam pro totius mundi.* Vide D. Thom. 3. quest. 8.

ANGELORVM verò Caput est Christus quia illi vnum Corpus mysticum sunt cum militante Ecclesia. Vtrorumque autem vnus solus Christus vnicum propriumque Caput est, ut præter eum alius esse nequeat. De summo Christi Dominio actum alibi; ageturque loco proprio.

II. CALVINVS de Iudice Laciniam affluens dicit in Luc. c. 24. v. 39. *Plagis adone eum Confossum imaginari, cum adueniet mundi Iudex, stultum & anile est delirium.*

AUTOR. I. Derestantur hunc turpissimum Caluini errorem eiusdem discipuli, ut Cōradus Pelicanus in Ioan. 5. 20.

Ro-

Rodolphus Gualtherus fol. 175. in Ioan. Ministri ambo Tigurini.

2. Ven. Beda in Lucam Comment. c. 97. *Vulnerum cicatrices non seruaui, quod sanare non posset; sed vt perpetuò triumphum victoriae suae circumferret.*

3. S. August. putat eas non hiasse rupta carne; sed vt signa mansisse. At melior, communiorque sententia est contraria: vt in quarum hiatus intulerit digitos S. Thomas. Ioan. 20. Vide meum Nucleum concionum Dom. in Albis part. 4. & 5.

4. De S. Martyrum plagis ira S. Aug. lib. 22. Ciuit. c. 20. *Fortasse videbimus, Non enim deformitas in eis, sed dignitas erit; & quaedam, quamuis in corpore, non corporis, sed virtutis pulchritudo fulgebis. &c. Non sunt appellanda corporis vitia sed Virtutis indicia.* Hinc per maius aestima de Christo. &c.

III. CALVINVS alteram annectit notam: sed suam. Quòd Apostolos & sanctos fore cum Christo Iudices asseramus; ac ob eam in cæteris, causam ipsos *δὲ ἁγίων* adoremus; hoc ei bilem in nasum ciet, vt in Ioan. cap. 8. v. 53. dicat: *Illustrauit Deus nomen suum per Apostolos & Martyres: Papiſta idola ex eis sibi conſingunt, quæ DEI locum occupent. &c. Quantulum enim restat Deo, vel Christo; sibi habeant Sancti, quod illis prodige largiuntur Papiſta? Proinde sciendum est, confundi totum regni Dei ordinem, nisi longè infra Christum, succedant Apostoli & quicquid est Sanctorum; vt solus Ipse emineat. &c. Dupliciter peccant: Quod in doctrina Sanctos preferunt Christo: Deinde, quod illos vestiente Christi spoliis, eum propriè sua virtute exinaniant.*

Sed singulatim de iudicario Sanctorum honore dissentiant hæretici, apud Maldonatum in Ioan. c. 8. v. 53. 1. Fore Iudices Apostolos; non per Comparisonem; sicut Niniuitæ & Regina Austri: sed vti latæ sen-

tentiæ præcones. Deinde, non vt Iudices, sed vt Consiliarios & Assessores.

AVTOR. I. Calvinus declamatorum agit, non Doctorem: quin Calumniatorem; mentiens honore Christum spoliari, ac Sanctos præ ipso coornari. &c. 2. Cæteri nugatores sunt: Quasi verò sit Consiliariis opus Christo. Vide in meo Nucleo Concionum de Iudicio, Conc. 4. par. 3. Et D. Tho. &c.

QVÆSTIO LXXI.

*Quale Iudicium Christus exercebit
Luthero caluinistis?*

Diligenter congescit accuratè doctus Quir. Cnoglerus, quæ huc facere videntur. Reddam ex ipso; non tam vt refutem, quam vt ad proprium referuata locum reiciam: censeam tamen tribus.

1. LUTHERANI, Vbiquitarii, apud B. zã in respon. sua ad Acta Mom. Belg. Colloq. tal s ex Bergensi lupa dederunt abortus. *Ad iudicium Christus non reuertetur; Nec enim potest ex loco in locum reuerſi, qui omnem locum occupat. Vel si reuertetur, non reuertetur verè, sed apparenter tantum, hoc est, ex inuisibili euadet visibili.*

2. LUTHERVS l. de Conciliis p. 2. iudicii assessores ex orco euocatos assignat Christo dicens: *Eutyches & Nestorius (Archihæretici) Ss. Cyrillum & Leonem condemnabunt.*

DE INIVSTO CHRISTI IUDICIO, I. Lutherus in libr. de seruo arbit. contra Erasimum. *Indignos coronabit, indignos puniet: immertos saluabit, immertos damnabit.*

2. BRENTIUS in explic. Cateches. Witenb. anni 1552. pag. 214. 215. *Iudicij sententiam non pronuntiabit secundum Decalogum.*

3. Causam sibi promere videntur Ministri Lubecenses, Hamburgenses, Lunæburg; & Magdeburgenses in responso ad literas Illyrici & Galli: *Omnes enim qui circa Moysen, id est, Decem præcepta versantur, ad diabolum pertinent. Addunt Antinomi apud Confessores Mansfeldenses fol. 91. 92. *Leges stant, Christum perire oportet.**

4. Symbolam adiiicit suam Nicolaus Amsdorfius istam: *Nec secundum merita iudicabit, (scilicet quicquid ipse dicat Matth. 26.) Sed secundum Fidem. Nam bona opera perniciosa erunt ad salutem.*

AUTOR. Undenam hi hauserunt talia? Ex pectore, spiritu, librisque Lutheri. 1. De Amsdorfio sanè exiit sermo inter discipulos, dixisse Lutherum: *Spiritus meus requiescet in Amsdorfio: Nimirum ille, quicum plusquam salis modium absumsit; quique ei ante Catharinam fuit concubinus.*

2. Ex libris verò: 1. Nam ita Lutherus tom. 3. fol. 40 & 41;

Moysem nec audire, nec videre volumus; Iudaico populo tantum datus est, nec quicquam ad nos pertinet. Et cum quispiam tibi proponit Moysem cum suis praeceptis, tu dic: Abi ad Lu'cos cum tuo Moyse; ego Iudasus non sum, ne me cum Moyse inuoluas. Idem in Colloq. mens. libus, fol. 152. Moysem cum sua Lege ego nolo habere: est magister omnium carnificum, & Christi Domini hostis.

2. **LUTHERVS** igitur rursus in Postilla de piscatura Patri, par. 2. fol. 154. In captiuit. Babyl. to. 2. Witt. anno 1551. pag. 79. Item to. 3. germanico fol. 40. 41. In praefat. to. 1. Ienenfi. *Cum solo Isaac Veniendum nobis ad iudicium, id est, cum fide! seruos & asinos, id est, opera oportebit amittere. Via ad caelum angusta est, necesse est ut gratia fiat, si transire uelis. Qui bono operibus onusti sunt, nunquam per hanc uiam se penetrabunt. Nec opera Deus curat, nec eis indiget: nec illi iustus est apud Deum qui multa operatur; sed qui sine opere multum credit. Prima & ultima, simulque pessima haereticorum nocentissima, quae unquam in mundo fuit exorta est, cum docetur; Bona opera ad salutem requiri.*

3. Item **LUTHERVS** in serm. super Euangel. Sic Deus d'lexit &c. Dico ego Doctor Mart. Lutherus, indignus Domini nostri Iesu Christi Euangelista, quid hunc articulum: *Sola fides, absque omni opere iustificat; inconcussum mihi permittere debeat Romanus Imperator, Tartaricus Imperator, Persarum Imperator, Papa, omnes Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, principes, Domini totius mundi, simul cum suis demonibus: Atque insuper habeant ignem tartareum in sua capite, nec gratias ullas. Hic sit meus Doctoris Mart. Lutheri in spiritum Sancto.*

AUTOR. Haec furia est limphati.

4. Idem Lutherus tom. 1. Ienenfi fol. 14r. & 144. *Vox SOLA, quam de Meo, Paulino textus addidisse non diffiteor, debet in meo nouo Testamento manere; etsi omnes Papae sine ad insaniam & phrenesin redigantur; tamen non debent eam inde mihi eximere. Doctor Martini Lutherus sic uult; & dicit Papistam, & asinum idem esse. Sic uolo si iubeo, sit oratione uoluntas. Volumus enim non deseri uis, sed Magistri & Iudices Papistarum esse. Imò volumus etiam semel proteruire & insultare, affinis illis &c. Lutherus ita uult; & ait se Doctorem*

esse super omnes Doctores in toto Papatu. Penitet me uerò, quod non addiderim & illas duas uoces, OMNIBVS, & OMNIVM, ad hunc modum; Sola fides iustificat sine omnibus operibus omnium legum.

AUTOR. Haec Lutherana rabies furiosa est: absit iniuria dicti mei.

CALVINISTAE qualia? Nec improbe facta; Nec rectè gesta ventura ad iudicium aiunt, ut liquebit.

AUTOR. Infero hinc fortiter: Ergo Extr. iudicium erit aut Iustum, aut Nullum. Quia in illud ueniet.

I. Non Improbe facta: Enimuero

1. Ita **CALVINVS** in Matth. 17. uerf. 26. *Non est timendum, ne in iudicium ueniant peccata nostra; à quibus tam pretiosa mercede uis absoluit Dei Filius.*

Ipse expertus senserit; qui inuocatis demonibus animam exhalauit.

2. **BEZA** in Confess. c. 4. art. 12. *Efficit sanctificatio naturae humanae in Christo, nobis per Fidem imputata, ut reliquiae corruptionum illius, quae in nobis etiam regeneratis insident, in rationem non ueniant coram Deo.*

II. **Nec rectè facta** in iudicium adducentur. Nam talibus resonant ubique scholae Calvinianae:

*Christiani Solis diuina iustitia, quacumque illius fuerit uita reliqua, incerta, & interminata, hominem in aeterna uita possessione collocabit. Tindalus, primus Angliae Apostolus, apud Foxum Calvinistam in Actis, pag. 1336. *Quae ad Deum placandum, nihil est in operibus differentiae, siue uirtutem reddas, siue laues scutellum, siue agas futorem, siue Apostolum.**

III. Existis rectè infert **ZVINGLIVS** serm. de prouidentia cap. 6.

Iudicium Christi futurum iniustissimum. Nam *Dei in tantum more pronuntiabit & desinit: Misericordiam impartior pro meo placito, non pro implorantium meritis. Idem ibid. & tom. 1. in explicatione art. 20. *Sempiternis flammis homines ob peccata addicet, quae tamen non ipsorum magis opus sunt, quam sui pronen-**

tus agricola; aut mallei vomer, quem cudit
faber.

AVTOR. Sat docui ex ipsismet cō-
tra ipsos, quod vllum fore iudicium ne-
gare cogantur. At verò sunt ea indigna
Christianis auribus; calamo indigniora
castigatorio: nec locum reperiunt apud
quengquam, nisi quem par furia spiritus
infatuarit. Quales brachio sæculari re-
linquendos, aut Deo Vindici, censeo.

Verum quantò Christianis istis aliter
ac sanctius Ethnici ac Turcæ? *Homini*,
ait Cic. in Lælio, *datur ascensus in cælum*
propter mentem, virtutem, fidem. Alcora-
nus in Azoara 1. *Omnis rectè viuens Ma-*
humetes, bonique gestor indubitanter diui-
num amorem assequetur. Et passim Azoara
27. 28. 39. 45. *Secundum modum operum*
suorum quemque Deum remunerabitur, tri-
buens vitam aternam.

VI. DE SANCTO- RVM CVLTV.

QVÆSTIO LXXII.

Qualia Luthero-caluinistarum de
Sanctis sint Mendacia, & in
eos Coniugia?

DE Mendacijs repete ex meo *Men-*
dace Antipapist. q. 4.

CONVITIA LVTHERANORVM
& Calumniæ sunt blasphemæ, factis &
dictis declaratæ.

I. Factis quidem, vt cum Imagines
S. Crucis, Christi & Sanctorum, exocu-
lant, naribus & auribus truncant, muti-
lant manus ac pedes, totoque corpore
statuas scædant, & comminuunt: cum

SS. Reliquas, corpora, & lypsanthecas,
templa Sp. Sancti, cum aris ipsis euer-
tunt, & profanant.

2. Lucianus impius Deos falsos de-
ridiculos fecit, ac irrisit: At Erasmus
Amicos & Domesticos Dei irrisui pro-
pinavit. Ecce Verba impia eius in Col-
loquio, Naufragium.

Num imminente mortis periculo Diui cuiusquam im-
plorasti præsidium? Cui alter: No id quidem. Quam-
obrem autem? Quia spacio sum est cælum; si cui Diuorum
commendauero salutem meam, (puta Petro, quia fortasse
prius audiet, vt proprior ostro) priusquam ille conueni-
at Deum, priusquam exponat causam meam, ego iam pe-
riero.

Piò jocos impios!

3. Eodem in libro, more Lucianæo, B.
Virginem, Chrysofomo verè Seraphi-
cis sanctiorem, in locum ponit impuri-
simæ Veneris, in præfectura maris.

4. In Dialogo etiam de peregrinatione fingit B. Ma-
riam ad Glaucoptum scribere talia: *Quod Luthero-*
rum secutus strenuè suades superuacaneum esse innocare
Diuos, à me quidem isto nomine bonam magnamque
gratiam te inisse scito; Nam antehac tantum non ene-
rabar improbris mortalium opprobriationibus. Ab Vna
petebantur omnia; quasi filius meus semper infans esset;
Quia talis fingitur, pingiturque in sinu meo.

Vah! Christianum talia?

LVTHERVVS, *suprà quæst. 38* Pluris non facit B.
Virginis preces, quam cuiusquam è vulgo: quòd simus
æquè sancti, ac illa.

AVTOR. Ecquid igitur Bernardus
tot enumerat Prærogatiuas B. V. Mariæ?
Chrysofomus B. V. dicit *Cherubin hono-*
rationem, Seraphin gloriosorem? Quid
Anselme ais: Ea puritate nitere Mariam,
qua maior sub Deo nequeat intelligi? Si æ-
què sancti omnes, ac B. Maria; quò illi
tropæum Virginitatis, cum maternitatis
honore? Quò illi toleratia tot, ac talium
cum Filio suo Christo? Quo gladii cor
penetrantis patientia? Vt sancti fierent
Martyres, Confessores, &c. quanta subie-
runt? Lutherani, sine talibus, æquè san-
cti sant, sc. ac iusti. P 2 Quin-

QVINTINVS, Sutor & autor Libertinorum, teste Caluino *lib. de instruct. contra Libert. c. 9.* in Sanctos petulantissimus, Paulum appellat *Fas contractum*; Iohannem Iuuenem *stolidum*; Matthæum *foreratores*; Petrum, *Christi abnegatorem*.

CALVINVS istam verè & seuerè arguit impietatis sed ipse impietate immanior fuit. 1. Nam Veteris Testament. Sanctos prociudit *Instit. lib. 3. cap. 14. §. 11.*

Abrahamum idololatram facit. *c. 2. §. 31.* Sara peccauit ei ancillam viro supponens. Rebecca imposturis Dei Veritatem corrumpit, Iacobum mentiri coegit. Iudas, *l. 3. c. 5. §. 8.* vir præposterus Zeli, pro mortuis sacrificium fecit. Sephora, *lib. 4. c. 15. §. 20.* stulta mulier peccauit, filium circumcidens. &c. Moyse, *in 32. Exod.* imperiosè legem Deo præscripsit, suâque eum exiit iustitiâ.

2. Novi Testamenti Sanctos inuocatos, ait, habere aures oportere à cœlo ad terram porrectas, si exaudire debeant. *Instit. l. 3. c. 20. §. 27.* Appellat *Mortuos, Umbras, Laruas, Colluuiem*: In lib. de vera Ecclesiæ reformat. vocat *Monstra, carnifices, bestias.*

AUTOR. Nec seruos suos sic appellari tulisset. Christe, talia qui tuleris? Tu de talibus dicis ac spondes, Apoc. 6. *Si quis vicerit, dabo ei sedere in Throno meo; sicut ego vici, & sedi in Throno Patriæ mei.* Nos tecum, Christe, contra Hagiomachostales, Lutheri, Caluini que Maiores, Porphyrium, Iulianum, Vigilantium, Wiclefsum, &c. stabimus irretorto oculo, pede irremoto. Tu nos Adiuua. Lector consulat doctissimum Nic: Serarium in *Litanæutico lib. 2. c. 14, 16.* de prædictis Caluini monstrosis calumniis in Sanctos.

QVÆSTIO LXXIII.

An Sancti corpore exsoluti sint in cœlis beati?

LVTHERVS in prælect. in Genesim, teste Fri. Stapli-

lo in par. 2. Theol. Luth. Negat.

CALVINVS *Instit. l. 3. c. 20. 29.* Solum

Christum vult in Sancta Sanctorum Introgressum; reliquos residere in atrio ad vsque mundi consummationem. *Ibid. §. 24.* Animas dicit eas fide & spe nobiscum coniunctas eadem: proinde visione carere beata. cap. 25. §. 6. *Solum, ait, & temerarium querere, quo in loco sint anime iustorum, & an gloria fruantur: & ipse non frui audacter definit.* Vide supra *quest. 67.* & in mea *Genealog. part. 1. quest. 18.*

Qua eadem in hæresi olim hæserunt, (preter Tertull. & Vigilantium) etiam ARMENI, teste Guidone in *Summa de hæret.* Et GRÆCI, teste S. Thoma in *Opusc. 6. c. 9.* Hi arguuntur mouent, quibus nostrates pugnant Nouatores.

SVADENT verò istis. 1. *Matth. 22.* Merces operariis datur ad vesperam: id est plena beatitudo post extremum iudicium.

2. *Hebr. 11.* *Hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissiones; Deo pro nobis aliquid melius providente. ut non sine nobis consummarentur.* 3. *Apoc. 6.* *Vidi sub altari animas interfectorum.*

4. S. Patres Græci, Latini que sic doctes, post extremum iudicium Sanctos primario fore beatos, quando præmia & pœnæ cuique tribuentur.

5. Nec Christi anima protinus à morte cœlos beata petiuit: in inferno degit ad ipsam resurrectionem: sic & nostræ, quarum exemplar est Christus.

6. Vel dæmones ipsi punientur post iudicium extr. non iam. Vnde *Matth. 8.* *Vestri ante tempus torquere nos: Luc. 8.* *Deprecabantur eum, ne imperaret illis, ut in Abyssum irent.*

7. *Ioan. Scharpius Scotobritannus in Cursu Theol. p. 2. c. 37. q. 1.* arguit Bellarminum falsi, quod dicat Caluinum negare Sanctos in Dei visionem admissos esse: asseritque nobiscum multis sententiam Catholicam.

AUTOR. Plurima hic paucis decidenda videntur.

L. In Veteri Test. clausam cœli viam Christi-

Christus in Nouo reseravit, perruptoque velo Tabernaculi cessarunt figuræ; & in cœli Sanctuarium è Lympo S. Patres sūt introducti. 1. Hinc in nouo Testam. S. Patres omnes docent inuocandos esse Sanctos; quod in Veteri, vt nefas, nequaquam sic, vt hodie licebat. 2. Hinc ante Christi aduentum mors Sanctorum plangebatur: at post festiuè commemoratur. 3. Neque prior ad pœnas Deus est, quam ad præmia: at improbos gehennâ punit, *Luc. 16.* Quocirca potius iustos cœlesti gloria remuneratur.

II. Si quando Patrum quidam dicunt, Sanctos ante iudicium extremum non esse beatos; aut non videre Deum: id omninò de consummata Corporum cum animabus beatitate ac visione dicere sunt intelligendi: Cæteroquin ipsi sibi sæpius contradixissent.

III. Neque iustè videri iniustum potest, animas ante corpora beari; 1. Cum anima separata, non corpus solum, sit gloriæ capax. 2. Et cum anima præcipuè ad meritorum cumulum extruendum operetur; corpus verò duntaxat vt instrumentum cooperetur. 3. Tum etiam vtriusque vnum est suppositum personale; quocirca præstat alteram partem ad tempus felicitate solam perfrui, quam neutram. 4. Nubè SS. Patrum adducit Bellarm. *lib. 1. de Sanctis cap. 4. 5.* & *Rationum cap. 6.* Vide etiam in meo *Antichristo p. 1. quæst. 21.* inque *Mendace Antipap. par. 1. q. 4.*

DICO AD I. Merces particularis & imperfecta datur ad vesperam cuiusque vitæ: Vniuersalis in consummatione omnium.

AD II. Repromissiones, 1. De Mes-

sa illi acceperunt: nos Ipsummet. 2. De beatitudine per Christi Ascensionem accipienda illi: nos ipsam accipimus. 3. Vtrique accepimus repromissiones de beatitate consummata post extr. iudicium omnibus impertienda.

AD III. Altare Christus est; per quem omnia Sacrificia offeruntur: & sub eo Sancti isthic sunt gloriosi; sicut hic victoriosi extiterunt.

AD IV. S. Patres vtrique stant certatim pro nobis, etiam ij quos contra nos producut. Nam hi de incompleta beatitudine loquuntur iam data: de perfecta verò post iudicium danda. Nā tunc anima beatior erit Extensiuè, scil. etiam quoad corpus, in gloria essentiali. Ita *D. Th. 2. q. 4. c. 5.* qui prius, *in 3. d. 49. q. 1. a. 4.* sentierat, etiam Intensiuè maiorem fore beatitudinem Sanctorum. Sicque videtur definisse Benedictus 12. Continuari gloriam Sanctorum. Non igitur iudicium generale est superuacuum, ob V. causas: *Bellarmin. lib. 1. de Sanct. c. 6.* Nec iniustum est, animam sine corpore beari; tametsi non sine colaboretur.

AD V. Christi Anima non ascendit in cœlum corporeum: quia ab instanti Incarnationis fuit beata, quod est Esse in cœlo. Deinde Corpus Christi est nostro exemplar moriendo, quiescendo, resurgendo & ascendendo: non autem ad inferos descendendo: quia venit vt viam monstraret nobis ad cœlos.

AD VI. Dæmones sunt damnati, & dira perperiuntur, vbi vbi sint, etiam in aère: nam gehennam circumferunt, ait S. Bonauent. Attaman pœnam completam recipient in iudicio extremo Et hæc

P 3 hor-

horrent, ac deprecantur. Sicque Patres sunt intelligendi, vt docet te *Bellarminus ibidem*.

AD VII. Impudens fycophantia est: solum error typographi irrepsit, posito *lib. 4. pro lib. 3. Inst.*

QVÆSTIO LXXVI

Num certus sit Canonismus ad agnoscendos, colendosq, Sanctos?

LUTHERANI pariter & CALVINISTÆ pernegant omnē Canonismū, rident, detestantur: ipsumque Diris deuouent Papam canonizantem; cuius vt omnia diffamant ceu Antichristiana; sic & Sanctorum canonizationem esse calumniantur Idololatricam *επιθεωσι.*

SVADENT istis apud Scharpium Scotobritannum in *Cursu Theol. Sect. 37. q. 2. 1.* Canonizationis nec mandatum, nec exemplum est in Scriptura; Et Papam in ea posse errare concedit *Bellarminus*. 2. August. *Multorum corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna.* Quia hypocritæ soli Deo noti sunt. 3. Solus Deus nouit, qui sunt sui. 4. Leo III. cepit canonismum: at tunc regnauit Antichristus. 5. *Bellarm. c. 3.* concedit damnatos pro beatis cultos. 6. Recensio Sanctorum in Scriptura non est canonizatio ad cultum, sed ad imitationem. Dein etiam impii recensentur.

AUTOR. Quid agas talibus? Quo purget quis hellebero voluntariè insanens cerebrum? Serion' cum istis, an agam ridiculò?

I. Sed agam more ipsorum suo. 1. Vide age sis Luthero-caluinisticos Canonismos. In Lutherano theatro apud *Doctiss. Serarium l. 2. Litaneutici c. 4.* vocatur *Lutherus Sanctus Pater*. Quin ipse de se ipso talia in *Colloq, Mensal.*

fol. 492. *Ego sum Vir Dei.* In tom. 2. *Len.* fol. 92. b. *Ego sum Sanctus Dei.* In tom. 1. *len. fol. 353. b. Ego sum Sanctus Domini.* In tom. 2. *len. fol. 49. a. Ego sum Angelus.* *Ibidem fol. 68. a. Verbum meum est Christi Verbum; os meum est os Christi. Quid plura? Beatus uenter, qui me parauit.* NB. Hæc verba reperiuntur in editione prima: in postrema omittuntur. Vide sui canonizatorem, ac tantum non pene Apotheositam.

2. Lutherus an non in prophetis suis, c. de Papatu, apud *Georg. Waltherum* ait: *Sanctus Ioannes Huss de me prophetauit.* De Luthero Calvinista *Sibrandus lib. 4. c. 1.* ait, *Sanctissimus Christi seruus:* *Sicidem alibi Calvinum* appellat: *Caluinum Oecolampadium, epist. 52.*

3. Videntur autem hoc inuidiæ lat in Coelites à Bogomilis hæreticis fuxisse quorum amentia dixit in *Euāgelio* precipi, *Dæmonia, ne nocerent, colenda;* retho *Euthymio.* Qui iidem cum SS. Parrum aliquem nominabant, noluerunt Sanctitatis elogium præfari. At *QVI* per Caluinistarum impietas Parisiis publicè nota est, & damnata. *Petrum, Paulum* dicunt, scribunt; non *S. Petrum, S. Paulum.* Cum suum Caluinum Sodomiticum non citra præfationem *Monsieur* appellent; vt notat *Serarius in Tobiam cap. 2. quest. 1.*

4. Notauit & *D. Driel* in *sica Antipericope Pareana, pag. 22.* Sacram adem *Heidelbergæ ad S. Spiritum* non vocari, sed duntaxat *ad Spiritum.* Testantur idè *Lutherani Heiderbergæ pulsi Prædicantes, libro Tubingæ edito, anno 1585. pag. 21. 31. 32. 54.*

5. Similiter olim *Leo & Copronymus*

mus Iconomachi, *Sanctos*, vetabant appellari; teste Glyca in *Annal. parte. 4.* Leo etiam *templum Sanctorum XL martyrum*, non nisi *XL. martyrum* voluit vocari. Michaelus, vt patet in *Miscellaneous*, vetuit imaginibus subscribi, *Sanctus*, &c. Ettela hæc ex ipsorum pharetra.

II. Nunc more demum meo Canonismum asseram: Quem esse infallibilem oportere, in *Genealog p. 1. quest. 20.* partim ostendi.

1. Per Ecclesiam Beati ac Sancti differunt, non coelesti felicitate, sed honore & testimonio publico felicitatis, ab Ecclesia declarato.

2. SANCTI agnoscuntur probabiliter ex miraculis, quæ aut viui, aut mortui designarunt. Probabiliter inquam, cum & prodigia esse falsa queant, 2. *Thef. 2. & 2. Cor. 11.* Et vera miracula etiam a non Sanctis dentur. *Mat. 7. v. 22.*

3. Ergo infallibiliter cognoscuntur Sancti, 1. Vel Scripturæ testimonio: vt quos Apostolus, *Heb. 11.* in suo recenset Hagiologio. 2. Vel Iudicio Ecclesiæ; quæ 2. *Tim. 3. Columna & firmamētum est veritatis.* Quod iudicium Canonizatio dicitur, decernens honores Sanctis septemplex. 1. Nomen Sancti. 2. Inuocatio. 3. Artis & templis colli. 4. Missis & Horarum Canonicarum officiis celebrari. 5. Festos illi dies agitari. 6. Imaginibus in locis sacris representari. 7. Reliquias eorum in aris ac lipfantheis honorari.

III. Hunc diuorum honorum Canonismum adstruimus *Scripturis, Ratione, & Primæ Consuetudine*, moreq; maiorum. 1. Scripturis quidem. Nam Deo ad Canonizationem adlubescit:

Quia Vtriusque Instrumenti Scriptoribancandem suggestit. Enimuerò ab hisce, publico Ecclesiæ testimonio Sanctos voluit plures declaratos. 1. Patet *Eccl. 44. 45. &c.* quantum testatur in clytos virtutibus viros Sanctos? 2. Lucas in Actis Canonizauit Stephanum, Iacobum maiorem, Petrum, Paulum, Silam. &c. 3. Christus Apostolus: *Vos amici mei estis. Qui secuti estis me, vitam æternam habebitis. Pater Sanctifica illos; Serua illos, quos mihi dedisti. &c.*

2. Vin' Inffionem cultus? Ecce *Eccl. 44. Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudem eorum annuncient Ecclesie.*

3. Vin' Rationem Vtilitatis? 1. Hæc nostra Sanctorum imitatio est. *Heb. 11. Mementote Præpositorum vestrorum, qui locuti sunt vobis Verbum: Quorum intuentes exitum conuersationis, imitami fidem.* Atqui Canonismus eos, vt lucernas, in candelabro proponit. 2. Ad hæc cum membra simus vnius Corporis Christi; par est, vt, sicut afflictis compatimur, ita & glorificatis in cælo congaudeamus in Ecclesia *Pfal. 150. Laudate Dominum in Sanctis eius.* Alias ex Fide rationes repetere ex mea *Genealog. part. 1. q. 20.*

De Necessitate Canonismi vide cultissimum Nic: Serarium in *Litanæutico l. 2. c. 12.*

DICO AD I. Exemplum declarationis Sanctorum extat & mandatum: vt iam patet.

AD II. Verum est de multis in auro sepultis, & mausolæo honoratis: at non de Canonizatis. Nec mortuus vllus est hypocrita; nec viuus talis canonizatur.

AD

AD III. Deus nouit; at non solus: sed & ij, quibus reuelat per infallibilem Sp. Sancti assistentiam: quæ Papæ & Ecclesiæ præstò est.

AD IV. Leo III. publicum canonicismum coepit quoad solennitatem accidentalem, non quoad rem ipsam. Hæc vsus Ecclesiæ coepit, tenuitque. *Bellar. cap. 8.*

AD V. At damnatos vnde constitit? Cõstitit postea; at nõ fuerant canonizati vnquã. Dein: Coluerit quendã vulgus errore facti; at non intentionis. Nec vulgus locale præualet Ecclesiæ vniuersali.

AD VI. Scopus canonicismi est & veneratio, non solum imitatio; patebit infrã. Et impiorum recensio fit in eorum detestationem.

QVÆSTIO LXXV.

Quis, qualisque Cultus religionis debetur Sanctis?

LUTHERANI Magdeburgenses Cent. 1. l. 2. c. 4. ol. 340. dicunt; *Omnis Sanctorum adoratio est Idololatria.* Sic plerique cæteri cum velana conuocitatione.

CAVLINVS *Instit. l. 1. c. 11. §. 11. & c. 12. §. 1. 2. & c.* nullum penitus Cultum patitur seu Angelis, siue aliis Sanctis deferri. Quod duplicem constituat Honorem, Diuinum, seu Religiosum, ui soli Deo; & Ciuilem, qui creaturæ cuiusque exhibetur. Porro δὲ λατρεύειν, id est, seruire plus esse vult, quam λατρεύειν, id est, colere: ac proinde Colere vltim sine latria, esse colere sine Cultu; quod negari est. &c.

AUTOR. Plurima talia spuria vitulamina falce curtã rescindam.

I. Cultus interior, exteriorue, cum triplicis existimatione Excellentiæ fertur: 1. Vel **DIVINÆ** ac infinitæ; & Hic

dicitur Latria. 2. Vel **HVMANÆ**; & est Obseruantia: 3. Vel **MEDIÆ**; & est Dulia. Ex quo liquet realem, non dõntaxat verbalem, vt Caluino placet, differentiam esse Latriæ ab Dulia: Differentiam autem vt finitum & Infinitum. Itaque infinities Latria Dei superat Duliam Sanctorum.

II. Quare soli Deo latriæ; Sanctis in cœlo beatis duliæ cultus debetur. 1. Sic Abraham, *Gen. 18.* Loth, *Gen. 9.* Balaam, *Num. 22.* Iosue, *cap. 5.* adorauit pronus in terram Angelum: Quod non erat ciuilitate, sed religiosè adorare, vt quouis homine altiore Dei ministrum. 2. Sic adorati sunt Sancti. Saul, *1. Reg. 18.* animam Samuelis adorauit; quem ideo nec Samuel, nec Scriptura reprehendit. Ita Abdias adorat Heliam, *3. Reg. 18.* etiam minorem maior. Sic filij prophetarum, *4. Reg. 2.* audito Spiritum Eliæ requiuisse super Helisæum, adorauerunt proni in terram. Sic, *Dan. 2.* Nabuchodonosor secum captiuum adorauit Danielem, ob intrinsecam sanctitatem eius. Ita SS. Patres. &c.

III. Quod prohibiti quidam sunt ad adorationem; error in causa fuit. Vt Cornelius in Petro quid Diuinum inesse putabat: Sic, *Act. 14.* Licaones in Paulo & Barnabo: *Apoc. 1.* Ioannes in Angelo, ait *Aug. quest. 61. in Gen.* putauerit apparere Christum; cum dixisset: *Ego sum primus & nouissimus; fui mortuus, & ecce sum uiuens.*

S. Patres autem reprehendunt eos qui ex hominibus Deos faciebant. Nõ verò, ait S. Cyrillus Alexand. l. 6. in Iulianum: *non Deos factos esse dicimus Sanctos Martyres; sed omni honore dignari consueuimus.*

nimus. Damasc. l. 4. de fide c. 16. *Honorare decet Sanctos, ut Amicos Christi, ut filios Dei & heredes.*

IV. Atque inde factum, ut Dulia Sanctorum templis, aris, festis, votis, imaginibus, peregrinationibus omnia orbis Christiani loca completerit: Non sic Civilis & humana Observantia coluit Papas, Imperatores, Reges, &c. Non.

Rectè id quidè. Quia si civilis honor civili deberetur virtuti, ut sapientiæ, potètiæ, nobilitati: sanè altiorem deberi gratiæ supernaturali Sanctorum necesse est; qui, *ut mundi corde Deum* intuentur, æternamque sapientiam contemplantur, non in ænigmate; sed sicut ipsi cogniti sunt. Qui Dei potètiæ participes facti. Vnde Apoc. 3. *Qui vicerit, dabo ei sedere in throno meo.* Itemque nobilitatis diuinæ consortes; Vnde de ijs, Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum.*

QVÆSTIO LXXVI.

Inuocatio Sanctorum quatenus illicita, licitaque sit?

LUTHERANI perinde ut CALVINIANI tria, iam olim condemnata sæpius, renouant. 1. Mortuos pro viujs orare non constat à Scriptura. 2. Orare forsan vniuersim pro Ecclesia; non singulatim pro quocquam. 3. Inuocari Inutiliter, & Illicite. Vide in *Genealog. q. 21.*

SVADENT istis. 1. Inuocatio Sanctorum cedit in iniuriam Dei; qui solus vult inuocari. *Matth. 4.* 2. In iniuriam Christi, qui solus Mediator est ad Deum, 1. *Tim. 2. Eph. 2.* 3. Quia est inutilis, cum nec preces audiant, nec nostra cognoscant. 4. Est signum diffidentiae in Deū tam audire paratū, ut, *Hebr. 4. Cum fiducia ad eum accedamus.* 5. Christus nos docuit inuocare Patrem. 6.

Nullum extat Scripturæ exemplum aut mādatum de inuocandis sanctis. 7. Primitiua Ecclesia non vsurpauit eam inuocationem.

AUTOR. Liquida distinctio litèra dirimit; vbi obcæcatix abest peruicacia.

I. NEFAS est petere gratiam & gloriam à Sanctis, tanquam autoribus: Ergo solum ut ab Amicis Dei Intercessoribus. Ita Scriptura, Vfus Ecclesiæ, S. Patres, & Ratio.

II. NEFAS sentire est, Sanctos immediatos ad Deum Mediatos esse; cū per Christum duntaxat petita impetrèt. Ita Scripturæ, Patres, Vfus Ecclesiæ apud Bell. l. 1. de Sanctis c. 16. 17.

III. Sancti orant pro nobis in genere, vniuersim. Ioan. 15. *Dixit Dominus: Si steterit Moyses & Samuel corā me, non est anima mea ad populum istum.* Ergo poterant orare, etsi mortui. Dein Iudas, 2. *Machab. ult.* vidit Oniam & Ieremiam, dudum mortuos, multum orare pro populo.

CALVINVS negat eum librum esse Canonicum.

AT Concil. Carthag. III. eum pro canonico agnouit: Et illud CALVINVS contra Inuocationem Sanctorum allegat. Cætera vide in *Antichristo part. 1. quest. 22.*

IV. Sancti orant pro nobis etiam singulis; Quia Angeli pro singulis orāt, fatagunt, præ sunt *Tob. 12. Zach. 1. Dan. 10. Psal. 90. Matth. 18. Apoc. 8.* Ergo & Sancti. Nam erimus similes Angelis. *Apocal. 2. Qui vicerit, dabo ei potestatem super gentes.* Exempla apparationum id docent apud Bellarminum, *libr. 1. de Sanctis cap. 18.*

Q V. An.

V. Angeli & sancti piè, vtiliterque inuocantur.

1. Sic Scriptura, Gen. 48. Job. 5. Exod. 32. &c. Vide in *Antichristo*, p. 1. *quæst.* 22. Quia Sancti in Veteri Testamento non recipiebantur in coelos; (id quod iam denique Calvinistæ nobiscum dicere cœptant, vt Rainoldus lib. 1. de Rom. Idololatria c. 7.) ideo non solitum erat sic inuocari eos: *S. Abraham orapro. &c.* sed per merita ipsorum orabatur Deus. Vt Psal. 131. *Memento Domine David. &c.* *Propter David seruum tuum. &c.*

2. Deinde in vtroque Testamento viuentes à viuentibus legimus inuocatos: Vt 1. Reg. 7. *Ne cesses clamare ad Dominum pro nobis.* Eph. 6. &c. Sunt autem mortui Sancti æquè ac viui in eadem charitate nobiscum coniuncti, teste ipso Caluino: qui idcirco ad illud respondere nequiuit.

3. Ita per antiqua Concilia, S. Patres Græci & Latini: Ecclesiæ constans Vfus: Attestantibus signis ac miraculis innumeris.

Dicit Brentius c. 27. Confess. Wittenb. Patres in Concionibus suis sese ad Sanctos per proloporiam conuertisse.

Logi! Quid ergo ij, qui ex professo docent Sanctorum inuocationem?

CALVINVS *Instit.* l. 3. c. 10. absurdus fingit; Patres voluisse prohibere eam; sed impetum vulgi & consuetudinis perfringere nequiuisse.

O desperatos! Dicere audent, quod docere desperant; ne nihil dicant.

DICO AD I. At ita nec Sancti viuentes forent inuocandi: contra Thes. *Orate pro nobis. Iac. Orate pro inuicem.*

AD II. Idem sequetur falsum. Dein; Sancti sunt mediatores secundarij: Et nos pro nobis ipsi oramus citra

Christi iniuriam; ergo & Sancti hoc amplius possunt; idque ad honorem Christi.

AD III. At fecus omnes S. Patres. Nam Angeli cognoscunt res nostras: Tob. 12. *Ego obtuli orationem tuam Luc. 15. Gaudium erit coram Angelis super uno peccatore pen. agente.* Psal. 137. *In conspectu Angelorum psallam tibi.* 1. Cor. 11. *Mulier velamen habeat propter Angelos.* Ergo & Sancti cognoscunt. Apoc. 5. XXXIV. *Seniores habentis phialas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum.* Item Sanctis in hac vita datur cognoscere occulta hominum: Vt 1. Reg. 9. Samuel noscebat interna Saulis: Elifæus fil. Giezi, 4. Reg. 5. Regis Syria, 4. Reg. 4. Daniel Nabuchodonosoris. Petrus Ananiam, Act. 2. &c. Item intuentur Deum inque eo creaturas omnes. Abraham & Israël nescierunt suos; quia non verè intuebantur Deum in limbo.

AD IV. Paratus est audire Deus nos; & tamen misit ad lobum eius criminatores, vt pro eis oraret: Abimelech: gi dixit, Genes. 20. *Abraham orabit pro te.* Stephanus, Act. 7. *Domine ne statuas illis hoc peccatum.*

AD V. At licet nihilominus inuocare & Christum, & Sp. Sanctum, & Angelos; ergo & Sanctos.

AD VI. Mandato nil opus, vbi necessitas vrget. Dein; multa laudabiliter seruantur, quæ mandata non sunt; vt Consilia Evangelica: communicare ieiunos: Exorcismus infantum: sic. *Ierem. 35. Rechabita abstinerunt à viuo.*

AD VII. Variant Sectarij; Melanch. in *Apolog. Confess.* ait, non eius meminisse Patres ante Gregorium; *Kenn. ad Sess. 22.*

coepisse tempore Augustini, autore Pet. Gnaphæo anno 480. At eum docuerunt Augustinus, Orig. Nectarius, Ephrem, Gr. Nazian: Basil. Nissenus, Ambr. Hier. apud Becanum in *Manuali* l. 1. c. 7. g. 6.

QVÆSTIO LXXVII.

Nam qua alia Quatuor carpant in Sanctorum Inuocatione?

LVTHERVVS par. 2. in art. 2. Schmalcaldico. *Angeli in celo pro nobis orant; sicut ipse quoque Christus facit, & Sancti in terris; & Fortassis etiam in caelis.* Ita & Melanchthon in Apolog. Confess. Aug. ad art. 21. *Nec enim omnium humanarum eis debetur memoria; cum patet in Epulone, fratrum memore, Luc. 16. ut mouiti fuerint cauitores.*

CALVINVS Instit. 3. c. 20. §. 23. *Angelos salutis nostræ præfectos, cæteris frequentare sacros ait; Sed hoc peculiare illis; ad alios Sanctos qui transferunt ordinem Dei confundunt & peruertunt.* Ibid. §. 24. *Quis eo usque longæ eorum aures esse reuelauit, quæ ad voces nostras porrigantur? Oculos etiam tam perspicaces, qui necessitatibus nostris aduigilent? &c. Non potest igitur, quo Pontificiorum preceulas cognoscant Sancti, explicari MODVS. Non igitur cognoscunt: Igitur nec orandi sunt.*

AUTOR. Duo hic controuertuntur: An cognoscant res, precesque nostras Sancti, & Quomodo?

I. Sancti cognoscunt preces nostras. *Apoc. 9.* Seniores enim *x x i v.* offerre eas sunt visi. Sciunt, qui ex humanis excedant; quomodo diuidentur pij. **2.** Qui piè obeunt, *Luc. 10. equalis Angelis sunt:* at hi cognoscunt nostra. *Tob. 3. Luc. 15. Apoc. 8.* **3.** Gubernant gentes cum Christo, *Apoc. 2. Matth. 24.* Ergo res earum cognoscunt. **4.** Faciunt præstantque petita nostra; vt exempla docent. **5.** Calvinus in epist. pag. 10. ad Farellum scripsit: *Coraldus stat coram*

Domini tribunali testis & accusator eorum nequitia.

II. **MODVM.** quo cognoscant. *S. Aug. lib. de cura pro mortuis cap. 11. lo nescire fatetur; at factum credere. Explicari tamen potest; & varius. 1.* Sua celerimâ præsentia; **2.** Piorum, aut Angelorum nuncio; **3.** Dei reuelatione immediata; **4.** Vel Meditata; **5.** Dei uisione. *Greg. Dial. 4. c. 33. Quid ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt? D. Th. 1. q. 2. a. 2. 8. Quid non videant, qui uidentem omnia uident? &c.*

Ad quæ conuictus Calvinus in 1. Cor. 11. ait *Quid opus tam subtiliter philosophari?*

1. Et uerò ipse fatetur, quo Dominus in Cœna insit Modo, explicari non posse.

2. Et Calvinista dant, uisum in caelis Christum S. Stephano; Modum tamen se nescire.

3. Ecce quàm clarè Beza in 1. Ioan. 2. *Sunt,* ait *Cœlites solliciti de laborantium fratrum salute, suo nobis incomperito Modo.*

II. **LVTHERVANI,** vt Kemnitius, Hedbrunnus, &c. & plerique, singularia Sanctorum patrocinia petulantè uident, & exagitant.

Ex **CALVINIANIS** ille Anglus Rainoldus l. 1. de Rom. Idololatria, Chamiernus, &c. Calvinus Instit. l. 3. c. 20. §. 21. *Postquam ceptum fuerat in Sanctorum intercessionem respicere, sensim sua cuique procuratio est attributa; ut pro negotij diuersitate nunc hic, nunc ille aduocaretur intercessor.*

AUTOR. Rident, subfannant, plaustra uerborum fundunt ij; quibus bonæ rei, causæque iustæ nihil suppedit, desertis ab omni ueritate, & rationis vel probabilitate. Sed istud Sycophanticum est.

Rectè, inquam, ac piè huic illiue bono procurando, vel auertendo malo

certi Sancti pollere gratia censentur, vt orari possint. 1. Nam 1. Cor. 12. dat sua cuique Deus dona pro vt vult: Vt cuius fit sic in cœlo, sicut & in terra, voluntas.

2. Deinde patet ea donorum diuersitas è Scripturis. vt Apoc. 2. *Qui vice-rit. &c. dabo illi potestatem super gentes.* Item alteri dabo stellam matutinam. Item, Matth. 24. *Alium Constituet Dominus super familiam suam: Aut super omnia bona sua.*

3. Hinc, Ioan. 14. *In domo Patris mei mansiones multe sunt; vt in qua suas quifque functiones obit domesticas, velut in Ecclesia militante: in omnes ordo bonus ex cœlesti Hierarchia descendit.*

4. Sicut enim, 1. Cor. 15. *alia est claritas solis, alia lune, alia stellarum; stella enim à stella differt claritate: sic erit in resurrectione, manebitque in gloria; Et verò est in animabus Sanctorum.*

5. Angelis varia delegata sunt munia: At, Luc. 20. *Sancti Angelis equales sunt; Ergo, S. Ambr. l. 8. in Lucam: Sicut Angeli presunt; ita hi, qui vitam meruerint Angelorum.*

6. Vel herbis, lapidibus &c. rebusque aliis alia vis est indita; quanto magis gratiarum est distinctio in Sanctis?

7. Benè S. Aug. Epist. 173. *Vbiq; Deus est, & nullo includitur loco &c. Veruntamen ad ista, qua hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in aliis locis hec miracula fiant, in aliis non fiant? Subiicit exempla.*

8. Denique S. Patribus eodem in cultu obiecerunt Manichæi, apud Aug. l. 2. contra Faustum; Vigilantius S. Hieronymo; Iulianus, Apostata, teste Cy-

rillo l. 6. in ipsum; &c. *Hoc est Aesculapios, Martes, Pallades, Lucinas, &c. Deos, abasque inducere.*

Rainoldus inquit, id veteribus inturgesingestum fuisse; at hodie nobis verè dari probro.

Sed dicit; non docet: Nos verè eadem illi regerimus, quæ istis Sancti Patres responderunt.

QVÆSTIO LXXVIII.

An Sacris RELIQUIIS veneratio religiosa debeat?

LUTHERVS serm. de cruce iudicat, Reliquias, vt steliu seductiones, sub terram esse à fœderat. Sic & Lutherani.

CALVINVS idem: cuius SVASIONE vide in Genealog. p. 1. quæst. 22. Idem in Matth. c. 9. v. 21. *Quòd mulier cogitat; si modo tetigerit Christi vestem, si protinus fore sanata.* 1. Singularis quidam fuit Sp. Sancti impulsus; Neque ad communem regulam trahendabit. Scimus quam proteruè loquitur Superstitio in stulta & inconsiderata emulacione Sanctorum. Atqui simia sunt, non imitatores, qui singulare aliquod exemplum, absque Dei mandato, & proprio magis sensu, quam spiritus directione usurpant. 2. Quòd in veste haesit pinus, quæ vt se illi sananda precibus offerret, zelo inconsiderato paululum à via deslexit. 3. Presertim cum paulo post ostendat, dubitantem perplexo animo id tentasse. Tam verò, vt docemus, hoc illi à Spiritu fuisse dictatum, non tamen fixa regula; Eidem nostram priuata exemplis huc & illuc circummagi non desera. Quia Dei verbo penitus affixam esse oportet.

Similia idem in Matth. c. 14. v. 36. Rogabant, vt vel finibriam vestis eius tangerent. Et quicumque tetigerunt, salui facti sunt. 4. Credibile est superstitione aliqua fuisse implicitos, cum ad tactum vestis restringerent Christi gratiam. 5. Saltem illum fraudabunt honoris sui parte; cum nihil virtutis sperarent ex simplici eius verbo. 6. Sed ne linum fumi-

gans extinguat, sese accommodat eorum rudita-
 ti. 7. Interea non est quod sibi placeant, qui
 gratiam Dei in ligno, aut clavis, aut vestibus
 quarunt: 8. Cum diserte pronunciet Scriptu-
 ra, nefas esse, quicquam nunc concipere de Chri-
 sto, nisi spiritali celestique eius gloria dignum.
 9. Tolerata fuit ad tempus eorum infirmitas,
 qui nescientes Christum esse Deum, propius ad
 eum accedere optarunt. Nunc, cum odore gra-
 tiae sua caelum & terram impleat, Fide, non ma-
 nibus, vel oculis apprehendere docet, quam è
 calis offert salutem.

AUTOR. I. Speciosa hæc & inau-
 rata; sed venenata, & serpentis in Para-
 diso sermoni tam similia, vt nec ouum
 ouo similis. Sed expendamus obi-
 ter. I. Singularem impulsus fuisse vn-
 de scit, vel probat? Silet. Factum lau-
 dat; imitari vetat. Cur: Cum id mira-
 culo Dominus approbaret? Et ipse ibi-
 dem Calvinus ex dicto Christi ad cæcos
 isto: *Iuxta fidem vestram fiat vobis*, dicat,
 generalem elicere doctrinam conuenit; Nos,
 modo ex fide precemur, nunquam in votis
 nostris repulsam passuros. Cur non pari-
 ter & istud in communem regulam trahi de-
 bet: ad venerandum Reliquias? Sicut
 ad istud. Matth. 8. Dic verbo & sanabi-
 tur puer meus, ait Calvinus: *Hinc colligi
 potest generalis regula; Certitudinem salutis
 nostre ex Verbo Dei putendam esse.* Ita,
 quodlibet, licet.

2. Inconsiderati Zeli factum arguit
 hæreticus, quod miraculo approbavit
 Christus. Nimirum liciti sui probatio-
 ne destitutus, ad criminationem verti-
 tur personæ; vt facti exemplique imitati-
 onem euertisse videretur.

3. Quid, quod eam dubitanter tentasse
 mentiatur, cui Dominus ait: *Fides tua
 te saluam fecit;* Hæc certa erat, non animi

perplexi. Ergo manet fixa regula de Reli-
 quiis venerandis: Quia hæc fides hic
 Dei verbo affixa est, quam frustra reuelle-
 re niteris Caluine.

4. *Ad tactum, gratiam Christi restrin-
 gebant?* Quin extendebant magis à Chri-
 sto etiam in vestem; à fide ad actum.
 Quæ fimbriæ tribuebant; quæ non
 Christo tribuerunt? Vnde hic Chrys.
Cum maiore fide eum accedebant.

5. Quò maior ista calumnia est; quod
 Christum parte honoris sui fraudabant; quæ
 exangebant: Quòd Nil virtutis sperarent
 ex simplici eius verbo: Ex quo ad altiorem
 istum fidei actum & gradum profecerat,
 vt crederent id quod inusitatus erat, cre-
 ditumque difficilius.

6. Sed Christus aliorum ruditati sese
 accommodauit, ait. Scilicet, vt factum su-
 perstitio sum commendaret; qui nec tã-
 tillum Pharisaïs dissimulare voluit vn-
 quam? Hic etiam ex Christo facit poli-
 ticum simulatorem, pessimo exemplo, at
 Caluinitis familiarissimo.

7. *Gratiam verò Dei querimus in Li-
 gno; Sed crucis; in Clavis, Sed Christi. &c.
 inque reliquiis;* Sed Sanctorum.

8. Et istud caelesti spiritaliq; Christi glo-
 ria dignum est.

9. Atque etiam in terris Christus ma-
 nibus vel oculis apprehenditur, Matth. 10.
 24. Luc. 10. cibatur, vestitur, potatur, in
 Synaxi sumitur, bibitur. Similiaque o-
 perabantur, Act. 5. *umbra Petri*, & Act.
 19. *sudaria & praecinctia Pauli*: Et Act. 4.
 Apostoli. *Manum extendebant ad sanita-
 tes & signa. &c. per Nomen S. suum.*

Hæc ex Euangelio de reliquiariis ex-
 emplis, ab Caluino blasphemè traductis,
 vindiciæ meæ valent ad vniuersum ge-
 nus

nas reliquiarum. Quæ plura desuper luculenti Scriptura testatur, videre est in meo *Antichristo* p. 1. q. 23.

II. Quid CONCILIA complura memorem? 1. *Nyrenum* II. A. d. 3. anno 553. vocat *S. Reliquias, fontes salutares beneficiorum Dei*: & excommunicat earum contentores. 2. *Gangrense*, ante 1200. annos, damnauit Eustathianos; qui Martyrum Memorias inire fugiebant; quod Corpora etiam Sanctorum putarent immunda. 3. *Carthaginense*. V. anno 397. euerti iussit aras, ubi non essent reliquiæ; ne populus superstitione teneretur. 4. *Braccaracense* III. anno 563. iubet thecam cum reliquiis in supplicationibus per Sacerdotem præferri. 5. *Moguntinum* sub Carolo Magno, vetat transferri corpora Sanctorum absque licentiâ Episcopi. 6. *Laseranense* III. Sanctiuit, ne vllius coli inciperentur reliquiæ, citra Papæ infallibilem Auctoritatem.

III. SS. Patrum nimbum densissimum vide in *Bellarmin. libr. 2. de Sanctis* cap. 3.

IV. Ibid. videt testata Miracula ad sepulcra, ad S. Ossa; in Inuentione corû; in Translationibus: In eorum sub aris inclusione, &c.

V. Accedunt putidissima Sectariorû Mendacia, quibus nos & S. Reliquias onerare nil erubescunt. De quibus consule meum *Mendacem Antipap.* p. 1. q. 7. His adde futiles argutationes eorûdem, refutatas in mea *Genealogia* pars. 1. questio 22.

QVÆSTIO LXXIX.

Sine licitus Imaginum Sacrarum
vſus?

CALVINVS *Instit. lib. 1. c. 11.* tria aliter. 1. Deo inuisibili visibilem fieri imaginem, nefas. 2. Christi & Sanctorum imagines non prohibitas; sed non in templis ponendas. 3. Easdem non valere ad instructionem vllam; sed delectationem solum. De his vide meam *Genealogiam* pars. 1. questio 23.

DEI DEO inuisibili visibilem imaginem fieri nefas, SVADET, 1. Scripturis Exod. 20. *Non facies tibi sculptile.* Deut. 4. *Imaginem nullam vidisti: Obserua ergo te, ne forte decipies facias tibi vllam similitudinem.* &c. Quia Conc. Elbertinum id vetuit. 3. Quia August. *l. de Fid. c. 7.* esse nefas ait, &c. Quia periculum aperit errori. Itaque si Gregorius in schola spiritus edoctus fuisset, nunquam dixisset *Imaginem sanctorum librum.* Quia Imagines sunt abſentium; at præter vbi que Deus est. Quidam Catholici sentiunt idem, ideoque aiunt; Dei imagines tolerari in Ecclesia; non probari.

AUTOR. Vt quidam orthodoxi de imaginibus Dei sentiant tranſactum; at non de Christi ac Sanctorum. Calviniana verò ea est techna, vt, cum sibi docuisse videbatur illicitas Dei esse imagines, protinus triumphum canat de hoc; Non licitum vllam colere imaginem.

AT DEVM effigiare fas est. 1. Quia Angeli, Exod. 25. & 3. Reg. 6. picti sculptique sunt, ad Pædagogiam populi: Ergo & Deus potest; sit licet spiritus. 2. Quia Deus humana visus in forma est Adæ, Genes. 3. Iacob, scalæ innixus, Genes. 28. Prophetis, sedere in lolio. Et Sp. Sanctus specie columbæ visus est. Math. 3. Angeli item persæpè apparuere. 3. Quia Scriptura Deo membra tribuit humana, etsi incorporeum esse doceat. 4. Quia pinguntur etiam Virtutes, que nec spiritus quidem sunt. 5. Quia Homo Dei

Dei imago est : ergo Deus potest effigiari.

Concil. Trid. Sess. 25. monet interim concionatores, exponant sapius, quid, quatenusque colatur in icone. Pictura autem trifariam fit. 1. Ad perfectam formæ expressionem. 2. Historicis, vt si creatio mundi, Immolatio Isaaci. &c. pingatur. 3. Ad declarandam rei naturam seu qualitatem analogicis. Sicut virtutes, Angeli. Primo modo solum corpora; Secundo omnia, pingi cõfueverunt, etiam ipse Deus. Equibus promta **RESPONSIO** est ad argumenta Caluini.

AD I. ET II. Scripturæ & Concil. loquuntur de pictura primi generis: qua **DEVM** effigiari nefas, & impote.

AD III. Patres, autem de simulacris gentium, aut de pictura primi generis loquuntur.

AD IV. Iniuria fit S. Gregorio.

AD V. Picturæ causa est non solum rei absentia, sed maximè, quia videri oculis nequit; vt nequit Deus, tamen si præsens.

DE H. CALVINVS *Insp. l. i. c. 11.* Christi & Sanctorum imagines, vt pingi sculpiue prohibita non sint; in templis tamen proponi minimè oportet.

SVADET istis. 1. Quia primis 500. annis nulla in templis imagines visa. 2. Quia Conc. Elbertinum interdixit. 3. Quia erecta in templo statua signum facit idololatricæ. 4. Quia templa sunt instituta pro baptismo, & Cena. &c. queis viuæ sunt imagines: ideo exulent mortuæ.

AUTOR. Nusquam rectius, ac in templis, visuntur imagines Christi & Sanctorum. 1. Quia & Cherubina in Ierosolymitano stabant, iussu Dei. 2. Quia anno 201. Tertullianus lib. de Pu-

dicitia, testatur vel in calicibus sculptum Christum, vt Pastorem repertæ baiulum ouiculæ: Pluraque de statu Bellarm. l. 2. de Sanctis c. 9. ex historicis S. Patribus, & Conciliis. 3. Ratio: Quia decent loca sacra sacros. Et templum Christianum magis est imago cœli, quam, *Hebr. 9.* Tabernaculum Mosaicum: pertinent igitur ad idem cœlitum picturæ ac sculpturæ.

RESPONSIO AD I. Mendacium est.

AD II. ait Sanderus *libr. 2. de cultu imag. c. 4.* Interdictas à Conc. ob perfectionem; tum ne Christiani putarentur idololatricæ; tum ne imagines sacre ab ethnicis violarentur. Dein; Conc. istud non est approbatum in omnibus; errauitque in nonnullis; Et fuit solum prouinciale 19. Episcoporum.

AD III. Liquet vanitas.

AD IV. Idem præsci dicitabant iconomachi: teste *Synodo VII. act. 6. 10. 3.* Nec imagines dici debent mortuæ; sunt enim viuentium in cœlis hic inter viuentes in terris.

DE III. CALVINVS *ibid.* *Non sunt utiles pictura sine notatione historie.*

AUTOR. Quo id argumento probat? Nec villo. Sunt vero peritiles. 1. Iussu Dei in Cherubinis. 2. Exemplo Christi, qui impressam linteo faciem suam Regi Abagaro misit: teste Euagrio *l. 4. c. 26. c. 6.* Syrophanissa Saluatori statua posuit: teste Euseb. *lib. 7. hist. cap. 14. c. 6.* Nicodemus aliam reliquit, teste S. Athanasio &c. Omnes ex miraculis illustres. S. Lucas depinxit B. Virginem. *Nicoph. lib. 14. hist. c. 2.* Talia plura è Bell. repete *l. 2. c. 10.*

3. Porro Vtilitates constant multæ:

Vt

Vt Eruditio ocularis rudium, Excitatio charitatis in Deum & Sanctos; Exemplum; memoriae Christi & Sanctorum custodia, Confessio fidei. &c.

Atque ista de vsu imaginum: iam de Cultu.

QVÆSTIO LXXX.

An Christi & Sanctorum imagines rectè colantur?

LUTHERANI iuxta & CALVINIANI id cum diris execrationibus pernegant, multis nixi mendaciis: Vt videre est in meo *Mendace Antipap. part. 1. q. 7.*

SVADENT istis. 1. Cultus simulacrorū seuerè vetatur, *Exod. 20. Deut. 4. Rom. 1.* Non quòd Iudæi ac Gentes idola ipsa pro Diis haberent; cum in iis Deum verum coleiēt: sed quòd nollet sic coli Deus: quantò minus Sanctos coli patitur? Id quod pluribus docere laborat Calvinus apud *Bellarmin. cap. 10. quæ c. 13. 14. 15. 16 &c.* refelluntur: ea huc reddere pretium non est. 2. Imago est idolum, & contra: ergo prohibita.

AUTOR. I. Respondeo istis: Iudæi vocabant idola Deos: *Exod. 32. Fac nobis Deos. Iudicum 18. Deos meos abstulisti.* Item Ethnici: *Dan. 5. Laudabant Deos suos aureos, areos: &c.* 2. Iudæi facti vitulo Deum sunt obliti verum, *Deut. 32. Psal. 105.* 3. Iudæi in idolis non intendebant colere vnum verum Deum: quia Deum corporeum quærebant: & Ægyptio vitulo similem, dicto Apim, &c. Vide *Bellarmin. c. 13. &c.*

AD II. Imago est vera rei similitudo; idolum falsa, quia est rei quæ non est: & non principio, sed denique serpens colebatur.

II. Cùm apparatus ipse vsusque sacrarum imaginum multiplicem habeat commendationem, vti patet; & Scri-

pturæ Autoritatem; de qua etiam in *Antichristo part. 1. quæst. 24.* idcirco & Cultum Deo in Sanctis suis per eas, vt per signa, exhibitum esse sanctum oportere necesse est.

III. Ita verò omnis retrò tenuis, tradidit, defenditque veneranda Antiquitas, testibus Conciliis sacris Generalibus: vt Synodo VI. & Conc. Romano anno 733. &c. apud *Bellarmin. l. 2. de Sanctis c. 12.* Et si tempore Iconomachie quædam conciliabula Sanctos, ipsorumque iconas impugnarint, tamen ait verus August. l. 2. de bapt. c. 3. *Concilia particularia plenariis sine dubio cedere debent:* Vt duo Constantinopolitana & Francofodanum.

Huc communis S. Patrum accedens consensus istum in sensum Lactantii de Passione Domini:

Flecte genu, Lignumque Crucis venerabile adora.

IV. Quot, quantis, quam illustribus Deus miraculis qua Vsum, qua Cultum S. imaginum adprobavit? Ad Hæmorrhoidisæ imaginem herba excresecens omni morborum generi medebatur, teste Eusebio *lib. 7. hist. c. 14.* Iuliano eandem remouente, suamque substituente hanc de cælo diffregit ignis, capite procul proiecto. Id quod Christi statua occidisse mentiuntur Magdeburgenses *Centur. 4. c. 13.*

V. Homo est honorabilis, quia imago Dei est: ergo & Christi ac Sanctorum imagines. Quod enim vni conuenit, quia imago est, id omnibus imaginibus conuenire necesse est. Ratio autem cultus est repræsentatio: hæc si Sancti est, is religiosus est; hæc si ciuilis, & is ciuilis est.

Itaque finis determinat cultum imaginis; non qualitas imaginis in homine vivo, aut in statua insensibili.

VI. Imago Regis est venerabilis, quia Regis est; ergo & Christi, & Sanctorum. Item est capax iniuriæ ac contumeliæ: ergo & honoris.

VII. Iustè idola destruxit Theodosius; quia fallorum erant Deorum: ergo verè Sanctorum icones iustè colit Christianus.

VIII. Iconomachi fuerunt Iudæi, aut Mahumerani, aut Nicromantici, aut Heretici, id est, impii, athei: At defensores imaginum viri Sancti. His igitur, nõ illis credendum. Nec enim Deus per inimicos Dei docet Ecclesiam Dei. Nam qui non colligit mecum, dispergit. Luc. 11. Odit autem diabolus imagines; sunt igitur iconoclastæ ex parte diaboli. Vide Bellarm. & meam *Genealogiam part. 1. quæst. 24.*

Q V Æ S T I O LXXXI.

Quatenus Christi & Sanctorum imagines sint colendæ?

LVTHERO-CALVINISTIS, si velint, informandis; Orthodoxis confirmandis, fit quæstio hæc. Quidam honoratur trifariam, Per se, vel per Accidens: Propter se, vel aliud: Propriè, vel impropriè. 1. *Per se*, rei suppositum, cui inest ratio venerationis: Vt Rex per se, vt quis: Regia dignitas, per se honoratur, vt Qua: Purpura per accidens. 2. *Propter se res* honoratur, cuius ratio venerationis non aliunde pendet: Vt rationalis natura. *Propter aliud* ea, cui inest ratio honoris, sed quæ ab alio

dependeat: Vt imago Christi vel Sanctorum. 3. *Propriè* honoratur, quod verè sui ipsius ratione honoratur: *impropriè*, quod loco alterius colitur. Vt cū funus per statuam alicui ducitur, absente corpore: Ceu Traianus mortuus triumphauit Romæ, statuæ circumnectâ. Ex his subiectas asserimus conclusiones.

I. *Imagines Christi & Sanctorum veneranda sunt non solum per accidens & impropriè; sed etiam propriè, sic vt terminent ipse venerationem in se, non tantum vt vicem gerunt exemplaris.* 1. Quia Conc. VII. act. 7. dicit esse venerandas; sed nõ latriâ. 2. Quia quod dicitur impropriè, potest simpliciter negari: si ergo impropriè solum venerandæ forent imagines: posset simpliciter negari esse venerandas; quod Conc. VII. damnat. 3. Decernit idem esse venerandas vt Euangelium, & sacra vasa. Quia eis inest quid sacrum, scilicet imago, & dedicatio facta cultui diuino.

II. *Non sunt imagines adoranda latriâ; propriè: impropriè tamen & per accidens potest coli.* vt prototypon; dñ pro exemplari accipitur imago & cultus mente refertur ad exemplar: Ita D. Tho. 3. q. 25. a. 3. Idque non ratione materiæ, aut formæ; sed solius actualis representationis.

III. *Nulla imago per se & propriè, eodem adoranda est cultu, quo exemplar ipsum.* 1. Sic Concilia, & Patres. 2. Quia latria soli Deo sic debetur. Exo 20. *Deos aureos & argenteos non facietis mecum.* Quia imago est inferior exemplari: ergo nec cultu latriæ est colenda pari. Non cultu interno; qui est apprehensio vt

R pri.

primi Principii: Non externo latreutico; qui est sacrificium. 3. Quia hæresis fuit, teste Irenæo l. 1. c. 24. Epiph. hæresi 27. Aug. her. 7. asserens eum cultum imaginibus. Nam Deus est, quod imago docet; non est Deus ipsa. Vnde, O Crux auespes unica: id est, Christe crucifixe. Sicut Deut. 32. *Audite cæli, quæ loquor.* Ita istud, *Salve Crux pretiosa; pro populo est, desiderans fructum Crucis.*

IV. *Cultus per se proprius imaginum est quidam Imperfectus, qui analogice reducitur ad speciem eius cultus, qui debetur exemplari.* Species autem cultus religiosi sunt, Latræ, Hyperdulia, Dulia; quæ debentur naturæ intelligenti. Quia sicut habet imago se ad suum exemplar, ita se habet cultus imaginis ad cultum exemplaris: Sed imago est ipsum exemplar analogice, & secundum quid: ergo & cultus imaginis esse debet secundum quid.

QVÆSTIO LXXXII.

*An Crux Christi sit veneranda,
& quatenus?*

LUTHERANI æquè ac CALVINIANI inimici Crucis Christi, successores damnatorum heresiarcharum, ex suo Magistro ista didicere LUTHERO to. 2. Wittenb. fol. 339. *Si in campo conspicerem vexillum Crucis, et ipse foret crucifixus, fugerem ab eo haud secus, ac si me diabolus insequeretur.* Idem in Postilla fol. 148. *Vtinam nulla unquam corona spinea, aut crux extitisset. Si quæ particula S. Crucis mihi donaretur, foretque in manu mea; equidem isthac continuo conderem, ubi nec sol ipsam videret.* Quodque de Cruce dico, idem de quibuscunque Reliquiis dictum volo. Idem tom. 7. Wittenb. fol. 391. *Flammis desagret omnia festa Crucis.* Idem tom. 2. Wittenb. fol. 4. *Meus Carolstadius cum prophetis suis*

vociferantur, & incendunt vulgus dicentes: seca, disseca, distrabe, discerpe; amerlora, disfringe, transfode, abice. conculca. alapa in faciem idolis infringe. Vides Crucifixum; in faciem illi inspuè.

LUTHERANIS dictum, factum Calvinianis. Quorum argumenta cum responsionibus repetere ex mea Genealogia part. 1. questio. 24.

SVADENT CALVINISTÆ potto istis apud Scharpium in *Cursu Theol.* 1. Adoranda Crucis nec præceptum est nec exemplum in Scripturis. 2. Latreutica adoratio solius Dei est: ergo eam tribuere Cruci est hæresis contra Deum. 3. Si ei ob Christi contactum debetur adoratio: ergo magis ventri Mariæ & alino palmario, & iudæi labiis, &c. 4. Cruci, quam Resurrexerunt, plus tribuitur hoc *Crucentuam adoramus, Resurrectionem glorificamus.* 5. Christi Humanitas separata à Divinitate, non esset Latræ cultu adoranda: minus ergo Crux. 6. Sp. Sanctus est in baptismo; nec tamen ibi adorandus ergo minus Crux.

AUTOR. Tribus omnia completar: 1. Veneranda est ipsa crux Christi: 2. Omnis Crux: 3. Et signum Crucis.

1. *Lignum Crucis venerabile est.*

1. Quia eam Christus elegit sponte, non inuitus; Vti Aram sui Sacrificii Numini placando; Vti Scalam sibi ad regnum; Vt instrumentum liberationis nostræ; Vt tropæum triumphum de diabolo deuscto: Quibus ille mirificum eic ontulit honorem. De quibus singulis S. Scripturæ testimonia require in meo *Antichristo p. 1. q. 25.*

2. Quia Mysteria S. Crucis sunt veneratione dignissima. De quibus Eph. 3. *Ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum.*

3. Quia Inuentio S. Crucis docet Dei in eam curam ac honorem admirabilem à miraculis, testem nostri in Crucem honoris ad probati, sibi que grati.

4. Mirificis lignum Crucis honoribus affectit omnis retro antiquitas Christiana Imperatorum, Episcoporum, populorum, nationum, ac orbis vniuersi.

5. Quia Exaltatio quoque illius gradibus fuit illustrata signis.

6. Si locus, vbi Angelus stetit, *Exod. 3. Ios. 5.* terra sancta fuit: quanto sanctior, vbi stetit Christus. Si Sudaria & semicinctia Pauli, Umbra Petri, pluribus salutaria fuit; suntque sacramenta salutaria Vasa gratiæ, ideoque honoranda; quanto amplius *Lignum felix*, vt Sibylla canit, *in quo Deus ipse pependit?*

DICO AD I. Vt ab autoritate negatiua argumentum ducitur, sic reicitur.

AD II. Deolatia tribuitur soli immediate & vltimate: Cruci verò ipsi non propter ipsam, sed relatiue ad Christum.

AD III. Magna talium est & Crucis disparitas. Illa enim isthuc nunquam intendit vel Christus, vel se intendere ostendit ipse, aut Ecclesia, aut Patres. Quanquam *beatus venter, qui te portauit.*

AD IV. Resurrectionem & Crucifixionem iuxta & adoramus, & glorificamus in concreto, scil. Crucifixum, & Resurgentem. Vt igitur sepulcrum Domini est gloriosum, sic & Crux.

AD V. Posito impossibili nil sequitur. Nihilominus hoc posito, quædam ei deberetur adoratio ob præcedentem Vnionem hypostaticam: sed non haberet subsistentiam.

AD VI. In baptismo non est persona, sed gratia Sp. Sancti communis S. Trinitati: idque in actu transeunte baptizatiõnis.

II. *Imago crucis omnibus esto veneratiõni.*

1. Vel ob istud, quia Matth 24. *Tunc apparebit signum Filij hominis in celo.*

2. Quia sic pluribus sancitum Conciliis est: Vt Synodo VI. VII. VIII.

3. Sic vsus mosque Maior, & Antiquitatis antiquissimæ tulit, ac postulat in bello & pace, in publico & priuato. Vnde Lactantius ait: *Flecte genu, Lignumque Crucis venerabile adora.*

4. Quot, quamque admirandæ æque ac salutares Crucis apparitiones factæ historias temporum illustrarunt? Quanta per cruces in orbe miracula sunt designata?

5. Denique signa rerum sanctarum sancta sunt ac venerabilia: tale Crux est omnis: ergo.

III. *Signum Crucis transiens, quo se pij consignare Deo semper consueverunt, sacrum est ac venerabile.*

1. Testibus Veter. Testamenti Figuris: vt est, *Exod. 20.* Sanguis Agni in postibus ædium: id est, ait *S. Aug. l. de Catechiz. rudib. c. 20.* signum crucis in frontibus Christianorum. Item *Ezech. 9* signum Tau, teste Cypriano & Hieron. &c. 2. Ita Consensus omnium retrò ætatum, Doctorum; ac Fidelium vsus. 3. Miracula testantur, vsusque adprobarunt. Quæ omnia supradicta demonstrat illustrissimè *Bellarminus lib. 2. de Sanctis, cap. 27. 28. 29.*

OBIECT Scharpius. 1. Signum crucis nec mandatum, nec exemplum habet in Scriptur. 2. Est institutum hu-

R 2 mani-

manitus ad Christianorum distinctionem ab aliis: ergo non est religiosum & venerabile. 3. Est superstitionis instrumentum humanitus institutum. 4. Eneruat vim crucis Christi; nam demones fugare Christi est, non signi, cui tribuitur.

DICO AD I. Ut supra. AD II. Est id; sed non solum ad id. AD III. & IV. Falla assumta.

QVÆSTIO LXXXIII.

An, & quo sine sine extruenda Tempia?

LUTHERO-CALVINISTÆ excitanda negant templa. 1. Ad Sacrificandum. 2. Aut ad orandum. 3. Aut ad honorandos Sanctos: 4. Aut, quod addunt Anabaptistæ & Waldenses, ad Conciones & Sacramenta ministranda. 5. Manichæi, nullam ob causam vlla extruenda esse voluerunt.

I. MANICHÆI, s. Agostino l. contra Adimantum c. 10. eos refutante, aiebant Deum Veteris Testamenti iubentem erigi Tabernaculum & Templum, esse malum principium, non verum Deum, contrarium Deo Novi Testam. Vnde Matth. 23. *Cælum, Dei sedes est, terra autem scabellum pedum eius.* Ad. 17. *Deus non in mansuetis templis habitat, aut manibus humanis colitur.* Hæc resoluta vide in *Antichristo* part. 1. quæst. 26.

II. ANABAPTISTÆ & Waldenses negant templa concionibus & Sacramentis esse necessaria: quod Christus prædicavit in campis, montibus, desertis, mari, & diabus, plateis; baptizavit in fluminibus, Cognam peregerit in privata domo. Oppidum quædam affines isti Manichæis?

III. LUTHERO-CALVINISTÆ sic docent: templa. I. Non Sacrificiis necessaria. Quia Apoc. 21. *Templum non vidi in ea, Dominus enim Deus templum illius est;* sc. Ecclesiæ militantis: teste Isa. c. 60. Ideo Salomonem debuit euerri.

AUTOR. At de Triumphante fit ibi mentio, teste Hieron & Cyrillo: & statum Legis cessasse erat signum ipsa questio Salomonæ.

2. Non Orationibus: Quia Matth. 6. *Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum.* Ioan. 4. *Venit hora, & nunc est, quando neque in monte hoc, neque in Ierusalim adorabitis.* &c. 1. Tim. 2. *Volo viros orare in omni loco levantes puras manus.*

3. Nec Sanctis honorandis templa erigenda: quia idololatria est; teste Aug. l. contra ferm. Anan. c. 20. *Templi constitutio ad latrice cultum pertinet.* &c. Talia Luthero caluinistæ.

AUTOR. Rectè Collocantur: 1. Aedes sacræ Prædicationi & Sacramentis: 2. Templa Sacrificiis: 3. Oratoria orationi publicæ ac privata: 4. Basilicæ, seu Memoriam, seu Martyria Sanctis.

I. PRÆDICATIONI & Sacramentis: contra Eustathium, Waldenses, & Anabaptistas: 1. Teste Christo Ies. in meo *Antichristo* p. 1. q. 26. 2. Quia in Ecclesia primitiva aedes priuata in Ecclesiis vertebantur: vt teste Clemente l. 10. *recognitionum*, Antiochiæ demum Theophili, Petro concionante. Plura Busebius l. 2. *hist. c. 17* &c.

II. SACRIFICIIS Templa ponuntur. I. Quia templa sunt domus altarium, sed aræ semper fuerunt: ergo & templa: Araræ seruiunt Sacrificiis necessaria; ergo & templa. Ita omnis Antiquitas, & Christiana Traditio, Patrumque Consensus.

III. ORATIONIBVS etiam priuatis templa sanctè instituuntur. Ita Scriptura in meo *Antichristo* 3. quæst. 26. Ita S. Patres in Bellarm. l. 3. de *Sacram. c. 4.* Vnde Oratoria dicebantur; & Ecclesiis, quo euocabantur. RATIO, Deus magis est in templis, quam alibi: Vnde in nobis

nobis esse peculiari modo dicitur, velut in templo, 1. Cor. 3. & 6. & 2. Cor. 6. Et in Templo citius exaudit. 3. Reg. 9. Et orationi, ut rei nobilissimæ, locus quoque nobilissimus debetur templorum: teste Basilio l. 2. de bapt. q. 8.

Illud verò, *Intra in cubiculum tuum & ora*; significat vanam gloriam fugiendam, & lectandam quietem animi collectioris. Neque vnus solum erit locus in monte ad orandum; sed vbicunque elegerit loca Deus. Vnde *Volo vros orare in omni loco*, publico & destinato; aut etiam priuato: Non tamen vt hypocrite illi, qui Matth. 6. *Amant in Synagogis, & in angulis platearum stantes orare.*

IV. SANCTIS Basilicæ rectè consecrantur. Sic Concilia peruetusta; quibus Eustathius damnatus est; vt in Gangrensi. Et Carthaginense V. vetat poni Basilicas, nisi vbi vel est corpus martyris, aut is habitauit, passusue fuit. Ita & S. Patres Græci ac Latini. Quid quod Salomonum fuit erectum non solum ad Sacrificia & orationes; sed etiam ad Arcam recipiendam? 1. Parab. 17. & 28. Sed maior debetur honos sacris Reliquiis. &c. Plurim. *Genealog. p. 1. q. 26.*

QVÆSTIO LXXXIV.

An Ecclesiarum consecratio iusta sit ac Sancta?

LVTHERO-CALVINISTÆ communiterrita reprehendunt, in primis Magteburg. Cent. 4. c. 6. 1. Templorum festiua dedicatio est *vanitas* Iudaismi reducti. 2. Ceremonie quedam in consecratione ab superstitione magica excusari non queunt: Vt ad XII. cruceos accendi XII. scribi per Pedum al. habetum græcum & latinum,

in formam crucis decussata. &c. 3. Temppla dedicata haberi cæteris locis sanctiora. Sic & CALVINVS *Inst. l. 3. c. 20. §. 30.*

AUTOR. Orthodoxi è diametro contraria solidè docemus.

I. DEDICATIO Templorum Sancta & iusta est. 1. Ita S. Literæ, in meo *Antichristo p. 1. q. 27.* 2. Ita Praxis, & Traditio, testibus S. Patribus apud Bell. *l. 3. de Sanctis. c. 5.* Greg. Nazi. orat. in nouam Domū Dom. *De Enceniis honorandis lex vetus est, eaque præclare constituta.* Innumeræ extant Patrum homilia encenastica. 3. Miraculis quoque Deus Encenia illustrauit. Vt prosper *part. 3. c. 38.* de promissis Dei testatur quod vidit. Sic & S. Greg. Magnus *libr. 3. Dial. cap. 30. &c.*

II. CEREMONIÆ Dedicacionis sunt castæ & sanctæ omnes ac singulæ. 1. Sic naturæ instinctu, *Gen. 26.* Iacob vixit lapidem, locūque nuncupauit Bethel, id est, Domum Dei. Similiter idē *Genes. 15.* Et Moyses, *Exod. 40. Num. 7.* aram & vasa omnia consecrauit ex Lege Dei. Et S. Dionysius *l. hierarch. c. 6. p. 1.* docet inungendas aras esse. 2. Sic & Concilia; & S. Patres. Ceremoniarum verò rationem strictim reddit Bellarm. vbi suprà.

III. SANCTVM efficitur Templum consecratione. 1. Quia dedicatio id esse Dei facit proprium: Vnde sicut, *Leu. vlt. Animal si quis vouerit immolari, Sanctum erit:* sic & Templum. Aug. l. 4. contra Cresc. c. 40. *Deo parietes consecratos, Ecclesiam venerandam, quasi quadam obsessione credidit retinendam.*

2. Quia precibus sanctificatur. &c. 1. *Tim. 4.* Imò Deus testatur 3. *Reg. 9.*

R 3 EXAM.

Exaudi orationem tuam, & sanctificavi domum hanc, quam edificasti.

3. Quia Sancta sunt, quæ habentur in templo: 1. *Locus*, Exod. 3. *in quo stas, terra sancta est.* 2. *Crux*, imagines Christi & Sanctorum: 3. *Reliquiæ sanctæ*. 4. *Eucharistiæ præsentia*; 5. *Angelorum*: 6. *DEVS ipse*, Exod. ult. *in nebula post dedicationem Tabernaculi*: Item 3. Reg. 8. *Nebula gloriæ implevit Dominum Dei.*

4. *Dæmon effugatur*: teste S. Greg. l. 3. *Dial. c. 7.* &c.

Q V Æ S T I O LXXXV.

Templorum ORNATUS an sit tolerabilis?

LUTHERANI perinde ac CALVINIANI pernegant; & execrantur. Vide in *Genealog. p. 1. q. 27.* quantis scilicet cum argumentis pugnent, ibidem diffatis ad instar sumi. Vt S. Scripturæ contradicant eidem, videre est in meo *Antichristo p. 1. q. 27.*

SVADENT porro istis. 1. *Iere. 7. Nolite confidere verbis mendaciy d-centes: Templum Domini, templum Domini.* 2. S. Patres quidam avertunt fastuosos ornatus sumtusque templorum, & viua coli rectius docent. 3. Ratioque suadet. Nam & Christus docuit Paupertatem. Et Luxus ille superuacaneus est: Avocatque à devotione. Viua autem coornate templa fatius est ac sanctius. Hic cultus in iudicio prædicabitur; fastus ille condemnabitur.

AUTOR. I. DICO AD I. Iudæi in externo splendore Templi præsumtuosè confidebant; vt qui propter ipsum placerent Deo. Quæ vanitas est.

AD II. S. Patres arguunt eos, quibus plus cordi est ornatus templi mate-

rialis, quam sui spiritualis. Deinde, docent vasa aurea debere alienari in necessitate: verum prius confringi, ob consecrationem. Arguunt iidem profanos in templis ornatus ac fastum. Et rectè.

AD III. Christo dicantur templa, quæ Deo: Et sic semper diues fuit. Quid autem in humanis est tantum, quod dignum Deo quicquam præstes, si pius ablitanimus? Neque superuacanea sunt, quæ Patriæ nostræ signa sunt: Quæ adhibentur vt ædificent nos, & excitent animos; non vt distrahant. His Zelotis *merces magna nimis*, cum Moyse, Davide, Salomone, Esdra, similibusque Templariis viris.

II. Ex Naturæ dictamine Iacob, Gen. 28. lapiditulari honorem consecrationis habuit. Ex præcepto Dei Moyse, Exod. 25. 26. &c. ornatum sumtuosè Tabernaculum: Ex instinctu Dei ac naturæ David, Salomon Esdras, Machabæi idem egerunt ad illustre religionis exemplum posteritati: Neque vnquam cuiquam seu cœlestium, seu terrestrium, proditur factum istud improbatum displicuisse: Solis hæreticis non probatur Magnum hoc argumentum insignis commendationis est.

2. Scripturarum verò Spiritui Spiritus idem S. Patrum respondet cum venerando consensu, apud Bell. l. 3. de Stat. l. 6. Ibidemque testata sit ingens templa cum ornatu permagnifico constructuentium pietas, multis clara exemplis atque miraculis. Orbem templis, & templa ornamentis complerunt præcipuè Constantinus Magnus, Iustinianus, (excepto quod demum in Monotelitarum

rum lapsus hæresin) Carolus Magnus, & Carolus IV. &c.

3. Neque iniunctis Imperatoribus iniuncta deerat facti RATIO tatarum ad ornatum impensarum. 1. *Magnus enim est Deus noster super omnes Deos*; ideo, 2. Par. 2. *Domus quam aedificare cogito, magna est.* 2. Deinde, templa aedificare & coornare magnæ virtutis est, ac virtutum plurium testimonium, vt Fidei, Spei, &c. 3. Tum, ornatus ij magnarum sunt rerum, vt Sacramentorum, Verbi Dei, &c. Item pietatis exaugendæ, & plurium virtutum excitamentum.

4. Templorum itaque vel eueriores, vel expilatores dirè ex Deo luerunt pro merito: vt Heliodorus 2. *Mach. 5.* Antiochus, 2. *Ma. h. 9.* Balthasar, *Dan. 5.* Iulianus Apostata, teste *Chryf. hom. 4. in Ath.* Ea tamen laus commendatioque ornatus Ecclesiastici vitari potest ex tempore loco, modo & persona. De quibus Ballarminus luculentè.

QVÆSTIO LXXXVI.

An BENEDICTARVM vsus rerum in Dei Cultu sit Christianus?

LVTHERO-CALVINISTÆ negant: quin & calumniantur vacia: Verùm enim VValdensibus, Et VVicleffitis: Vt vid. re est in mea *Genealog. p. 1. q. 28.* Quorum ibidem clamoræ resellantur.

AUTOR. I. Rectè & salutariter sunt Benedictiones aquæ, olei, panis, cereorum, ramorum &c. 1. Sic Scripturæ exempla; quæ repetè ex meo *Antichristo p. 1. q. 28.* 2. Sic & Traditio: De Aqua testis est S. Clemens l. 8. *Constit. c. 35.* S. Dionysius in *Hierarchia*: Alexander

1. *Epist. 1. &c.* De oleo *ijdem.* De cereo *Patchali, Strabo c. 30. Conc. Tolet. 17.* De palmis & Cineribus, S. *Maximus. &c.*

II. Benedictis reb. rectè vtimur, 1. Ad effectus supernaturales procurandos, & significandos. 2. Ad delenda pec. venialia: 3. Ad effugandos dæmones, morbosque curandos. Ita enim liquet è S. Scriptura; *vbi suprâ.* Et Exemplis S. Patrum: apud *Bellarminum libr. 3. cap. 7. de Sanctis.*

Mendax Hehhusius ea vocat mendacia, scilicet S. Epiphaniij, Theodoreti, Palladii, Hieron. Greg. Bernardi, &c. Contra quos ille profanus istud Christi citat: *Pseudopropheta edent miracula & prodigia, vt inducantur in errorem, si fieri potest, etiam electi.* Sed vera miracula solius sunt Dei, quæ per seruos suos edere dignatur: vt hac in re per S. Marcelinum, Macharium, Hilarionem, Fortunatum, Malachiam, &c. Plura vide in *Genealog. p. 1. q. 28.*

QVÆSTIO LXXXVII.

An PEREGRINATIONES, & VOTA, licitè fiant Sanctis?

LVTHERANI Magdeb. fingunt abusum peregrinandi cœptum tempore Constantini. CALVINIANI, calumniantur vt impium. Vide *Genealog. p. 1. quest. 29.* eorum argumenta refutata.

AUTOR. I. Deus in Veteri Testamento, præcepit peregrinari ad Tabernaculum: *Deut. 16.* Vt sic obseruauit; etiam arate Christi videntis, nec improbantis, *Ioan. 12.* Quin etiam, *Luc. 2.* caudem obeuntis.

2. S. Patres illas & pro iure commẽdarunt, & frequentarunt ante æuum

COG.

Constantini, teste Eusebio lib. 6. hist. c. 9. *Alexander Ierosolymam adorandi, & locorum Sanctorum videndi causa properavit.* Quem S. Martyrem Centuriatores oppidò laudant. De Ierosolymitana peregrinatione ante Constantinum vide *Bellarm. l. 3. de Sanctis c. 8.* Ibidem de Romana ad Limina Apostolorum. Et eas Deo gratas accidisse, miracula subinde testabantur.

3. Nec utilitates desunt certæ multis: 1. Ut, maior Dei honos ac Sanctorum in terris. 2. Laboriosior pœnitentia ad maiorem satisfactionem. 3. Deuotio insignior ex præsentia loci, Sancti, aut rei sacræ; cuius honori fit peregrinatio.

I. LUTHERO-CALVINISTÆ communiter ac certatim VOTA Sanctis facta derident, ac idololatriæ insimulant plerique omnes. Salsissimè verò ac blasphemè Erasmus in *Colloquio Naufragium*.

AUTOR. Longè secius Patrum Sanctior Antiquitas. Testis Euseb. libr. 13. præparat. Euang. c. 7. *Nos vere pietatis milites, ut Dei Amicos honorantes ad monumenta illorum accedimus, Votaque illis facimus tanquam viris Sanctis, quorum intercessione ad Deum non parum iuuari profitemur.* Manichæus Faustus apud S. August. lib. 20. c. 3. *contra Faust.* sic obiicit: *Idola vertistis in Martyres, quos Votis similibus colitis.*

DICES Votum est actus religionis, solum Deo debitum; ut & iuramentum, & Sacrificium. Num. 30. Deut. 31. Iel. 19. *Vota vouebunt Domino, & soluent.*

I. RESPONDET D. Tho. 2. 2. q. 88. a. 5. Promissio Sanctis aut prælato facta est materia Voti: at quæ fit Deo, est formale votum. Ut Sancto promitti-

tur peregrinatio ipsa; at Deo, seeam impleturum. 2. Caietanus ibid. aliter: Sanctis vouetur non quæ creaturis, sed quæ Deus in eis habitat per gloriam: ita ut voueatur Deo in Sanctis. Ceu maledicta in Sanctos, tendunt in ipsum Deum.

Et Vota ea terminantur in Deum laeteticis; at in Sanctos quoque dulceticis: id est, in Deum, ut Principium primum; in Sanctos, ut in mediatorem. Unde Votum vox est generalis, diciturque analogicè, Deo propriè & principitè; Sanctis secundariò & mediatiè.

Sicut autem votum fit Deo ad honorem, non ad utilitatem Dei, sed nostram, sic & Sanctis, tanquam Diis per participationem gloriæ; in qua securi & confirmati æternant.

Q V Æ S T I O LXXXVIII.

An Christo licitè FESTA sanctiantur?

LUTHERO-CALVINISTÆ, conspiciunt in hisce: 1. Festiuare, iuris esse Diuini ac naturalis. 2. Ius id determinatum à Pastoribus & Plebe. 3. Determinatum ad dies certos non obligare in conscientia per se: 4. Nec dies reddere determinatos Sanctiores. 5. Sanctis, Eucharistia; &c. dies consecrare, nefas. Vide in mea *Genealogia* part. 1. q. 50. In *Mentice Antipap.* p. 1. q. 8.

AUTOR. His contraria, (excepto primo) temper asseruit Ecclesia Dei.

I. *Vllum agere festum Veter. Testamenti cum Iudæis, nefas Christiano.* 1. Quia Rom. 14. Gal. 4. Col. 2. Paulus Iudæizantes coarguit Ebionitas. Mentuntur igitur Magdeburgenses *Cent. 1. lib. 2. cap. 6.* Pau-

Paulum indifferentem Sabbatum, Dominicamque coluisse. 2. Quin in Concilio Laodiceo. *Can. 29.* iudaizantes anathematizantur. Atque, ait *S. Greg. epist. 2. l. 11.* Antichristus Sabbatum est reducturus: quæ ludæorum princeps est ceremonia.

II. *Festi dies, ob Mysterium, non solum ob politicum ordinem, coluntur, uti cæteris Sanctioribus, parsque divini cultus.* I. Quia Dominica celebratur ob mysterium Resurrectionis, teste *Aug. epist. 119.* & *Caluino Instit. lib. 2. cap. 8.* Et non ob ordinem politicum.

RESPONDET Calvinus bifariam. I. Dominicam coli, quod monet, resurrectione ab litas esse figuras.

AT hoc, etsi falsum; tamen & mysteriosum est, & significativum: Ergo sibi contradicit ipsi.

2. Atque Ecclesiam nolle servituti subiacere diei; neque improbatum, si alium elegerit diem.

AT, I. Hoc insolentissime novatorum est.

2. Quia Omnia de Christo festa sunt mysteriosa; & ab ipsis Luthero-Caluinis observantur præ aliis diebus festiui. Descendant autem inde ab Traditione Apostolica: teste *Augustinum epist. 118. & 119.*

3. Quia dies festi à S. Patribus dicuntur Sacri Mysteriosi, religiosi.

4. Quia, Si solum ratione politicæ dies distinguerentur, non foret factus nefasto, nec festus festo solennior; sed æquales essent omnes: Non sunt autem æquales ipsismet novatoribus; neque S. Patribus.

5. Quia, Observatio festorum, *Exod. 20.* ad Dei cultum pertinet ex præcepto

Decalogi: ergo & dierum discrimen est ex præcepto, quoad substantiam: etsi quoad determinationem dierum sit humanæ dispositionis.

6. Demum quia, Christus nascens consecrauit locum, moriens crucem, resurgens tumulum; Cur non & dies, quibus ea contigerunt? Si aræ, templa, locaque sint sancta & domus Dei; cur non & dies sancti dicantur?

III. *Ecclesia iustè obligat conscientias præcepto festorum, etsi contentus, aut scandalum absit.* In præcepto autem continetur auditio Missæ; (siue, ut placet Sectariis, præsentia apud Cœnam) & Vacatio ab opere servili. I. Quia, Festi observatio est iuris divini: ergo determinatio quoque necessaria erat; & hæc item observatu necessaria: Cæteroquin liceret non servare Dominicam, Pascha &c.

2. Quia, *Esther, cap. 9.* & *Mardochæus* instituerunt festum perenne & rectè. 3. Quia, sic ab exordio Ecclesia usurpavit instituire festa: apud *Bellarmin. lib. 3. de Sanctis c. 10.*

IV. *Fests non tenemur ex peculiari præcepto magis, quam aliis diebus, ad non peccandum; aut ad actum contritionis seu dilectionis Dei.* I. Ita *D. Tho. 2. 2. q. 122. a. 4.* contra Scotum, Abulensem, Lyranum.

&c. Ratio: quia ius divinum prohibet opéra propriè servilia externa; at peccata sunt metaphoricè servilia. Præcepta autem intelligi debent propriè.

2. Ecclesia determinavit Divinum ius ad dies certos; & nusquam præcepit actus internos. Quia actus pii sunt finis huius præcepti: at finis non cadit sub præcepto, sed media. &c. Vide *Bell.*

S. Quæ.

QVÆSTIO LXXXIX.

An Sanctis licitè festa fiant?

LVTHERANIS & CALVINIANIS mēs, voxque vna est, & conclamatio aduersus Sanctorum festa: 1. Quod idololatriam sapiant: cum solius Sabbati cultus sit in præcepto. 2. Quod falso titantur quædam fundamento: vt Conceptionis B. V. M. 3. Quod multa sint nouitia B. V. nec ante Iustinianum extiterint. 4. Quod ab Imp̃ secularibus orta & instituta. 5. Quod non Sanctis quædam ordinata. Hæc Heshusius lib. De error. pont. tit. 26. Magiebu. g. Cent. 1. l. 6. c. 6.

AVTOR. Festiuare Sanctis, sanctum est: 1. Teste Ecclesiæ Autoritate primis quinque sæculis festa sanciente: apud Bellarm. lib. 3. c. 16. 2. Concilia item plura statuerunt. 3. Ratio Augustini lib. 10. Ciu. c. 4. Beneficiorum Dei solennitatibus dicamus, sacramque memoriam; ne volumine temporum ingrata subrepat obliuio. Atqui haud paruum est beneficium consummatio Sanctorum scilicet. Ecclesiæ in exemplum, patrocinium, gaudium.

RESPONDEO nunc AD I. Deo festiuamus in Sanctis primariò; Sanctis secundariò & mediatè. Vnde idololatria esse non potest; quia Dulia Sanctus datur, Latria Deo.

AD II. Conceptio B. V. absolutè, non Conceptio immaculata, est festi causa, & ea certa, ac miraculosa, scilicet è sterili. &c.

AD III. sunt quædam recentia festa; quod & beneficia sint recentia. At Martyrum plerorumque & Confessorum festa sunt aliis alia antiquiora. &c.

AD IV. Non Imp̃ instituerunt;

sed pridem instituta solennizarunt, aut propagarunt, legibusque iuuerunt.

AD V. Vnustolū Episcopus Constantinopolitanus Iustiniano annuum recolebat; neque diu; priuato affectu.

Haecenus de Triumphantis Ecclesiæ Capite ac Membris, Christo & Sanctis, coronata Cultu: Porro Anima in Purgatorio, ante vita stadio decurso certi meta sunt, eamque lamina teneant Beus decreto Dei; licet ante afflicti pro debito; cumque degant velut in terrenis inter ac Calices. hinc tamen afflicti calisque debiti: Idcirco à Beatis filii hominum quoque proximum vendicant in nostris orationibus.

VII. DE PURGATORIO.

QVÆSTIO XC.

An sit Purgatorium?

LVTHERVS variatit. 1. In disputat. 1. tit. Ego eredo fornicere, imò ausim si uerè, sit Purgatorium esse: facile persuasor in crispianu de resurrectionem. 2. Id admittit; sed multis cum eodem Leone X. damnatis; vt non posse excip. probemas in eo salu. is incertas est: esse meo. & sic assidue peccare dum poenas horrent: liberat. & mirus beati, quam si satisfecissent. 3. Negant. & tus totum; solam mortem eius exulare & cetera. vltimum tenent omnes Rig. d. Luth. vt Cent. 1. lanch. Brent. Zuying. Ochinus. &c.

CALVINVS, Infit. l. 3. c. 1. §. 8. Purgatorium est exitiale Satanæ commentum, Christi euacuat, contumeliam irrogat, & ricordia Christi, fidem labefactat. **M**ARTYR, sit, aut non sit; certe actio dei non est. Nituntur vno hoc; quod si fidem tollant, & discrimen peccati venialis.

SVADENT, istis. 1. Ex Scriptura. 1. 6. Cum dederit dilectis suis somnum &c. redias Domini. 2. Eccl. 9. Nec oppo-

ratio &c. sunt apud inferos. 3. Eccl. 11. *Lignam, in quacunq; loco ceciderit, ibi eris.* 4. Izech. 18. *Cum auersus fuerit impius ab impietate sua, omnium iniquitatum eius non recordabor.* 5. Duo sunt hominum ordines, Matth. 23. *Benedicti, venite: Maledicti, ite.* 6. Luc. 23. *Hodie mecum eris in paradiso.* 7. Rom. 8. *Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu.* 8. 2. Cor. 5. *Si domus terrene habitationis nostrae dissoluitur, habemus domum aeternam in caelis.* 9. Apoc. 14. *Beatorum, qui in domino moriuntur. &c.*

II. Ex Ratione. 10. Quia remissa culpa remanet nulla poena.

III. Poenitentia est quidam baptismus; at in hoc remittuntur omnia; ergo & in illa: unde culpa nulla super. 12. Secundus Machabaeorum est apocryphus; maxime cap. 12. Nec tibi fit mentio purgatorii. Et pro caelis in pec. mortali iustificabatur; Idque ex affectu pio solum; non quod liberari credebatur.

AVTOR. 2. Mach. 12. *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.* 2. Tob. 4. *Panem tuum & vinum super sepulturam iusti constitue; & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus: Sed cum pauperibus pro anima deprecaturis, ait S. Chry. hom. 32. in Matth. 3. Galaaditae, 2. Reg. 1. pro casis Saule, Ionatha & aliis ieiunauerunt, ut & David, & 2. Reg. 3. Abner: idque non ex dolore tantum, ut vult Münsterus; Sed ut animae iuarentur, ait V. Beda ibid. 4. Psal. 37. *Domine ne in furore inferni; neque in ira purgatorii corripias me, ait S. Aug. ibid. 5. Pla. 65. Transivimus per ignem & aquam, purgatorii, ait Orig. Ambr. 6. Isa. 4. *Si abluerit Dominus sordes filiorum & filiarum Sion. &c. in spiritu iudicii, & spiritu combustionis, id est, purgatorii, ait August. 20. Ciu. c. 25. 7. Malach. 3. *Sedebis quasi****

ignis constans, & purgabit filios Levi, & colabit eos in purgatorio aium Oug. Ambr. Aug. Hier.

II. Nouum Testamentum docet idem in Antichristo meo p. 1. q. 29.

Quibus adde. 1. Cor. 3. *Si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sicut tamen quasi per ignem, id est, ex omnium S. Patrum sententia, Poenam purgatoriam, post iudicium particulare reliquam iis, qui edificarant ex ligno, foeno, stipula: id est, pecc. ven. Ita Amb. hic. Hieron. in 4. Amos. & libr. 2. in Iouin. August. Psal. 37. Greg. l. 4. Dial. c. 3. Bell. l. 1. de Purg. c. 5.*

CALVINISTAE tamen ignem dicunt esse Doctrinam veram.

AT huic singula nequeunt applicari. Nam ea lucrum affert peccatori succensio poenitentiae, non detrimentum.

III. Istitis adde testimonia Conciliorum, habitorum in Africa, Gallia, Hispania, Germania, Graecia, &c. Unde Petr. Martyr ait: *Solite nobis obicit: Ecclesiam semper pro defunctis orasse: Quod quidem non inficio: sed a sero istius facti neque Verbi Dei, neque exempli, quod desumitur & S. Literis, auctoritatem haberi. Vide Bellarmin. c. 9.*

IV. Porro Classem S. Patrum vide ibid. c. 10. Mendacia vero, & lycophantias Sectariorum repete ex meo Mendace Antipap. p. 1. q. 9.

V. Demum Ratio consonat Fidei, 1. Quia sunt quaedam pecc. venialia, poenae temporalis digna: at cum his decedere quis potest: ergo purgationis eget. Nil enim coinquinatum introibit in regnum caelorum. Maior constat ex Iac. 1. *Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum,*

veniale ob delectationem cogitationis: peccatum, cum consummatum fuerit consensu pleno, vel opere; generat mortem: quia mortale est. Idem constat 1. Cor. 3. superædificantibus diuersa, his aurum, &c. illis stipulam. &c. Nam stante Fide & Christianismo, alii cumulant peccata mortalia, alii venialia, alii nulla; sed mera opera bona: teste Augustino libr. 83. quæst. 26.

2. Ratio. Quia in reconciliatione peccatorum non semper tota pœna cū peccato remittitur. Patet in Dauide, 2. Reg. 12. Mors autem proprie est pœna peccati Originalis, non actualium. Vide Bell. c. 11.

3. Demum; Omnis gens ac natio agnouit aliquam quibusdam post fata superesse pœnam absolubilem: cuius metu vita sollicitius à peccatis custodienda sit.

4. Præsertim Ecclesie praxis vniuersa, de qua ita S. August. l. de cura pro mort. c. 1. In Machabæorum libris legimus, oblatum pro mortuis sacrificium. Sed et si nusquā in veteribus Scripturis legeretur, non parua tamen est vniuersæ Ecclesie, que in hac Consuetudine claret, Autoritas: ubi in precibus, que Deo ad eius altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum.

Par, quin maior est Autoritas Apostolica; qua de S. Chrys. hom. 59. ad populum. Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, ut in tremendis Mysteriis, defunctorum agatur commemoratio. Adcò ut hæretici fuerint Aëriani, qui ait Epiphani. hæresi 75. Orare vel offerre pro mortuis oblationem non oportere sinxerunt.

5. Denique ex Caluinistarū principiis

fidei idem sic euincitur: Volunt. 1. Concupiscēciam esse auersionem à Deo continuam cum reatu mortis æternæ: Parans ihesi 18. Ex Calu. Instit. 2. c. 1. §. 2. 2. Ex pecc. orig. contagione omnia iustorum opera taminari, vt sint mera iniquitas: Calu. ad Trid. Sess. 6. c. 16. lib. 3. c. 12. §. 4. Atqui nil inquinatum potest intrare in regnum Dei: Ergo nec Caluinistæ; vt pote tota vita immundi. Nec purgantur Morte; nam hæc communis est etiam infidelibus: Non Fides: quia nil in Scriptura, quod Fides in agone purget magis, quam in vita: non autem ea purgat Caluinistas inuita: ergo nec in morte. Nec Non imputatione, hæc enim non tollit Coecitatem mentis, auersionem voluntatis, & reatum pœnæ æternæ. Quare cum his erunt vel in celo, vel orco.

DICO AD I. Somnus ibi est corporum quies ad usque iudicium: Hæreticus, est Augustino, resurrectio.

AD II. Id de damnandis dicit S. Hieron. ibid. At S. Greg. 4. Dialog. c. 39. eos tuuari suffragiis, qui id bonis operibus moruerunt, dum viuerent.

AD III. Ad literam loquitur de morte corporali, qua iacent omnes. Item sua cuique morienti sententia fertur stata, etiam purgatoris. Sicut in Lymbum quondam missis.

AD IV. Non recordabor iniquitatis, id est, inimicitiam cum conuerso non seruabo.

AD V. Erunt duo solum post iudicium: at nunc plura sunt: teste Calu. in Plyphipann.

AD VI. Præiugia paucorum non faciunt legem. Dein, isto: Mem. cito meo in di-

indicauit etiam in altera vita condonari peccata: at non in coelo; nec in inferno; ergo in purgatorio.

AD VII. Loquitur de non consentientibus ad motus concupiscentiæ.

AD VIII. Addit: *Si tamen ueluti inueniamur*, charitate: *Sin'*; saluantur, *sic tamen quasi per ignem*. I. Cor. 3.

AD IX. S. Anselmus ait, *A modo*, id est, ab iudicio extremo, non, ab morte cuiusque, requiescent à laboribus; at in his adhuc sunt purgatorii.

AD X. Est contra S. Scripturam teste Adamo, Moysè, A rone, Israëlitis, Dauide; quibus temporalis poena remansit, culpâ dimissâ: Idque Tum in satisfationem præteriti peccati; teste Caluino *Instit. l. 3. c. 8. §. 6.* Tum in cautelam, teste eodem *ibid. c. 4. §. 31.* Et si hoc posterius neget loco priore.

AD XI. Non sequitur: quia est *quidam baptisimus* poenitentia, ideo hæc non ita totum semper dimittit, ut baptisimus; nisi omnino perfecta: Plerumque enim poena, sempiternâ in temporalem uersâ, grandis remanet.

AD XII. Id negant Luthero-caluitæ cum Iudæis contra Christianos; teste S. *Aug. l. 8. Ciu. c. 35.* Et clarè fat colligitur purgatorium esse, licet hoc non exprimitur de nomine. De mortalitate peccati non constat, ideoque incertus fuit status occisorum. Attamen *considerabat*, quod *optimam haberent repositam gratiam*: idque ex communi sensu de purgatorio.

Q V Æ S T I O X C I.

*An Confessio Purgatorii sit de Fide?
Pro sine q, Suffragia?*

LUTHERVS *lib. de abroganda Missa* negat: itemque Per. Martyr *in 1. Corinth. 3.*
1. Quia Scriptura tacuit de Purgatorio, ubi maxima erat occasio: ut *Genes. 49.* ad funera Abrahæ. &c. In Leuitico, cum sacrificia pro variis instituuntur. &c. 2. Quia Ecclesia Græca diu restitit huic articulo. 3. Quia Dionysius in Hierarchia anxie laborat docetur oretur pro defunctis: Si credidisset Purgatorium, apertè respondisset; ut à Purgatorio liberentur. 4. Quia Augustinus ait Purgatorium esse, se habere opinione incerta, non fide.

AUTOR. RESPON. AD I. Scripturam omnia ubiq; ponere necesse nō est. In Genesi uerò est implicite. c. 23. *Surrexit Abraham ab OFFICIO Funeris*, quod est flere, ieiunare, orate pro mortuis. In Leuitico sunt iussa sacra pro uiuis & mortuis; & factum est 2. *Mach. 12.*
AD II. Mendacium est: Nisi quod aliqui dubitarint, an purgatorium sit ignis, an quid aliud.

AD III. S. Dionysius expressè dicit, orari pro defunctis, ut à peccatis soluantur: *cap. 7. part. 3.*

AD IV. Contrarium dicit in *Enchir. c. 110. quest. 2. ad Dul. itium. libr. 21. Ciu. c. 24. &c.*

2. Porrò quibus quatuor modis dogma fidei probari solet, iis & hæc probamus. 1. Scripturâ expressâ cum declaratione Ecclesiæ: Sicut *ἰσοόστον* Patri Christū docemus ex Ioan. 10. *Ego & Pater unum sumus*, quod Ariani aliter exponentes retundebantur per Ecclesiæ declarationem. Ita de Scripturis pro Purgatorio patet ex declaratione, ut supra. 2. Per euidenter deductionem ex Scripturis. Patet supra in Ratione 1. & 2. 3. Ex Traditione apostolica & perpetua. 4. Per euidenter deductionem ex uer-

S 3. Luthe.

bo tradito. Ut patet ex Consensu Patrum.

II, LUTHERVS ait, Animas suffragiis liberatas minus beari, quam si per se in pœnis satisfecissent.

AVTOR. I. Dixit; sed nec apice docuit. Nos autem credimus & docem⁹ Communionem Sanctorum, corū qui in cœlis, in terris, & infra terram in Purgatorio degunt Amici Dei. Vbiq; enim vis eadem est charitatis, quæ operatur in nobis; & efficacius tum in & ex illo, inque illum, in quo minus reperit impedimenti. Hinc aliena quandoq; charitas suffragatrix alicui plus conferre potest, quam propria patientia charitatis. Nam suffragatoria operatio meretur ex charitate viatoris: at propria patientia, iatisfactoria quidem est, sed non meritoria. De quo alubi.

2. Tria autem sunt genera Suffragiorum inde ab primitiuâ Ecclesiâ consueta: Missa, ex opere operato; Oratio, & Opera pœnosa; & hæc ex opere operantis. Ita S. Patres: Aug. ser. 22. de verb. Apost. Chryl. Ambr. &c. Itis accensentur Indulgentiæ per modum Suffragii: vt quæ aliud non sunt, quam applicationes Satisfactionum abundantissimarum Christi & Sanctorum.

Neque hisce purgatorii dicuntur absolui: quia Absolutio est tantum subiectorum & viatorum: at purgatorii nec Papæ subiecti sunt, nec viatores. Vnde fit eis charitas applicantium condonationes & satisfactiones Christi & Sanctorum. Sed de hoc in disceptatione Indulgentiaria.

Q V Æ S T I O X C I I.

An, & quatenus Suffragia, Insuperque funebria prosint Purgatoriis?

LUTHERO-CALVINISTÆ Suffragia vel esse vlla; minus Prodesse posse, peius caute negant. Illaque nostratum decident, tum detestantur, tum calumniantur. Sed hæc ipsorum propria; quos alma deseruit Veritas, fidesque fugit.

AVTOR. I. Concordia summa perpetua Orthodoxis fuit semper, quoad suffragia ipsa: *Non est dubium is inuari animas Fœdelium:* ait Aug. Ser. 22. de verb. Apost. I. Ita Scriptura. Nam I. Cor. 12. *Pro inuicem sollicita sunt membra; &, si quid patitur vnum, compatiumur omnia:* Sed iusti defuncti sunt membra Ecclesiæ, quod est Corpus Christi: quippe coniuncti nobiscum in vna Fide & Charitate: *Neque enim,* ait Aug. l. 20. Ciu. c. 9. *piorum anime defunctorum ab Ecclesia separantur, quæ est regnum Christi.* Quocirca viuentes possunt ac debent iuuare defunctos, velut membra Corporis eiusdem.

2. Vt Caput Christus profuit viator membris; sic debent & inuicem membra prodesse: Atqui Christus profuit Viuens viuentibus remittens peccata Magdalenæ, *Luc. 7 &c.* Mortuus mortuis; soluens; *Act. 2.* plurimos à doloribus inferni: Viuens mortuis, ad vitam reuocatis, *Matth. 9. Luc. 7. Ioan. 11.* Mortuus viuis, nobis æternam vitam promerens redemptis. Ergo & viua membra mortuis prodesse debent, vt possunt.

3. Quia ex quatuor partibus eiusdem diuisionis tres certæ sunt per Scripturæ euidentiam: Ergo & quarta. Atqui. 1. Viuentes viuos adiuuāt: *Iac. 5. Orate pro inuicem, vt saluemini.* 2. Mortui motuis profunt Vt Helisæus, 4. Reg. 13. mortuus mortuū vitæ restituit. Abraham, *Luc. 16.* Lazarum excepit: Et sancti orant pro

pro Purgatoriis; 3. Mortui uiuentibus profant: vt, 2. *Mach. 15.* Onias & Ieremias multum orant pro populo Dei; Et Sancti opitulantur uiuentibus: Quin & purgatorii pro nobis orant Deum. 4. Quid est igitur cur uiui defunctis similiter prodesse non queant; testante pariter S. Scriptura: ceu supra patet? *Bel. lib. 2. c. 15.*

II. Quoad MODVM Scholastici paxillum variant: neque interest causa; minus controuersia cum aduersariis. Suffragia inquam Communia communiter profant omnibus ad Gaudium & Refrigerium: Peculiaria uero ad Gaudium omnibus, sicut candela vni accensa lucet & cæteris; ad Refrigerium autem peculiariter illi, aut illis, quibus intenditur applicari; sicut pecunia pro captiuo adnumerata, huic valet liberando, non alteri.

III. QUOAD IUSTA FVNEBRIA.

LVTHERO-CALVINISTÆ Sepulturam non quidem ipsam; at quatuor circa ipsam reprehendunt: 1. Comitæria sacra.

AT ita quidam hæretici Bohemi olim apud *Æncam Sylu. de Orig. Boëm. cap. 35.*

2. Vsum cereorum, vetitum in Conc. Elibertino c. 34.

AT hoc vetat errorem gentilium, putantium defunctos aliquid corporibus sentire.

3. Exequias & Anniuersaria. CALVINVS in *Præfat. Instit.* ait: Ambrosius reprehendit eos, qui nullum finem faciunt orandi pro mortuis.

AT Repetitio precum eò melior, quò crebrior est. S. Ambr. autem arguit ploratum, non orationes.

4. Sepulturam opus negant esse meritum: quod *Matth. 25.* non recenseatur inter opera misericordie.

AUTOR. *Chrys. hom. 84. in Ioann.* dicit causam: quod in sumptibus funerum excedant homines; ideo currentibus addere calcar nil opus. 2. Reg. 2. *Benedicti vos à DOMINO, qui fecistis miseric. cum Saul, & sepelivistis eum: Et nunc retribuet vobis Dominus.* Tob. 12. Encomium sepulturæ angelicum: Et *Matth. 26. Opus bonum operata est, mittens enim unguentum hoc ad sepeliendum me fecit.* Ritusque cæteri funebres sunt peruetusti ac iusti. Vide *Belarm. libr. 2. de Purgat. cap. 19.*

THEOMACHIAE LVTHERO-CALVINISTICÆ

FINIS.

Gloria sit Triadi, Mariæ, & sit Gloria Diuine.